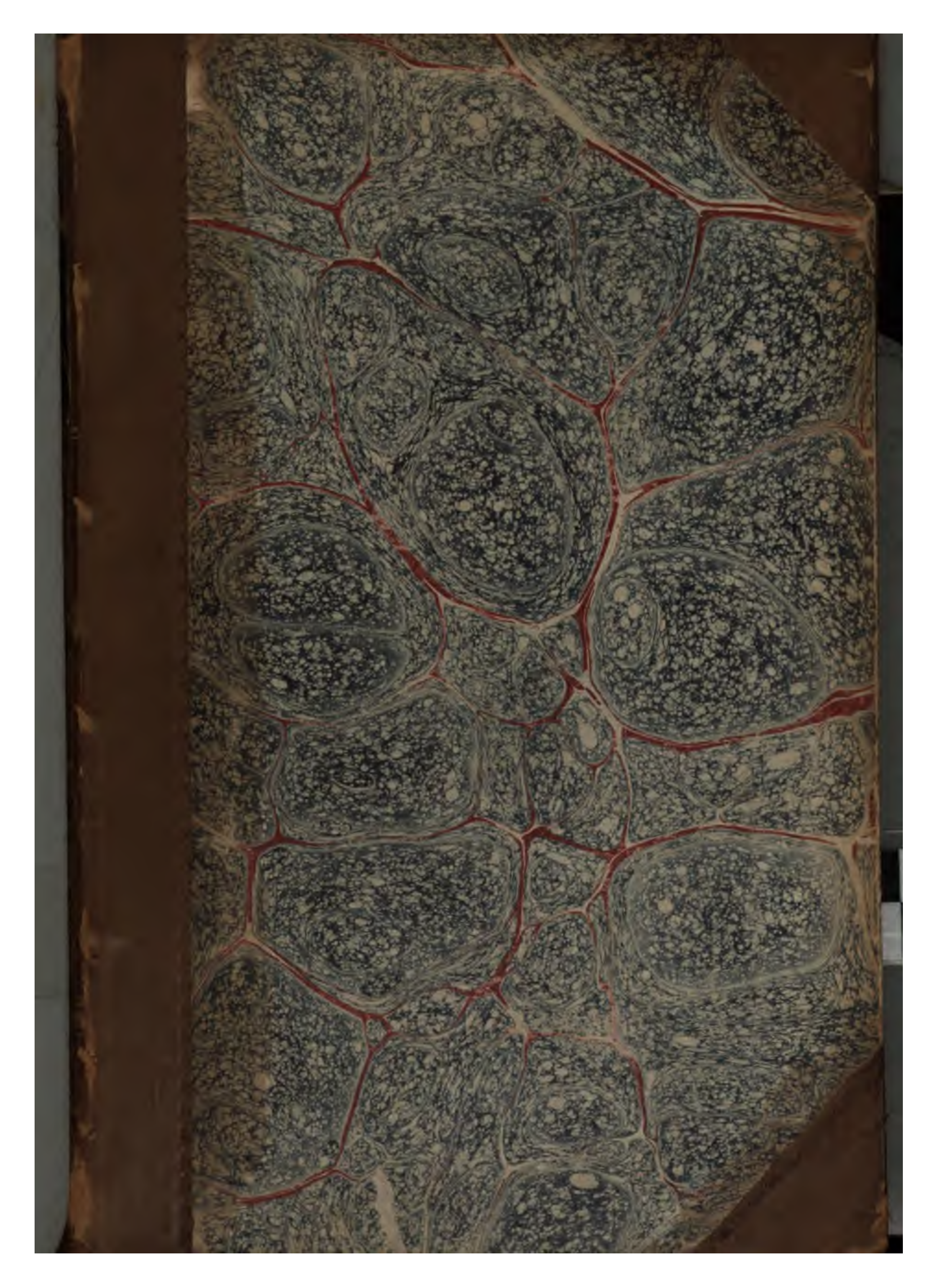

CHOIX
DE FABLES,
TRADUITES EN TURK.

CHOIX DE FABLES,

TRADUITES EN TURK

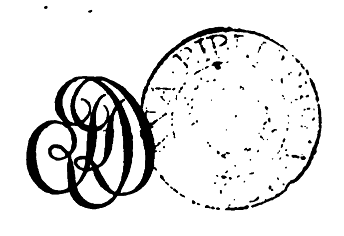
PAR UN EFFENDI DE CONSTANTINOPLE,

ET PUBLIÉES,

Avec une Version française et un Glossaire,

PAR L. VICTOR LETELLIER,

MEMBRE DE LA SOCIÉTÉ ASIATIQUE DE PARIS.

PARIS,

LIBRAIRIE ORIENTALE DE DONDEY-DUPRÉ PERE ET FILS,

IMP.-LIB. ET MEMB. DE LA SOCIÉTÉ ASIATIQUE DE PARIS,

Lib. de la Société Royale Asiatique de la Grande-Bretagne et d'Irlande, sur le Continent,

RUE SAINT-LOUIS, N° 46, ET RUE RICHELIEU, N° 67.

M DCCC XXVI.

IMPRIMERIE DE DONDEY-DUPRÉ.

A MONSIEUR

Le Ch^er Amédée Jaubert,

MAÎTRE DES REQUÊTES HONORAIRE, PROFESSEUR DE TURK A L'ÉCOLE ROYALE ET SPÉCIALE ÉTABLIE PRÈS LA BIBLIOTHÈQUE DU ROI, L'UN DES SECRÉTAIRES INTERPRÈTES DE S. M. POUR LES LANGUES ORIENTALES, ETC.

Monsieur,

Guidé par vous, jusqu'à ce moment, dans l'étude d'une langue que je me félicite chaque jour d'avoir cultivée, je vous devais l'hommage de mes premiers essais; vous avez bien voulu les en-

courager; me permettre d'y attacher votre nom, c'est en assurer d'avance le succès. J'ai voulu faire un ouvrage utile, j'espère y avoir réussi; et si j'ai quelque mérite, je suis glorieux de vous le devoir. Je n'oublierai jamais vos indulgentes leçons, vos soins, vos efforts constans pour faciliter les progrès de vos élèves, et cette grâce dans les explications les plus arides, qui n'appartient qu'à vous, et qui fait qu'avant d'aimer la science pour elle-même, on l'a aimée d'abord à cause du Professeur. Les sentimens que vous avez si bien su m'inspirer, Monsieur, tous ceux qui vous ont eu pour maître les partagent; vous les exprimer en leur nom n'est point trahir un secret, déjà sans doute vous l'avez deviné.

Veuillez, je vous prie, croire à leur sin-

cérité, et agréer l'assurance toute particulière du dévouement et du respect avec lesquels j'ai l'honneur d'être,

Monsieur,

Votre très-humble et très-obéissant serviteur,

Victor Letellier.

PRÉFACE.

On a composé pour l'étude de plusieurs langues, et particulièrement pour faciliter celle des langues grecque et latine, des ouvrages de la nature de celui que je publie aujourd'hui; leur succès en a trop bien prouvé l'utilité, pour qu'il me soit nécessaire de la démontrer ici.

S'il est une langue pour l'étude de laquelle un semblable travail soit d'une nécessité vraiment indispensable, c'est, sans contredit, la langue turque. Depuis long-tems, les personnes qui s'y sont appliquées, et celles aussi qui ont été chargées de l'enseigner, regrettaient qu'il n'existât aucun ouvrage élémentaire propre à être placé entre les mains des

élèves, lorsque les règles de la grammaire leur ont été expliquées. C'est à l'absence d'un tel livre qu'il faut attribuer les dégoûts qui assiégent les commençans, et les difficultés multipliées que rencontrent à chaque pas le trop petit nombre de ceux qui ont le courage de persévérer.

Un autre obstacle au progrès des élèves, c'est l'absence d'un Dictionnaire turk; je dis l'absence, car le seul ouvrage de ce genre que nous possédions, et dont le mérite supérieur est loin d'être contesté, ne peut être d'aucun secours aux commençans. Ce livre précieux, connu sous le nom de *Thesaurus Linguarum Orientalium*, composé par le célèbre Méninski, est commun aux trois langues arabe, persane et turque; fort bon pour un maître ou un élève déjà avancé, il est presque toujours embarrassant pour celui qui débute, surtout s'il n'a aucune connaissance, au moins superficielle, des langues arabe et persane, auxquelles les Turks empruntent quantité d'expressions. Souvent aussi le

même mot a de nombreuses acceptions, parfois opposées ; l'élève peut donc à chaque instant être induit en erreur, par le dictionnaire même, quelqu'excellent qu'il soit d'ailleurs. De plus, ce volumineux ouvrage (4 grands volumes in-fol.) doit, par l'élévation de son prix, effrayer celui qui n'est pas assuré de pouvoir continuer ses études, ou qu'arrête déjà une difficulté réelle, bien que très-surmontable, celle de la lecture.

C'est ici le cas de désirer que quelque savant orientaliste, ayant de l'idiome turk et de son génie une connaissance exacte, veuille bien se charger de composer, à l'aide du travail précieux de Méninski, un dictionnaire particulier à la langue turque. En attendant, je crois rendre un véritable service à toutes les personnes qui voudront s'occuper de langues orientales, en leur faisant connaître un ouvrage d'un turk usuel, facile, auquel j'ai joint un vocabulaire de tous les mots qui s'y trouvent employés.

Les Fables que je publie ne sont pas turques, elles sont traduites de divers fabulistes connus; et si, à cause de cette connaissance que chacun en doit avoir, elles n'offrent pas l'attrait qui s'attache aux productions nouvelles, elles auront peut-être un intérêt plus grand aux yeux de ceux qui se livreront à l'étude du turk; en effet, les Fables originales se trouvant dans les mains et même dans la mémoire de chacun, il sera curieux et utile à la fois de comparer le génie de chaque langue, et de voir comment a dû s'exprimer un écrivain turk, pour rendre dans son idiome des productions étrangères.

M. Viguier, ancien préfet apostolique à Constantinople, connu par son zèle infatigable à propager l'étude de la langue turque, est en quelque sorte le premier auteur de ce livre, ou du moins je n'ai fait que mettre à exécution le projet qu'il avait conçu. Il s'en procura le manuscrit à Constantinople, en revit avec soin toutes les Fables, et le destina à faire un ouvrage classique; c'est un de ceux dont il parle

cérité, et agréer l'assurance toute particulière du dévouement et du respect avec lesquels j'ai l'honneur d'être,

Monsieur,

Votre très-humble et très-obéissant serviteur,

Victor Letellier.

M. Dejean, pour l'obligeance avec laquelle chacun d'eux m'a aidé de ses lumières toutes les fois que j'y ai eu recours.

Quant à la transcription des mots turks en caractères européens, je n'ai prétendu suivre ni créer aucun système, j'ai évité seulement, autant que je l'ai pu, de multiplier nos caractères pour rendre les lettres diphtongues de l'alphabet turk, qui n'existent pas dans le nôtre. J'ai emprunté telle manière à Méninski, telle idée à M. Amédée Jaubert ou à M. Bianchi. On trouvera constamment le *k* pour rendre le ك *kîef*, le q pour le ق *qaf*, et la lettre espagnole *ñ* pour correspondre au ڭ *saghirnoun* (1).

(1) A propos de cette dernière lettre, je ferai observer que j'ai toujours eu le soin de lui adjoindre les trois points qui l'accompagnent dans l'alphabet, afin d'empêcher qu'elle ne puisse être confondue avec le ك *kief* et le گ *ghief*; ainsi que cela arrive fréquemment dans tous les livres et manuscrits turks, par l'usage adopté chez ces peuples de supprimer les points.

Cependant, lorsqu'une lettre turque est prononcée dans le discours autrement que par celle qui lui correspond dans notre alphabet, j'ai dû représenter cette lettre par le caractère français réellement articulé; ainsi, par exemple ط *ta*, que l'alphabet rend par un *t*, se prononce souvent par euphonie, comme un *d;* j'ai selon le cas, écrit un *t* ou un *d*.

Les quatre-vingt-deux premières Fables composent le manuscrit laissé par M. Viguier. Afin de rendre ce recueil plus complet, j'y ai ajouté celles que contiennent les grammaires assez rares de Méninski et de Comidas.

Dans l'intention de donner une idée du génie de la langue turque, j'ai répété, après le texte, le premier apologue avec la prononciation figurée et la traduction interlinéaire; le latin m'a paru s'adapter mieux que le français à la construction turque. Les notes analytiques dont j'ai fait suivre ce travail, ne seront pas inutiles à l'élève, auquel elles donneront la clé indispensable des dictionnaires.

Quant à la version française, je l'ai faite aussi littérale que j'ai pu, mais non telle, cependant, que l'élève en y recourant puisse trouver la traduction mot pour mot, ce qui n'aurait point été supportable, et m'eût d'ailleurs été impossible, attendu la différence qui existe dans le génie des deux langues. Cette traduction paraîtra bien faible si on la compare avec les Fables originales, mais il ne faut pas perdre de vue que j'ai dû ne point viser à la grâce du style, afin de conserver, autant que possible, l'exactitude du texte; j'aurais été plus élégant, sans doute et avec moins de peine, si j'avais été moins scrupuleux; j'ai seulement traduit avec un peu plus de concision les moralités que j'ai cru devoir conserver toutes, bien que certaines d'entr'elles aient peu d'analogie avec les Fables qu'elles sont destinées à interpréter.

Ne pouvant rendre mot pour mot les locutions purement orientales, je me suis appliqué à remplacer chacune d'elles par l'idiotisme de notre langue

qui m'a paru en être une représentation fidèle ; ces locutions, au surplus, sont peu fréquentes dans ce recueil, et lorsqu'il s'en est rencontré, j'ai pris le soin de les faire connaître et de les expliquer dans le lexique. Ainsi, lorsque dans la Fable onzième le rat se dispose à ronger les filets qui tiennent le lion prisonnier, le traducteur turk dit en parlant du rat : اتك درميان ايدر *ètèk dèrmian idèr*, *mot à mot*, il relève sa robe jusqu'à la ceinture, j'ai traduit : *Il s'empresse ;* ce qui est exactement l'idée (1). J'ai évité aussi de dire d'aucun animal, *il rend l'âme*, ce qui se retrouve fréquemment dans l'original.

Afin de rendre le glossaire aussi complet que possible, et en étendre l'utilité jusqu'à l'intelligence de quelques autres livres, j'ai ajouté aux mots qu'il

(1) Dans les actions où il faut de la promptitude, les orientaux, pour avoir les mouvemens plus libres, relèvent leurs vêtemens.

devait indispensablement contenir, une assez grande quantité d'autres mots, employés fréquemment dans les auteurs; je n'ai pas cru devoir y insérer les pronoms et quelques locutions pronominales que toutes les grammaires contiennent ; peut-être ne trouvera-t-on pas toujours les verbes composés, transitifs ou autres, mais le verbe primitif n'est jamais omis, et il sera bon, en cas d'embarras, de consulter le tableau clair et vraiment précieux, que M. Amédée Jaubert a inséré dans sa grammaire. Je n'ai pas mis constamment les noms d'action ou d'agent, dont quelques-uns d'ailleurs n'auraient pas toujours été traduisibles, ainsi, de قرغه *qargha*, signifiant corbeau, on compose le mot قرغه‌لق *qarghaliq*, l'action d'être corbeau; il faudra ne pas oublier les règles indiquées dans toutes les grammaires, pour la formation de ces sortes de noms.

Je ne puis me flatter, sans doute, de donner un ouvrage d'un haut mérite; bien d'autres l'auraient pu faire, mais jusqu'ici pourtant personne ne l'a

exécuté, et le public, privé d'un livre utile, est resté dégoûté de l'étude d'une langue intéressante. Je serais heureux que mes premiers essais amenassent les résultats que j'ai eus en vue; je ne négligerai rien pour ajouter à cet ouvrage quelque nouveau travail, également utile, pour rendre en quelque sorte familière, au milieu de nous, une langue trop peu connue, vraiment belle et riche, la seule usitée dans les relations diplomatiques avec le Levant, une langue enfin, dont Viguier disait: « A considérer » le tissu méthodique et profondément combiné » du turk usuel, on serait tenté de croire qu'il est » le résultat des conventions raisonnées d'une » société de savans. »

FABLES CHOISIES.

FABLE PREMIÈRE.

Il y avait à Athènes un homme appelé Démosthènes, d'une instruction et d'un savoir peu communs; un jour, un roi fameux, nommé Philippe, résolut d'attaquer cette ville et d'y entrer avec ses troupes. Démosthènes, voulant sauver Athènes et la délivrer des maux qui la menaçaient, monta à la tribune, espérant, par ses conseils, exciter le courage de ses compatriotes. Il n'omit rien de ce qui pouvait faire impression sur eux, et, s'agitant dans tous les sens, prononça devant eux les discours les plus brillans, et qu'il serait impossible de rendre. Ne pouvant réussir à les émouvoir, il s'écria : Qu'ai-je à faire à cette tribune? sans doute ce que je vous ai dit ne vous est point agréable, et ne vous paraît pas mériter votre attention, je vais donc vous faire entendre des discours plus raisonnables.

L'anguille, l'hirondelle et Cérès, divinité qui préside à la terre, se mirent un jour en route, dans l'intention de se promener. Devant eux se présenta un

fleuve. L'anguille et l'hirondelle eurent bientôt gagné l'autre bord, l'une en nageant, l'autre en volant. Les Athéniens ayant entendu ces paroles : Comment donc passa Cérès, se demandèrent-ils aussitôt? et il se fit parmi eux une rumeur confuse; alors Démosthènes hors de lui s'écria : Comment! une simple fable vous paraît agréable, vous réjouit et vous amuse, et vous ne faites aucune attention à Philippe qui marche contre vous, et vous ne vous préparez aucunement à le repousser! A ces mots, toute l'assemblée, honteuse de son insouciance, résolut de suivre ses conseils, et se conduisit en effet selon ses avis.

Une simple fable est souvent plus profitable que les discours des hommes les plus éloquens.

II.

LA CIGALE ET LA FOURMI.

Une cigale ayant passé tout l'été à chanter, et ne s'étant point occupée des provisions de l'hiver, se trouva sans rien lorsque cette saison fut venue. Elle avait pour voisine une fourmi, qui n'ayant point oublié que l'hiver

devait venir, avait, à force de travail, transporté et préparé ses provisions. La cigale alla lui demander quelques grains pour subsister, et en fut refusée. La fourmi, prenant la figure de l'avarice, lui dit : Qu'avez-vous fait pendant l'été, ma prudente sœur? que vous avez promptement achevé vos provisions ! — Je ne me suis occupée de rien absolument, répondit la cigale, si ce n'est de chanter. — Eh bien ! répliqua la fourmi d'un ton railleur, occupez-vous maintenant à danser. A ces mots, elle lui ferma la porte au visage.

L'homme prudent est moins occupé du présent que de l'avenir. Ne donnons pas tous nos soins aux affaires de ce monde, occupons-nous plutôt de faire nos préparatifs pour l'autre.

III.

LA GRENOUILLE QUI CRÈVE.

Une grenouille ayant aperçu un bœuf, en devint jalouse. Quel bel animal, dit-elle, quelle taille, quelle hauteur, que je suis petite auprès de lui ! Et moi aussi je parviendrai à cette grandeur. Elle s'enorgueillit à cette

pensée, et, à force de s'enfler, commence à grossir. Elle se fait violence et se donne une peine extrême, mais ses efforts étant vains, elle n'en est que plus obstinée dans sa résolution. Qu'ai-je à faire de ma petitesse? elle me fait honte, dit-elle, il faut que je devienne grosse comme un bœuf. Faisons-nous encore violence; courage, enflons-nous encore un peu..... Mais elle s'enfla tant, qu'à la fin elle creva.

L'envie cause la ruine de beaucoup de gens.

IV.

LE LOUP DEVENU BERGER.

Le berger et les chiens d'un troupeau étaient endormis; un loup, par ruse, s'affuble d'un vêtement de berger et essaye de conduire le troupeau vers la forêt. Si je puis faire ressembler ma voix à celle du berger, dit-il dans son cœur, mon affaire ira bien. Mais n'ayant pu y parvenir, tout son espoir s'evanouit, et sa perte fut assurée. Sa voix effrayante, éveillant le berger et les chiens, fit découvrir sa ruse. Le pauvre loup ne pouvant, avec son accoutrement, ni fuir, ni résister, les chiens le saisissent

par les pans de son vêtement, arrachent son poil et déchirent sa peau ; le berger l'atteignant ensuite par derrière, lui donne tant de coups de pierres et de bâton, qu'il le met à mort.

L'homme hypocrite trouve aussi sa perte dans la ruse; malheur à ces hommes qui, sous l'habit de pasteur, précipitent les autres et se précipitent eux-mêmes dans l'enfer.

V.

LES GRENOUILLES QUI DEMANDENT UN ROI.

Les grenouilles ayant consulté tout leur empire, et voulant avoir un roi, allèrent vers Jupiter et lui en demandèrent un. Jupiter, agréant leur demande, jeta dans leur étang un soliveau. Que ce soit là votre roi, dit-il. Le fracas que fit ce roi en tombant, épouvanta les grenouilles ; chacune effrayée s'enfuit dans un trou. Quelque tems après, une d'entr'elles ayant pris courage sortit de son trou et vint se placer en face du roi; à force de le considérer, son regard s'y accoutume, elle monte sur son dos, se réjouit et s'amuse; appelant en-

suite ses camarades, elle les conduit à ce spectacle
Toutes s'approchant, montent sur lui avec mépris. Les premières qui avaient demandé un roi a Jupiter, se plaignirent alors, et lui dirent : Quelle espèce de roi nous as-tu donné? ce n'est qu'un soliveau, il nous faut un roi animé pour nous gouverner. — Soit, dit Jupiter, vous en aurez un. Aussitôt, à la place du soliveau, il leur envoya une grue. Ce nouveau roi détruisit avec son bec une grande partie des grenouilles. Les autres renouvelèrent leurs plaintes et poussèrent des cris : O Jupiter, qu'il est cruel le roi que tu nous a donné! à force de nous manger, il anéantit notre race. — Que faut-il donc pour vous contenter, répondit Jupiter, à moins que je ne vous donne un roi par jour? Ce dit, il leur envoya un bœuf; ce roi, en se promenant de tous côtés dans son empire, foulait et écrasait une grande partie des grenouilles. Celles que son pied avait épargnées, s'ameutant alors, retournèrent vers Jupiter, qui leur dit : Misérables animaux, combien vos plaintes m'importunent! Vous n'avez pas voulu du premier et excellent roi que je vous avais donné, vous garderez celui-ci; si je vous en envoie un nouveau, il sera pire que les premiers.

Sachons nous trouver heureux dans notre état; souvent pour avoir formé des vœux trop ardens, nous parvenons à l'empirer.

VI.

LE VILLAGEOIS ET LE ROSSIGNOL.

Un villageois avait un jardin sans pareil, orné de toutes sortes de fruits et de fleurs; il y avait surtout un rosier, sur lequel, chaque matin, une rose s'entr'ouvrait, et la vue de cette rose réjouissait extrêmement le villageois qui en était idolâtre. Un matin, venant, selon sa coutume, visiter sa rose, il aperçoit un rossignol qui, avec son bec, en disperse les feuilles. Désolé de ce qu'il voit, il forme le projet de faire mourir l'oiseau qui s'envole et s'enfuit. Le lendemain il aperçoit le rossignol comme la veille sur une rose nouvellement épanouie, et de nouveau il le fait fuir. Le surlendemain l'ayant encore vu dans le même état, furieux et impatient de se venger, il tend un piége au rossignol, et, l'ayant pris, le met en cage. L'oiseau, d'un ton suppliant, lui dit : Si ton intention est d'entendre mon ramage, mon nid était dans un coin de ton jardin, et chaque printemps tu pouvais sans peine l'écouter. Quelle nécessité y a-t-il de me prendre et de m'emprisonner ? — Te voir sans cesse effeuiller ma rose m'a fait une peine extrême, lui répond le villageois. — Ah ! dit en se lamentant le rossignol, tu me fais pri-

sonnier pour avoir dispersé les feuilles de ta rose; [illegible]is toi qui affliges mon cœur, que deviendras-tu ?

On fait souvent aux autres des reproches que l'on [illegible]é-rite soi-même.

VII.

LE POT DE TERRE ET LE POT DE FER.

LE pot de fer ayant fait invitation au pot de terre : Promenons-nous, lui dit-il. voyageons, parcourons le monde. Le pot de terre s'y refusant : Cela ne se peut; je suis fragile, un rien me brise et me disperse. Toi, mets-toi en marche, le fer ne se brise pas facilement.—Tu n'as rien à redouter, viens aussi, lui répond le pot de fer; ne crains rien; si quelque dommage nous menace en route, je marcherai le premier et saurai t'en garantir. D'après cet accord, tous deux se mettent en chemin; mais à peine ont-ils fait quelques pas, qu'ils se heurtent l'un l'autre, et le pot de terre est mis en pièces.

Ne t'associe pas avec plus grand que toi.

VIII.

LE COQ ET LA PERLE.

Un coq, en grattant la terre, trouva une perle : Que ferai-je de cela, dit-il? mon cœur ne demande ni richesses ni ornemens, il ne veut que du grain. Quel profit puis-je tirer d'une perle? Une perle ne se fond pas dans le jabot; je la vendrai, et, avec son prix, j'acheterai quelques grains d'orge. Il alla alors à la boutique d'un bijoutier. Je veux faire commerce avec toi, lui dit-il; je te donnerai une perle que j'ai trouvée, que me donneras-tu en échange? — Quelques grains d'orge, répondit le bijoutier.—C'est aussi ce que je demande, reprit le coq. Là-dessus ils firent marché, et tous deux tombèrent d'accord.

Nous aimons et prenons ce qui nous est profitable, et nous ne faisons aucun cas de ce qui nous est inutile.

Il ne faut pas pour une légère jouissance du monde, pour une satisfaction passagère, abandonner au bon plaisir du démon notre ame, aussi précieuse qu'une perle.

IX.

LA CHAUVE-SOURIS ET LA BELETTE.

Une chauve-souris étant entrée dans le nid d'une belette, celle-ci, outré de colère : De quel front, lui dit-elle, toi chauve-souris, cruelle ennemie de ma race, oses-tu t'introduire dans ma demeure? je me vengerai de toi; je vais te prendre et te manger. La chauve-souris, sur le point de périr, et voulant se délivrer du danger qui la menaçait : O fortunée! lui répondit-elle, pourquoi te mettre en colère? je ne suis point une chauve-souris, je ne ressemble aucunement à une chauve-souris, mes ailes prouvent clairement que je suis un oiseau d'eau. Cette réponse la fit sortir saine et sauve de cet endroit périlleux. Un ou deux jours après, l'imprudente chauve-souris entra dans le nid d'une autre belette, et se voyant encore dans un lieu dangereux, elle s'en délivra par une nouvelle ruse; la belette s'étant mise en colère, la chauve-souris lui dit : Ne vous fâchez pas, ô belette, je sais qu'entre vous et les oiseaux il y a beaucoup d'inimitié, mais je ne suis point un oiseau, regardez-moi, et voyez que je n'ai point de plumes. Cette ruse la sauva encore.

Quelques gens en changeant de costume selon les circonstances, se tirent par là des endroits périlleux.

Beaucoup d'hommes sont dévots avec les dévots, orgueilleux avec les orgueilleux, et, flattant les goûts de chacun, ne montrent aucun caractère afin d'être en repos avec tous.

X.

LE CHAT ET LES POULES.

Un homme avait un chat et des poules. Toutes les fois qu'il voulait prendre une de ces dernières, elle se sauvait aussitôt, ce qui le chagrinait au dernier point. Contrarié de cela, le chat adressant des reproches aux poules leur dit : Que vous êtes ingrates! nous mangeons tous le pain du même maître ; en tout tems je suis sur ses genoux, je ne m'enfuis pas, il me caresse, je ne lui donne aucun tourment ; vous, au contraire, vous le fuyez toujours, lorsqu'il veut vous prendre, vous lui donnez une peine extrême, vous n'avez pas le moindre esprit. — Qui manque d'esprit, lui répondirent les poules, est-ce nous ou toi? As-tu jamais vu qu'on ait fait cuire dans la poële aucun

de tes semblables? mais nous à qui cela arrive journellement, comment ne fuirions-nous pas?

Quelques gens se croient plus prudens que les antres, et ne savent pas qu'aux yeux des hommes d'esprit, nul n'est plus insensé qu'eux.

XI.

LE LION ET LE RAT.

UN jour, un rat quittant par hasard son trou, se rencontre avec un lion; saisi de frayeur, il commence à trembler : Ne me faites pas mourir, lui dit-il d'un ton suppliant, faites-moi grâce, laissez-moi en liberté. Le lion écoutant sa prière, ne lui fait aucun mal. Quelques jours après, celui-ci se trouvant pris dans les filets d'un chasseur, fait de vains efforts pour se sauver. Le rat l'apercevant dans cet état, s'empresse, arrive, ronge avec ses dents les liens du lacet, les coupe et délivre le lion.

Faites du bien à tout le monde, même à plus petit que vous; un jour viendra que son secours vous sera utile.

L'homme bienfaisant fait l'aumône aux pauvres pour

l'amour de Dieu, et Dieu le comble, en récompense, de mille faveurs.

XII.

LE LIEVRE ET LA PERDRIX.

UNE perdrix et un lièvre avaient lié amitié et conversation dans un même champ ; un chasseur venant à tomber sur leur trace avec sa meute, se met à les poursuivre. Le lièvre s'enfuit selon sa coutume, mais à la fin il est pris. Se débattant alors de toutes ses forces, il parvient à se délivrer de la gueule des chiens, mais les coups de dents qu'il a reçus n'ont fait qu'une plaie de son corps. Il vient, tout ensanglanté, auprès de la perdrix sa compagne, et meurt. La perdrix le raillant alors : Tu avais, lui dit-elle, beaucoup d'adresse à fuir! Sur ces entrefaites, les chiens en parcourant les champs rencontrent la perdrix, celle-ci en prenant son vol, se délivre sans peine de leurs poursuites; mais un épervier venant fondre avec violence sur elle, la prend et la fait mourir.

Ne vous raillez pas de l'affliction d'autrui, un malheur semblable est prêt peut-être à vous arriver.

XIII.

LE LION QUI VA A LA GUERRE.

Le roi des animaux, le lion, forma un jour le projet d'aller à la guerre. Ayant fait appeler tous les animaux, il destina chacun au service selon son rang, et fit porter tous les approvisionnemens. L'ours devait toujours marcher en avant, le singe devait par ses ruses amuser les ennemis. Sur ces entrefaites quelqu'un dit au lion : Quel profit tirerez-vous de l'âne et du lièvre? renvoyez-les, l'âne est trop bête et le lièvre trop craintif. —Je ne m'en défais pas, répondit le lion; l'âne braira et sa voix, comme un instrument de guerre, jetera la terreur parmi les ennemis. Quant au lièvre il portera mes ordres; aucun d'eux ne sera mis de côté.

Un roi sage sait utiliser jusqu'au dernier de ses sujets. Rien n'est sans profit pour l'homme sensé.

XIV.

LE LION ET LE CHASSEUR.

Un chasseur ayant un jour perdu son chien s'imagina que le loup l'avait dévoré. Outré de colère et rencontrant un berger, il lui demande la demeure du loup, afin d'y aller et de se venger. Vous trouverez ce méchant sur la montagne, lui répond le berger. Le chasseur la gravissant avec effort, aperçoit tout-à-coup un lion; saisi de frayeur, et tout tremblant de se trouver aux prises avec un pareil ennemi, il regarde de tous côtés. Par la grâce de Dieu, une porte vient à s'ouvrir et il se délivre du danger.

Beaucoup de gens paraissent courageux hors du péril, qui s'évanouissent quand il est devant eux.

XV.

L'ANE QUI CHANGE DE MAITRES.

Un jardinier avait un âne; cet âne mécontent de son sort, disait un jour en se plaignant : Je me lève chaque jour de grand matin pour porter des herbes au marché. Acheté peu après par un tanneur, il fut bientôt mécontent de ce nouveau maître. Malheureux que je suis! j'ai méconnu ma condition chez le jardinier; ces peaux sont plus pesantes que des herbes, disait-il encore d'un ton plaintif. Acheté enfin par un charbonnier : Je serai désormais tranquille, dit-il; mais qu'il se trompait! Un ou deux jours après, exténué de la peine que lui donnait ce charbonnier : Plût à Dieu, s'écria-t-il, que je rentrasse chez mon premier maître!

Mécontens de notre état nous désirons de le changer, et, à force de demandes, nous l'empirons encore.

XVI.

L'ANE COUPABLE.

La peste étant tombée une fois sur les animaux, un grand nombre périt. Comment nous délivrer de ce malheur, s'écrièrent-ils? ce disant, ils tinrent conseil. Voici ce qu'ils trouvèrent raisonnable : Dieu nous a envoyé cette calamité, sacrifions l'un de nous, et elle ne pésera plus sur ceux qui resteront. Ainsi, que chacun confesse la faute qu'il a commise, le plus coupable sera sacrifié. Le lion prenant le premier la parole, dit : J'ai injustement pris et mangé quelques moutons. — Cela n'est point un crime, dit le renard, vous avez mangé des moutons, mais vous avez fait beaucoup d'honneur aux troupeaux ! L'ours, le loup et le léopard s'accusèrent ensuite, et tous les autres animaux, redoutant la malice des premiers, excusèrent leurs fautes. Le pauvre âne, prenant enfin la parole : Un jour, dit-il, en passant dans un pré, j'ai mangé furtivement un peu d'herbe. Tous alors s'écrièrent d'un commun accord : C'est l'âne qui par son crime énorme a attiré ce fléau sur nos têtes, qu'il soit donc sacrifié; et tous aussitôt le condamnèrent.

Parmi les hommes heureux, si vous êtes heureux vous-mêmes, vous serez exempt de fautes : mais si vous êtes malheureux, ils vous jugeront et vous serez leur victime.

XVI.

LE LION QUI DONNE UN REPAS AUX AUTRES ANIMAUX.

Un lion voulant un jour donner un grand repas, invita tous les animaux. Son palais était une caverne remplie de cadavres qui exhalaient une odeur infecte ; ce qui obligeait les animaux qui ne pouvaient la supporter à se boucher le nez. La délicatesse de l'ours ayant déplu au lion, celui-ci le mit en pièces Le singe voulant flatter le roi, commença à vanter sa caverne, et lui débita de belles phrases. Quelle odeur agréable on respire ici ! c'est tout-à-fait le parfum des fleurs et de l'ambre ! mais le lion furieux de sa flatterie, l'étrangla. Peu après, s'adressant au renard : Comment tetrouves-tu, lui demanda-t-il ? cette odeur te fait-elle plaisir ? parle franchement.—Seigneur, lui répondit le renard, je suis enchiffrené, mon nez ne sent absolument rien ; et cette ruse le sauva.

Il ne faut ni trop flatter les grands, ni manquer à l'usage, en mettant trop au jour leurs défauts.

XVIII.

LE SERPENT, SA TÊTE ET SA QUEUE.

La tête et la queue du serpent étant nuisibles aux mortels, ceux-ci s'en garantissent avec grand soin. Toutes deux se disputèrent un jour pour savoir à qui marcherait la première. La tête, selon sa coutume, se portant sans cesse en avant, la queue, dans sa jalousie, se plaignit à Jupiter. Pourquoi, obéissant toujours à la tête, suis-je obligée de me traîner à sa suite partout où il lui plaît? je ne suis ni son esclave, ni sa servante, nous sommes en réalité comme deux sœurs, nous n'avons l'une et l'autre qu'un même sang, qu'une même chair, pour quelle raison notre état diffère-t-il? marchons devant chacune à notre tour; que je serve aussi de guide à la tête: assurément je la conduirai dans les droits chemins, elle aussi à son tour sera mon guide. Jupiter accueillit sa demande, mais ce fut la ruine de la tête et de la queue; car celle-ci étant aveugle, tantôt heurta

contre des pierres, tantôt roula dans des fossés, et à force de se frapper, se précipita ainsi que la tête dans le malheur.

Si le peuple, venant à dominer le prince, lui dicte des ordres, l'empire ne peut manquer d'être détruit; si le prince commmande, il est juste et convenable que le peuple obéisse, car, en aucun tems, celui qui n'y voit pas ne peut conduire les autres.

XIX.

LE VIEILLARD ET LA MORT.

Un vieillard, âgé de cent ans, arriva au terme fatal; sur le point de rendre l'ame, se plaignant à la mort, il lui dit : O cruelle mort, pourquoi es-tu si pressée? Je n'ai pas encore fait mon testament; si tu m'avais averti d'avance, je me serais tenu prêt. Fais-moi grâce, donne-moi un peu de répit, que je marie mon fils, et que j'achève la maison que j'ai commencée.—De quel droit te plains-tu, vieillard, lui répondit la mort? pourquoi murmures-tu? t'ai-je trompé? dis la vérité; qui a vécu autant que toi dans ce pays, combien d'hommes as-tu vu tom-

ber malades et mourir? Et toi aussi tu vas mourir, puisque cela ne t'a pas corrigé.

L'homme prévoyant qui ne perd pas de vue la mort, n'en est pas surpris; il fait tous les préparatifs nécessaires pour l'éternité, et se tient chaque jour en garde, en se disant à lui-même: il est certain que je mourrai demain.

Ceux qui sont arrivés au terme le plus long de la vie, la quittent encore avec regret, lorsque l'heure fatale est venue.

XX.

LE BUCHERON ET LA MORT.

Il y avait une fois dans un village un vieillard fort âgé. Ayant coupé un jour dans la forêt un pesant fardeau de bois, accablé sous le faix, il le portait pas à pas pour le vendre; épuisé de fatigue, il le posa à terre et s'assit un peu, afin de reprendre haleine. Quel repos ai-je dans ce monde, disait-il en se plaignant de son sort? je travaille sans relâche; y a-t-il vraiment un homme

plus malheureux, plus abandonné que moi? Mais quel remède? que puis-je y faire? Je ne puis nourrir ma femme et mes enfans! ô mort! où es-tu? prends mon ame, au moins je serai délivré. La mort arrivant aussitôt sous la figure d'un homme, vient se placer près de lui. Qui es-tu, lui demande en tremblant le vieillard? —Je suis cette mort que tu as appelée, répond-elle. Surpris à cette vue: Fais-moi la grâce, réplique le vieillard, de charger ce bois sur mes épaules. La fatigue m'a forcé de m'arrêter ici; arrivé à la ville, je le vendrai, et avec son prix j'achèterai du pain.

Personne ne consent à quitter la vie. C'est un dicton connu qu'il vaut mieux souffrir que mourir. Le proverbe dit: mieux vaut rester une heure sur la terre, que mille ans dessous.

XXI.

LE CHIEN QUI RAPPORTE LA VIANDE DE LA BOUCHERIE.

Un homme avait un chien dressé, qui chaque jour allait avec un panier à la boutique du boucher, et en rap-

portait ce que son maître avait déterminé. Un jour par hasard, comme il revenait avec la provision de viande convenue, un chien dogue le rencontrant vint fondre sur lui. Tous deux se débattirent beaucoup. Ce bruit ayant attiré les chiens de la boucherie, tous tombèrent sur lui. Les voyant en grand nombre, il perd tout espoir, et posant son panier à terre : Faisons la paix, leur dit-il, pourquoi nous disputer et nous déchirer ainsi ? voilà notre proie, que j'en aie une portion. Les chiens aussitôt se jettent sur la viande pour la dévorer, mais ayant commencé à la goûter avant tous les autres, il en eut sa bonne part.

Les magistrats d'une ville et ceux qui en ont l'inspection, tirant chacun de son côté, sous le nom d'imposition, le bien des sujets et des pauvres, ne se rassasient point et ne laissent à ceux-ci aucun repos ; s'il s'en trouve un parmi les premiers, qui ne pouvant souffrir une telle vexation, leur dise : c'est une violence injuste ; les autres alors lui riant au nez, le tournent en ridicule, et celui-ci donnant à son ardeur une autre direction (1) pille avant tous les autres.

(1) *Mot à mot*, se retournant avec tout son zèle.

XXII.

L'ANE ET LE CHIEN EN VOYAGE.

Un homme avait un âne et un chien; s'étant mis un jour en route, l'âne marchait devant et le chien faisait l'arrière-garde. Ayant trouvé un endroit pour se reposer: C'est le moment, dit-il, et il s'endormit: l'âne se met aussitôt à brouter. Le chien, qui était à jeun, le pria d'abaisser un peu la charge qu'il portait: Que j'atteigne, disait-il, au panier rempli de pain. L'âne occupé à brouter avec avidité, ne lui répondant pas, le chien renouvelle sa demande à plusieurs reprises. Tu m'importunes beaucoup, dit à la fin l'âne ennuyé de ses instances; attends un peu, notre maître s'éveillera dans un moment et te donnera le pain qui t'est destiné. Comme il parlait, un loup sort du bois et accourt vers eux; l'âne tout tremblant de peur, s'adressant au chien d'un ton suppliant: Fais-moi la grâce, lui dit-il, de me délivrer de ce loup! Combien tu m'importunes, lui répond le chien! attends un peu, notre maître s'éveillera dans un moment, il te délivrera. Cependant j'ai un conseil à te donner, laisse-là ton fardeau et sauve-toi; si le loup se met à te poursuivre,

tu lui fracasseras les dents avec les fers de tes pieds et t'en délivreras. L'âne ajoutant foi à cette raillerie, quitte son fardeau, et s'enfuit mais le loup fondant sur lui le met en pièces.

Prêtons-nous réciproquement secours.

XXIII.

LE CORBEAU ET LE RENARD.

UN corbeau ayant volé un fromage, et le tenant dans son bec, alla se percher sur un arbre. Un rusé renard, assis au pied de l'arbre, apercevant ce fromage dans le bec du corbeau, forma le projet de le lui prendre, et lui adressant la parole: O mon cher corbeau, lui dit-il, que vous êtes beau! que vous êtes joli! si votre voix ressemble à votre plumage, vous êtes digne d'être le roi des oiseaux. Le fou corbeau, ravi de cette louange, et voulant faire entendre sa voix, laisse tomber le fromage. Le renard accourant aussitôt s'en saisit et lui dit : Apprenez, mon cher corbeau, que celui qui écoute les louanges du flatteur, perd sans fruit, ce qu'il a acquis.

Cette leçon que je viens de vous donner vaut mieux que le fromage tombé de votre bec. Ce dit, il s'en alla.

Ne soyez point fier des louanges d'un flatteur, car celui-ci travaille évidemment à votre perte.

XXIV.

LE CHIEN MAIGRE ET LE LOUP.

Un loup ayant rencontré dans la campagne un chien maigre, voulut le manger. Le chien lui dit aussitôt : Je suis ta proie, mais quel plaisir trouveras-tu à manger un corps aussi maigre que le mien, attends un peu, mon maître est sur le point de se marier, il y aura un repas splendide, et je m'y engraisserai ; viens ensuite, tu me trouveras gras et tendre. Le sot loup, ajoutant foi à sa parole, le laissa partir. Quelque tems après : le chien, se dit-il, doit être bon à présent ; et il se met en chemin dans l'espoir de le dévorer. Le chien, fier d'être à l'abri du loup, lui crie : Je sors dans l'instant avec un fouet, et je vais vers toi. Aussitôt le loup effrayé prit la fuite.

L'homme qui laisse le certain pour ce qui ne l'est pas sera privé de l'un et de l'autre.

XXV.

LES DEUX MULETS.

Deux mulets voyageaient un jour ensemble; l'un portait de l'avoine, l'autre le trésor public; celui qui portait le trésor, orgueilleux de son fardeau : Si une pièce vient à me manquer, disait-il, j'en mourrai de chagrin! et tout en parlant, il marchait avec arrogance, et ravi de son sort, allait tête levée. Dans ce moment, des voleurs tombant sur lui veulent s'emparer du trésor ; le mulet frappant ceux-ci à coups de pieds, et cherchant avec ses dents à leur résister, fait tous ses efforts pour se délivrer d'eux et sauver son fardeau, mais ne pouvant y réussir, les voleurs l'assomment de coups, atteignent le trésor et s'en saisissent. Le mulet, quittant, non sans regret, la vie, se dit alors : Est ce là ce que je prenais pour des dignités et du bonheur! plût à Dieu que j'eusse été comme mon compagnon, qui se délivre de tout danger; ma prospérité a causé ma perte. Si comme moi, lui repondit son camarade, tu avais servi un meunier, comme moi tu aurais trouvé ton salut.

Souvent de grandes dignités nous causent de grands

malheurs. Le proverbe dit : dans une grande tête une grande douleur.

XXVI.

LE RENARD ET LE LOUP.

Un renard, se promenant pendant la nuit, vient auprès d'un puits ; y apercevant la lune, dont l'image se réfléchissait dans l'eau, et la prenant pour un fromage, il forme le projet de descendre dans le puits pour s'en emparer. A ce puits étaient deux seaux; tandis que l'un descendait à vide, l'autre remontait rempli d'eau. Le renard, entrant dans le seau vide, se trouve facilement en bas ; surpris de ne point trouver ce qu'il avait pensé : Malheureux que je suis! s'écrie-t-il, j'ai pris pour un fromage la figure de la lune, et je suis descendu dans un endroit périlleux ; si je pouvais monter! Mais il désespère d'en venir à bout. Il y avait bientôt deux jours qu'il était dans cette situation, lorsqu'un loup, qui cherchait sa nourriture, vint à passer près du puits; le renard, enchanté de le voir, lui crie aussitôt d'en bas : Tu viens bien à propos, mon cher loup; vois-tu? c'est un déli-

cieux fromage que je suis venu goûter; viens aussi, descends vers moi, mangeons-en un peu ensemble; il n'y a pas de meilleur repas; j'ai, tout exprès pour toi, suspendu là haut un seau, entres-y, et tu parviendras facilement ici. L'insensé loup, ajoutant foi à ces paroles, se met dans le sceau, que sa pesanteur entraîne en bas, et fait monter celui dans lequel était le renard, qui se voit ainsi délivré; le loup, arrivé à son secours, devint la cause de son salut, tandis que lui-même resta au fond du puits.

Souvent avec l'espoir d'un faible avantage nous sommes ainsi trompés, et nous croyons facilement aux complimens de ceux qui nous flattent.

XXVII.

LE LOUP ET L'AGNEAU.

Un agneau, étant venu au bord d'un ruisseau, s'y désaltérait; un loup, arrivant près de lui à l'improviste, conçut, en le voyant boire, le projet de le dévorer. Cherchant un prétexte, il adresse des reproches à l'agneau et lui dit : Misérable! pourquoi as-tu l'incivilité de troubler

mon eau?—Seigneur, lui répond l'agneau, comment pourrai-je la troubler ? nous sommes éloignés l'un de l'autre, je suis même au-dessous du courant.—Tu es un méchant. réplique le loup en cherchant un nouveau prétexte. Pourquoi, l'année dernière, as-tu excité les chiens contre moi? —Pardonnez-moi,seigneur,dit l'agneau d'un ton suppliant! il n'y a pas seulement six mois que je suis né. Le loup se mettant en colère : Si ce n'est pas toi, dit-il, ce sont tes frères.—Seigneur, répond encore le suppliant agneau, je n'en ai aucun.—Que tu en ayes ounon, réplique alors le loup hors de lui, peu m'importe; je le sais, ton père, ta mère, vous tous me donnant une peine extrême, vous avez plus d'une fois excité les chiens contre moi. Il dit, et emmena l'agneau dans le bois.

Lorsqu'un homme cruel veut, sans motif, commettre une injustice sur un malheureux, il trouve bientôt un prétexte et accomplit son criminel projet.

XXVIII.

LE CHIEN GRAS ET LE LOUP.

Un loup rencontra un jour un chien si gros et si gras, que s'il eût voulu tomber sur lui et s'en saisir, le

chien était de force à se défendre. A la vue d'un tel embonpoint, il n'osa pas se mesurer avec lui. Mon cher, lui dit-il en s'approchant, je suis ravi de te voir une pareille santé.—Eh! mon ami, répond le chien, il ne tient qu'à toi d'engraisser comme moi : tant que tu resteras dans la forêt, tu seras maigre et souffriras la faim, viens avec moi ; tu pourras, crois-moi, partager mon bonheur. Dans la maison de ton maître, reprit le loup, quelle tâche m'imposera-t-on, et qu'aurai-je à faire?—Tu aboyeras après les vagabonds et les étrangers, tu feras l'agréable avec les maîtres de la maison, et les caresseras ; ensuite, tu rempliras ton ventre de toute espèce de mets. Le loup, en entendant ces paroles, se réjouit fort; son œil se portant par hasard sur les marques que le collier du chien avait faites à son col : Qu'est-ce que cela, mon cher, lui demande-t-il?—Ce n'est rien, répond le chien. —De grâce, dis-moi d'où cela vient?—Eh mais, il n'y a rien, reprit le chien; peut-être l'anneau de la chaîne qu'on attache à mon col a dépouillé mon poil.—Eh! mon ami, dit le loup, tu restes donc à l'attache et ne vas pas où tu veux?—Il est vrai, dit le chien, mais peu m'importe.— Si cela ne te fait rien, reprit le loup, cela me fait beaucoup à moi, et pour le repas le plus splendide, je ne ferais pas ton métier.

La liberté est préférable à tout; sans elle, quelques richesses que l'on possède, on ne peut être heureux.

XXIX.

L'HIRONDELLE ET LES OISEAUX.

Une hirondelle, ayant beaucoup voyagé, avait acquis de l'expérience. Un villageois semant un jour du chanvre dans un champ, l'hirondelle dit aux oiseaux : Voyez-vous la nourriture que sème cet homme? je pense qu'elle peut un jour vous devenir funeste; préservez-vous-en bien! vous serez dupes de quelque ruse, et, pris aux piéges, vous irez soit en cage, soit dans la marmite; croyez ce que je vous dis, hâtez-vous de manger cette semence. Les oiseaux, ne tenant aucun compte des avis de l'hirondelle, ne la mangèrent pas. Peu après la semence sortit de terre, l'hirondelle dit encore : Hâtez-vous d'arracher les plantes qui poussent, sinon il vous viendra malheur.— O radoteuse, répondirent les oiseaux, que signifient tes conseils, et comment arracher ce grain? Le chanvre étant venu à maturité, l'hirondelle dit encore aux oiseaux : Ne craignez-vous rien de ce chanvre? Je vous donnerai un nouveau conseil, et vous y trouverez votre salut. Quand les chasseurs disposeront les filets, allez-vous-en de côté et d'autre. Les oiseaux, n'ayant pas

suivi les conseils de l'hirondelle, furent pris aux piéges, et y trouvèrent leur perte.

Malheur à celui qui n'écoute pas les avis des gens prudens, et n'agit que d'après sa tête.

XXX.

LE CHÊNE ET LE ROSEAU.

QUELLE est ta condition, disait le chêne au roseau, avec un ton moqueur : si un oiseau vient se placer sur ton corps, il est pour toi un pesant fardeau, tu ne peux le supporter, tu plies ; si un vent léger vient à souffler, tu ne peux lui résister, tu baisses la tête jusqu'à terre. Moi, je m'élève jusqu'aux cieux ; je défie le soleil, aucun vent ne peut m'abattre ; plùt à Dieu que tu fusses protégé par mon ombre, je te défendrais.—Je l'avoue, répond le roseau, je suis plus petit que toi, mais je n'ai pas autant à craindre ; qu'un vent violent vienne à souffler, voyons qui de nous deux sera le plus ébranlé. Comme il parlait (1), un vent impétueux s'élève, le chêne résiste

(1) *Mot à mot* : Par une permission de Dieu.

et tient bon, le roseau s'abaisse et plie; mais le vent redoublant ses efforts, le chêne, dont la tête était dans les nuages et dont les pieds touchaient aux entrailles de la terre, est déraciné et entièrement renversé. Le vent une fois apaisé, le roseau se relève, et reprend son premier état.

L'orgueilleux est en butte à des maux que l'homme doux n'a point à redouter. L'homme prudent et habile se conduit selon les circonstances, et sait quand il doit se relever. Le proverbe dit : Si le tems ne se conforme pas à vous, couformez-vous au tems. Mais ce proverbe est un blasphème.

XXXI.

L'AIGLE ET LE CORBEAU.

Un aigle ayant dérobé un agneau, s'enfuit et s'éleva dans les airs. Un corbeau qui l'aperçut en devint jaloux : J'en ferai autant, dit-il, et il s'approche du troupeau ; il considère tous les agneaux, et en remarquant un bien nourri, descend sur lui pour l'enlever. Il fait tous ses efforts pour y parvenir, mais, s'enfonçant dans la laine,

il ne peut réussir. Le berger, qui l'aperçoit, accourt pour l'effrayer, mais le corbeau embarrassé dans la toison de l'agneau ne peut se sauver ; le berger s'en saisit et le donne aux enfans pour s'en amuser.

N'entreprenez rien au-dessus de vos forces.

Celui qui veut égaler plus grand que lui, et s'élever trop haut, est souvent puni. Regardons au-dessous de nous, et soyons contens de notre état.

XXXII.

LE RENARD ET LA CHÈVRE.

Un renard et une chèvre cheminant ensemble, traversaient une plaine; tous deux fort altérés cherchaient de l'eau, lorsqu'un puits s'offrit à eux. Avides d'apaiser leur soif, ils y descendirent, et, sans s'inquiéter de la fin, burent autant qu'il leur plut; lorsqu'ensuite ils voulurent sortir, ils ne trouvèrent aucun moyen. Se voyant sans ressource, la chèvre alors dit au renard : Il est vrai, camarade, nous nous sommes bien désaltérés, mais il n'y a aucun moyen de sortir

d'ici.—Sois tranquille, répond le renard, il m'est venu une idée, et, si Dieu le veut, nous sortirons tous deux. —Quelle est ton idée, reprend la chèvre ?—Lève-toi, dit le renard, appuie tes pieds de devant et tes cornes contre la muraille, je monterai sur tes épaules, et, une fois dehors, en te tirant, je te ferai sortir, et nous serons ainsi délivrés l'un et l'autre. La chèvre, enchantée de cet avis, se réjouit : Je n'ai pas autant d'esprit, dit-elle, et elle fit ce qu'avait dit le renard. Le rusé animal, sautant sur le dos de la chèvre, de là sur ses épaules, sur sa tête et sur ses cornes, s'élance, et, le cœur joyeux, tourne avec négligence autour du puits. Ah traître! lui crie la chèvre, n'avons-nous pas fait un pacte ensemble; est-ce là la fraternité : c'est par mon secours que tu as été sauvé, et tu ne t'occupes aucunement de me tirer d'ici. A ces mots, le renard lui répond en riant : Si tu avais autant d'intelligence que tu as de poil au menton, tu ne serais pas descendue dans ce puits, sans avoir avisé au moyen d'en sortir, adieu (1), j'ai affaire, tu feras comme tu l'entendras.

Avant de former une entreprise, il faut toujours songer à la fin.

---

(1) *Mot à mot.* Prières, c'est-à-dire, je me recommande à tes prières. — Cette expression correspond tout-à-fait en turk au mot *adieu*, par lequel je l'ai remplacée afin d'être intelligible.

XXXIII.

LE LION QUI VA A LA CHASSE.

Un lion ayant un jour formé le projet d'aller à la chasse, eut recours à cette ruse pour la rendre abondante ; il plaça l'âne dans un endroit, le couvrit de feuilles, et lui recommanda de braire. A sa voix terrible, tous les animaux effrayés tombèrent dans les griffes du lion. L'âne, s'imaginant qu'il était la cause de cette excellente chasse, se faisait valoir avec fierté auprès du lion. Je vous ai rendu lui disait-il, un important service. — Tu as fort bien su braire, lui répondit le lion.

Ceux qui ont de l'esprit se moquent des sots, remplis, comme l'âne, d'ignorance et de vanité.

XXXIV.

LE LOUP ET LE CHEVAL.

Un cheval paissait dans une prairie, un loup, qui cherchait nourriture, l'aperçut, et dit en lui-même : Quel che-

val bien nourri ! Plût à Dieu qu'à sa place il y eût un mouton; mais n'importe, je veux avec une ruse m'emparer de ce gras animal. Ce dit, il s'approche peu à peu du cheval, le salue avec honneur, et lui donnant le bonjour, s'informe de l'état de sa santé. Seigneur, lui dit-il, mon métier est la médecine, je connais toutes les plantes, si vous voulez me confier le soin de votre santé, je prends sur moi de vous rendre bien portant. Vous êtes malade; au dire de chaque médecin, tout animal qui vit sans licol est certainement malade.—J'ai, répond le cheval, une tumeur au-dessous de la sole.—Ce mal est très-dangereux, reprend le loup Le fourbe ayant alors considéré l'endroit, songe à se saisir du cheval; mais celui-ci, pénétrant sa ruse et ses intentions, lui lance un coup de pied qui attache à son palais toute sa mâchoire. Le loup, confessant à regret sa faute : J'ai mérité ce châtiment, dit-il, qu'avais-je besoin de quitter le métier de boucher pour prendre celui de médecin, et il partit tout confus.

Tenez-vous en à votre état, et n'entreprenez pas celui qui vous est inconnu.

XXXV.

L'ANE QUI VEUT IMITER LE CHIEN.

Un homme avait un jeune et aimable chien; sans cesse il le caressait et le traitait avec douceur. L'âne, lui portant envie, dit en lui-même : Ce petit chien est joli et gracieux, pour cela il joue toujours avec notre maître ; et quand celui-ci vient à moi, il me frappe avec le bâton; toute son adresse pourtant est de s'asseoir sur notre maître et de lui donner la pate. Je veux faire comme lui. Quelques heures après, voyant le maître entrer dans l'écurie, il s'approche pas à pas, se place devant lui, et, levant sur lui ses pieds sales, il les lui pose jusque sur la bouche; le maître, peu satisfait de cette gentillesse : Hola! garçon, dit-il, apporte le bâton. L'âne à ce mot retourne à sa place, rempli de honte et de peur.

Que chacun agisse selon son naturel.

XXXVI.

LE CORBEAU PARÉ DES PLUMES DU PAON.

LES nouvelles plumes d'un paon ayant poussé, selon l'usage, et les anciennes étant tombées, un corbeau trouvant le plumage tombé en orna son corps, et mêlé, avec ce vêtement emprunté, à la troupe des autres paons, se promenait avec arrogance. Tout en marchant, il ouvrit par hasard son bec et se mit à chanter comme de coutume. Les paons, devinant alors sa ruse, lui arrachent ses habits pompeux, et, à coups de becs et de griffes, le mettent aux portes de la mort. Nu et tout couvert de sang, il vient se mêler aux corbeaux de son espèce, qui devinant son aventure, le rejettent loin d'eux; et celui-ci, redevenu corbeau, resta toujours très-malheureux.

Beaucoup de gens sont riches avec le bien d'autrui; mais une fois déchus de leur rang et ruinés, personne ne compatit à leur état et ne leur porte secours.

XXXVII.

LE SERPENT ET LA LIME.

Un serpent étant entré dans la boutique d'un horloger, et cherchant à manger, ne trouva qu'une lime; comme il s'efforçait en vain de la mâcher, la lime lui dit : A quoi bon tous tes efforts? comment parviendrais-tu à me ronger, moi qui ronge le fer? Tes dents tomberont dans ton gosier, je ne crains de toi aucun dommage.

Nous sommes bien souvent victimes du mal que nous avons voulu causer aux autres.

XXXVIII.

L'ANE DÉGUISÉ EN LION.

Un âne s'étant affublé de la peau d'un lion, épouvantait tout le monde; mais l'insensé, ayant laissé aperce-

voir un bout de son oreille, fit ainsi connaître son déguisement.

Beaucoup de gens dans leur orgueil s'efforcent à paraître grands; mais ils ont beau faire, toujours quelque chose trahit leur sottise.

XXXIX.

L'OISEAU PERCÉ D'UNE FLÈCHE.

Un oiseau atteint d'une flèche en fut blessé; quelle est mon infortune, dit-il alors d'un ton plaintif, et quel mal je souffre; et cependant je suis moi-même la cause de ce qui m'arrive, car la flèche qui m'a frappé vole avec le secours de mon aile.

Le malheur qui nous atteint vient presque toujours de notre faute.

Le mal que nous souffrons est bien plus pénible lorsqu'il nous vient d'une personne à qui nous avons fait du bien.

Le proverbe dit : La flèche qui a blessé l'aigle est faite avec sa plume.

XL.

LE PAON QUI SE PLAINT A JUNON.

Un paon se plaignant à Junon : Quelle voix affreuse tu m'as donnée, lui disait-il; elle n'est goûtée de personne : que ne m'as-tu gratifié de celle que tu as donnée au rossignol, qui pourtant n'est qu'un petit oiseau ? Junon, se mettant en colère, lui dit : Pourquoi, envieux animal, n'es-tu pas satisfait de la queue que tu portes, et heureux de ton état? C'est à cette queue que tu dois d'être le plus beau et le plus brillant des oiseaux; l'éclat qu'elle jette la fait ressembler à un magasin de pierreries! Toutes les perfections ne se trouvent pas réunies dans un seul animal : chacun de tes semblables est content de son sort, sois-le aussi; sans cela, pour te punir, je saurai t'enlever cette queue que tu me dois.

Soyons heureux de notre sort, et rendons-en grâces à Dieu ; peut-être avec des plaintes parviendrions-nous à l'empirer.

Celui qui fuit la pluie rencontre souvent la grêle.

XLI.

LE MARIAGE D'UN MECHANT.

Un méchant se maria un jour et réunit une grande assemblée. Ceux qui étaient de la noce célébraient, par des acclamations bruyantes, cette fête joyeuse. Au milieu de cette scène tumultueuse, un des assistans se mit à dire : Le soleil forma autrefois le projet de se marier; les grenouilles, à cette nouvelle, poussèrent des cris sans fin; nous sommes perdues, dirent-elles : que de mal par sa chaleur, le soleil, quoique seul, ne nous fait-il pas souffrir? que sera-ce s'il a des enfans? N'en doutons pas, toutes les mers vont se sécher. Ce sage, avec son apologue, voulait faire comprendre à l'assemblée que sa joie était inconvenante.

Le peuple qui applaudit à la puissance et à l'élévation des magistrats cruels qui le gouvernent, applaudit à sa propre perte.

XLII.

LE LION MALADE.

Un lion qui, de vieillesse, avait blanchi comme un vautour, était couché dans sa grotte, malade et sans force. Tous les animaux accoururent lui faire visite, et s'informer de l'état de sa santé; le renard seul ne vint pas. Or, le loup, son ennemi juré, empressé de saisir une occasion de se venger, s'approcha du lion : Seigneur, lui dit-il, le renard est fier, il n'a pas daigné venir vous visiter. A ces mots, le lion, outré de colère, députa quelqu'un vers le renard, pour le sommer de comparaître. Celui-ci, instruit dans sa route par un de ses amis de ce qui était arrivé, et naturellement porté à se venger du loup, eut recours à cette ruse : Il se présenta devant le lion, tranquille et sans peur. — Qui t'a empêché de venir me voir, lui dit celui-ci en colère. — Seigneur, répondit le renard, y a-t-il un de vos sujets et de vos serviteurs qui vous ait montré plus de dévouement que moi ? Je viens en ce moment de traiter une affaire qui intéresse votre majesté. — D'où viens-tu, demanda le lion? — Je viens, dit le renard, de faire des vœux pour votre santé; j'ai couru de tous côtés, afin de dé-

couvrir quelque remède, j'ai vu et interrogé tous les médecins. — Et quel remède t'ont-ils indiqué? — Tous ont été d'avis qu'il convenait de vous envelopper de la peau d'un loup dépouillé vif, et que par ce moyen vos forces reviendraient aussitôt. Le lion, enchanté du conseil, étrangla le loup et se couvrit de sa peau. Pendant le supplice du loup, le renard l'accablant de reproches, lui disait : Hypocrite que tu es, tu cherchais il n'y a qu'un moment à indisposer le roi contre moi, et c'est sur toi que sa colère est tombée.

Le mal que nous voulons faire aux autres bien souvent retombe sur nous.

Ne creusez pour votre ennemi qu'un puits de votre taille, car vous même y pouvez tomber.

XLIII.

LE LION ET LE MOUCHERON.

Un lion aperçut un jour auprès de lui un moucheron que son voisinage ne paraissait point inquiéter; outré

de sa tranquillité il lui adressa ces mots : Qui es-tu, bas animal, pour oser ainsi te placer devant moi ? Ce dit, il le chassa. Le moucheron, piqué de ce ton dédaigneux, lui répondit : Qui t'engage à me mépriser de la sorte ? je m'étonne de te voir autant d'orgueil; apprends que je ne crains rien de toi, et que je puis abaisser ta fierté; faisons assaut, viens, combattons. L'insecte aussitôt s'insinue dans les narines du lion, que ses menaces n'avaient point effrayé, et lui cause un mal extrême. Celui-ci, tourmenté par la douleur, se frappe de tous côtés, agite sa queue, et tombe enfin épuisé de fatigue. Le moucheron, resté vainqueur, lui dit alors avec ironie : As-tu vu comme un faible et petit animal a su triompher de toi, le roi des animaux. A l'avenir ne sois pas si orgueilleux. Aussitôt il vola vers la ville, et la parcourant en tous sens : J'ai terrassé un lion, disait-il à tous ceux qu'il rencontrait; mais l'imprudent fut se jeter en ce moment dans les pates d'une araignée, qui le prit et le mangea.

Dans beaucoup de circonstances les grands sont vaincus par les petits.

Quelques gens se délivrent d'un grand danger, qui périssent pour n'avoir pas su en prévoir un moindre.

Nous sommes bien souvent blessés par le caillou que nous n'avions pas aperçu.

XLIV.

LA BELETTE MAIGRE.

UNE belette affamée s'introduisit un jour, par un trou fort étroit, dans un grenier à blé. Avide d'assouvir son appétit, elle mangea de telle sorte qu'elle eut bientôt un embonpoint énorme. Peu de tems après ayant entendu quelque bruit, craignant d'être prise, elle se disposa à fuir, et revint au trou par lequel elle était entrée; mais l'excès de son embonpoint l'empêcha de passer. Un rat qui l'aperçut, lui dit d'un ton railleur : Ton affaire a bien tourné; que tu es heureuse, que tu t'es bien engraissée! mais apprends qu'entrée maigre en ce lieu, tu n'en sortiras que maigre.

Quelques gens, après bien des traverses, parviennent à des emplois supérieurs, et amassent beaucoup de biens; mais souvent ruinés, ils n'en deviennent que plus misérables; le bonheur les a bientôt abandonnés.

Ce qui pousse vite périt vite.

XLV.

L'ALOUETTE ET SES PETITS.

Une alouette ayant fait son nid dans un champ de blé, le tems de la moisson arriva avant que ses petits fussent en état de voler; les laissant seuls pour aller s'assurer de quelque nourriture, elle leur recommanda de bien écouter ce que diraient le maître du champ et son fils, lorsque tous deux viendraient visiter leur blé. Ceux-ci en effet ne tardèrent pas à venir pendant l'absence de l'alouette. Notre blé est mûr, dit le père à son fils, va prier mes amis de venir demain matin nous aider à le couper. Les petits, tout tremblans, rapportèrent ces mots à leur mère lorsqu'elle revint. Celle-ci leur répondit : Ne craignez point, rien ne nous presse encore de partir; demain quand reparaîtra le maître, retenez bien ses paroles. Celui-ci en effet revient le lendemain, et ne trouvant aucun des amis, il s'écrie peu satisfait : Bien fou est celui qui compte sur ses amis. Va, mon fils, dis à nos parens de venir demain moissonner avec nous. Les petits, plus effrayés encore que la veille, dirent à leur mère ce qu'ils avaient entendu. Ne craignez rien, reprit-elle encore. Le jour suivant, les parens n'ar-

rivèrent pas. Ne comptons que sur nous, dit alors le maître hors de lui; demain matin nous viendrons nous-mêmes et nous couperons le blé. L'alouette, à cette nouvelle, dit à ses petits : Plus de retard, sauvons-nous vite, il ne convient pas de rester ici plus long-tems; et aussitôt elle emmena ses petits e ts'enfuit.

Ne vous fiez point aux autres, ne leur abandonnez pas le soin de vos intérêts, mais comptez seulement sur vous.

Autrui ne fait point les affaires d'autrui, il en dépense l'argent.

XLVI.

LE CERF QUI VOIT SON IMAGE DANS L'EAU.

Un cerf étant venu au bord d'une fontaine, aperçut dans l'eau, en s'approchant, l'image de sa tête et de ses cornes qui s'y réfléchissaient comme dans un miroir; les trouvant à son gré : Que je suis beau! que mes cornes sont magnifiques, s'écria-t-il avec orgueil; puis jetant les yeux sur ses jambes, qui lui semblaient aussi minces qu'une ficelle, il dit avec chagrin : Malheureux que je suis! Quelle différence entre mes pieds et ma tête, quelle

honte pour moi! Comme il parlait, non loin de lui apparaît un chasseur. Croyant voir en lui son bourreau, il court saisi d'effroi vers la forêt; mais ses cornes l'embarrassant, il ne peut gagner l'endroit vers lequel il fuit. Atteint par le chasseur, il s'écrie alors, au comble de la douleur : J'admirais mes cornes et ce sont elles qui causent ma mort.

Nous désirons la grandeur, nous dédaignons ce qui nous serait utile; la grandeur cependant cause bien souvent notre perte.

XLVII.

L'ANE SAUVAGE ET L'ANE DOMESTIQUE.

Un âne sauvage ayant aperçu dans une écurie un âne domestique, en devint jaloux. Il mange beaucoup de grains, se dit-il, il se nourrit d'herbes et de paille; qu'il est heureux! Mais moi, que je suis à plaindre! J'erre, pauvre et faible, sur les monts et dans les plaines, je souffre la faim; et il se lamentait. Un jour il s'aperçoit, par hasard, que le maître charge sur le dos de l'âne un pesant fardeau, et que le faisant marcher devant lui, il le

presse et le frappe. L'âne sauvage, alors, ravi de son état, s'écrie : Désormais je n'envierai plus ton sort, je préfère mille fois le mien.

Nous voyons quelques hommes au faîte du pouvoir et des honneurs, leur état nous fait envie, mais nous ne découvrons pas les peines qu'ils souffrent dans leur intérieur.

XLVIII.

LE CHIEN QUI LACHE SA PROIE.

UN chien tenant dans sa gueule un morceau de viande, passait une rivière à la nage. Apercevant son image sur la surface de l'eau, et le morceau que l'eau réfléchissait lui paraissant énorme, il abandonne, pour s'en emparer, celui qu'il tenait; le courant aussitôt l'entraîne ainsi que son image, et le chien privé de sa proie, s'écrie alors : Insensé que je suis, j'ai abandonné ce que je possédais pour courir après l'incertain, et me voilà ainsi privé de tout.

L'homme avare, non content de ce qu'il possède, as-

pire aux plus grandes richesses et souvent sans les acquérir, il perd son propre bien.

XLIX.

LE LION QUI S'ASSOCIE AVEC QUELQUES ANIMAUX.

Un lion et quelques animaux firent ensemble une association. Chaque butin que nous ferons, dirent-ils, partageons-le entre nous, et ce fut ainsi convenu. Un jour ils prirent un cerf, et chacun consentit au partage. Le lion, outré de colère : Je ferai les parts, dit-il. En ayant fait une première : Celle-ci est pour moi parce que je suis le plus fort de vous tous. En ayant fait une seconde : Celle-ci m'appartient encore, parce que c'est moi qui ai le plus de peine. Ayant ensuite fait une dernière part : Celle-ci est la vôtre, dit-il, mais quiconque osera s'avancer pour la prendre, sera mis en pièces. Les animaux s'en allèrent alors comme ils étaient venus, le lion seul s'empara de tout.

Il ne faut faire d'affaires ou s'associer qu'avec son

égal : celui qui s'adresse à plus grand que lui, éprouve le sort de ces animaux.

L.

LE RAT DE VILLE ET LE RAT DES CHAMPS.

Un rat de campagne ayant lié amitié avec un rat domestique, l'invita à un repas. Celui-ci ayant agréé l'invitation, s'y rendit. Le rat des champs apporta la provision d'herbes, de racines, et les mets et graines qu'il avait préparés pour lui. Le rat de ville goûtant peu cette nourriture : Est-ce là ce que vous mangez habituellement? dit-il à son camarade; vous êtes dans le besoin; nous, à la ville, nous ne mangeons que miel, graisse, sucre, pain, enfin les mets les plus délicats. A ce mot de délicat, le rat des champs sentit son palais s'humecter : Veuillez, de grâce, dit-il, m'inviter un jour? Que je goûte de ces mets délicats. Un jour, en effet, invité par le rat de ville il vint chez celui-ci; tous deux s'assirent dans la maison; le rat de ville avait préparé le repas, tout était à la graisse et au miel. Comme ils allaient commencer, le maître de la maison vint à paraître; aussitôt chacun des rats courut se cacher dans un trou. Le rat de ville faisait

sentinelle; le maître étant parti, il quitta son trou et s'approchant de son compagnon : Viens aussi, sors, lui dit-il; mais ce dernier qui dans les champs n'avait pas vu pareille chose, n'osait pas bouger de sa place; l'autre, à force de sermens, l'ayant persuadé, parvint à le faire sortir. Est-ce toujours là ce que vous souffrez, demanda le rat des champs, mangez-vous toujours avec crainte? Nous, il est vrai, nous n'avons que de l'herbe pour nourriture, mais du moins nous n'avons personne à redouter. Je ne changerais pas mon repos contre tes mets recherchés et contre tous tes biens. Ce dit, il s'en alla.

Le pauvre n'a que peu de bien, mais il vit sans crainte; son sort est préférable à celui du riche qui avec ses trésors a tout à redouter.

Que j'aie peu à manger, dit le proverbe, mais que mon esprit soit en repos.

LI.

LES LOUPS QUI FONT LA PAIX AVEC LES MOUTONS.

Les loups et les moutons convinrent une fois de cesser entr'eux toute hostilité. Pendant quelque tems il n'ar-

rien aucune dispute. Ils se donnèrent de part et d'autre des otages : les moutons remirent leurs chiens, les loups leurs petits. Peu après, les petits des loups sentant la faim, commencèrent à se lamenter et appelèrent leurs mères. A leurs cris, les loups accourant en toute hâte, dirent aux moutons : En faisant la paix avec vous, nous sommes restés en repos, et nous vous avons laissé nos petits : mais puisque vous les maltraitez et recommencez ainsi les hostilités, nous vous ferons tous mourir. Cela dit, ils se jetèrent sur les moutons et les dévorèrent, car les chiens n'étaient plus là pour les défendre.

Il ne faut pas en faisant la paix avec son ennemi, se livrer trop tôt à lui.

Un ancien ennemi ne devient pas ami.

LII.

LES MEMBRES ET L'ESTOMAC.

Les membres s'étant un jour réunis dans un même lieu, tinrent conseil et portèrent plainte contre l'estomac. D'où vient cette peine qu'il nous donne, dirent-ils? Chacun de

nous travaille et remplit la tâche qui lui est assignée, lui seul reste en repos, sommes-nous donc ses esclaves! Et nous aussi, cessons de travailler, voyons ce qu'il fera sans nous. D'après cet accord, l'œil dit: Je ne verrai plus; l'oreille, je n'entendrai plus; le nez, je ne sentirai plus; la bouche et la langue, je ne parlerai plus; la main, je ne toucherai plus; le pied, je ne marcherai plus. Tous enfin cessèrent d'agir, et tournèrent le visage vers la paresse, mais tous aussi devinrent faibles et sans force. Ayant alors de nouveau tenu conseil, ils se plaignirent de leur état et dirent: Quelle est donc la cause de notre faiblesse? Quand nous étions en paix avec l'estomac, aucun de nous ne souffrait, tout le corps était sain, faisons un nouvel accord, soyons, comme par le passé, en bonne intelligence avec l'estomac, et vivons en repos. Ayant donc agi de la sorte, l'œil recommença à voir, l'oreille à entendre, le nez à sentir; la langue parla, la main toucha, le pied marcha; tous redevinrent bien portans.

Si les sujets d'un roi refusent de lui obéir, l'empire est renversé, sa ruine est inévitable.

Le mal que nous projetons de faire à autrui retombe fort souvent sur nous.

LIII.

LE ROSSIGNOL ET LE FAUCON.

Un rossignol perché sur la branche d'un arbre, fut aperçu par un faucon, qui se disposa aussitôt à le manger. Le rossignol poussant des cris : Je suis un petit oiseau, dit-il; à quoi te servira de me manger? trouve un morceau plus digne de toi; prends un grand oiseau. Je ne suis pas si fou, répond le faucon, que de lâcher la proie que je tiens dans ma main, pour aller à la recherche d'un plus gros butin; peut-être je n'en trouverai pas et j'aurai perdu celui que je tenais. Ce dit, il prit l'oiseau et le mangea.

L'homme prudent, satisfait du peu de bien qu'il possède, ne s'en dessaisit pas dans l'espérance d'en acquérir un plus grand, car il courrait le risque d'être privé de tout.

LIV.

LE RENARD QUI A LA QUEUE COUPÉE.

Un vieux renard rusé, grand mangeur de poulets, grand preneur de lapins, sentant d'une lieue sa renardise, tomba un jour dans un piége, et à force de peines parvint à s'en délivrer, mais non gratis, car il y laissa sa queue. Dans cet état, plein de honte, il eut recours à une ruse pour amener les autres renards à faire ainsi que lui. Un jour que ces derniers tenaient conseil : A quoi nous sert cette queue, dit-il, qui balaye la boue de tous les chemins? Ce n'est qu'un fardeau inutile, nous n'en avons aucun besoin, il faut la couper. Si l'on m'en croit, chacun y consentira. Quelqu'un de l'assemblée lui dit alors : Votre avis est fort bon! mais de grâce, tournez-vous de notre côté, et montrez-vous à nous afin que nous vous répondions. Aussitôt il s'éleva un tel brouhaha, que le pauvre écourté ne pût se faire entendre, et aurait inutilement tenté d'amener les autres à son avis; aussi resta-t-il seul privé de queue.

LV.

LE FLEUVE ET SA SOURCE.

Un fleuve, un jour, dit en s'adressant à sa source : Une grande quantité d'hommes tirent profit de moi ; les uns boivent mon eau, les autres en abreuvent leurs bestiaux, ceux-ci en arrosent leurs jardins, ceux-là mangent mes poissons, enfin, je suis utile à chacun. A ces mots, la source transportée de colère, dit au fleuve : Puisque tu as méconnu mon pouvoir, connais ta vertu. Ce dit, elle bouillonne et cesse de couler. L'eau en se retirant laisse le fleuve à sec, et il n'est plus d'aucune utilité.

Nous nous attribuons, comme s'il venait de nous, le bien que nous possédons, au lieu de reconnaître que nous le tenons de Dieu ; cependant tous les biens, tous les avantages dont nous jouissons, nous viennent de Dieu ; si, nous osons le nier, pour nous punir il nous séchera comme ce fleuve.

LVI.

LE SOLEIL ET LE VENT.

Le Soleil et le Vent se réunirent un jour et se mirent en route; comme ils passaient et se promenaient à travers les montagnes et les déserts, ils rencontrèrent un homme assis sur une montagne. Le soleil dit alors : Je veux chemin faisant dépouiller cet homme. — C'est plutôt moi, reprit le vent orgueilleux de sa force, qui le forcerai de quitter son vêtement. Et aussitôt il se mit à souffler avec une telle violence, que la chaleur du mois d'août en devint tempérée. Mais à mesure que l'air se refroidissait, l'homme s'enveloppait encore davantage dans ses habits, et le vent, avec tous ses efforts ne put rien faire de plus. Arrête-toi, dit le soleil, c'est maintenant mon tour : Ce dit, il augmenta la chaleur au point que cet homme, ne pouvant la supporter, se vit contraint de quitter tous les vêtemens dont il était couvert (1), et assura, de cette manière, le triomphe du soleil.

---

(1) *Mot à mot*. Non-seulement son habit, mais même sa culotte.

LIX.

LA CHÈVRE ET SON PETIT.

Une chèvre quittant l'écurie pour aller brouter, recommanda à son petit de bien tenir la porte fermée. Si quelqu'autre que moi vient à paraître, lui dit-elle, tiens-toi sur tes gardes, et n'ouvre pas. Un loup ayant par hasard, aperçu brouter la chèvre : Voilà une bonne occasion, dit-il ; le chevreau est sans sa mère : et il accourut frapper. Le petit étant venu derrière la porte : Qui est là, demanda-t-il ? — Je suis ta mère, répondit le loup contrefaisant sa voix. Mais le chevreau ayant regardé par le trou de la serrure, et s'étant assuré que ce n'était point elle : Toi, répondit-il, tu es un loup, tu penses me tromper avec ta ruse, mais je ne serai pas ta dupe, ne l'espère pas. Et il n'ouvrit pas la porte ; le loup alors s'éloigna tout honteux.

Ne vous moquez pas des conseils de vos parens ; ne refusez pas d'obéir à vos supérieurs ; vous vous garantirez ainsi de beaucoup de maux.

Il ne faut pas s'en rapporter aux apparences, et se fier au ton doucereux et aux prévenances du flatteur, car jamais son cœur n'est d'accord avec sa bouche.

LX.

LE CHAT ET LES RATS.

Il y avait dans une maison une grande quantité de rats, et de plus un chat, qui, comme un vrai lion, ne cessait d'en faire sa proie. Les rats voyant leur nombre diminuer chaque jour, et fatigués de la domination du chat, tinrent conseil entr'eux. Ce chat, dirent-ils, coupe et anéantit notre race; ne quittons plus notre trou. L'avis fut adopté. Le chat, dévoré par la faim, voyait approcher sa ruine; enfin, désespéré, il imagine une ruse. Il contrefait le mort, et vient se coucher devant le trou des rats. Ceux-ci, joyeux de l'apercevoir ainsi, projettent déjà de sortir; mais un d'entr'eux, plus prudent que les autres, les en empêche. Je crains, dit-il, qu'il n'y ait là quelque ruse; quand je verrais sous mes yeux la peau d'un chat empaillé, je n'oserais encore m'y fier.

L'homme prudent n'est point trompé deux fois.

Celui-là est aveugle qui tombe une seconde fois dans le même puits.

LXI.

LA LIONNE ET LA TRUIE.

UNE truie dit un jour d'un ton railleur à une lionne : Vous ne mettez au jour qu'un petit, vous êtes paresseuse ; moi, j'en mets bas quatre et cinq à la fois. — Il est vrai, dit la lionne, je n'ai qu'un petit à la fois, mais c'est un lion, et tous ceux qui sortent de toi ne peuvent lui résister.

Un artiste habile ne fait dans un jour qu'un seul ouvrage, mais cet ouvrage en vaut mille.

Les Arabes ont ce proverbe : Un équivaut à mille.

LXII.

CONSEIL TENU PAR LES RATS.

UN jour les rats, s'étant rassemblés dans un endroit, se plaignirent du chat, et tinrent conseil. Décidément,

dirent-ils, avisons au moyen de ne plus avoir à le redouter. Chacun, selon la portée de son intelligence, donna son avis; et l'on fut d'accord qu'il fallait attacher un grelot au cou du chat, parce que le bruit de ce grelot annoncerait son arrivée. Cela convenu, les rats se procurèrent un grelot, mais on ne trouva aucun moyen de le suspendre au cou de l'animal. On offrit à chacun de le tenter, aucun n'en eut le courage.

Nous formons facilement divers projets; mais ne sachant comment les mettre à exécution, nous sommes contraints de les abandonner.

Si la main pouvait faire ce que la bouche peut dire, il n'y aurait plus de pauvres, tous deviendraient grands seigneurs.

LXIII.

LE POISSON QUI VA VERS LA MER.

Il y avait dans un fleuve un poisson fort gros qui, gouvernant les autres en roi, mangeait ceux-ci, tenait ceux-là sous sa domination. A quoi bon rester dans un semblable lieu, dit-il un jour avec orgueil? le grand

océan seul est digne de me posséder! Ce dit, il suivit le courant de l'eau, et descendit vers la mer; mais lorsqu'il aperçut dans cette mer des poissons d'une grosseur telle qu'il n'eût été pour eux qu'une bouchée, alors se repentant de ce qu'il venait de faire, il retourna sur ses pas, et à force de peines, parvint à regagner sa première patrie.

Beaucoup de gens pour en imposer aux autres affectent des airs de hauteur, mais, à côté des grands, on reconnaît ce qu'ils sont.

Proverbe : L'éléphant est plus grand que le chameau.

Mieux vaut être grand parmi les petits, que petit parmi les grands.

LXIV.

JUPITER ASSEMBLANT TOUS LES ANIMAUX.

JUPITER appela un jour tous les animaux : Je vous donnerai, leur dit-il, ce que vous désirerez. Chacun forma un souhait. Le mien, dit la tortue, c'est que ma maison soit construite sur mon dos. Jupiter, étonné

d'une demande aussi déraisonnable, que feras-tu de ce fardeau, lui répondit-il? — Je forme ce vœu, reprit la tortue, afin de pouvoir transporter ma maison partout où il me plaira d'aller, sans être obligée à vivre dans un voisinage que je n'aimerais pas.

Rien de pire qu'un mauvais voisin.

Achetez des voisins plutôt qu'une maison, dit le proverbe.

LXV.

L'ANE ET L'IDOLE.

On avait chargé une idole sur le dos d'un âne. Partout où cet âne passait, l'idole était l'objet d'un culte religieux : les uns s'arrêtaient pour l'admirer, les autres brûlaient de l'encens ou se prosternaient à terre. L'âne, persuadé que ces honneurs s'adressaient à lui, en témoignait une joie orgueilleuse. Ne sois pas si fier, lui cria quelqu'un que cette vanité ennuyait; ce n'est pas devant toi qu'on se prosterne, mais bien devant l'idole que tu portes.

Bien des gens indignes de tous honneurs ne doivent qu'à leurs places ceux qui leur sont rendus.

LXVI.

L'ANIER ET SES DEUX ANES.

Un ânier avait deux ânes ; ayant chargé sur l'un du sel et sur l'autre des éponges, il les faisait cheminer devant lui, et marchait à leur suite. Une rivière s'étant rencontrée, il monta sur l'âne chargé d'éponges, et laissa l'autre le précéder : celui-ci se trompant de chemin, s'enfonça dans un trou ; mais le sel qu'il portait s'étant fondu, en nageant il regagna le bord. Le maître était monté sur l'âne chargé d'éponges ; ce dernier tombant aussi dans un trou, les éponges se remplirent d'eau, et le maître et lui enfoncèrent dans la vase de telle sorte, que, sans le secours d'un homme charitable que le hasard avait amené là, tous deux périssaient.

Chaque créature a une manière d'être qui lui est particulière, nulle ne ressemble à l'autre.

LXVII.

LA DAME ET SA SERVANTE.

Une femme avait une servante qu'elle occupait jour et nuit; celle-ci forcée d'obéir pouvait à peine la nuit sommeiller quelques momens. La dame quittait son lit au premier chant du coq, faisait lever sa servante, et après lui avoir donné une tâche, retournait se coucher. Celle-ci pensant que le coq était la cause de ce qui lui arrivait, je tuerai cet animal. se dit-elle; ma maîtresse cessera de s'éveiller ainsi, et pendant qu'elle dormira, je reposerai comme elle. En effet, elle étrangla le coq; mais elle n'y gagna rien, car la dame, n'entendant plus chanter l'animal, et s'imaginant toujours qu'il était tard, faisait travailler sa servante beaucoup plus tôt, et celle-ci n'avait plus aucun repos.

Souvent pour se délivrer d'un mal on s'en procure un plus grand.

Qui fuit la pluie rencontre souvent la grêle.

LXVIII.

L'IVROGNE ET SA FEMME.

Un ivrogne des plus fameux avait, à force de boire, dépensé tout son avoir. Un jour qu'il était pris de vin, sa femme le mit dans un cercueil. A son réveil, n'ayant vu autour de lui que des tentures noires et tout l'attirail de la mort, il commençait à réfléchir, lorsque sa femme, sous le déguisement d'un démon affreux, vint lui apporter à manger. L'ivrogne à la vue de ce costume s'imagina qu'il était dans l'enfer. Sa femme, ayant contrefait sa voix, lui dit : Ce lieu est l'enfer, je suis l'économe des morts, mon emploi est de leur porter à manger. — Vous donnez à manger aux morts, s'écria l'ivrogne, et ne leur donnez-vous pas aussi à boire ?

On ne perd pas facilement de mauvaises habitudes : souvent la crainte et la honte ne peuvent les déraciner.

LXIX.

L'ASTRONOME QUI TOMBE DANS UN PUITS.

Un astronome, observant pendant une nuit les étoiles, tomba inopinément dans un puits; ceux qui l'aperçurent lui crièrent alors d'un ton railleur : Imprudent, insensé que tu es, comment prétends-tu découvrir les étoiles, si élevées au-dessus de ta tête, toi qui n'as pas su voir un puits sous tes pas.

Celui-là est un fou qui, ne connaissant pas les choses communes et à sa portée, est avide de comprendre ce qui est caché et loin de lui.

Au lieu de nous laisser aller aux vanités de ce monde, nous devrions songer au salut de notre ame; mais, peu occupés de l'avenir, nous recherchons les jouissances, et nous nous précipitons dans l'enfer.

LXX.

LE CORDONNIER ET LE FINANCIER.

Un cordonnier, travaillant jour et nuit dans sa boutique, ne cessait de chanter ; un financier, son voisin, qui malgré sa richesse ne jouissait d'aucun bonheur et d'aucun repos, lui demanda un jour qu'il l'avait entendu chanter : Combien gagnes-tu dans une année ?—Monsieur, répondit le cordonnier, je ne saurais le calculer au juste, mais si mon travail me procure du pain et me nourrit jusqu'au bout de l'année, je me trouve heureux. — Que gagnes-tu dans un jour, demanda ensuite le financier ?— Tantôt plus, tantôt moins, reprit le cordonnier, et si je ne vais pas chez le marchand de vin, ce que je gagne me suffit. Le financier, prenant plaisir à l'entendre, lui donna alors cent piastres : Bois et mange à ton appétit, lui dit-il. Le cordonnier se croyant maître d'un trésor, ensevelit son argent dans la terre, et dès ce moment cessa de chanter et de reposer en paix : ne quittant pas de l'œil son trésor, il ne s'en écartait plus, et la nuit mille idées lui passant par la tête, le matin arrivait sans qu'il eût encore sommeillé. Au bout de quelque tems enfin,

il retourna vers le financier : Reprends ton argent, lui dit-il, et rends-moi mon repos.

Tous les trésors du monde ne valent pas la paix de l'ame.

LXXI.

LE VOYAGEUR ET LE FLEUVE.

Un voyageur, chemin faisant, rencontra des voleurs : prenant aussitôt la fuite, il parvient, non sans peine, à s'en délivrer; tout en fuyant il rencontre une mare; il avait beaucoup plu, et l'eau qui descendait par torrens de la montagne voisine, venait se jeter dans la mare avec un bruit effroyable. Le voyageur, à cette vue, commence à réfléchir, puis ayant pris courage, traverse la mare sans accident. Un peu plus loin il rencontre un fleuve dont l'eau coulait paisiblement et sans le moindre bruit; après quelques instans de réflexion, il dit en lui-même : Je viens de passer cette autre rivière, et il ne m'est rien arrivé; celle-ci est certainement moins dangereuse. Ce dit, il entre dans le fleuve; mais il était profond, et le voyageur s'y noya.

Ne redoutez rien du bavard, craignez tout au contraire de l'homme taciturne; le premier ne sait rien taire de ce qu'il a dans le cœur, mais l'homme taciturne n'a dans l'âme que fausseté.

LXXII.

LE VILLAGEOIS ET LA CITROUILLE.

Un villageois ayant aperçu dans un champ une citrouille d'une grosseur prodigieuse et dont la queue était faible et mince au dernier point, s'écria tout étonné : Il n'y a aucun rapport entre le corps de cette citrouille et sa queue. Tout en continuant son chemin, il rencontre un chêne. Cet arbre est grand, dit-il, et son fruit bien petit. Si j'avais été le maître, c'est à cet arbre que j'aurais suspendu cette grosse citrouille. Comme il venait de parler le sommeil le gagne et il s'endort. Un gland s'étant détaché de l'arbre, tombe sur son nez et le fait saigner. Il se réveille alors, et, surpris de ce qu'il voit, il s'écrie : Que de sang fait couler un fruit aussi petit! Qu'aurait-ce donc été, si au lieu de ce gland l'arbre eût porté une citrouille?

Honteux alors, il confessa sa faute et demanda pardon à Dieu.

Ne nous mêlons pas d'interpréter les secrets du créateur, il n'a rien fait sans raison.

LXXIII.

L'HUITRE ET LES DEUX VOYAGEURS.

DEUX voyageurs se promenant ensemble sur le bord de la mer, trouvèrent une huître. Comme ils se disputaient pour la partager, un homme appelé Dandin vint à passer auprès d'eux : se faisant juge, il prit l'huître et l'avala; puis ayant donné une écaille à l'un des plaideurs et la seconde à l'autre, il termina ainsi le différent et les renvoya.

Les juges savent s'approprier le meilleur des procès ; les plaideurs sont les dupes.

LXXIV.

LE VIEILLARD QUI FAIT DES PLANTATIONS.

Un vieillard âgé de quatre-vingts ans faisait quelques plantations dans un jardin ; trois jeunes gens étonnés de cela lui dirent : Pourquoi prendre une pareille peine, ô vieillard ? Que t'en reviendra-t-il ? Quand ces arbres seront poussés, la terre sera ta demeure. C'est à nous qu'il convient de planter ; nous sommes jeunes, nous mangerons les fruits. — Ce n'est pas pour moi, répondit le vieillard en souriant, que je fais cette plantation, c'est pour mes descendans. Mais vous, qui vous a dit que je mourrais avant vous ? peut-être me précéderez-vous ? Et en effet l'événement confirma ce qu'avait dit ce vieillard. Ces jeunes gens périrent bientôt, l'un par l'eau, le second dans les combats et le dernier en tombant d'un arbre ; le vieillard, au contraire, vécut long-tems en santé.

La mort est pour tous, elle ne connaît ni le jeune ni le vieux : celui-là est vraiment sage qui l'attend à chaque heure, à chaque moment, et se tient toujours disposé à passer dans l'autre vie.

LXXV.

LE FOU QUI VEND LA SAGESSE.

Il y avait dans une ville un fou qui allait, comme un crieur public, disant partout, je vous vendrai la sagesse. Le peuple aussitôt s'approchait pour l'acheter; mais le fou faisant à chacun mille plaisanteries demandait quelque argent, et donnant un soufflet à celui qui lui en offrait, lui mettait dans la main trois mesures de fil. Les uns se fâchaient et lui disaient des injures, les autres, honteux, gardaient le silence et s'en retournaient chez eux; les gens sensés tournaient en plaisanterie cette conduite du fou, et se contentaient d'en rire. L'un des premiers, mécontent d'être ainsi la dupe de cet homme, vint auprès d'un sage, avec le fil dans sa main, et lui demanda ce qu'il pensait. Cet homme n'est pas fou, repliqua celui-ci, mais bien plutôt sensé. Il entend par là nous enseigner la sagesse, et nous apprendre qu'il faut toujours se tenir éloigné des fous de la longueur de ce fil.

L'homme sage est celui qui, se tenant à l'écart, se garde d'approcher d'un fou.

LXXVI.

LE MEUNIER, SON FILS ET L'ANE.

Un meunier avait un fils de dix-huit ans et un âne. Un jour, avec son fils, il conduisit cet âne à la foire avec l'intention de l'y vendre. Comme il craignait que l'animal ne maigrît en route, il lui lia les quatre pieds avec une corde, dans laquelle il fit passer un bâton, et son fils et lui portaient ainsi l'animal, tenant chacun un des bouts du bâton. Quelqu'un les rencontrant sur le chemin, se mit à rire, et dit d'un ton moqueur : De ces trois individus, quel est le plus âne? Le meunier, reconnaissant sa sottise, pose l'âne à terre, lui délie les pieds, et plaçant son fils dessus, marche seul par derrière. Trois marchands viennent par hasard à leur rencontre : Impertinent que tu es, dit l'un d'eux, adressant des reproches au fils, est-il convenable de monter ainsi sur cet animal, et de te faire suivre par ton père comme par un esclave; allons descends et fais monter le vieillard. — Soit, dit celui-ci; et le jeune homme étant descendu, le père prit sa place. Ils avaient à peine fait quelques pas, qu'un juge les rencontra. Voyez, dit-il, que ce vieillard a peu de pitié!

il se fait traîner par l'âne, tandis que son fils se fatigue à le suivre. Le meunier, à ces mots, prend aussitôt son fils à côté de lui. Plus loin ils furent aperçus par des militaires, qui s'écrièrent en les voyant ainsi : Ces deux hommes sont-ils fous! Sans doute ils mènent cet âne au marché; s'il en est ainsi, il sera mort avant que d'y arriver, et ils ne vendront que sa peau. Comment donc faire pour les contenter tous, dit alors le meunier, ennuyé de tant de discours? en vérité j'en deviens fou; et descendant ainsi que son fils, tous deux cheminèrent à pied, et laissèrent l'âne sans fardeau. Quelqu'un de la ville venant à passer, surpris de voir celui-ci marcher sans fardeau : Voyez les trois grands ânes, s'écria-t-il; il est vrai, se dit aussitôt le meunier, je suis un grand imbécille d'écouter ainsi les remarques de ceux qui passent; mais dorénavant, parle qui voudra, je ferai à ma tête : et en effet il fit comme il l'entendait.

Celui-là est un fou qui prétend faire au goût de chacun.

LXXVII.

LE VILLAGEOIS ET LE SERPENT.

Un fermier faisant le tour de sa métairie, vit sur la neige un serpent gelé de froid; ému de compassion, il le prit et vint l'étendre auprès du feu; le serpent sentant la chaleur, lève aussitôt la tête et se jette sur le villageois : Est-ce ainsi, lui cria celui-ci, que tu sais reconnaître le bien que je t'ai fait? c'est à moi que tu dois la vie; je vais donc te la reprendre. Ce dit, lui ayant frappé la tête, il l'écrasa.

Faire du bien aux méchans, c'est semer dans le désert.

LXXVIII.

LE MUSICIEN FAIT PRISONNIER.

Un musicien fait prisonnier dans un combat disait à ses ennemis : Ne me traitez pas, je vous prie, comme les

autres prisonniers, je ne fais mourir personne. Il est vrai, répondirent ceux-ci, tu ne te battais pas contre nous, mais, le premier, tu excitais les autres au carnage; pour cette raison nous ne t'en ferons que plus souffrir.

Celui qui excite au mal est pire que le méchant même: un pareil homme mérite une punition plus sévère.

LXXIX.

LE VILLAGEOIS ET LE LIÈVRE.

Un villageois avait un beau jardin dans lequel un lièvre vivait en maître, et faisait mille dégats. Le villageois, ennuyé, alla un jour trouver le seigneur de l'endroit: Faites-moi la grâce, lui dit-il, de mettre à mort ce lièvre, et de me délivrer ainsi de tous dommages. Le seigneur lui ayant promis de prendre ce lièvre, arriva dès le lendemain chez lui, avec une troupe de cavaliers et de chiens; le malheureux villageois ayant invité son monde à manger, dépensa beaucoup d'argent. Le repas fini, on se mit à la recherche du lièvre : les pieds des chevaux foulèrent le jardin et le dévastèrent, au point qu'il ne resta pas un seul arbre debout; tous les lièvres du pays

auraient pendant cent ans remué le jardin, qu'il n'aurait pas été aussi endommagé. Quant au lièvre, s'étant réfugié sous un chou, il attendit l'occasion et s'enfuit.

Celui-là est fou qui pouvant gouverner lui-même ses affaires, les confie à autrui.

LXXX.

L'AVARE ET SON TRÉSOR.

Un Richard avait enfoui un trésor dans la terre, et chaque jour, venant le voir à plusieurs reprises, il se contentait de remuer l'or avec sa main, et n'en prenait jamais une seule pièce pour ses besoins. Quelqu'un ayant remarqué les visites multipliées de l'avare dans cet endroit, en conçut du soupçon, épia l'occasion, s'empara du trésor et s'enfuit. L'avare étant venu pour adorer, comme de coutume, son idole, et ne l'ayant plus trouvée à sa place, jeta les hauts cris, se maudissant lui-même. Une personne venant à passer : Pourquoi pleurer ainsi, demanda-t-elle à l'avare ? Comment ne me désolerais-je pas, répondit celui-ci, j'avais enfoui dans ce trou un trésor qu'à force de travail j'étais parvenu à amasser; chaque

jour je venais le voir, je n'en prenais jamais une seule pièce, et des voleurs me l'ont enlevé. A quoi bon en concevoir autant de chagrin reprit l'autre, il n'y a pas là un bien grand mal, et le remède est facile : mettez une pierre dans l'endroit où était caché votre trésor, et sa vue vous causera autant de plaisir que vous en causait celle de votre or.

Bien fou est celui qui ne vit que pour entasser; l'homme riche avare et le malheureux ne font qu'un.

LXXXI.

LE VIEILLARD ET SES ENFANS.

LE maître d'un champ, sur le point de mourir, appela ses enfans, et leur faisant connaître ses dernières volontés leur dit : Je vous lègue ce champ que je chéris; à ma mort il sera votre héritage; un trésor y est caché, mais je ne vous dirai point en quel lieu : creusez de tous côtés, remuez la terre en tous sens, et bien certainement vous parviendrez à le trouver. Le vieillard ayant cessé de vivre, ses enfans accoururent aussitôt vers le champ, creusèrent à chaque endroit; mais leur efforts furent

vains, ils ne découvrirent aucune trace du trésor qui n'était nulle part : l'intention du père avait été d'engager ses enfans, par l'appât du trésor, à bien remuer la terre, afin que, vivifiée par leurs soins, elle acquît une nouvelle vigueur, et produisît plus qu'avant ; ce qui en effet arriva comme le vieillard l'avait pensé.

L'homme vraiment riche est celui qui travaille et prend de la peine.

LXXXII.

L'ANNEAU D'UN RICHE ET LE POISSON.

Il y avait anciennement dans l'île de Samos un homme appelé *Boulènghier Adous* (1), qui de tout tems avait été comblé des faveurs de la fortune, au point qu'on n'aurait pu lui comparer qui que ce fût. Cet homme réfléchissant un jour sur son état, et craignant

(1) Peut-être est-ce le nom de *Polycrate* que l'écrivain turk a défiguré ainsi ; quoi qu'il en soit, j'ai cru devoir le reproduire ici tel qu'il est écrit dans le manuscrit.

quelque malheur, résolut de s'en causer un à lui-même : il avait au doigt un anneau d'un très-grand prix, l'en-ayant retiré, il le jeta dans la mer. Il espérait ainsi que le peuple, instruit de cette nouvelle, cesserait de le considérer comme un homme toujours heureux, et que par ce moyen il continuerait d'être le favori de la fortune. A peine l'anneau fut-il jeté dans l'eau, qu'un poisson, croyant rencontrer quelque nourriture, s'en saisit et l'avala. Le lendemain, ce poisson ayant été pris dans les filets d'un pêcheur, fut porté au marché ; l'économe du richard étant venu pour faire ses provisions, aperçut par hasard le poisson, dont la grosseur l'eut bientôt séduit ; il l'acheta aussitôt, et l'apporta au cuisinier. Celui-ci l'ouvrit, et trouvant dans son ventre l'anneau que son maître avait perdu, il accourut le lui rendre au comble de la joie.

Lorsque Dieu aime quelqu'un, il ne reste indifférent à aucune de ses actions.

LXXXIII.

LE MILAN MALADE.

Un milan depuis long-tems malade, et désespérant de recouvrer la santé, vint un jour trouver sa mère et la

pria d'aller visiter les saints lieux et d'y faire les vœux les plus ardens pour sa guérison. J'y consens, mon fils, lui dit-elle, mais je crains bien de prendre une peine inutile; lorsque tu es en santé, tu déshonores à chaque instant les saints temples : comment peux-tu venir me demander d'y aller prier? mes prières, sans doute, déplairont à l'Eternel.

LXXXIV.

LES LIÈVRES ENNUYÉS DE LA VIE.

QUE celui qui ne peut supporter sa peine jette les yeux autour de lui, et il cessera de se trouver malheureux.

Les lièvres entendirent un jour, dans les forêts, un bruit affreux : saisis d'épouvante, ils jetèrent des cris, et, pour mettre fin à leurs craintes continuelles, résolurent de se délivrer de la vie. Comme ils fuyaient, un étang s'offrit à eux, et ils désirèrent aussitôt de s'y jeter. Les grenouilles qui habitaient cet étang, apercevant les lièvres, tremblantes, s'enfoncent dans l'eau et se cachent dans

les herbes. Un des lièvres, témoin de leur frayeur : Mes amis, dit-il à ses camarades, nous ne sommes donc pas les seuls qui vivions dans la crainte : eh bien! sachons en ce cas supporter la vie comme les autres.

LXXXV.

LE RENARD ET JUPITER.

RIEN ne peut corriger un mauvais naturel.

Jupiter ayant une fois changé en femme la femelle d'un renard, celle-ci à peine assise sur son trône aperçut dans un coin de son palais un escarbot qui marchait en rampant. Le renard, reconnaissant sa proie accoutumée, quitte son trône et fond en toute hâte sur l'animal. Les dieux, témoins de ce spectacle, ne purent retenir leurs éclats de rire; mais Jupiter, tout honteux, renvoya aussitôt la vile femelle, en lui disant : Vis donc ainsi que tu es accoutumée de le faire, bas animal, puisque tu ne sais pas reconnaître mes bontés.

LXXXVIII.

LE LION ET LES DEUX TAUREAUX.

Un lion ayant rencontré deux taureaux, voulut fondre sur eux; ceux-ci, se joignant l'un à l'autre, se défendirent avec leurs cornes, et le lion ne put les séparer. Désespérant d'y pouvoir parvenir, il eut recours à la ruse : Je ne suis nullement votre ennemi, leur dit-il; et à ces mots, les deux taureaux se séparèrent. Le lion alors les mit en pièces l'un après l'autre et les dévora.

Si les citoyens de deux villes sont tous d'un même avis, d'un même accord, ils triompheront aisément de leurs ennemis; mais si, au contraire, ils ne savent point s'entendre et sont chacun d'un sentiment opposé, leur perte est assurée.

LXXXIX.

LE BUISSON.

Un buisson dit un jour au maître d'un champ : Si quelqu'un, s'intéressant à moi, me plantait au milieu d'un jardin, et savait tirer parti de moi en m'arrosant chaque jour, les rois, ravis de ma beauté, s'inclineraient devant mes fleurs et devant mes fruits. Le jardinier, agréant sa demande, le planta dans l'endroit le plus délicieux de son champ, et vint chaque jour l'arroser deux fois. Le buisson, fortifié par tant de soins, se fut bientôt multiplié; ses branches s'étendirent partout, étouffèrent les autres arbres, et ses racines s'alongeant dans la terre, poussèrent avec une telle vigueur, qu'il ne fut plus possible d'entrer dans le jardin.

Gardez-vous de toute familiarité avec le méchant; plus vous lui rendrez d'honneurs, plus vous lui témoignerez d'égards, et plus il s'efforcera de vous nuire, au lieu de reconnaître les bienfaits dont vous l'aurez comblé.

XC.

LE LION ET LE TAUREAU.

Un lion résolut un jour de tuer un taureau; mais comme celui-ci était robuste, il n'osa pas tenter d'en triompher d'un seul choc. Il songea donc à l'amener, par la ruse, vers sa retraite, et lui dit : Je viens de mettre en pièces un agneau, viens le partager avec moi, faisons-le cuire et mangeons-le de compagnie. Le taureau accepta l'invitation; mais lorsqu'il se fut rendu auprès du lion, il s'aperçut que celui-ci avait apprêté une grande quantité de bois et de longues broches de fer; à cette vue, il se disposa aussitôt à fuir; le lion lui dit alors : Pourquoi donc, camarade, puisque tu es venu ici, t'en vas-tu déjà et prends-tu la fuite? Tant d'apprêts, répond le taureau, ne sont pas pour faire cuire un simple agneau, mais bien plutôt quelque chose de plus gros qu'un agneau, voilà ce qui me détermine à fuir.

L'homme prudent montre quelque confiance à son ennemi, mais il se garde bien de toute familiarité avec lui.

XCI.

LES LIÈVRES ET LE RENARD.

La guerre étant survenue un jour entre les aigles et les lièvres, ceux-ci eurent recours aux renards, et leur demandèrent du secours. Si nous ne connaissions pas vos qualités et les forces de vos ennemis, répondirent les renards, nous viendrions volontiers à votre aide.

Il faut s'abstenir de toute dispute avec plus fort que soi.

XCII.

LE FORGERON ET LE CHIEN.

UN forgeron avait un chien; tant que le maître était occupé à travailler, le chien, pendant ce tems, ne faisait autre chose que dormir; lorsque, fatigué de travail, le forgeron et ses camarades se mettaient à manger leur pain, le chien aussitôt se réveillait et venait auprès d'eux. Paresseux animal! lui dit un jour le forgeron, par quel prodige, toi qui n'es point ému lorsque la terre tremble et frémit à chacun des coups de nos marteaux, te réveilles-tu au léger bruit que font nos bouches quand nous mangeons notre pain.

Certains hommes sont occupés à dormir, et n'ont pas d'oreilles lorsque le bruit des cloches les appelle à la prière, mais ils savent bien distinguer le son des instrumens, les chants de joie et le signal des jeux et du plaisir.

Beaucoup de gens choisissent les choses qui ne leur conviennent pas, et négligent tout-à-fait celles qui leur seraient nécessaires, dans cette vie et dans l'autre.

XCIII.

LE MOUCHERON ET LE TAUREAU.

Un moucheron, étant venu se placer sur les cornes d'un taureau, s'imagina qu'il était pour cet animal un pesant fardeau. Si je te fatigue, dit-il au taureau, dis-le moi, je m'envolerai et te quitterai. Qui que tu sois, répondit celui-ci, j'ignore tout-à-fait la place que tu occupes sur moi, et ne m'aperçois d'aucun dommage.

On voit beaucoup de gens qui, bas et méprisables comme ce moucheron, veulent, ainsi que lui, se faire passer pour importans.

XCIV.

L'HOMME ET LE POULAIN.

Un homme s'étant mis en chemin monté sur sa jument, celle-ci, dans la route, donna le jour à un poulain; ce nouveau-né, après avoir suivi quelques instans sa mère, s'arrêta , et dit au maître : Vous voyez que je suis petit et n'ai point la force de vous suivre; si vous continuez votre route et m'abandonnez ici, j'y périrai : mais si vous me prenez avec vous et m'élevez jusqu'à l'âge où je pourrai marcher seul, je vous porterai sur mon dos et vous conduirai partout où vous voudrez.

Soyez bienfaisant envers vos serviteurs et envers ceux qui ont bien mérité de vous, et ne repoussez personne loin de vous.

XCV.

LE LION ET LE RENARD.

Un lion, fatigué un jour de l'ardeur du soleil, entra dans une caverne afin de s'y reposer; à peine s'y était-il étendu qu'une fourmi s'approcha de lui et commença à se promener sur son corps. Le lion effrayé se leva aussitôt et jeta les yeux de tous côtés. Un renard qui l'aperçut lui dit en riant : Je ne crains rien d'une fourmi, pourquoi donc un aussi petit animal t'inspire-t-il un pareil effroi ? Je ne le crains aucunement, reprit le lion, mais je suis honteux de le porter.

L'homme sage préfère la mort au déshonneur.

XCVI.

LA FEMME ET LA POULE.

Une femme avait une poule qui, chaque jour, pondait un œufd 'argent; cette femme se dit une fois : Si j'augmentais la dose de nourriture que je donne habituellement à cette poule, sans doute elle pondrait deux œufs chaque jour. Elle exécuta en effet son projet, mais l'excès de nourriture fit crever le jabot de la poule qui mourut.

En désirant trop on perd souvent ce que l'on possède; il faut savoir se contenter de ce qu'on a.

FIN.

TABLE

DES FABLES CONTENUES DANS CE VOLUME.

GLOSSAIRE

TURK ET FRANÇAIS.

8

EXPLICATION

DES ABRÉVIATIONS EMPLOYÉES DANS LE GLOSSAIRE.

A.	arabe.
adj.	adjectif.
adv.	adverbe.
c. à d.	c'est à dire.
card.	cardinal.
compar.	comparatif.
comp.	composé.
condit.	conditionnel.
dim.	diminutif.
excl.	exclamation *ou* exclamative.
interj.	interjection.
m. à m.	mot à mot.
neg.	négatif *ou* négation.
nomb.	nombre.
n. s.	nom substantif.
ord.	ordinal.
P.	persan.
part.	participe.
partic.	particule.
pass.	passif.
plur.	pluriel.
poss.	possessif.
post.	postposition.
prés.	présent.
prét.	prétérit.
pron.	pronom.
récip.	réciproque.
réfl.	réfléchi.
rel. ou *relat.*	*relatif.*
sing.	singulier.
superl.	superlatif.
T.	turk.
trans.	transitif.
v.	verbe.
voy.	voyez.
vulg.	vulgairement.

GLOSSAIRE
TURK ET FRANÇAIS.

* ا *

اپل

ایپلک *iplik*. T. *n. s.* Fil.

ات *at*. T. *n. s.* Cheval.

ات *èt*. T. *n. s.* Viande, chair.

اتا et اته *ata*. T. *n. s.* Père.

آتش *atèch*. P. *n. s.* Feu, *au figuré* colère.

اتفاق *ittifaq*. A. *n. s.* Evènement subit, cas fortuit, accord. *Pris adverbialement au lieu de* اتفاقا. Par hasard.

اتک *ètèk*. T. *n. s.* Le pan, le bas d'un vêtement, etc.

اتماجه *atmadja*. T. *n. s.* Epervier.

آتمق *atmaq*. T. *v*. Jeter.

اتم

اتمک *itmèk*, vul. *ètmèk* (pour ایتمک) T. *v*. Faire, agir.

اتمک *ètmèk* et اکمک *èkmèk*. T. *n. s.* Pain.

اتنه *atina*. T. *n. s.* Athènes.

اثر *èsèr*. A. *n. s.* Trace, indice, nouvelle.

اثنا *èsna*. A. *Id. que* ارا *ara*. T. Milieu, intervalle.

بو اثناده *bou èsnadè*. Dans cet intervalle, dans ces circonstances.

اثواب *èsvab*, vulg. *èsbab*. A. *n. s.* Vêtement.

آج *adj* et آچ *atch*. P. *adj*. à jeun, affamé.

اجابت *idjabèt*. A. *n. s.* Consentement, acceptation.

اجل *édjèl*. A. *n. s.* L'heure fatale, le terme de la vie, la mort.

اجی *adji*. T. *n. s.* et *adj.* Douleur, amertume, amer.

اچلق *atchleq*. T. *n. s.* Faim.

اچلمق *atchelmaq*. T. *v. pass.* S'ouvrir, se répandre, fleurir.

اچمق *atchmaq*. T. *v.* Ouvrir.

احتمال *ihtimal*. A. *n. s.* Probabilité, possibilité, soupçon.

احسان *ihsan*. A. *n. s.* Bienfait, grâce, faveur.

احمق *ahmaq*. A. *part.* Sot, insensé, hébété, stupide.

احمقلق *ahmaqliq* T. *n. s.* Sottise, folie.

احوال *ahval*. A. *n. s. plur.* Chose, affaire, état des choses, manière d'être.

اختیار *ikhtiar*. T. *n. s.* Vieillard.

اختیارلق *ikhtiarliq*. T. *n. s.* Vieillesse.

اخر *akher*. A. *adj.* et *adv.* Finalement.

آخرنده *akherindè*. Enfin.

آخرت *akherèt*. A. *part.* Dernier, final. *Usité pour dire :* L'autre monde, l'autre vie.

اخری *akheri* de اخر. A. Autre, postérieur, dernier.

آخور *akhor*. P. *n. s.* Écurie, étable.

ادا et اطه *ada*. T. *n. s.* Ile.

ادا طوشانی *ada taouchani*. Lapin.

ادب *èdèb*. A. T. *n. s.* Humanité, science, loi, usage.

ادبسز *èdèbsiz* id. que بی ادب *bièdèb*. T. *adj. comp.* Incivil, malhonnête, impertinent.

ادبسزلك *èdèbsizlik*. T. *n. s.* Incivilité, insolence.

ادلو *adlu*. T. *adj.* Nommé, connu, célèbre.

آدم *adèm*. A. T. *n. s.* Homme. *Ce mot se trouve employé dans la Fable* XLII *pour signifier :*

Quelqu'un, *sans autre désignation.*

آدم *adem.* T. *n. s.* Pas, trace.

آدم آدم *adem adem.* Pas à pas.

ادنا *èdna.* A. *compar.* Plus bas, plus petit; plus vil.

اذان *èzan.* A. *n. s.* Indication, signification.

Ce mot, chez les peuples mahometans signifie l'annonce de la prière.

اذيّت *èzïièt.* A. *n. s.* Vexation, peine, dommage.

ارا *ara.* T. *n. s.* Milieu, intervalle.

ارايه كلمك *araïa ghèlmèk.* venir au millieu, intervenir, survenir.

ارايه كيرمك *araïa ghirmèk.* Intervenir, se donner pour médiateur.

ارا يرده *ara ièrdé.* Au milieu, parmi.

بو اراده *bou aradè,* vulg. *bourada.* Ici.

بو ارايه *bou araiè.* Là (*pour exprimer le mouvement*).

ارالق *araleq.* T. *n. s.* Intervalle, lieu, moment, occasion.

ارامق et ارمق *aramaq.* T. *v.* Chercher.

ارپه *arpa.* T. *n. s.* Orge (*grain*).

ارترمق *artermaq.* T. *v.* Accroître, augmenter, avancer.

ارتق *arteq.* T. *adv.* Plus, par la suite, dorénavant, enfin, plus jamais.

كاه اكسك كاه ارتق *ghiah èksik ghiah arteq.* Tantôt plus, tantôt moins.

ارتكاب *irtikiab.* A. *n. s.* Action de commettre ou d'entreprendre.

ارتكاب اتمك *irtikiab ètmèk.* Exécuter, faire commettre.

ارتمق *aritmaq.* T. *v.* Purifier, purger, redresser.

ارتمق *artmaq.* T. *v.* Augmenter, enfler.

ارتمك *èrètmèk.* T. *v. trans.* Dissoudre, faire fondre.

ارد *ard*. T. *n. s.* La partie postérieure, dos, derrière.

ارسلان *arslan* vulg. *aslan*. T. *n. s.* Lion.

ارق *areq* T. *adj.* Maigre.

ارقلق *areqleq*.T.*n.s.*Maigreur.

ارقلمق *areqlamaq*. T. *v.* Amincir, rendre maigre.

ارقلنمق *areqlanmaq*.T.*v.* Maigrir, diminuer.

ارقمق *areqmaq*.T. *v.* Maigrir.

ارقه *arqa*. T. *n. s.* Dos, derrière.

ارمق voyez ايرمق *irmaq*.

ارمك et اريمك *èrimèk*. T. *v.* Fondre, se dissoudre.

از *az*. T. *adj.* Rare, peu, modique.

ازاجق et ازجق *azadjeq*. T. *adv. dim.* Un peu, très-peu.

ازاد *azad*. P. *adj.* Libre.

ازادلق *azadleq*.T.*n. s.* Liberté.

ازارلمق *azarlamaq*. T. *v.* Reprendre, reprocher, injurier.

ازمق *azmaq*. T. *v.* Errer, se tromper, être séduit.

يول ازمق *iol azmaq* et يولدن ازمق *ioldan azmaq*. Se tromper de route.

ازمك *èzmèq*. T. *v.* Fracasser, rompre, briser, écraser.

اساءت *èsaèt*. A. *n. s.* Méfait, offense, mal.

اسان *asan*. P. *adj.* Facile, commode.

اسباب *esbab*. A. *n. s.* Moyen, motif, cause.

استانبول *istanboul*. T. *n. s.* Constantinople.

استردیا *istridia* vulg. *stridia*. T. *n. s.* Huître.

استغفار *istighfar*. A. *n. s.* Pardon, pénitence.

استماع *istima'*. A. *n. s.* Action d'entendre.

استمالت *istimalèt* T. *n. s.* Caresse, conciliation,

استمك *istèmèk*. T. *v.* Vouloir, désirer, demander.

استهزا *istihza*. A. *n. s.* Raillerie, moquerie.

اسکی *èski*. T. *adj.* Vieux, ancien.

اسکی آدملر *èski adèmler* et اسکی زمانڭ آدملری *èski zèmanuñ adèmleri*. Les anciens.

اسمک *èsmèk*. T. *v.* Souffler, faire du vent.

اسّی *issi*. T. *n. s.* Maître, possesseur.

اسّی *issi*. T. *adj.* et *n. s.* Chaud, chaleur.

اسّيجاق *issidjaq*. T. *adj. dim.* de اسّی. Chaud, chaleur.

اسير *èsir* vulg. *ièsir*. A. *n. s.* Captif, prisonnier, esclave.

اسّيلك *issilik*. T. *n s.* Chaleur.

اش *ach*. P. *n. s.* Mets, nourriture.

اش *èch*. T. *n. s.* Compagnon, égal.

اشغی et mieux اشاغی et اشاغه *achagha*. T. *adv.* En bas.

ایشتمک ou اشتمک *ichitmèk*. T. *v.* Entendre, écouter.

اشته et ایشته *ichtè*. T. *partic.* Voici, voilà.

اشتها *ichtiha*. T. *n. s.* Avidité.

اشجی *achdji*. T. *n. s.* Cuisinier.

اشك *èchèk*. T. *n. s.* Ane.

اشكاره *achikiarè*. P. *adj.* Evident, manifeste.

اشكاره اتمك ou چقارمق *achikiarè ètmèk* ou *tcheqarmaq*. Publier, faire connaître.

اشلتمك *ichlètmèk*. T. *v. trans.* De اشلمك. Faire travailler.

اشلمك *ichlèmèk*. T. *v.* Agir, opérer.

ایش اشلمك *ich ichlèmèk*. Travailler, broder.

اشمك *èchmèk*. T. *v.* Fouiller, labourer, gratter.

اصل *asl*. A. *n. s.* Cause, origine, principe, espèce, genre.

اصلاح *èslah*. A. *n. s.* Correction, réparation.

اصلامق et اصلمق *èslamaq*. T. *v*. Mouiller, baigner.

اصلانمق et اصلنمق *èslanmaq*. T. *v. pass.* Etre mouillé, être baigné.

اصمرلمق *esmarlamaq*. T. *v*. Recommander, enjoindre.

اصمق *asmaq*. T. *v*. Suspendre; attacher.

اضعف *èza'f*. A. *compar*. Plus humble, très humble, faible.

اطبّا *atèbba*. A. *n. s. plur.* Les médecins.

اطراف *atraf. plur. de* طرف. A. *n. s.* Parties, côtés, bande.

اطراف و اكنافدن *atraf vè èknafdèn*. De côtés et d'autres.

اطه voy. ادا *ada*.

اعانت *i'anèt*. A. *n. s.* Secours, aide.

اعتماد *i'timad*. A. *n. s.* Foi, confiance.

اعتماد ايتمك *i'timadètmèk*. Ajouter foi, se confier.

اعزاز *i'zaz*. A. *n. s.* Honneur, magnificence.

اعضا *a'za*. A. *n. s.* Membres.

اعلاى *a'laï* et اعلا *a'la*. A. *compar*. Plus haut, plus grand, excellent.

اغ *agh*. T. *n. s.* Filet, lacet.

اغاج *aghadj*. T. *n. s.* Arbre, bois.

اغارمق *agharmaq*. T. *v*. Blanchir.

اغر *agher*. T. *adj*. Lourd, pesant.

آغر آغر *agher agher*. Lentement, avec poids et mesure.

اغرلق *agherleq*. T. *n. s.* Pesanteur, poids.

اغرى *aghri*. T. *n. s.* Douleur, mal, souffrance.

اغز *aghz*. T. *n. s.* Bouche.

اغلمق *aghlamaq*. T. *v*. Pleurer, se désoler,

اغور *oghour*. T. *n. s.* Sort, augure. براوغردن. Tout d'un coup.

اغوستوس *aghostos*. T. Le mois d'Août.

افت *afèt*. A. *n. s.* Malheur, disgrâce.

افتخار *iftikhar*. A *n. s.* Gloire, orgueil.

افتخار ایتمك *iftıkhar ètmèk*. Se glorifier.

افراط *ifrat*. A. *adv.* Excessivement.

افرين *afèrin*. P. *partic.* Vive, bravo, courage.

افندی *èfèndi*. T. *n. s.* Maître, sieur.

اق *aq*. T. *adj.* Blanc.

اق بابا *aq baba*. Vautour.

اقچه *aqtchè*. T. *n. s.* Argent, monnaie.

اقرار *iqrar*. A. *n. s.* Aveu, affirmation, confession.

اقران *iqran*. A *n.s.* Semblable, pareil, égal.

اقمق *aqmaq*. T. *v.* Courir, couler.

اقندی *aqèndi*. T. *n. s.* Le courant *d'un fleuve, d'une rivière.*

اڭ *èñ*. T. *partic.* Très, le plus.

اكبر *èkbèr*. A. *superl.* Très-grand, le plus grand.

اكثری *èksèri*. A. *adv.* La plupart, le plus grand nombre.

اكثريا *èksèria*. A. *adv.* Ordinairement, la plupart du tems.

اكر *èïèr*. P. T. *partic. condit.* Si.

اكرام *ikram*. A. *n. s.* Vénération, considération, respect, égard.

اڭرمق *añ-irmaq*. T. *v.* Braire.

اكسك *èksik*. T. *n. s.* Défaut, manquement.

Adj. Manquant.

Adv. Moins.

كاه اكسك كاه ارتق *ghiah eksik ghiah arteq*. Tantôt moins, tantôt plus.

اكلمك *èghilmèk*. T. *v.* Plier, s'incliner.

اكلمك *èglèmèq*. T. *v*. Retenir, occuper, retarder quelqu'un.

اكلندرمك *èglèndirmèk*. T. *v*. *trans*. Retenir, occuper, amuser.

اكلنمك *èglènmèk*. T. *v*. Tarder, perdre le tems, s'arrêter.

اكمك *èkmèk*. T. *v*. Semer.

اكناف *èknaf*. A. *n*. *s*. Côté, lieu, partie.

اكه *èghièh*. P. *n*. *s*. Lime.

اكين *èkin*. T. *n*. *s*. Semence.

اكينجى *èkindji*. T. *n*. *s*. Celui qui sème; l'agriculteur.

اڭ *èñ*. T. *particule qui sert à former le superlatif*. Même, le plus.

اڭ اولو *èñ olou*. Le plus grand.

اكسز *añsez*. T. *adj*. et *adv*. Subit, subitement.

ال *èl*. T. *adj*. Autrui, étranger.

ال *èl*. T. *n*. *s*. Main. *Au figuré* : Puissance.

الّا *illa*. A. *partic*. Si ce n'est, excepté, mais, au contraire.

الاى *alaï*. T. *n*. *s*. Bande, troupe.

البتّه *èlbèttè*. A. *particule*. Certainement, finalement, de toute nécessité.

الت *alt*. T. *n*. *s*. et *adv*. Le dessous, la partie inférieure, dessous, sous.

التمش *altmech*. T. *n*. *de nomb*. Soixante.

التون *altun*. T. *n*. *s*. Or.

التى *alti*. *nom de nombre*. Six.

الچق *altchaq*. T. *adj*. Bas, humble, misérable, abject.

آلدتمق *aldatmaq*. T. *v*. Tromper, induire en erreur.

الدنمق *aldanmaq*. T. *v*. *pas*. Se tromper, errer.

آلشمق *alechmaq*. T. *v*. S'accoutumer.

الفت *ulfèt*. A. *n*. *s*. Amitié intime, familiarité.

الك *ilk* et *ilki*. T. *nom. ord.* Premier, le premier.

الله *allah*. A. *n. s.* Dieu.

بالله *bi alla*. pour بى الله. Par Dieu.

اللى *èlli*. T. *n. de nomb.* Cinquante.

الم *èlèm*. A. *n. s.* Douleur, affliction, tristesse.

الهق *almaq*. T. *v.* Prendre, recevoir, acheter.

اليش ويريش *alich-virich*. Participes des verbes الهق et ويرمك *mot à mot* L'action de prendre et de donner; commerce, échange.

اليقومق *aliqomaq*. T. *v.* Laisser, abandonner, déposer.

امّا *amma*. A. T. *particule*. Mais, cependant, pourtant.

امتنان *imtinan*. A. *n. s.* Reproche d'*un bienfait*, obligation.

امتنان ايتمك *imtinan ètmèk*. Se faire valoir.

امثال *èmsal*. A. *pluriel de* مثل *mèsèl*. Fables, proverbes.

امداد *imdad*. A. *n. s.* Secours, aide.

آمدن *amèdin*. P. *n. s.* Venue, arrivée.

خوش آمدن *khoch amèdin*. P. Bonne venue (*expressions usitées chez les Persans.*)

امر *èmr*. A. *n. s.* Ordre, édit, décret.

امك *èmèk*. T. *n. s.* Travail.

امك چكمك *èmèk tchèkmèk*. Travailler.

امكلمك *èmèkièlèmèk*. Travailler.

امّهق *oummaq*. T. *v.* Attendre, espérer.

امور *umour*. A. *n. s.* Négoce, affaire, action.

اميد *umid*. P. *n. s.* Espérance, attente.

امين *èmin*. A. *part.* Libre, en sûreté.

امينلك *èminlik*. T. *n. s.* Sûreté, tranquillité.

انا *ana*. T. *n. s.* Mère.

انا جلنمق *anadjlanmaq*. T. *v.* Avoir de l'expérience.

اناختار *anakhtar*. T. *n. s.* Clef.

انبار *anbar*. A. *n. s.* Grenier, magasin.

انتفاع *intifa'* A. *n. s.* Utilité, gain, profit.

انتقام *intiqam*. A. *n. s.* Vengeance.

انجق *andjak*. T. *adv.* Seulement.

انجو *indju*. T. *n. s.* Perle.

انجه *indjè*. T. *adj*, Subtil, faible, mince.

اندرمك et mieux ايندرمك *indurmèk*. T. *v.* Baisser, abaisser, faire descendre.

انسان *insan*. A. *n. s.* Homme (*pris en général*).

انسانى *insani*. A. *part.* Humain.

انسانيّت *insanïèt*. A. *n. s.* Nature humaine, urbanité, civilité.

انسانيتلو *insaniètlu*. T. *adj.* Humain, benin, poli.

انسز *ènsiz*. T. *adj. comp.* Étroit.

انعام *in'am*. A. *n. s.* Grace, bienfait.

انكار *inkiar*. A. *n. s.* Improbation, désaveu.

انكار ايتمك *inkiar ètmèk*. Désavouer, nier.

انمك *inmèk* vulg. *ènmèk*. T. *v.* Descendre.

انيس *ènis*. A. Compagnon, camarade, familier.

آو *av*. T. *n. s.* Chasse.

او *ev*. T. *n. s.* Maison.

اوا et اوه *ova*. T. *n. s.* Vallée, campagne.

آواز *avaz*. P. *n. s.* Voix, son.

اوازين تبديل ايتمك *avazin tèbdil ètmèk*. Contrefaire, déguiser sa voix.

اوت *ot*. T. *n. s.* Herbe.

اوتاندرمق *outandurmaq*. T. *v. trans.* Faire rougir, faire honte.

اوتانمق *outanmaq*. T. *v.* Rougir, avoir honte.

آوجی *avdji*. T. *n. s.* Chasseur.

اوچ *utch*. T. *nombre card.* Trois.

اوچمق *outchmaq*. T. *v.* Voler, s'envoler.

اوچنجی *utchundji*. T. *nombre ord*. Troisième.

اوخشمق et اوقشمق *oqchamaq*. T. *v.* Flatter, caresser.

اودون *odoun*. T. *n. s.* Bois.

اوده *oda*. T. *n. s.* Chambre, maison, demeure.

اوراده *orada* et اورایه *oraia*. T. *adv*. Là, dans ce lieu. اورادن *oradan*. De cet endroit, de là.

اورتا *orta*. Milieu, centre.

اورتاق *ortaq*. T. *n. s.* Compagnon, associé.

اورتاق اولمق *ortaq olmaq*. S'associer, faire un accord.

اورتاقلق *ortaqleq*. T. *n. s.* Société, association, compagnie.

اورتمك *eurtmèk*. T. *v.* Couvrir, voiler, recouvrir.

اورکتمك *orkiutmèk*. T. *v.* Ef-

اوترمق *otourmaq*. T. *v.* S'asseoir, rester, séjourner.

اوتری *uturu*. T. *prép.* A cause, pour.

بیوکلکندن اوتری *bïuklukindèn uturi*. A cause de sa grandeur.

اوتلامق *otlamaq*. T. *v.* Paitre, brouter.

اوتلق *otleq*. T. *n. s.* Prairie, herbe.

اوتلنمق pour اودلنمق *outlanmaq*. T. *v.* Paitre, brouter.

اوتمك *eutmèk*. T. *v.* Chanter.

اوتوز *otouz*. T. *n. de nombre*. Trente.

اوته *eutè*. T. *adv*. Au delà, outre, de l'autre côté.

اوج *udj*. T. *n. s.* extrémité, fin, bout, cime, sommet.

آوج *avoudj*. T. *n. s.* La paume de la main, une poignée.

بر آوج ارپه *bir avoudj arpa*. Une poignée d'orge.

اوجاق *odjaq*. T. *n. s.* Foyer, âtre.

frayer, épouvanter, faire peur.

اورككك *orkuk*. T. *adj*. Peureux, ombrageux.

اوركمك *orkmèk*. T. *v*. S'effrayer, être saisi de terreur.

اورلمق *ouroulmaq*. T. *v*. *pass*. Être frappé.

اورمان *orman*. T. *n*. *s*. Bois, forêt.

اورمجك *eurumdjèk*. T. *n*. *s*. Araignée.

اورمق *ourmaq* vulg. *vourmaq*. T. *v*. Frapper, battre, mettre, appliquer.

ال اورمق *èl vourmaq*. Mettre la main à, s'occuper à.

اورمك *eurmèk* et *urmèk*. T. *v*. Abboyer.

اوزاتمق *ouzatmaq*. T. *v*. *trans*. et اوزادرمق *ouzadurmaq*. Étendre, alonger.

ال اوزاتمق *èl ouzatmaq*. Étendre la main.

اوزاق *ouzaq*. T. *adj*. et *adv*. Éloigné, distant.

اوزامق *ouzamaq*. T. *v*. Étendre, alonger.

اوزانمق *ouzanmaq*. T. *v*. *pass*. Être éloigné, s'étendre, s'allonger.

اوزر *uzèr* et اوزره *uzrè* T. *postp*. Sur, contre, d'après, suivant.

اوست *ust*. T. *n*. *s*. et *adv*. Supériorité, partie supérieure, sur, dessus.

اوشاق *ouchaq*. T. *n*.*s*. Enfant, jeune garçon.

اوصانمق *osanmaq*. T. *v*. Être fatigué, ennuyé.

اوغرامق *oghramaq*. T. *v*. Rencontrer, aller au devant.

اوغرتمق *oghratmaq*. T. *v*. *trans*. Amener, conduire, faire tomber, faire passer.

اوغل *oghoul*. T. *n*. *s*. Fils, enfant.

اغلاق *oghlaq*. T. *n*. *s*. Chevreau.

اوغلان *oghlan*. T. *n*. *s*. Chevreau, biquet.

اوغلان *oghlan*. T. *n. s.* Fils, enfant, garçon, serviteur.

اوغلانجق *oghlandjiq*. T. *n. s. dimin.* Petit enfant, petit garçon.

اوغور voyez اغور.

اوغورلايين et اوغرلين *oghourlaïn*. T. *adv.* Furtivement, en cachette.

اوق *oq*. T. *n. s.* Flèche, trait.

اوقشمق voyez اوخشمق.

اوقومق *oqoumaq*. T. *v.* Lire.

اوقومش *oqoumouch*. T. *part. pass.* Lettré, érudit.

اوكرنمك *eughrènmèk*. T. *v.* Apprendre, étudier, s'accoutumer.

اوكنمق *oghunmèk*. T. *v.* Se vanter, se louer, s'élever.

اوكوز ou اوكز *eukuz*. T. *n. s.* Bœuf, taureau.

اوك *euñ*. T. *n. s.* La partie antérieure, la partie de devant. — *Adv.* Pardevant, devant.

اوّل *èvvèl*. A. *nom de nombre ordin.* Premier. *n. s.* Commencement. — *Adv.* Avant.

اول كلمك *èvvèl ghèlmèk*. Précéder.

اولا *èvvla* pour اولى. A. Mieux, meilleur, très-bon.

اولاد *èvlad*. A. *n. s. plur.* Enfans, progéniture, descendans, race.

اولدرمك *euldurmèk*. T. *v.* Tuer, faire mourir.

اولقدر *olqadar*. T. *adv.* Autant, combien. — *Id.* que اوقدر *oqadar*.

اولكى *èwèlki*. T. *nomb. ord.* Premier, le premier.

اولمق *olmaq*. T. *v. auxil.* Etre, devenir.

اولمك *eulmèk*. T. *v.* Mourir.

اولندرمك *èvlèndurmèk*. T. *v. trans.* Marier, établir.

اولنمق *olounmaq*. T. *v. pass.* Devenir, être fait.

اولنمك *èvlènmèk*. T. *v.* Se marier, épouser.

اولو *eulu*. T. *adj.* Mort, défunt.

اولو *olou*. T. *adj*. Grand, puissant.

اولوم *eulum*. T. *n. s*. Mort.

اولى *avli*. T. *n. s*. Cour, écurie, étable.

اوليا *evlia*. A. *n. s. plur*. Ministres.

اومق *oumaq*. T. *v*. Espérer.

اومز *omouz*. T. *n. s*. Les épaules.

اون *on*. T. *nomb. card* Dix.

اونتمق *ounoutmaq*. T. *v*. Oublier, ne pas se souvenir.

اوياندرمق *oïandurmaq*. T. *v*. Faire éveiller, exciter.

اويانمق *oïanmaq*. T. *v*. S'éveiller, se lever.

اويتمق et اويوتمق *oioutmaq*. T. *v. trans*. Endormir, laisser dormir.

اويقلمق *ouïouqlamaq*. T. *v*. Id. que اويتمق *ouioutmaq*. Dormir.

اويقو *ouïouqou*. T. *n. s*. Sommeil.

اويقوسزلق *ouïouqsizliq*. Insomnie.

اويله *euïlè*. T. *adv*. Si, ainsi, tellement.

اويمق *oioumaq*. T. *v*. Dormir.

اويمق *ouïmaq*. T. *v*. Imiter, suivre, obéir, se conformer.

اوينمق *oïnamaq*. T. *v*. Jouer, sauter, s'amuser, s'agiter.

اهالى *èhali*, plur. de اهل *él*. A. *n. s*. Peuple, citoyens, habitans.

اهتمام *ihtimam*. A. *n. s*. Soin, sollicitude.

اهل *èhl*. A. *adj*. Habile, capable, digne, maître, prince.

اهمال *ihmal*. A. *n. s*. Omission, négligence.

آى *ai*. T. *n*. s. Lune, mois.

ايكى آيدر *iki aïdur*. Il y a deux mois.

اى *èï*. P. *part. exclam. signe du vocatif*. O! hé!

اياغ *aïagh*. T. *n. s*. pour اياق

اياق *aïaq*. T. *n. s*. Pied.

اياقداش *aïaqtach*. T. *n. s*. Compagnon de voyage, camarade.

ايالت *aialèt* et *iïalèt*. A. *n. s*. Domaine, province, pays.

ایپ *ip*. T. *n. s.* Corde.

ایتشمك *itichmèk*. T. *v.* Parvenir, atteindre, arriver.

ایتمك *itmèk* voyez اتمك *ètmèk*.

ایتمك *iïtmèk*. T. *v.* dire.

ایچ *itch*. T. n. *s.* La partie intérieure, le dedans.

ایچرمك *itchèrmik*.T. *v.* Faire boire, donner à boire.

ایچرو *itchèru*. T. *adv.* Dans, dedans.

ایچرو کیرمك *itchèru ghirmèk*. Entrer.

ایچمك *itchmèk*. T. *v.* Boire.

ایچنده *itchindè*.T. *postp.* Dans, dedans.

ایچنه *itchinè*. T. *postp.* Dans, dedans.

ایچون *itchun*. T. *postp.* Pour, à cause de.

ایدیجی *ididji*. T. *n. d'action du verbe* اتمك. Voir la Gram. de M. Jaubert, n° 61.

ایرته *irtè*. T. *adv.* Demain, le lendemain, le jour suivant.

ایرلمق *irlamaq*. T. *v.* Chanter, gazouiller.

آیرمق *aïrmaq*. T. *v.* Séparer, priver, disjoindre.

کوزین آیرمیوب *ghuzin aïrmaiup*. Ne perdant pas de vue.

ایرمق et ارمق *irmaq*. T. *n. s.* Fleuve, rivière.

ایری *iri*. T. *adj.* Gros, épais.

ایز *iz*. T. *n. s.* Vestige, trace.

ایسه *isè*.T. 3me *pers. du subj. du verbe substant.* Soit, mais, si, quant à.

ایش *ich*. T. *n. s.* Travail, occupation, action, affaire.

ایشتمك *ichitmèk*. T. *v.* Entendre. *Voir* اشتمك.

ایصال *isal*. A. *v.* Faire parvenir, envoyer.

یکنجی *ikindji*. T. *nomb. ord.* Deuxième.

ایکی *iki*. T. *nomb. card.* Deux.

ایلرو ou الرو *ilèru*. T. *adv.* Devant, en avant.

ايلك *èilik*. T. *n. s.* Bien, grâce, bienfait.

ايلمك *èilèmèk*. T. *v.* Faire. *Id, que.* اتمك *ètmèk*.

ايله *ilè*. T. *postp.* Avec.

ايمدى *imdi*. T. *adv.* Donc, ainsi donc, alors.

اين *in*. T. *n. s.* Grotte, caverne.

ايناندرمق et اناندرمق *inandurmaq*. T. *v.* Faire croire, persuader.

اينانمق *inanmaq*. T. *v.* Croire, se fier.

ايندرمك et اندرمك *èndirmèk* Abaisser.

اينمك *inmèk*. T. *v.* Descendre. *Id. que* انمك.

آينه *aïnè*. T. P. *n. s.* Miroir.

آيو *aïu*. T. *n. s.* Ours.

ايو *èïu*. T. *adj.* et *adv.* Bon, bien.

ايولك *èïlik*. T. *n. s.* Bonté.

ب

باب . بار

باب *bab*. A. *n. s.* Porte.

دق باب ايتمك *dèqq-i-bab ètmèk*. Frapper à la porte.

بابا *baba*. T. *n. s.* Père.

اق بابا *aq baba*. Vautour.

باتمق *batmaq*. T. *v.* S'enfoncer, être plongé.

بار *bar*. P. *n. s.* Circonstance, fois.

هر بار كه *hèr bar ki*. Toutes les fois que.

بارشمق *barichmaq*. T. *v.* Faire la paix, s'accorder.

بازار *bazar*. P. *n. s.* Marché.

بازركان pour بازاركان *bazarghian*. P. T. *n. s.* Marchand.

باش *bach*. T. *n. s.* Tête, commencement, cime, som-

mité, la source *d'un fleuve*.

باشه چقمق *bachè tcheqmaq*. Venir à bout.

باشلامق et باشلمق et بشلمق *bachlamaq*. T. *v*. Commencer.

باصلمق *baselmaq*. T. *v*. *pass*. Être foulé, être vaincu, terrassé.

باصمق et بصمق *bazmaq*. T. *v*. Fouler aux pieds, écraser, s'appuyer.

باطل *batil*. A. *adj*. Faux, injuste, vain, futile, inutile, ignorant.

كفت وكو كلام باطل *ghuft u ghu vè kèlam batil*. Des discours vains, des rumeurs inutiles, des futilités, des frivolités.

باطل ايتمك *batil ètmèk*. Rendre inutile, enlever, supprimer, faire cesser.

باطمق *batmaq*. T. *v*. Se plonger. *Id. que* باتمق.

باغ *bagh*. T. *n*. *s*. Nœud, jointure, ligament.

باغ *bagh*. P. T. *n*. *s*. Jardin, verger.

باغچه *baghtchè*. T. *n*. *s*. Jardin.

باغچى *baghtchi*. T. *n*. *s*. Jardinier, maître d'un champ, gardien de vignes.

باغشلمق et بغشلامق *baghechlamaq*. T. *v*. Donner, concéder.

بر صوچ باغشلمق *bir sutch baghechlamaq*. Pardonner une faute.

باغلامق et باغلمق *baghlamaq*. T. *v*. Lier, attacher.

باغلو *baghlu*. T. *adj*. Lié, attaché, enchaîné.

باقمق *baqmaq*. T. *v*. Voir, regarder, envisager. (*Ce verbe gouverne le datif*.)

سوزينه باقمق *suzinè baqmaq*. Ecouter, faire attention aux paroles de quelqu'un.

باقى *baqi*. A. *part*. *prés*. Per-

manentdurable, éternel, fixe, resté. *adv.* le reste, les autres.

باك *bak.* P. *n. s.* Crainte, peur.

بی باك وبی پروا *bi bak vè bi pèrva.* Hardiment, sans crainte.

بال *bal.* A. *n. s.* Cœur, esprit, pensée.

بال *bal.* T. *n. s.* Miel.

بالا *bala.* P. *n. s.* Hauteur, grandeur, élévation.

بالته *balta.* T. *n. s.* Hache.

بالجمله *bil-djumlè.* A. *adv. comp.* En totalité, généralement, enfin.

بالچق *baltchiq.* T. *n. s.* Fange, boue, terre.

بالچقلمق *baltchiqlamaq.* T. *v.* Salir, remplir de fange.

بالچقلو *balthiqlu.* T. *adj.* Fangeux, bourbeux.

بالق *baluq.* T. *n. s.* Poisson.

بالقچی *baluqtchi.* T. *n. s.* Pêcheur.

بالكلیه *bilkullïè.* A. *adv.* En tout, entièrement, totalemt.

بالو *ballu.* T. *adj.* Mielleux, fait au miel.

بایلمق *baïlmaq.* T. *v. pass.* S'évanouir, se pâmer, manquer de force.

بتر *bètèr.* P. *adv. de compar.* Pire, plus mauvais.

بترمك *biturmèk.* T. *v.* Achever, finir.

بتمق *batmaq.* Voy. باتمق.

بتمك *bitmèk.* T. *v.* Germer, croître, pousser, réussir.

بتون *butun.* T. *adj.* Entier, tout entier.

بتون كون *butun ghun.* Tout le jour, un jour entier.

بتون یازی *butun ïazi.* Tout l'été.

بچمك *bitchmèk.* T. *v.* Couper, moissoner, faucher.

بخور *bouhour.* A. *n. s.* Exhalation, vapeur, encens.

بخت *bakht.* P. *n. s.* Félicité, bonheur.

بخیل *bakhil*. A. P. *adj*. Avare, tenace

بخیللق *bakhilliq*. T. *n. s*. Avarice.

بد *bèd*. P. *n. s* et *adj*. Méchant, mauvais.

بدتر *bèdtèr*. P. *compar*. Id. que *bètèr*.

بر *bir*. T. *n. de nombre* et *art. indef*. Un, une.

بردن *birdèn*. Tout d'un coup.

برابر *bèrabèr*. P. *adj*. et *adv*. Égal, également, pareillement, ensemble.

برابرکلمك *bèrabèr ghèlmèk*. Venir à égal, égaler, valoir autant que.

برادر *buradèr*. P. *n. s*. Frère.

براقمق *braqmaq*. T. *v*. Jetter, laisser, poser, mettre.

برر *birèr*. T. *adj*. et *adv*. Un à un.

بررجك *birèrdjik*. T. *n. s*. Un seul petit.

بره *brèh*. T. *interj*. O! hé!

بزمك et بزهمك *bèzèmèk*. T. *v*. Orner, embellir.

بزمك *bèzmèk*. T. *v*. S'ennuyer, être dégouté.

بسلمك *bèslèmèk*. T. *v*. Nourrir élever.

بش *bèch*. T. *n. de nomb*. Cinq.

بصمه *basma*. T. *n. s*. Imprimerie, impression, estampe, empreinte.

بعد *badè* prononcez *badèou*. A. *adv*. Et, ensuite, après.

بعض *ba'z*. A. *part. plur*. Quelques, certains, plusieurs.

بغدای *bogdaï*. T. *n. s*. Bled, froment.

بغشلامق voyez باغشلامق

بغلو *baghlu*. voyez باغلو

بکری *bekri*. T. *adj*. Ivre, ivrogne.

مشهور بکریلردن بری *mèchour bèkrilèrdèn biri*. Un d'entre les fameux ivrognes.

بکنمك *bëïènmèk*. T. *v*. Agréer, approuver, plaire.

بکار *pouñar*. T. *n. s*. Fontaine, puits, source, mare.

بکز *bèñz*. T. *n. s*. mine, ressemblable.

بكزتمك *bèñzètmèk*. T. *v*. Comparer, faire ressembler.

بكزر *bèñzèr*. T. *adj*. Semblable, pareil.

بكزمك *bèñzèmèk*. T. *v*. Être pareil, ressembler.

بلا *bèla*. A. *n. s*. Mal, peine, disgrâce, malheur.

بلابان *balaban*. T. *adj*. Grand, gros.

بر بلابان كوپك *bir balaban kupèk*. Un chien dogue.

بلبل *bulbul*. A. *n. s*. Rossignol.

بلدرمك *bildurmèk*. T. *v. trans*. Faire connaitre, faire savoir, annoncer.

بلكى et بلكه *bèlki*. P. *adv*. Peut-être, et aussi, mais plutôt.

بللو *bèllu*. T. *adj*. Connu, certain, évident.

بلمك *bilmèk*. T. *v*. Savoir, connaitre.

بلوت *boulout*. T. *n. s*. Nuage.

بلوط *bèllout*. T. *n. s*. Gland, le chêne lui-même.

بلوط اغاجى *bèllout aghadjï*. Le chêne.

بله et بيله *bilè*. T. *adv*. Ensemble, même, et, aussi. *Négativement* : Pas même.

بلى *beli*. A. *adv*. Oui, ainsi, certes, même.

بنا *bèna*. A. *n. s*. Édifice, construction.

بند *bènd*. P. *n. s*. Articulation, jointure, ruse, pacte, serment, nœud, lien, corde.

بندرمك *bindurmèk*. T. *v*. Faire monter.

بنمك *binmèk*. T. *v*. Monter, monter à cheval.

بنى *bèni*. A. *n. s. plur*. Les fils.

بنى آدم *bèni adèm*. Les enfans d'Adam, les hommes, les mortels.

بوجك *beudjèk*. T. *n. s*. Ver, insecte, limace.

حمّام بوجغى *hammam beudjèï*. Escarbot.

بوداق *boudaq*. T. *n. s.* Rameau, branche.

بورايه *bouraia*.T.*adv.contracté*. Ici.

شورايه بورايه *chouraia bouraia*. Çà et là.

بورمق *bouroumaq*. T. *v* Recouvrir, envelopper.

بورن *bouroun*. T. *n. s.* Nez, bec, promontoire.

بورنمك *bourounmèk*. T. *v. récip.* Se couvrir, s'enfoncer, s'envelopper.

بوروزن *borouzèn* vulg. *borazan*. P. *n. s.* Trompette, celui qui donne du cor.

بوستان *bostan*. T. *n. s.* Jardin.

بوستانجى *bostandji*. T. *n. s.* Jardinier.

بوش *boch*. T. *adj.* Vuide, libre, vacant, inutile.

بوغاز *boghaz*. T. *n. s.* Gosier, gorge.

بوغازينه قورتارمق *boghazinè qourtarmaq*. Gagner de quoi vivre.

بوغازلمق *boghazlamaq*. T. *v.* Étrangler.

بوغلمق *boghoulmaq*. T. *v. pass* Être submergé, suffoqué, étouffé, étranglé.

بوغمق *boghmaq*. T. *v.* Suffoquer, étrangler.

بوكرتلن *boghiurtlèn*. T. *n. s.* Buisson.

بول *bol*. T. *adj.* Ample, vaste, copieux, abondant.

بولاشمق *boulachmaq*. T. *v. neut. pass.* Être troublé, être sali.

قانه بولاشمق *qanè boulachmaq*. Être sali par le sang, être tout ensanglanté.

بولاندرمق *boulandurmaq*. T. *v. trans.* Troubler, confondre.

بولانق *boulaneq* T. *adj.* Trouble.

بولمق *boulmaq*. T. *v.* Trouver.

بوى *boï*. T. *n. s.* Longeur, stature.

بویلجه *boïldjè* et بویلجند *boïldjinè*. T. *adj*. Ainsi, tellement.

بویلو *boïlu*. T. *adj*. Haut de taille.

بویله *beuilè*. T. *adv*. Ainsi, tellement, de cette sorte, de cette manière.

بوین *boioun*. T. *n. s*. Le cou.

بوینه آلمق *boiounè almaq*. Prendre sur soi, se faire fort, s'engager à.

بوینز *boïnuz*. T. *n. s*. Corne.

به *bè* id. que بره *brè*. *interj. d'admir*. O! eh!

بها *bèa*. P. *n. s*. Prix, valeur.

بهالو *bèhalu*. T. *adj*. Précieux, qui a de la valeur.

بهانه *bèhanè*. T. *n. s*. prétexte.

بهر *bahr*. P. *adj*. Tout, chaque.

بهی *bèï*. P. *exclam*. Oh! eh! hé!

بی *bi*. P. *partic*. Sans.

بی نظیر *bi nazir*. Sans pareil.

بیان *bèian*. A. *n. s*. Évidence, déclaration, explication.

بیزار *bizar*. P. *part. pass*. Ennuyé, fatigué, indigné.

بیک *biñ*. T. *n. de nombre*. Mille.

بیکار *binar*. T. *n. s*. *id*. que بکار.

بیله *bilè*, voyez بله.

بیورمق *buïurmaq*. T. *v*. Ordonner, commander.

بیوک *buïuk*. T. *adj*. Grand, grave, important.

بیوکلك *buiukluq*. T. *n. s*. Grandeur, grosseur.

بیوکلنمك *buïuklènmèk*. T. *v*. Se faire grand, s'énorgueillir.

بیومك *biümèk*. T. *v*. Croître, devenir grand.

بیهوده *bihoudè*. P. *adj*. et *adv*. Inutile, futile, absurde, en vain, inutilement.

پاپوج *papoudj* T. *n. s.* Soulier, chaussure.

پاپوچجی *papoutchdji.* T. *n. s.* Cordonnier.

پادشاه *padichah.* P. *n. s.* Monarque, roi, empereur.

پادشاهلق *padichahliq.* T. *n. s.* Royauté.

پارچه *partcha.* T. *n. s.* Morceau, portion.

پاره *parè.* P. *n. s.* Morceau, pièce.

پاره‌لمك *parèlèmèk* vulg. *paralamak.* T. *v.* Briser, mettre en morceaux, faire mourir.

پاره‌لنمق *parèlènmèk.* T. *v. pass.* Être brisé, se briser.

پای *païi.* T. *n. s.* Part, portion, پای ایتمك *païi ètmèk.* Partager.

پر *pur.* P. *adj.* Plein.

پرچه *partcha.* T. *n. s.* Idem que پارچه.

پرده *pèrdèh.* P. *n. s.* Voile, rideau, rhythme ou ton musical.

پرست *pèrèst.* P. *n. s.* Adorateur.

بت پرست *but* ou *bout pèrèst.* Idolâtre, adorateur d'idoles.

پرمق *parmaq.* T. *n. s.* Doigt.

باش پرمق *bach parmaq.* Le pouce.

صلوات پرمغی *salawat parmaghi.* L'index, le deuxième doigt.

اورته پرمق *orta parmaq* et اوزون پرمق *ouzoun parmaq.* Le doigt du milieu.

صیرچه پرمغك یاننده‌کی *sèirtchè parmaghuñ ianindèki.* L'annulaire ou le quatrième doigt.

كوچك پرمق *kutchuq parmaq* et كچرك پرمق *kitchirèk parmaq*. Le petit doigt ou le cinquième doigt.

پروا *pèrva*. P. *n. s.* Crainte, frayeur.

پريان et بريان *pirian* et *birian*. P. *adj.* Mis au four, devant cuire, devant rôtir.

پريشان *pèrichan*. P. *part*. Dispersé, troublé, affligé.

پس *pès*. P. *conj.* Alors.

پست *pèst*. P. *adj.* Humble, bas, vil.

پست ايتمك *pèst ètmèk*. Abaisser, humilier, confondre.

پشمك *pichmèk*. T. *v.* Être cuit, murir.

پشورمك *pichurmèk*. T. *v.* Cuire, faire rôtir.

پشيمان *pèchiman* vulg. *pichman*. P. *adj.* Repentant, conduit par le repentir.

پشيمان اولمق *pèchiman olmaq*. Se repentir, avoir regret.

كلدوكنه پشيمان اولدى *ghèldughinè pèchiman oldi*. Il eut regret d'être venu.

پك *pèk*. T. *adj.* et *adv.* solide, ferme, fortement, beaucoup, assez.

پلوط *pèlout*. T. *n. s.* Gland, le chêne.

پليج *pilidj*. T. *n. s.* Poulet.

پناير *panaïr*. T. *n. s.* Foire, marché public.

پنجه *pèndjè* et *pandjia*. T. *n. s.* Poing, serres, griffes.

پنير *pènir* vulg. *pèïnir*. P. *n. s.* Fromage.

پوت *pout*. T. *n. s.* Idole, divinité.

پها voyez بها.

پيدا *pèïda*. P. *adj.* et *n. s.* Public, manifeste, invention.

پيدا ايتمك *pèïda ètmèk*. Trouver, manifester.

پير *pir*. P. *adj.* Vieux, âgé.

پیرلك *pirlik*. T. *n. s.* Vieillesse.

پیمانه *pèïmanè*. P. *n. s.* Mesure.

* ت *

تا *ta*. P. *partic*. Jusques à.

تابان et طبان *taban*. T. *n. s.* Plante du pied, sole d'un cheval.

تابع *tabi'*. A. *part*. Sujet, suivant, obéissant.

تارلا *tarla*. T. *n. s.* Champ.

تازه *tazè*. P. T. *adj.* Récent, nouveau, tendre, jeune.

تازه‌لك *tazèliq*. T. *n. s.* Fraîcheur, jeunesse.

تازه‌لمك *tazèlèmèk*. T. *v.* Renouveler.

تاوا *tava*, mieux تابه *tabè*. T. *n. s.* Poële, poëlon.

تبديل *tèbdil*. A. *n. s.* Changement, déguisement.

تبديل اولمق *tèbdil olmaq*. Changer, se transformer.

تحسين *tahsin*. A. *n. s.* Approbation, louange.

تحصيل *tahzil*. A. *n. s.* Acquisition, gain.

تحقيق *tahqiq*. A. *n. s.* Reconnaissance, vérification, affirmation;

Et *adv.* pour تحقيقاً *tahqiqèn*. Certainement, assurément.

تحمّل *tèammul*. A. *n. s.* Support, tolérance, patience.

تخت *takht*. P. *n. s.* Trône.

تخم *toukom* et *toukoum*, vulg. *tohoum*. P. *n. s.* Semence, graine.

تدارك *tèdarik*. A. *n. s.* Préparatifs, provisions.

تدبير *tèdbir*. A. *n. s.* Disposi-

tion, direction, conseil, délibération.

ترتيب *tèrtib*. A. *n. s.* Disposition, ordre, préparation.

ترجمه *tèrdjemè* usit. *tèrdjumè*. A. *n. s.* Interprétation, traduction.

ترکی *turki*. T. *n. s.* Chanson.

ترکی چاغرمق *turki tchaghermaq*. Chanter une chanson.

بر ترکی باغلمق *bir turki baghlamaq*. Composer une chanson.

ترکی *turki*. A. P. Turk.

ترکیله *turkidè* et ترکیجه *turkidjè*. A la manière des Turks, à la turque.

ترکیب *tèrkib*. A. *n. s.* Composition.

ترکیب اتمك *tèrkib itmèk*. composer.

ترلمك et mieux درلمك *tèrlèmèk*. T. *v.* Suer, transpirer.

تزیه et mieux تیزیه *tizié*. T. *adv.* Aussitôt.

تسلّط *tèsèllut*. A. *n. s.* Domination, commandement, autorité suprême.

تسلیم *tèslim*. A. *n. s.* Abandon, livraison, salut.

تصدیق *tèstiq*. A. *n. s.* Véracité, foi.

تعالی *ta'ali* ou *taa'la*. A. Élevé, haut.

الله تعالی *allah ta'ala*. Dieu très-haut.

تعجب *tèadjub*. A. *n. s.* Admiration, étonnement.

تعجب ایتمك *tèadjub ètmèk*. Être surpris, s'étonner.

تعذیر *ta'zir*. A. *v.* Creuser quelque chose.

تعرّض *tè'èrruz*. A. *n. s.* Opposition.

تعزیر *tazir*. A. *n. s.* Reproche, correction.

تعظیم *ta'zim*. A, *n. s.* Aggrandissement, honneur, respect.

تعلقات *ta'liqat*. A. *n. s.* Parens, proches, attenances, appartenances.

تعليم *ta'lim*. A. *n. s.* Enseignement.

تعيين *ta'iin*. A. *n. s.* Désignation, destination.

تعيين ايتمك *ta'iin itmèk*. Désigner, députer.

تغافل *tèghaful*. A. *n. s.* Incurie, négligence.

تقصيرلق *taqsirleq*. T. *n. s.* Défaut, manquement.

تقليد *tèqlid*. A. *n. s.* Imitation, représentation, ressemblance.

تقيّد *tèqaïud*. A. *n. s.* Application, attention, soin, diligence.

تك *tèk* et دك *dèk*. T. *adv.* Seulement, et même, jusqu'à.

تكبّر *tèkèbbur*. A. *n. s.* Orgueil, ambition, vanité, jactance.

تكبّرلك *tèkèbburlik*. T. *n. s.* Même signification.

تكبّرلنمك *tèkèbburlènmèk*. T. *v.* S'énorgueillir, tirer vanité.

تكبّرلو *tèkèbburlu*. T. *adj.* Orgueilleux, superbe, présomptueux, arrogant.

تكرار *tèkrar*. A. *adv.* encore, de nouveau.

تكرارلمق *tèkrarlamaq*. T. *v.* Répéter, répliquer, renouveler.

تكلّف *tèkèllef*. A. *n. s.* Peine, incommodité.

بى تكلّف *bitèkèllef*. Facilement, sans dérangement.

تكليف *tèklif*. A. *n. s.* Cérémonie, imposition, impot, charge.

تلبيس *tèlbis*. A. *adj.* et *n. s.* Fourberie, Fraude, faux.

تلبيسلك *tèlbislik*. T. *n. s.* Même signification.

تمام *tèmam*. A. *n. s.* Fin. *part. adj.* Entier, parfait, fini. *adv.* Entièrement, totalement.

تمام اولمق *tèmam olmaq*. S'achever, se finir, venir à maturité.

تمثيل *tèmsil*. A. n. s. Ressemblance, comparaison, allégorie.

تمثيل ايتمك *tèmsil ètmèk*. Faire connaître, représenter, publier.

تمرّد *tèmerrud*. A. n. s. Opiniâtreté.

تن *tèn*. P. T. n. s. Corps, personne, tout l'homme, la chose elle-même.

تنبل *tèmbel*. P. T. adj. Paresseux, poltron.

تنبللك *tèmbellik*. T. n. s. Paresse, poltronnerie.

تنبيه *tèmbiè*. A. n. s. Avertissement, ordre.

تنجره *tèndjèrè*. T. n. s. Marmitte de bronze ou de fer.

تنزّل *tènèzzul*. A. n. s. Abaissement, pente, descente.

تنزّل ايتمك *tènèzzul ètmèk* Condescendre, daigner.

تنها *tènha*. P. adj. Seul, isolé, lieu écarté.

توابع *tèvabi'*. A. n. s. Sujets, dépendances.

تواضع *tèvazu'*. A. n. s. Humilité, soumission.

توز *toz*. T. n. s. Poussière.

توز *touz*. T. n. s. Sel.

توزلق *touzloq*. T. n. s. Salière.

توزلمق *tozlamaq*. T. v. Remplir de poussière.

توزلمق *touzlamaq*. T. v. Saler.

توزلنمش *tozlanmich*. T. part. pass. Couvert de poussière.

توزلنمش *touzlanmich*. T. part. pass. Salé.

توزلو *tozlu*. T. adj. Plein de poussière, poudreux.

توزلو *touzlu*. T. adj. Salé, rempli de sel.

توكّل *tèvèkkul*. A. n. s. Foi, confiance.

توكّل اولمق *tèvèkkul olmaq*. Se fier, se confier.

اللهه توكّل ايتمك *allahèh*

tèvèkkul ètmèk. Se confier en Dieu, se résigner, s'en remettre à la volonté de Dieu.

توكنمك *tukènmèk*, et mieux دوكنمك *dukènmèk*. T. *v*. Finir, consommer, terminer.

توى *tuï*. T. *n*. *s*. Poil, plume, plumage.

تيز *tiz*. T. *adj*. et *adv*. Prompt, vif, promptement, vite.

* ث *

ثقالت *sèqalèt*. A. *n*. *s*. Ennui, fatigue.

ثقالت ايله *sèqalèt ilè*. A regret, avec peine, avec mauvaise grâce.

ثقة *seqèt*. A. *n*. *s*. Foi, confiance.

ثقلت *siqlèt*. A. *n*. *s*. Anxiété, urgence, instance, importunité.

ثقلت ويرمك *siqlèt virmèk* et ثقلت ايتمك *siqlèt ètmèk*. Hâter, presser, incommoder, importuner.

ثقلت چكمك *siqlèt tchèkmèk*. Etre affecté, ennuyé.

ثقيل *seqil*. A. *part*. Grâve, pesant, importun.

ثقيل كورمك *seqil ghurmèk*. Regarder comme difficile.

جاريه *djariè*. A. *n. s.* Jeune fille, servante.

جان *djian*. P. T. *n. s.* Ame, esprit.

جانلو *djianlu*. T. *adj.* Animé, vivant.

جانوار *djianavar*. P. *n. s.* Animal, bête féroce.

جايز *djaïz*. A. *part.* Licite, permis, convenable.

جبا *djèba*, vulg. *djabba*. T. *n. s.* et *adv.* Don, présent; gratis, gratuitement.

جبّار *djèbbar*. A. *part.* Puissant, oppresseur, superbe.

جبلى *djibelli*. A. *part.* Naturel, inné.

ذات جبلّى اوزره *zat-i-djibilli uzrè*. D'après son naturel.

جرأت *djèrat* et *djirat*. A. *n. s.* Animosité, audace, hardiesse.

جرم *djiurm*. T. *n. s.* Péché, crime, faute, délit.

جزوى *djèzvi* et *djuzvi*. A. *adj.* et *adv.* Léger, petit, peu.

جزى *djuzy*, *id.* *que* جزوى *djusvi*.

جسارة *djèsarèt*. A. *n. s.* Présomption.

جفا *djèfa*. A. *n. s.* Travail, peine, tort, injure.

جكر *djïèr*. P. T. *n. s.* Le foie.

اجلق جكرين كباب ايلدى *adjleq djïèrin kèbab èïlèdi*. Il était dévoré (ou consumé) par l'ardeur de la faim. Mot à mot : La faim avait roti son foie.

جلّاد *djèllad*. A. P. T. *n. s.* Bourreau.

جماعت *djèma'at*. A. *n. s.*

Foule, multitude, réunion, assemblée.

جمع *djèm'*. **A.** ***n. s.*** **Rassemblement, multitude.**

جمع ايتمك *djèm' itmèk*. **Rassembler.**

جمع مال ايتمك *djèm'i mal itmèk*. **Accumuler, amasser des richesses.**

جمعيت *djèmi'ièt*. **A.** ***n. s.*** **Assemblée, rassemblement.**

جمله *djumlè*. **A.** ***adj.*** **Tout, tous.**

جميع *djèmi'*. **A.** ***adj.*** **Tous, chacun.**

جميع زمانك *djèmi' zèmandè*. **En tout tems, toujours.**

جنس *djins*. **A.** ***n. s.*** **Race, espèce.**

جنك *djènk*. **P. T.** ***n. s.*** **Guerre, combat.**

جواب *djèvab*. **A.** ***n. s.*** **Réponse.**

جواهر *djèvaïr*. **A.** ***n. s. plur.*** **Pierres précieuses, bijoux.**

جواهرجى *djèvaïrdji*. **T.** ***n. s.*** **Jouaillier, bijoutier.**

جور *djèvr*. **A.** ***n. s.*** **Injustice, tort, violence.**

جوهر *djèvahir*. *sing. de* جواهر. *Voy. ce mot.*

جوهر فروش *djèvahir furouch*. **Vendeur des perles, bijoutier.**

جهل *djèl*. **A.** ***n. s.*** **Ignorance.**

جهنم *djèènnèm*. **A.** ***n. s.*** **Enfer.**

چابالنمق *tchabalanmaq*. T. *v.* S'agiter violemment, se démener.

چاتلمق *tchatlamaq*. T. *v.* Se fendre, crever, être brisé, rompu.

چاتمق *tchatmaq*. T. *v. neut. pass*. Être joint, se tenir, être auprès l'un de l'autre.

چارپمق *tcharpmaq*. T. *v.* Frapper violemment, avec bruit, terrasser.

چارپنمق *tcharpenmaq*. T. *v. réfl*. Se battre soi-même.

چاره *tcharè*. P. *n. s.* Remède, moyen, manière.

چاغ *tchagh*. T. *n. s.* Tems, heure.

همان چاغیدر *hèman tchaghidur*. C'est maintenant le tems, le moment, l'heure.

چاغرش *tchaghirich*. T. *n. s.* Provocation, invitation, clameur.

چاغرشمق *tchaghirichmaq*. A. *v. récip*. S'écrier ensemble, s'appeler réciproquement.

چاغرمق *tchaghermaq*. T. *v.* Crier, appeler, inviter, invoquer.

ترکی چاغرمق *turki tchaghermaq*. Chanter des chansons.

چاغل *tchaghel*. T. *n. s.* Murmure, bruit de l'eau qui coule.

چاغلدمق *tchagheldamaq*. T. *v.* Murmurer, *en parlant de l'eau*.

چاغلدی *tchagheldi*. T. *n. s.* et صوچاغلدیسی *sou tchagheldisi*. Le murmure de l'eau.

چاغلمق *tchaghelmaq*. id. que چاغلدمق.

چاڭ *tchañ*. T. *n. s.* Cloche, sonnette, grelot

چالشمق *tchalechmaq*. T. *v*. Travailler, s'efforcer.

بيڭ چالشمق ايله *biñ tchalechmaq ilè*. Avec mille efforts.

چالجى *tchalidji*. T. *n. s*. Celui qui frappe, qui joue d'un instrument. *Ce mot signifie quelquefois* Voleur.

چالمق *tchalmaq*. T. *v*. Frapper, dérober, voler.

چامور *tchamour*. T. *n. s*. Fange, immondice.

چامورلو *tchamourlou*. T. *adj*. Sale, malpropre, immonde.

چاى *tchaï*. T. *n. s*. Fleuve, rivière.

چاير *tchaïr*. T. *n. s*. Pré, prairie.

چايرقوشى *tchaïrqouchi*. T. *n. s*. Alouette.

چبان *tchiban*. T. *n. s*. Enflure, abcès.

چپلاق *tchiplaq*. T. *adj*. Nud, dépouillé.

چپلاقلق *tchiplaqliq*. T. *n. s*. Nudité.

چچك *tchitchèk*. T. *n. s*. Fleur.

چرتلاق *tchertluq*. T. *n. s*. Cigale.

چشمه *tchèchmè*. P. T. *n. s*. Fontaine.

چفت *tchift*. P. *n. s*. Époux, compagnon, égal, *usité* paire.

چفت ايتمك *tchift ètmèk*. et چفتلمك *tchiftèlèmèk*, ou encore چفته قوشمق *tchiftè qochmaq*. Accoupler, joindre ensemble.

چفت *tchift*. T. *n. s*. Champ.

چفت سورمك *tchift surmèk*. Cultiver un champ, labourer.

چفت سورمكلك *tchift surmèklik*. Agriculture.

چفتجى *tchiftdji*. T. *n. s*. Agriculteur, laboureur, homme des champs.

چفتجيلك *tchiftdjilik*. T. *n. s*. Agriculture.

چفتلشمك *tchiftlèchmèk*. T. *v. coop*. S'accoupler, se réunir.

چفتلك *tchiftlik*. T. *n. s*. Domaine, bien de campagne, ferme, métairie.

چفتلك كتخداسى *tchiftlik ketkhoudasi*, vulg. *kihaiasi*. Villageois, homme des champs, fermier, métayer.

چقارمق *tcheqarmaq*. T. *v*. Faire sortir, tirer, enlever, arracher.

چقمق *tchiqmaq*. T. *v*. Sortir, monter.

باشه چقمق *bachè tchiqmaq*. Venir à bout.

چقور *tchouqour*. T. *n. s*. Trou, creux, fosse.

چكج *tchèkidj*. T. *n. s*. Marteau, maillet.

چكشمك *tchèkichmèk*. T. *v*. Se disputer, se débattre.

چكلمك *tchèkilmèk*. T. *v. pass*. Être conduit, être tiré, se retirer.

كرو چكلمك *ghiru tchèkilmèk*. Se reculer, se retirer en arrière.

چكمك *tchèkmèk*. T. *v*. Tirer, attirer.

چكنمك *tchèkinmèk*. T. *v. pass*. Se réfugier, se retirer, s'enfuir.

چكيج *tchèkitch*. *Voyez* چكج.

چوبان *tchoban*. P. T. *n. s*. Berger, pasteur.

چورتمك *tchurutmèk*. T. *v. trans*. Faire pourrir, corrompre.

مالنى شرابه چورتمك *maleni cheraba tchurutmèk*. Dépenser son argent à boire.

چورمك *tchèvirmèk*. T. *v*. Entourer, tourner. *Se prend aussi au figuré*. Ex. :

خيره چورمك *khaïrè tchèvirmèk*. Tourner à bien.

چوره *djèvrè*. T. *n*. s. Circuit, tour.

چوزمك *tchiuzmèk*. T. *v*. Délier.

چوغالمق *tchoghalmaq*. T. *v*.

Multiplier, croître. *Composé de* چوق *tchoq*, beaucoup, *et du verbe* قلمق *quelmaq* faire.

چوغى *tchoghi*. T. *adj. Composé de* چوق *et de l'affixe, il se décline ainsi qu'un nom.* Voyez les grammaires.

چوق *tchoq*. T. *adj.* et *adv.* Nombreux, beaucoup, assez, trop.

چوقه *tchoqa*. T. *n. s.* Drap, draperie, tenture.

چيلاق *tchaïlaq*. T. *n. s.* Milan, oiseau de proie.

چينمك *tchèïnèmèk*. T. *v.* Mâcher, fouler, trépigner sous les pieds.

---

* ح *

حاجت *hadjèt*. A. *n. s.* Nécessité, besoin.

حاصل *hasel*. A. *n. s.* Produit, fruit, profit.

حاضر *hazer*. A. *part.* Prèt, préparé, présent.

حاضرلمق *hazerlamaq*. T. *v.* Préparer, apprêter.

حاكم *hakim*. A. *n. s.* Celui qui commande, maître, prince, magistrat.

حال *hal*. A. *n. s.* État condition, disposition, droit.

بر حال ايله *bir hal ilè*. (D'une sorte), en aucune manière.

حالا *hala*. A. *adv.* Maintenant, en ce moment.

حالت *halèt*. A. *n. s.* État, condition, état de la chose, la chose même.

حبس *habs*. A. *n. s.* Prison.

se prend quelquefois adjectivement, et signifie : Incarcéré, prisonnier.

حبس اتمك *habs ètmèk.* Faire prisonnier.

حجاب *hadjab.* A. *n. s.* Modestie, pudeur, honte.

حجابه دوشمك *hadjaba duchmèk.* Rougir, être honteux, confus.

حدّ *hadd.* A. *n. s.* Terme, limite, puissance, force.

حذر *hazer.* A. *part.* Qui s'abstient, qui se garantit.

حذر *hazer.* A. *n. s.* Précaution, soin.

حرارت *hèrarèt.* A. *n. s.* Chaleur, soif véhémente, altération, passion.

حرص *hers.* A. *n. s.* Avidité, empressement, ambition, appétit.

حركت *harèkièt.* A. *n. s.* Mouvement, action, conduite, démarche.

حريف *hèrif.* P. *n. s.* Compagnon, convive, individu.

بر حريف *bir hèrif.* Quelqu'un.

حساب *hisab.* A. *n. s.* Compte, nombre.

علم حساب *i'lmi hisab.* Arithmétique.

حساب اتمك *hisab ètmèk.* Compter, nombrer.

حسابه كلمز *hisaba ghèlmèz.* Innombrable, qu'on ne peut compter.

حسابسز *hisabsiz.* Incalculable, innombrable.

حسد *hasèd.* A. *n. s.* Envie, malveillance, jalousie.

حسرت *hasrèt.* A. *n. s.* Desir, envie, douleur.

حسرت قلمق *hasrèt qelmaq.* Porter envie.

حسن *husn.* A. *part.* Beau, élégant.

حسن *husn.* A. *n. s.* Beauté, bonté, élégance.

حسنى *husni*. A. *n. s.* et *part.* Bonté, paradis; — très-beau, excellent.

حسنى خلق ايله *husni khoulq ilè*. Avec d'excellentes manières, un bon naturel, de la douceur.

حسود *hèsoud*. A. *part*. Envieux, jalonx.

حصّه *hissè*. A. *n. s.* Part, portion.

حصّه دار *hiesè dar*. Participant.

حضور *hazur*. A. *n. s.* Repos, tranquillité, volupté.

حظّ *hèzz*. A. *n. s.* Bonheur, plaisir, contentement.

حظّ ايتمك *hèzz ètmèk*. Être satisfait, se réjouir, prendre goût, trouver agréable.

كتمكه حظّك وارميدر *ghitmèiè hezzuñ varmidur*. Êtes vous disposé à aller? — Vous plait-il d'aller?

حق *haq*. A. *part*. Digne, juste, convenable.

حقّ *haqq*. A. *n. s.* Dieu, vérité, justice, droit.

حقّدن كلمك *haqqdèn ghèlmèk*. Punir, chatier.

حقير *haqir*. A. *part*. Vil, méprisable.

حقيقت *haqiqèt*. A. *n. s.* Réalité, vérité. *Se prend adverbialement :* Réellement, certainement.

حكايت *hikiaièt*. A. *n. s.* Narration, histoire, fable.

حكم *heukm*. A. *n. s.* Science, sagesse, jugement, empire, domination.

حكم اتمك *heukm ètmèk*. Dominer, présider.

حكمت *hikmèt*. A. *n. s.* Science, mystère, cause, miracle, secret.

حكومت *heukioumèt*. A. *n. s.* Domaine, empire, juridiction.

حكمت *hikmet*. A. n. s. Science, sagesse, philosophie, médecine.

حكيمك *hekimlik*. T. n. s. Médecine.

حلقه *halqa*. T. P. n. s. Anneau, chaînon, cercle.

حمايت *himaïet*. A. n. s. Protection, défense.

حمّام *hammam*. A. n. s. Bain.

[illegible] *hammam böcheği*. Un escarbot (pour insecte de [illegible]).

حواله *havalé*. A. n. s. Violence, force.

حواله اتمك *havalé etmek*. Exciter, pousser, envoyer contre.

حوره *hora*. T. n. s. Danse.

حوره تپمك *hora tepmek*. Danser.

حوصله *hawsalé*. A. Gosier, jabot.

حولی et آولی *avli*. T. n. Cour, basse-cour, *quelquefois* étable.

حيات *haïat*. A. n. s. La vie.

حياتی باقی *haïati baqi*. L'autre vie, l'éternité.

حيف *haïf*. A. n. s. Injustice, violence, tyrannie, dommage.

حيفلنمك *haïflenmek*. T. v. Se lamenter.

حيله *hilé*. A. n. s. Astuce, finesse, ruse.

حيلهجی *hilédji*. T. n. s. Rusé, astucieux.

حيوان *haïvan*. A. n. s. Animal.

* خ *

خاتون *khatoun*. A. P. T. *n. s.* Dame, maîtresse.

خادم *khadum*. A. *n. s.* Serviteur.

خاصّية *khassïèt*. A. *n. s.* Propriété, vertu naturelle.

خاطر *khater*. A. *n. s.* Cœur, esprit, affection, disposition.

سنڭ خاطرڭ ایچون *senuñ khateruñ itchun*. Pour l'amour de toi.

برکمسه نڭ خاطرین صورمق *bir kimsènuñ khatèrin sormaq*. S'informer de l'état de la santé de quelqu'un.

خالی *khali*. A. *adj.* Vuide, privé, inhabité, désert.

خاین *khaïn*. A. *adj.* Traître, perfide.

خبر *khabèr*. A. *n. s.* Nouvelle, avis, annonce.

خدا *khoda*. P. *n. s.* Dieu, maître, souverain.

خدع *khada'*. A. *n. s.* Déception, tromperie, fraude.

خدمت *khedmèt*, vulgairem. خذمت *khezmèt*. A. *n. s.* Service, ouvrage, office.

خراب *kherab*. A. *n. s.* Dévastation, ruine.

خرابه *kherabè*. P. *adj.* Démoli, ruiné.

خرج *khardj*. A. *n. s.* Dépense, revenu, produit.

خرج ایتمك *khardj ètmèk*. Dépenser.

خرسز *khersiz*. T. *n. s.* Voleur.

خرسزلق *khersizliq*. T. *n. s.* Vol, larcin.

خرمن *kherman*. P. *n. s.* Moisson, récolte.

خروس *khoros*. P. T. *n. s.* Coq.

خزينه *khesinèh*. vulg. *hasinèh*. P. *n* *s*. Trésor.

خزينه دار *khesinèhdar*, vulg. *hasnadar*. P. *n*. *s*. Trésorier.

خسته *khastah*, vulg. *hastah*. P. *part*. *adj*. Malade, indisposé, affecté.

خصم *khesm*. A. *n*. *s*. Adversaire, ennemi.

خصم *khisim*. T. *n*. *s*. Parent.

خطاب *khitab*. A. *n*. *s*. Discours, allocution.

خلاص *khelas*. A. *n*. *s*. Salut, délivrance.

خلق *khalq* et *halq*. A. *n*. *s*. Peuple, nation.

خلق *khoulq*. A. *n*. *s*. Naturel, caractère.

حسنى خلق ايله *husni khoulq ilè*. Avec un bon ton, avec des manières polies.

خلقه *khelqè*. A. *n*. *s*. Anneau, chainon. *Id*. *que* حلقه.

خندق *khandèq*. A. P. T. *n*. *s*. vulg. هندق *handèq*. Fossé.

خوار *khar* et *khor*. P. *adj*. méprisable.

خود *khod*. T. *adv*. Mais, or.

خور *khor*. P. *adj*. Vil, abject, bas.

خورلق *khorlouq*. T. *n*. *s*. Mépris.

خورلمق *khorlamaq*. T. *v*. Abaisser, mépriser.

خوش *khoch*. T. *adj*. Bon, beau, bien.

خوش اتمك *khoch ètmèk*. flatter.

خوش كلمك *khoch ghèlmèk*. Être le bien venu, venir à propos.

خوشنود *khochnud*. P. *adj*. Content, gai.

خوف *khevf*. A. *n*. *s*. Crainte, peur.

خيال *kheïal*. A. *n*. *s*. Rêve, vision, imagination.

خيال ايتمك *kheïal ètmèk*. S'imaginer.

خير *khaïr*. A. *n*. *s*. *adj*. et *adv*.

Bien, bonté; — bon; — bien, meilleur, mieux, *et par extension :* non.

خیرلو *khaïrlu*. T. *adj.* Bon, salutaire, profitable.

خیل *khaïl*. A. *n. s.* Fantaisie, vaine persuasion.

خیل ایتمك *khaïl ètmèk*. Penser à tort.

---

* د *

دار *dar*. P. *participe postposé indiquant la possession et l'appartenance.*

داغتمق *daghitmaq* et mieux طاغتمق *taghitmaq*. T. *v.* Dissiper, répandre, disperser.

داغلمق *daghilmaq*. T. *v. pass.* Être dispersé, être dissipé.

دال *dal*. T. *n. s.* Rameau, branche.

دامن *damèn*. P. *n. s.* Pan de la robe, piége, filet.

دانه *danè*. P. *n. s.* Grain.

داورانمق et mieux طاورنمق *davranmaq*. T. *v.* Résister, reprendre ses force.

دائره *dairè*. P. *n. s.* Cercle, tour, circuit.

دایما *daïma*. A. *adv.* Continuellement, toujours.

دب *dib*. T. *n. s.* Fond.

دبّاغ *dabbagh*. A. *n. s.* Tanneur.

دبلك *dibèlik*. T. *adv.* Encore plus, entièrement, davantage.

دپمه *depmè* et *tepmè*. T. *n. s.* Coup de pied.

دترتمك *ditrètmèk*. T. *v. trans.* Faire trembler.

دترمك *ditrèmèk*. T. *v*. Trembler, avoir peur.

دپمك *dèpmèk* vulg. *tèpmèk*. T. *v*. Trépigner, frapper du pied.

جوره دپمك *hora tèpmèk*. Danser.

دخى *dakhi* vulg. *daha*. T. *adv*. Et, aussi, encore, même.

درد *dèrd*. P. T. *n. s*. Douleur, maladie, peine, tourment, regret, affliction d'esprit.

دردمند *dèrdimènd*. P. *adj. compos*. Pauvre, misérable, malade.

دردمندلك *dèrdimèndlik*. T. *n. s*. Pauvreté, misère, affliction.

درربار *durèrbar*. P. *adj. comp*. Semblable à des perles, élégant, excellent.

درس *dèrs*. A. *n. s*. Leçon.

درست *durust*. P. *adj*. Entier, parfait, sain, vrai, sincère.

درلمك et ترلمك *tèrlèmèk*. T. *v*. Suer.

درميان *dermian*. P. *adv*. Au milieu, entre.

اتك درميان اتمك *ètèk dèrmian ètmèk*. Mot à mot : Relever sa robe jusqu'à la ceinture ; *c. à. d*. Se préparer à, se mettre en devoir de, s'empresser.

درون *dèrun*. P. *adj*. et *n. s*. L'intérieur, le dedans.

درى *dèri*. T. *n. s*. Peau.

درى *diri*. T. *adj*. Vivant.

دريا *dèria*. P. *n. s*. Mer.

درك et درين *dèrin*. T. *adj*. Profond.

دست *dèst*. P. *n. s*. Main, puissance, autorité, force.

دشت *dècht*. P. *n. s*. Campagne, désert.

دشتى *dèchti*. P. *adj*. Désert, champêtre.

دشمن *duchmèn*. P. T. *n. s*. Ennemi, adversaire.

دشمنلك *duchmènlik*. T. *n. s.* Inimitié, hostilité.

دعا *doua'*. A. *n. s.* Prière, invocation.

دعالر سزه دعالر *doua'ler* et *doua'lèr sizè*. Formule en usage chez les Turks, et qui correspond au mot *Adieu*.

دعوا et mieux دعوى *da'va*. A. *n. s.* Procès, prétention, cause.

دعواجى *da'vadji*. T. *n. s.* Plaideur, prétendant, demandeur *dans un procès*.

دعوت *da'vèt*. A. *n. s.* Prière, invitation, citation.

دفع *dèfa'* A. *n. s.* Empêchement, éloignement.

دفعه *defa'* A. Fois.

دفن *dèfn*. A. *v*. Ensevelir, cacher sous la terre.

دفن ايتمك *dèfn ètmèk*. T. Même signification que دفن.

دفينه *dèfinèt*. A. *part*. Chose cachée, dépôt enterré, trésor.

دق *dèqq*. A. *v*. Frapper.

دق ايتمك *dèqq ètmèk*. T. Frapper.

دق باب ايتمك *dèqq-i-bab ètmèk*. Frapper à la porte.

دك *dèk*. T. *adv*. pour تك *tèk*. Seulement, de telle sorte, jusques à, et même.

دكان *dukkian*. P. *n. s.* Boutique.

دكرمن *dèghirmèn*. T. *n. s.* Moulin.

دكرمنجى *dèghirmèndji*. T. *n. s.* Meunier.

دكشمك *dèghichmèk*. T. *v*. Permuter, changer, troquer.

دكل *dèghil*, pron. *dèïl*. T. *adv*. Non, ne, pas, non-seulement.

دكمك *dikmèk*. T. *v*. Planter, établir.

دكنك *dèghènèk*. T. *n. s.* Bâton.

دكز *dèñiz*. T. *n. s.* Mer.

…مشلرك كمالندن بر مثال فايده اولنور(44) *

oqoumouchkh…	*kemalinden*	*bir*	*misal*	*faidè*	*olenour*
literatorum	facundiâ	una	fabula	utilior	fiat

دوشمك *duchmèk*. T. *v*. Tomber. *Métaph*. venir à.

دوشمن *duchmèn*. T. *n. s*. Ennemi.

دوكتمك *dukètmèk*. T. *v*. Anéantir, consumer.

دوكش *dughuch*. T. *n. s*. Combat, bataille.

دوكشمك *dughuchmèk*. T. *v*. Se battre, Combattre.

دوكلمك *dukilmèk*. T. *v. pass*. Tomber, être jetté, se répandre.

دوكم *dughim*. T. *n. s*. Nœud, attache.

دوكم چوزمك *dughim tchuzmèk*. dénouer, défaire le nœud.

دوكمك *deukmèk*. T. *v*. Battre, frapper, tourmenter.

دوكمك *dughmèk*. T. *v*. Répandre.

دوكنمك *dukènmèk*. T. *v*. Finir, consommer, terminer.

دوكون et دوكن *dughun*. T. *n. s*. Noces.

دولاشمق *dolachmaq*. T. *v*. Tourner autour, environner.

دولامق *dolamaq*. T. *v*. Entourer, ceindre, recouvrir.

دولانمق *dolanmaq*. T. *v. pass*. Entre entouré, enveloppé.

دولت *dèvlèt*. A. *n. s*. Fortune, prospérité, richesses, puissance.

دولتلو *dèvlètlu*. T. *adj*. Heureux. fortuné, puissant.

دولو *dolou*. T. *adj*. Plein, rempli.

دوناتمق *donatmaq*. T. *v*. Orner.

دونانمق *donanmaq*. T. *v. pass*. Être orné.

دوندرمك *deundurmèk*. T. *v*. Faire retenir, rappeler, empêcher, changer, faire changer.

رايدن دوندرمك *rèïdèn deundurmèk*, et تدبيردن دوندرمك *tèdbirdèn deundurmèk*. Dissuader, faire changer de pensée, d'avis.

صوبلانی (29) و قرلانغج و سریس که یره حکم

hakm iérè ki Sèrès vè qerlanghetch vè sou-iilani

jura terræ quæ Ceres et hirundo et anguis-aquatilis

ایدوب پوتدر (o) بونلرڭ اوچی (31) کزمك

ghèzmèk utcha bounlarun poutdur idup

ambulandi (mâ) tres eorum numen est dans

ایچون یوله روانه اولدیلر اتّفاق اوڭلرینه (32)

eunlèrinè ittifaq oldiler rèvanè iola itchun

obviam eis fortè fuere ineuntes viam causâ

بر ارماق کلدی یلان یوزرڭ (33) قرلانغج

qerlanghetch iuzèrèk iilan ghèldi irmaq bir

hirundo natans anguis venit flumen quoddam

اوچارڭ (34) صوبی اوته کچدیلر خلق بو

bou khalq ghètchdiler eutè soui outcharuq

hunc populus ierunt trans aquam volans

احوالی (35) ایشیدوب سریس نیجه کچدی

ghètchdi nidjè sèrès ichidup ahvali

« transiit quomodo Ceres » audiens (*rerum*) statum

دیو کفت و کوبه (36) دوشدیلر (37) اول محلده (38)

mahaldè ol duchdilèr ghuia u ghuft dèiu

in momento quo inciderunt in susurrationem et in murmur dicens

بو عالم غضبه کلدی . و دیدیکه سزه بر مثل

mesel bir sizè dèdiki vè ghèldi ghasèbè a'lim bou

fabula una vobis ait et venit in iram doctus ille

15.

* ذ *

ذات

ذات *zat*. A. *n*. *s*. Essence, nature.

ذخيره *zahirè*. A. *n*. *s*. Provision.

ذليل *zèlil*. A. *adj*. Abject, vil, méprisable, misérable.

ذوق

ذوق *zèfq*. A. *n*. *s*. Gout, délices, volupté.

ذوق و سفا ايتمك *zèfq u sèfa itmèk*. Se réjouir, être très-satisfait.

* ر *

راح

راحت *rahat*. A. *n*. *s*. Tranquillité, repos; *se prend quelque fois adjectivement*. *Exemple :*

راحت اولمق *rahat olmaq*. Être en repos, être tranquille.

Adv. Juste, vraiment.

راست *rast*. P. *n*. *s*. et *adj*. La main droite, le côté droit; droit, vrai, sincère.

راض

راست سويلمك *rast suïlèmèk*. Dire vrai.

راست كتورمك *rast ghèturmèk*. Seconder, conduire à bien.

راست كلمك *rast ghèlmèk*. Rencontrer.

راضى *razi*. A. *part*. Consentant, adhérant.

رأى *rëi*. A. *n*. *s*. Avis, conseil.

14

رايحه *raïha*. A. *n. s.* Odeur, puanteur, exhalaisons, infection.

رجا *redja*. A. *n. s.* Espérance, prière, demande.

رحيم *rahim*. A. *part.* Miséricordieux.

رد *redd*. A. *n. s.* Restitution, repoussement.

رد جواب *reddi-i-djévab*. Réponse.

رضا *reza*. A. *n. s.* Bon plaisir, volonté, permission.

رعايا *rea'ia*. A. *n. s. plur.* Sujets (d'un empire).

رعايت *rea'iet*. A. *n. s.* Honneur, bon traitement.

رفيق *refiq*. A. *adj.* Compagnon, ami, complice.

روانه *revanèh*. P. *part.* Allant, coulant, avançant.

روح *rouh*. A. *n. s.* Ame, vie, esprit, foi.

روزكار *rouz ghiar*. P. T. *n. s. compos.* Vent, air, tems, siècle.

رهين *rèhin*. A. *n. s.* Gage, garantie.

رئيس *rèïs*. A. *n. s.* Chef, prince, président, premier.

---

* ز *

زبر زحم

زبر *zèbèr*. P. *adj.* et *adv.* Supérieur; sur, au-dessus.

زبون *zèboun*. P. T. *adj.* Faible, débile, impuissant.

زحمت *zahmèt*. A. *n. s.* Peine, travail, incommodité, maladie, fatigue.

زحمت چکمك *zahmèt*

tchèkmèk. Prendre de la peine, se donner du mal.

زكام *zukkiam*. A. P. T. *n. s.* Enrhumé du cerveau, enchiffrené.

زمان *zèman*. A. *n. s.* Temps, siècle, terme.

زماننده بر كون *zèmandèh bir ghun*. m. à m. Dans le tems, un jour.

Cette manière de parler répond parfaitement à ces mots: *il y avait une fois.*

زمان اوّلده *zèman èweldè*. Anciennement autrefois.

زنبيل *zèmbil*. A. *n. s.* Panier, corbeille.

زنجير *zindjir*. P. *n. s.* Chaîne

زنده *zindèh*. P. *adj.* Vif, vivant, pauvre, terrible, grand.

زندهكانى *zèndèhghiani*. P. *n. s.* Manière d'être, vie.

زنكين *zènghîn*. T. *adj.* Riche.

زور *zor* et quelquefois *zur*. T. P. *n. s.* Violence, force, effort.

زياده *ziadè*. A. *adv.* Plus, beaucoup, trop, excessivement.

زيارت *ziarèt*. A. *n. s.* Visite, pélegrinage.

زيبا *ziba*. P. *adj.* Beau, élégant, orné.

زيتون *zèïtoun*. A. *n. s.* Olive et olivier.

زير *zir*. P. *adv.* et *adj.* Sous, dessous, inférieur.

زير و زبر *zir-u-zèbèr*. Sans dessus-dessous.

زيرا *zira* et زيره *zirè*. T. *adv.* Car, à cause, parce que, puisque.

زين *zin*. P. *adv.* D'après cela, attendu cela, alors.

زينت *zinèt*. A. *n. s.* Ornement, embellissement.

ساز *saz*. P. *n*. *s*. Voix, instrument de musique.

ساعت *sa'at*. A. *n*. *s*. Heure, temps, moment.

ساعتچی *sa'atchi*. T. *n*. *s*. Horloger.

سالیویرمك *salivirmèk*. T. *v*. Délivrer, laisser partir.

سان *san*. P. *n*. *s*. Condition, état, coutume, forme, figure, ressemblance.

سایر *saïr*. A. *adj*. autre, le reste.

سایه *saiè*. P. *n*. *s*. Ombre, ombrage.

سبب *sèbèb*. A. *n*. *s*. Cause, motif, raison.

سپاهی *sipahi*. P. *n*. *s*. Militaire, seigneur, possesseur de biens royaux. *Quelquefois* Garde-chasse.

ستم *setèm*. P. *n*. *s*. Injustice, tort, mal, vexation, injure, reproche.

سجاق *sidjaq*. T. *adj*. pour اسیجاق *issidjaq*. Chaud, chaleur.

سچان *sitchan*. T. *n*. *s*. Rat.

سچرامق voyez صچرامق.

سرای *sèraï*. T. *n*. *s*. Sérail, palais.

سرد *sèrd* et mieux صرت *sèrt*. T. *adj*. Dur, sévère, cruel.

سرور *sèrour*. A. *n*. *s*. Joie, plaisir, satisfaction.

سریس T. *sèris*. *n*. *propre*. Cérès.

سریق *siriq*. T. *n*. *s*. Bâton, lance.

سز *siz*. *Partic*. *turque qui se place après le mot*, *s*. Sans.
سببسز *sèbèbsiz*. Sans motif, sans raison.

سزلامق *sezlamaq*. T. *v*. Se plaindre, se lamenter.

سس *sès*, T. *n*. *s*. Voix, bruit, son.

* ظ *

* ف *

* ق *

شاد *chad*. P. *adj*. Content, joyeux, ravi.

شاشمق *chachmaq*. T. *v*. Se troubler, être étonné.

شأن *chèn*. usit. شان *chan*. A. *n. s*. État, condition, dignité, grade.

شاهين *chahin*. P. T. *n. s*. Faucon.

شبه *cheubè*. A. *n. s. plur*. Choses obscures, douteuses; soupçons.

شبهت *cheubèht*. A. *n. s*. Soupçon, doute, scrupule.

شبهه‌سی اولمق *cheubèhsi olmaq*. Douter.

شبهه‌یه دوشمك *cheubèhiè duchmek*. Soupçonner.

شدید *chèdid*. A. *adj*. Véhément, violent, dur, puissant.

شراب *cherab*. A. *n. s*. Boisson, vin.

شرّ *chèrr*. A. *n. s*. Mal, malice, méchanceté.

شرّت *chirrèt*. A. *n. s*. Même signification.

شعلة *cheu'lèt*. A. *n. s*. Éclat, flamme, lumière.

شعله ویرمك *cheu'lèt virmèk*. briller, jetter du feu.

شفا *chèfa*. A. *n. s*. Remède, convalescence, état de santé meilleur.

شكار *chikiar*. P. *n. s*. Proie, butin.

شكایت *chikiaïèt*. A. *n. s*. Plainte, lamentation.

شكر *chukr*. A. *n. s*. Grâces, remerciment, reconnaissance, louanges *à Dieu*.

شكر اتمك *chukr ètmèk*.

Louer, célébrer *Dieu* ; remercier *Dieu*.

شكر *chekèr*. P. T. *n. s.* Sucre.

شكل *chèkil*. A. *n. s.* Manière, forme, sorte.

شماتة *chamata*. A. *n. s.* Cri, bruit, fracas, tumulte.

شمدنصكره *chimdènsoñra*. T. *adv*. Dorénavant, à l'avenir. *m. à m*. Après maintenant.

شمدي *chimdi*. T. *adv*. Maintenant, à présent.

شنلك *chènlik*. T. *n. s.* Réjouissance, fête, éclat.

شهر *chèhr*. P. T. *n. s.* Ville, cité.

شهرلو *chèhrlu*. T. *adj*. Citoy[illegible] citadin.

شي *cheï*. A. *n. s.* Chose.

شيرين *chèïrin*. P. *adj*. Dou[illegible] agréable.

شيش *chich*. T. *n. s.* Tumeur, enflure, gonflement.

شيشرمك *chichurmèk*. T. *v. trans*. Gonfler, faire gonfler.

شيشمك *chichmèk*. T. *v*. Enfler, gonfler.

شيطان *chèïtan*. A. *n. s.* Le Démon.

---

* ص *

صاب صات

صاب et صاپ *sap*. T. *n. s.* Manche, tige de fleur, queue de fruit.

صاتمق *satmaq*. T. *v*. Vendre.

صاتون آلمق *satun almaq*. T. *v. compos*. Acheter.

صاتون اليجى *satun alidji*. Acheteur.

صباح *sabah*. A. *n.* s. Matin, le tems du matin.

صبر *sabr*. A. *n. s.* Patience.

سچان voyez صچان.

صچرامق *setchramaq*. T. *v.* Sauter.

صحبت *sehbèt*. A. *n. s.* Société, amitié, colloque.

صدا *sèda*. A. P. T. Son, voix, ton.

صدقة *sadaqa*. A. *n. s.* Grâce, bienfait, aumône.

صرت voyez سرد.

صرصمق *sarsmaq*. T. *v.* Ébranler, secouer, agiter.

صره *sera*. T. *n. s.* Série, file.
اردیصره *ardisera*. A la suite.

صغمق *saghmaq*. T. *v.* Entrer, être contenu, pouvoir être contenu.

صفا *sèfa*. A. *n. s.* Volupté, délices, plaisir, satisfaction, repos de l'âme, récréation.

صفی *sefi*. A. *adj.* Pur, clair, sincère.

صاتیجی *satidji*. T. *n. s.* Vendeur.

صاچ *satch*. T. *n. s.* Les cheveux, la chevelure.

صاحب *sahib*. A. *n. s.* Maître, possesseur.

صاغ *sagh*. T. *adj.* La droite, la main droite, le côté droit.

صاغ *sagh*. T. *adj.* Sain, sain et sauf.

صاغلق *saghliq*. T. *n. s.* Santé, vie.

صاقنمق *saqenmaq*. T. *v.* Avoir soin, se garder, se préserver, prendre garde.

صالمق *salmaq*. T. *v.* Mander, remettre, différer, agiter.

صالنمق *salènmaq*. T. *v.* Se démener, s'agiter, en tout sens.

صالیویرمك *salivirmèk*. T. *v.* Envoyer, renvoyer, délivrer, rendre libre.

صانمق *sanmaq*. T. *v.* Penser, juger, estimer, imaginer, faire cas.

صق *seq*. T. *adj*. Epais, fréquent. *Adv*. Souvent

بر يره صق صق وارمق *bir yerè seq seq varmaq*. Aller souvent dans un endroit, faire de fréquentes visites.

صقال *saqal*. T. *n. s*. Barbe.

صكره *soñ-ra*. T. *adv*. Ensuite, après.

صلح *soulh*. A. *n. s*. Paix, concorde, reconciliation.

صمان *saman*. T. *n. s*. Paille.

صمق *semaq*. T. *v*. Briser, rompre.

صنعت *sana'at* et *zèna'at*. A. *n. s*. Art, métier, profession.

صنعتلو *sana'atlu*. T. *adj*. Adroit; qui exerce la profession.

دلكى صنعتلو *tilki sana'atlu*. Qui fait le métier de renard, flatteur.

صنغون *senghun*. T. *adj*. Défait, rompu.

صنمق *senmaq*. T. *v. pas*. Être rompu, se briser.

صنمق *sanmaq*. T. *v*. Id. que صانمق. Penser, estimer que.

صو *sou*. T. *n. s*. Eau.

صوارمق *souvarmaq*. T. *v*. Arroser.

صوت *savt*. A. *n. s*. Son, voix.

صوچ *soutch*. T. *n. s*. Faute, délit, péché.

صوچلو *soutchlu*. T. *adj*. Coupable.

صورت *sourèt*. A. *n. s*. Forme, signe, effigie, image, apparence, raison, mode.

صورمق *sormaq*. T. *v*. Interroger, demander, rechercher, s'informer.

صوسز *sousiz*. T. *adj*. m. à m. sans eau, privé d'eau, altéré.

صوسز اولمق *sousiz olmaq*. Avoir soif.

صوسزلك *sousizlik*. T. *n. s*. Soif.

صوسم *sousam*. *n. prop*. L'île de Samos.

صوسمق et صوصمق *sousmaq*. T. *v*. Être altéré, avoir soif.

صوصامق *sousamaq*. T. *v*. Même signification.

صوفی *sofi*. A. *part*. Sage, dévot, pieux.

صوق *souq*. T. *n. s.* et *adj*. Froid.

صوك *soñ*. T. *n. s.* Fin, extrémité, événement, dénouement.

صول *sol*. T. *adj*. La gauche, la main gauche, le côté gauche.

صولامق *soulamaq* et صولاتمق *soulatmaq*. T. *v*. Abreuver, arroser.

صولنمق *soulanmaq*. T. *v*. Se mouiller, s'abreuver.

اغزى صولنوب *aghzi soulanup*. L'eau lui en venant à la bouche.

صومق *sovoumaq*. T. *v*. Se refroidir.

صونمق *sonmaq*. T. *v*. Étendre, toucher, offrir.

صووق *sovouq*. Voy. صوق.

صويش *soïch* et صويغون *soïghoun*. T. *n. s.* Dépouille, spoliation.

صويلمق *soïlmaq* et *soïoulmaq*. T. *v*. *pass*. Être dépouillé.

صويمق *soïmaq*. T. *v*. Dépouiller.

صوينمق *soïounmaq*. T. *v*. *neut*. *pass*. Se deshabiller, se dépouiller.

صيرمق *seïermaq*. T. *v*. Écorcher, arracher la peau.

صيرو *sairu*. T. *adj*. Malade, infirme.

* ض *

ضایع *zai'*. A. *part*. Perdu, égaré.

ضایع ایتمك *zaï' ètmèk*. Perdre, consumer, détruire.

ضبط *zabt*. A. *n. s*. Possession, direction, administration.

ضبط ایتمك *zabt ètmèk*. Administrer, gouverner, conserver.

ضرب *zarb*. A. *n. s*. Coup, force, violence.

ضرب مثل *zarb-i-mèsèl*. Adage, proverbe.

ضرر *zarar*. A. *n. s*. Dommage, préjudice.

ضررلو *zararlu*. T. *adj*. Nuisible, dommageable.

ضعیف *za'if*. A. *adj*. Faible, impuissant.

ضعیفلق *za'ifleq*. T. *n. s*. Faiblesse, imbécillité.

ضیافت *ziafèt*. A. *n. s*. Hospitalité, banquet, festin.

* ط *

طار *dar*. T. *adj*. Étroit, resserré.

طارغنلق *darghenleq*. T. *n. s*. colère.

طارلتمق *dareltmaq*. T. *v. trans*. Irriter, mettre en colère.

طارلغنمق *darilghanmaq*. T. *v. neut. pass*. Se mettre en co-

lère, se consumer de colère, être dévoré de chagrin.

طارلمق *darilmaq*. T. *v*. Être tourmenté, se fâcher.

طاش *tach*. P. *n*. *s*. Pierre.

طاشمق *tachemaq*. T. *v*. Porter, transporter.

طاعون *ta'oun*. A. *n*. *s*. Peste, contagion pestilentielle.

طاغ *dagh*. T. *n*. *s*. Montagne.

طاغتمق *daghetmaq*. T. *v*. Disperser, dissiper.

طاغلمش *daghelmech*. T. *part*. *pass*. Répandu, dispersé, éparpillé.

طاغلمق *daghelmaq*. T. *v*. *pass*. Être dispersé.

طاقت *taqèt*. A. *n*. *s*. Puissance, force.

طاقتی قالمدی *taqèti qalmadi*, et طاقتی طاق اولدی *taqèti taq oldi*. Les forces lui manquèrent, la fatigue l'accabla.

طاقمق *taqmaq*. T. *v*. Attacher, pendre, suspendre.

طالب *talib*. A. *part*. Qui recherche, désireux.

طالعسز *tali'siz*. T. *adj*. Malheureux, infortuné.

طالعسزلك *tale'sizliq*. T. *n*. *s*. Infortune, disgrâce.

طالمق *dalamaq*. T. *v*. Mordre.

طالمق *dalmaq*. T. *v*. Être plongé, se plonger.

فكره طالمق *fikrè dalmaq*. Se plonger dans les réflexions, penser.

طاوس *tavous*. P. T. *n*. *s*. Paon.

طاوق *tavouq*. T. *n*. *s*. Poule.

طای *taï*. T. *n*. *s*. Poulain.

طبيعت *tabi'at*. A. *n*. *s*. Caractère, naturel, complexion, qualité, humeur.

بد طبيعت *bèd tabi'at*. Mauvais naturel.

طپراق *topraq*. T. *n*. *s*. Terre, terrain, terroir.

طپمق *tapmaq*. T. *v*, Adorer.

طتلو *tatlu*. T. *adj*. Doux, agréable.

طرح *tarh*. A. *n. s.* Position, placement.

طرح ایتمك *tarh ètmèt*. Mettre, placer, ou repousser, rejetter, chasser.

طريق *tariq*. A. *n. s.* Voie, chemin, mode, raison, coutume.

بو طريق ايله *bou tariq ilè*. De cette manière.

استهزا طريقياه *istiza tariq ilè*. Par manière de raillerie.

طش *dech*. T. *adj.* Le dessus, la partie extérieure.

ايچينه طشنه *itchinè dachena*. Au dehors et au dedans, sans dessus-dessous, de tous côtés.

طشره et طاشره *tachra*. T. *adv.* Au dehors.

طعام et طعم *ta'am*. A. *n. s.* Mets, nouriture.

طغرو et طغرى *toghrou*. T. *adj.* et *adv.* Droit.

طغرو سويلمك *doghrou suï-lèmèk*. Parler juste, vrai.

طقسان et طوقسان *doqsan*. *n. de nomb. card.* Quatre-vingt-dix.

طقلمق *taqelmaq*. T. *v. pass.* Être fermé, être obstrué.

اغزى طقلدى *aghzi taqeldi*. Sa bouche resta close, il ne parla plus.

طقمق voy. طاقمق.

طقمق *teqmaq* et *teqamaq*. T. *v.* Boucher, obstruer, fermer.

طقوز ou طوقوز *deqouz*. T. *n. de nomb. card.* Neuf.

طلب *talab*. A. *n. s.* Pétition, désir, demande.

طلو *dolou*. T. *n. s.* et *adj.* Grandeur, contenance; plein, rempli.

طلو et طولو *dolou*. T. *n. s.* Grêle.

طمع *tama'*. A. *n. s.* Avidité, avarice, concupiscence, désir excessif.

طمعكار *tama'kiar*. P. *adj.* Avide, avare, envieux.

طوار et دوار *davar*. T. *n. s.* Troupeau.

طوتمق *toutmaq*. T. *v.* Prendre, saisir.

بركمسەنڭ نصيحتين طوتمق *bir kimsènuñ nasihatin toutmaq*. Écouter, suivre les conseils de quelqu'un.

سوز طوتمق *suz toutmaq*. Obéir.

طورمق *dourmaq*. T. *v.* Se tenir, être, subsister, rester.

طورن *torn*. T. *s. s.* Descendant, petit-fils.

طورنا et طورنه *tourna*. T. *n. s.* Grue.

طوزاق *touzaq*. T. *n.* s. Filet, piége.

طوشان *taouchan*. T. *n. s.* Lièvre.

طوغرلمق *doghroulmaq*. T. *v.* Se redresser, se rectifier.

طوغرمق *doghourmaq*. T. *v.* Enfanter, mettre au monde.

طوغمش *dogmich*. T. *part.* Né, enfanté, originaire.

طوغمق *dogmaq*. T. *v.* Naître.

طوغمه *dogma*. T. *adj.* Né ou qui doit naître.

طوغو *doghou*. T. *n. s.* Naissance, origine, commencement.

كون طوغوسى *gun doghousi*. Le lever du soleil.

طوقنمق *doqounmaq*. T. *v.* Toucher, heurter.

طوڭز *doñ-ouz*. Vulg. *domouz*. T. *n. s.* Porc, cochon.

طوڭمق *doñmaq*. T. *v.* Geler, être gelé.

صووقدن طوڭمش *sovouqtan doñmech*. Gelé de froid.

طولمق *dolmaq*. T. *v. neut. pass.* Être rempli.

طولو *dolou*. Voy. طلو.

طومرق *toumrouq*. T. *n. s.* Tronc d'arbre, morceau de bois.

طيانمق *daïanmaq*. T. *v*. Appuyer, opposer, résister.

طون *don*. T. *n*. *s*. Caleçon, culotte.

* ظ *

ظلم

ظلم *zoulm*. A. *n*. *s*. Injustice, injure, violence, oppression, tyrannie.

ظنّ *zann*. A. *n*. *s*. Opinion, avis.

ظنّ ايتمك *zann ètmèk*. Penser, s'imaginer, soupçonner que.

ظهور *zouour*. A. *adj*. Clair, positif, manifeste, clairement.

ظال

ظالم *zalum*. A. *adj*. Injuste, cruel, barbare.

ظاهر *zahir*. A. *part*. et *adv*. Manifeste, évident, certain; apparemment, assurément, évidemment.

ظريف *zarif*. A. *adj*. Beau, joli, élégant.

ظفر *zèfèr*. A. *n*. *s*. Victoire, triomphe.

ظفر بولمق *zèfèr boulmaq*. Vaincre.

عاجز *a'djiz*. A. *part*. Impuissant, faible.

عاجز قالمق *a'djiz qalmaq*. Manquer de force, perdre la tête.

عاجزلك *adjizliq*. T. *n. s.* Incapacité, impuissance.

عاجزلكين بلمك *a'djizlighin bilmèk*. Reconnaître son impuissance, s'avouer incapable.

عادت *a'dèt*. A. *n. s.* Usage, coutume.

عادوت *a'davèt*. A. *n. s.* Inimitié, hostilité, haine, rancune.

عار *a'r*. A. *n. s.* Opprobre, honte, deshonneur, pudeur.

عارف *a'rif*. A. *adj*. Docte, capable, spirituel, intelligent.

عارفلك *a'rifleq*. T. *n. s.* Science, finesse.

عاشق *a'cheq*. A. *part*. Amant, amoureux.

عاقبت *a'qebèt*. A. *n. s.* et *adv.* Fin, terminaison; enfin, finalement.

عاقل *a'qel*. Ingénieux, spirituel, prudent.

عالم *a'lim*. A. *adj*. Docte, savant.

عالم *a'lèm*. A. *n. s.* Monde, siècle, temps.

عايو *aïu*. T. *n. s.* Ours.

عبادت *i'badèt*. A. *n. s.* Adoration, culte divin.

عبادتكار *i'badètkiar*. P. *adj. compos.* Dévot, religieux, voué au culte divin.

عبادتكاه *i'badètghiah*. P. *n. s. compos.* Temple, chapelle, lieu d'adoration.

عتاب *e'tab*. A. *n.s.* Reproche, réprimande.

عجب *a'djèb*. A. *n. s.* et *adv.* Merveille; — O chose surprenante, ô surprise!

عجبا *a'djaba*. A. *adv.* pour عجبا. Qui suit, suspect.

عدوّ *a'duw*, vulg. *a'dou*. A. *n. s.* et *adj.* Ennemi.

عرض *e'rz*. A. *n. s.* Estime, honneur, réputation.

عزت *i'zzèt*. A. *n. s.* Gloire, honneur.

عسكر *a'skèr*. A. *n. s.* Armée, troupe.

عصيان *e'sian*. T. *n. s.* Rebellion, péché, désobéissance.

عظمت *a'zimèt*. A. *n. s.* Grandeur, magnificence, pompe.

عظيم *a'zim*. T. *adj.* Grand, (puissant).

عفو *a'fv* et *a'fiv*. A. *n. s.* Pardon, absolution.

عقل *a'ql* ou *aqel*. A. *n. s.* Intelligence, entendement, raison, jugement, mémoire.

عقلسز *a'qelsiz*. T. *adj.* Sot, stupide. *M. à m.* Sans intelligence.

عقلسزلك *a'qelsizleq*. T. *n. s.* Sottise, folie, stupidité.

عقللو *a'qellu*. T. *adj.* Intelligent, prudent, judicieux.

عقللولق *a'qèlluliq*. T. *n. s.* Intelligence, sagacité, prudence.

عقوبة *u'qoubèt*. A. *n. s.* Punition, peine, supplice, tourment.

عكس *a'ks*. A. *n.* s. Repercussion, réflexion, image, représentation.

علاج *i'ladj*. A. *n. s.* Médecine, remède.

علت *i'llèt*. A. *n. s.* Maladie, mal, accident, cause, prétexte.

علم *i'lim*. A. *n. s.* Science, talent, art.

علولنمك *a'lèvlènmèk*. T. *v.* Sortir en flamme, brûler, prendre feu.

عمر *u'mr*. A. *n. s.* Vie, durée de la vie.

عمرکز چوق اوله *u'mruñuz tchoq ola*, ou

عمرکز زیاده مزید اوله *u'mrunuz ziadè* ou *mèzid ola* et

الله عمرلر ویره *alla u'mourlèr virè*. Vivez long-temps, Dieu, protège vos jours.

عمل *a'mèl*. A. T. *n. s.* OEuvre, action.

عناد *i'nad*. A. *n. s.* Obstination, tenacité.

عنبر *a'mbèr*. A. *n. s.* Ambre.

عند *i'nd*. A. *partic. de lieu et de temps*. Auprès, à l'égard, autour.

عند الله *i'ndallah*. Devant Dieu, auprès de Dieu.

عورت *a'vrèt*. P. *n. s.* Femme, épouse.

Ce moi est pris habituellement, chez les Turks, en mauvaise part, surtout dans la conversation.

عوض *i'vèz*. A. *n. s.* Prix, récompense, échange, compensation.

عهد *a'hèt*. A. *n. s.* Promesse, pacte, accord.

عیب *a'ib*. A. *n. s.* et عیبلق *a'ipleq*. T, *n. s.* Vice, opprobre, défaut, honte, déshonneur, blâme.

---

* غ *

غاف غاف

غافل *ghafil*. A. *part.* Négligent, imprévoyant, imprudent.

غافلاً *gafilen*. A. *adv.* A l'improviste, subitement.

يبان سچانلری چفتلشوب ایچلرندن بری آنسزین
اول یتان ارسلانڭ اوزرینه سچرادی اولوقت ارسلان
دخی اویانوب انی محکم قاوردی امّا اول سچان
دخی اول صوچ کندو غفلسزلغندن ظهور ایلدیکنی
اقرار ایدوب امان دیدی و ارسلان اندن انتقام
السنی کندو شاننه لایق کورمیوب سچانڭ صوچنی
بغشلدی لکن کونلرده بر کون ارسلان کیجه ایله
کزرایکن بر چقوره دوشدی و دوزاغه طوتلدیغنی دویوب
قتی اواز ایله چاغرمغه باشلدی سچان دخی انڭ
بویله مفرد سسنی الدقده سکردوب قورقمه سن بڭا
فلان وقتده بر بیوك ایلك ایتدیككڭ ایچون بن
دخی سڭا اویله ایلك ایتسم کرك دیو فی الحال
دوزاغڭ جمله باغلرینی یوقلمغه باشلدی وکومکد قولای
اولان باغلری بولدقده دیشلری ایله کمروب دوکملری
کسدی و بوبابجنه اول سچان ارسلانی قورتروب اورماند
تسلیم ایلدی *

⋙○⋘

فاخر *fakher*. A. *adj*. Beau, riche, précieux.

فارفره *farfara*. T. *n. s*. Fanfaron, babillard.

فايده *faidè*. A. *n. s*. Utilité, fruit, avantage, profit.

فايده ايتمك *faïdè ètmèk* et فايده كورمك *faïdè ghurmèk* et فايده طوقنمق *faidè doqounmak*. Profiter, tirer avantage *de quelque chose*.

فايدهلنمك *faïdèlènmèk*. T. *v*. Profiter, tirer avantage.

فايدهلو *faïdèlu*. T. *adj*. Profitable, utile.

فتنه *fitnèh*. P. et فتنهلك *fitnèlik*. T. *n. s*. Sédition, malice, fourberie, duplicité.

فتنه لنمك *fitnèlènmèk*. T. *v*. Être séduit.

فتنهلو *fitnèlu*. T. *adj*. Fourbe, malin.

فدان *fidan*. T. *n. s*. Plante nouvelle.

بر كل فدانى *bir ghul fidani*. Un rosier, *m. à m*. d'une rose la plante.

فراست *fèrasèt*. A. *n. s*. Intelligence, perspicacité, jugement, sagacité.

فراغ *firagh*. A. *n. s*. Repos, tranquillité.

فراغ بال *firagh bal*. Repos du cœur, tranquillité d'esprit.

فراغ بال ايله *firagh bal ilè*. Tranquillement, l'esprit content, en repos.

فراغت *faraghèt*. A. *n. s*. Abandon, désistement.

فرصت *fersat*. Vulg. *fersant*. A. *n. s*. Occasion, opportunité.

فرصت دوشوب *fersat du-*

چخ. L'occasion s'étant présentée.

فرفره voy. فارفره.

فروش *furouch*. P. *part*. Vendeur.

جوهر فروش *djèvahir furouch*. Qui vend des bijoux, joaillier, bijoutier.

فرياد *feriad*. P. *n. s.* Clameur, cri, gémissement.

فصل *fasl*. A. *n. s.* Article, division, décision.

بر دعوا فصل ايتمك *bir da'va fasl ètmèk*. Terminer un différend, juger un procès.

فقرا *fouqara*. A. *part. plur.* de فقير *faqir*.

فقير *faquir*. A. *adj.* Pauvre, misérable.

فكر *fikr*. A. *n. s.* Soin, sollicitude, pensée, réflexion.

فلان *fulan*, *falan* et *filan*. A. *pron.* Ce, cet, tel, semblable.

فلان وقتده *fulan vaqètdè*. En pareille occurence, dans pareille occasion.

فليپوس *filippos*. *n. prop.* Philippe.

فنا *fena*. A. *adj.* Honteux, mauvais, corrompu.

فنا قوقو *fèna qoqou*. Odeur détestable.

فند *fend*. P. *n. s.* Fraude, ruse.

فوت *fèvt*. A. *n. s.* Omission, négligence, mort.

فوت ايتمك *fèvt ètmèk*. Oublier, négliger, passer.

فوت اولمق *fèvt olmaq*. Mourir.

فيل *fil*. T. *n. s.* Éléphant.

* ق *

قاپمق *qapmaq*. T. *v*. Ravir, enlever de force.

قات *qat*. T. *n. s.* Étage, partie, côté, double.

ایکی قات ایتمک *iki qat ètmèk*. Doubler.

قاتمق *qatmaq*. T. *v*. Ajouter, adjoindre.

اوکنه قاتوب *euñunè qatub*. Faisant marcher devant soi.

قاچ *qatch*. T. *adv*. Quelque.

قاچرمق *qatchermaq*. T. *v. trans*. Faire fuir, mettre en fuite.

قاچمق et قچمق *qatchmaq*. T. *v*. Fuir.

قادر et قدیر *qadir*. A. *adj*. Apte, habile, capable.

قار *qar*. T. *n. s.* Neige.

قارس *qaris*. A. *n. s.* Froid, rigueur, froid rigoureux.

قارش *qarich*. T. *n. s.* Mixtion, confusion, mélange.

قارشدرمق *qarechdermaq*. T. *v. trans*. Mêler, troubler, confondre.

قارشق *qarecheq*. T. *adj*. Mêlé, confus, qui n'est pas pur.

قارشمق *qarechmaq*. T. *v. neut*. Se mêler, être mêlé.

قارشو voyez قرشو.

قاری *qari*. T. *n. s.* Femme, épouse; *plus poli que* عاورت *a'vrèt*.

قازمق *qazmaq*. T. *v*. Creuser, bêcher, fouiller.

قاضی *qazi*, vulg. *qadi*. A. *n. s*. Juge.

قاطر *qater* Voy. قتر *qatir*.

قالدرمق *qaldermaq*. T. *v*. Enlever, lever.

قالقمق *qalqmaq*. T. *v*. Se lever, partir.

قالمق et قلمق *qalmaq*. T. *v*. Rester, demeurer.

قالن *qalen*. T. *adj*. Épais.

قان *qan*. T. *n. s*. Sang.

قانمق *qanmaq*. T. *v*. Se rassasier, appaiser sa soif.

قورمق et قاورمق *qavramaq*. T. *v*. Saisir, arracher.

قايش *qaïch*. T. *n. s*. Lien, courroie, ficelle.

قايل *qaïl*. A. *part*. Content, consentant.

قايل اولمق *qaïl olmaq*. Consentir, adhérer.

قباحت *qabahat*. A. *n. s*. Difformité, turpitude, délit, faute, crime.

قباق *qabaq*. T. *n. s*. Citrouille.

قبل *qabal*. T. *n. s*. Tâche, travail de la journée.

قبوق *qabouq*. T. *n. s*. Écaille, coquille.

قبول *qaboul*. A. *n. s*. Acceptation, admission.

قبول ايتمك *qaboul itmèk*. Accepter, consentir; avoir pour agréable.

قپلان *qaplan*. T. *n. s*. Tigre.

قپلو بغه *qaplou bagha*. T. *n. s*. Tortue.

قپمق *qapamaq*. T. *v*. Fermer, boucher.

قپو *qapou*. T. *n. s*. Porte.

قتال et قتل *qetal*. A. *n. s*. Combat, carnage, massacre.

قتر *qatir*. T. *n. s*. Mulet.

قتى *qati*. T. *adj*. et *adv*. Véhément, fort, dur. — Fortement, beaucoup, entièrement.

قتى كچ *qati ghètch*. Trop tard.

قتى چوق *qati tchoq*. Beaucoup, une très-grande quantité.

قچ *qatch*. Id. que قاچ.

قچان *qatchan* vulg. *hatchan*. T. *partic*. Quand, au moment que.

قچورمق *qatchermaq*. T. *v*.

trans. Mettre en fuite, faire fuir.

قدّ *qadd*. A. *n. s*. Taille, stature, corpulence.

قدر *qadar*. A. *n. s*. Quantité, nombre.

اول قدر *ol qadar* et بو قدر *bou qadar*. Tant, autant, tellement.

قربان *qourban*. A. *n. s*. Sacrifice, victime.

قربغه *qourbagha*. T. *n. s*. Grenouille.

قرتال *qartal*. *n. s*. Aigle.

قرشمق voy. قارشمق.

قرشو *qarchou*. T. *adv*. Contre, vers, à l'opposé, en face.

قرشو طورمق *qarchou douramaq*. S'opposer, résister.

قرشولمق *qarchoulamaq*. T. *v*. Aller à la rencontre, s'opposer.

قرغه *qargha*. T. *n. s*. Corbeau, corneille.

قرق *qerq*. T. *n. de nomb. card*. Quarante.

قرلانغج *qirlanghedj*. T. *n. s*. Hirondelle.

قرلمق *qerilmaq*. T. *v. pass*. Être rompu, brisé.

قرمق *qermaq*. T. *v*. Rompre, briser, battre.

قرن *qarn*. vulg. *qaren*. T. *n. s*. Le ventre.

قرنجه *qarindja*. T. *n. s*. Fourmi.

قرنداش *qarendach*. T. *n. s*. Frère, camarade.

قزانمق *qazanmaq*. T. *v*. Gagner, acquérir, tirer profit.

قساوت *qasavèt*. A. *n. s*. Tristesse, chagrin, affliction.

قسراق *qesraq*.T. *n. s*. Jument.

قصّاب *qassab*. A. *n. s*. Boucher.

قصد *qast*. A. *n. s*. Intention, volonté, résolution, projet, dessein.

قصر *qaser*. A. *n. s*.

قصلمق *qissalmaq*. T. *v. pass.* Être diminué, aminci.

قضاء *qaza*. A. *n. s.* Malheur, accident, destin, etc.

قفس *qafès*. P. T. *n. s.* Cage.

قلب *qalb*. A. *n. s.* Cœur, âme, esprit, intelligence.

قلدرمق *qaldermaq*. T. *v.* Oter, enlever, abroger.

قلمق *qilmaq*. T. *v. auxil.* Faire, opérer.

نماز قلمق *nèmaz qilmaq*. Faire ses prières.

قليج *qelidj*. T. *n. s.* Sabre.

قامچی *qamtchi*. T. *n. s.* Fouet.

قمش *qamech*. T. *n. s.* Roseau.

قناد *qanad*. T. *n. s.* Aile.

قنادلو *qanadlu*. T. *adj.* Ailé.

قناعت *qana'at*. A. *n. s.* Contentement, satisfaction.

قندرمق *qindurmaq*. T. *v.* exciter, stimuler, provoquer.

قنده *qanda*, vulg. *handa*. T. *partic*. Où?

قنمق *qanmaq*. T. *v. pass.* Se désaltérer, appaiser sa soif.

قوپرمق *qoparmaq*. T. *v.* Arracher, emporter, déchirer.

قوپمق *qopmaq*. T. *v. neut. pass.* Sortir, partir, se lever.

قوّت *qouwèt*. A. *n. s.* Puissance, vertu, force, vigueur.

قوّتسز *qowètsiz*. T. *adj.* Sans force, impuissant, faible.

قوتسز *qoutsiz*. T. *adj.* Malheureux, disgracié.

قوّتلنمك *qouwètlenmèk*. T. *v.* Acquérir des forces, se fortifier.

قوتلو *qoutlu*. T. *adj.* Heureux, chanceux.

قوّتلو *qouwètlu*. T. *adj.* Fort, puissant, robuste.

قوجمق *qodjamaq*. T. *v.* Vieillir.

قوجه *qodja*. T. *n. s.* et *adj.* Vieillard, vieux.

قوجهمان *godjaman*. T. *n. s.* Même signification.

قوچیجی *qoutchidji*. T. *n. s.* Cocher.

قوچی *qoutchi*. T. *n. s.* Char, carrosse, voiture.

قورتارمق ou قورترمق *qourtarmaq*. T. *v.* Délivrer, sauver, reprendre par force.

قورتلمق *qourtoulmaq*. T. *v.* Être sauvé, se délivrer.

قورتمق *qoroutmaq*. T. *v. trans.* Défendre, munir, protéger.

قورد *qourd*. T. *n. s.* Loup.

قورساق *qoursaq*. T. *n. s.* Estomac, jabôt d'un animal.

قورقاق *qorqaq*. T. *adj.* Craintif, peureux, timide, poltron.

قورقتمق *qorqoutmaq*. T. *v. trans.* Épouvanter, faire peur.

قورقمق *qorqmak*. T. *v.* Craindre.

قورقنج *qorqeundj*. T. *adj.* Terrible, horrible, formidable.

قورقنجلق *qorqoundjleq*. T. *n. s.* Effroi, horreur.

قورقو *qorqou*. T. *n. s.* Crainte, frayeur.

قورقولو *qorqoulou*. T. *adj.* Terrible, redoutable, effroyable.

قورمق *qourmaq*. T. *v.* Apprêter, disposer, tendre, dresser, monter une montre.

قورمق *qavramaq*. voy. قاورامق.

قورو *qourou*. T. *adj.* Sec, aride, vain, inutile.

قوروتمق *qouroutmaq*. T. *v.* Faire sécher.

قورومق *qoroumaq*. T. *v.* Défendre, protéger, mettre en sureté.

قورومق *qouroumaq*. T. *v.* Sécher.

قوزی *qouzou*. T. *n. s.* Agneau.

قوش T. *n. s.* *qouch*. Oiseau.

قوشجه *kouchtchè*. T. *n. s. dim.* Petit oiseau.

قوشجغز *qouchtcheghaz*. T. *n. s. dimin.* Même signification.

قوغه *qogha* vulg. *qova*. T. *n. s.* Urne, sceau *à puiser*.

قوقلمق *qoqlamaq* T. *v.* Sentir, répandre de l'odeur.

قوقو *qoqou.* T. *n. s.* Odeur, exhalaison, puanteur.

قوقوتمق *qoqoutmaq.* T. *v. trans.* Répandre de l'odeur, faire sentir.

قوقولمق *qoqoulamaq.* T. *v.* Sentir.

قوكشو *qomchou* et *qounchou.* T. *n. s.* Voisin.

قول *qoul.* T. *n. s.* Serviteur, esclave, soldat, milice, garde.

قول *qavl.* A. *n. s.* Opinion, avis, parole, pacte, accord, convention.

قولاج *qouladj.* T. *n. s.* Brasse, mesure (*la longueur que donnent les deux bras étendus*).

قولاغز *qoulaghuz.* T. *n. s.* Vulg. قولاوز *qoulavuz.* Guide, pilote, escorte, chef.

قولاق *qoulaq.* T. *n. s.* Oreille.

قولای *qolaï.* T. *adj.* et *adv.* Facile, commode, facilement, aisément.

قولایلق *qolaïliq.* T. *n. s.* Facilité, aisance.

قوللنمق *qoullanmaq.* T. *v.* Employer, user.

قوم *qavm.* A. *n. collect.* Peuple, gens, nation, famille, tribu.

قومق *qomaq.* T. *v.* Placer, mettre, enfermer.

قوناق *qonaq.* T. *n. s.* Hotellerie, auberge, étape.

قونشمق *qonouchmaq.* T. *v.* Converser, avoir de la familiarité.

قونمق *qonmaq.* T. *v.* Se mettre, se placer, loger, camper.

قوومق *qovmaq.* T. *v.* Chasser, poursuivre.

قوی *qavi.* A. *adj.* Fort, solide, ferme, puissant.

قویروق *qouïrouq.* T. *n. s.* Queue.

قويوويرمك et قويويرمك *qouïvirmèk*. T. *v*. Laisser, renvoyer, laisser entrer.

عسكرى قويويرمك *a'skèri qouïou virmèk*. Licencier l'armée.

قياس *qïas*. A. *n. s*. Avis, opinion.

قيافت *qiafèt*. A. *n. s*. Aspect, apparence, extérieur, manière, accoutrement.

قير *qer*. T. *n. s*. Champ, campagne.

قيش *qich*. T. *n. s*. Hiver.

قيل *qil*. T. *n. s*. Poil.

قيناتمق *qaïnatmaq*. T. *v. trans*. Faire bouillir.

قينامق et قينمق *qaïnamaq*. T. *v*. Cuire, bouillir, bouillonner.

قيو *qoiou*. T. *adj*. Épais, dense.

قيو *qouïou*. T. *n. s*. Puits.

قيون *qoïoun*. T. *n. s*. Brebis.

---

* ك *

كاه

كاه كاه *ghiah ghiah*. De temps-à-autre, par intervalles.

كاه اكسك كاه ارتق *ghiah èksik ghiah artiq*. Tantôt moins, tantot plus.

كاهيجه *ghiaïdjè*. T. *adv*. Quelquefois, de temps à autre.

كال

كالاوّل *kèl-èwèl*. A. *m. compos*. Comme avant, comme le premier, comme ci-devant.

كامل *kiamil*. A. *adj*. Parfait, intègre.

كاه *ghiah*. P. *n. s*. Temps, lieu, Place.

کباب *kèbab*. P. *n. s.* Roti, viande rotie.

کبی *ghibi*. T. *partic*. Comme, selon, à l'instar, aussitôt.

اوغلانجق کبی *oghlandjiq ghibi*. Comme un enfant, puerilement.

بونك کبی *bounuñ ghibi*. Ainsi, de cette manière, comme cela.

کلدکلری کبی *gheldiklerı ghibi*. Aussitot qu'ils furent venus.

اولدوکی کبی *euldugui ghibi*. Aussitôt qu'il fut mort.

کبیر *kèbir*. A. *adj*. Grand.

کتخدا *ketkhouda*. P. *n. s.* vulg. *kiaïa*. Préfet, lieutenant, maître, procureur.

سرای کتخداسی *seraï ketkhoudasi*. L'intendant.

قپو کتخداسی *qapou ketkhoudasi*. L'agent, le résident; vulg. *capıkiaïa*.

خزینه کتخداسی *khasinè ketkhoudasi*. Le trésorier.

چفتلك کتخداسی *tchiftliq ketkhoudasi*. Fermier, métayer.

کتورمك *gheturmèk*. T. *v.* Amener, conduire, porter.

کیجه voyez کجه.

کچد *ghètchit*. T. *n. s.* Pas, passage, gué.

کچمك *ghètchmèk*. T. *v.* Traverser, passer outre, pénétrer, arriver.

کچنمك *ghètchinmèk*. T. *v.* être, vivre, exister.

کچی *kètchi*. T. *n. s.* Chèvre.

کدا *kèda*. P. *adj*. Pauvre, mendiant.

کدی *kèdi*. T. *n. s.* Chat.

کذار *ghuzar*. P. *n.* s. Passage, trajet, route.

کرچك *ghèrtchèk*. T. *n. s.* Vérité, vrai; — *adv.* A la vérité, vraiment.

کرّه *kèrrè*. P. T. *n. s.* Fois.

بر کرّه *bir kèrrè*. Une fois.

هرکس *her kès.* Chacun, quiconque.

کسکین *kèskin.* T. *adj.* Violent, fort, sévère, rigoureux, aigu.

کسکین شراب *kèkin cherab.* Vin généreux, vin gaillard.

کسمك *kèsmèk.* T. *v.* Tailler, couper, interrompre, faire cesser.

کشت *ghècht.* P. *n. s.* Passage, promenade.

کشت ایتمك *ghècht ètmèk* et کشت و کذار ایتمك *ghècht u ghuzar ètmèk.* Se promener.

کشی *kichi.* T. *n. s.* Homme, personne.

کفایت *kefaïèt..* A. *n. s.* Suffisance, le nécessaire.

کفت *guft.* P. *n. s.* Rumeur, bruit, chuchottement.

کفت و کوی *ghuft u ghuï.* chuchottement, murmure de gens assemblés.

کفر *kufr.* A. *n. s.* Impiété, blasphême, incrédulité.

بعض کرّه *baz-i-kèrrè.* Quelquefois.

چوق کرّه *tchoq kèrrè.* Beaucoup de fois, souvent.

کرفتار *ghiriftar.* P. *part.* Pris, détenu, captif, prisonnier.

کرك *ghèrèk.* T. *n. s.* et *v. impers.* Nécessité, besoin. — Il faut, il est nécessaire, il convient.

کرکش *kirghich.* P. *n. s.* Vautour.

کرم *kèrèm.* A. *n. s.* Générosité, faveur, grâce.

کرمك *ghirmèk.* T. *v.* Entrer.

کزلمك *ghizlèmèk.* T. *v.* Cacher, céler.

کزلنمك *ghizlènmèk.* T. *v. pas.* Être caché, se cacher.

کزمك *ghèzmèk.* T. *v.* Marcher, cheminer, se promener.

کزیده *ghuzidèh.* P. *part.* Choisi.

کس *kès.* P. *n. s.* Homme, personne, quelqu'un.

ککک [illegible]. T. n. s. Per-[illegible].

گل ghul. P. T. n. s. Rose.

کلم [illegible]. A. n. s. Parole. [illegible].

کلب kelb. A. n. s. Chien.

گلجك ghèlèdjèk. T. part. futur du verbe actif.

گلجك ghèlèdjèk. Devoir venir, qui doit arriver.

گلمك ghèlmek. T. v. venir, advenir, arriver.

گلنجك ghèlindjik. T. n. s. Belette.

کم kem. T. adj. Mauvais, méchant.

کمال kèmal. A. n. s. Perfection, accomplissement, intégrité.

کمرمك ghèmirmèk. T. v. Ronger.

کمسنه kimèsnè. T. adj. Quelqu'un, tel.

کمسه kimsè. T. adj. Quelque, quelqu'un, *et suivant un verbe negatif ou une particule negative :* Personne, aucun.

بعض کمسه لر *ba'z. kimsè ler.* Quelque personne,

کملك kèmlik. T. n. s. Mal, méchanceté, malice.

کنار kènar. P. n. s. Partie, côté, rivage, bord, extrémité, marge.

کنج ghèndj. T. adj. Jeune, tendre.

کندو kèndu. T. pron. 3e pers. Lui-même, elle-même, soi-même.

کنش et کونش ghunèch. T. n. s. Soleil.

کنون kènoun. T. n. s. Junon.

کنویر kènèvir. T. n. s. Chanvre. (cannabis).

کنه et ینه ghènè. T. adv. De nouveau, Cependant, néanmoins.

کوپك kiopek. T. n. s. Chien.

کوتوك kutuk. T. n. s. Tronc d'arbre, soliveau, bâton.

کوج ghutch. T. n. s. Force, puissance; — adj. Difficile, laborieux.

کوج کلمك ghutch ghèlmèk.

Devenir insupportable, supporter avec peine.

کوچك *kutchuk*. T. *adj*. Petit, mince, exigu.

کور *queur*. T. *adj*. Aveugle.

کورك *ghèvrèk*. T. *adj*. Fragile, tendre, endommageable.

کورلتی *ghurulti* et کورلدی *ghuruldi*. T. *n. s*. Tonnerre, bruit, fracas.

کورمك *ghurmèk*. T. *v*. Voir, découvrir, appercevoir, paraître.

کورمهك *ghurmèmèk*. T. *v. nég*. Ne pas voir.

کورنمك *ghurunmèk*. T. *v. neut. pass*. Paraître, apparaître, être vu.

کوره *guèr*. T. *adv*. Auprès, selon, pour, comme, conformément

کوز *ghuz*. T. *n. s*. Oeil.

کوزتمك *ghuzètmèk*. T. *v*. Considérer, observer, épier.

کوزل *ghuzèl*. T. *adj*. Beau, élégant, joli.

کوسترمك *ghustèrmèk*. T. *v*. Montrer, reprsenter, faire voir, laisser paraître.

کوش *ghuch*. P. *n. s*. Entendement, oreille.

کوشه *kuchè*. P. *n. s*. Angle, coin.

کوك *keuk*. T. *n. s*. Racine.

کوك *ghieuk*. T. *n. s*. Le ciel.

کوكل *ghuñul*. T. *n. s*. Cœur, esprit, âme, volonté.

کوکو *kuku* et *ghughu*. P. *n. s*. Race.

کول *gueul*. P. *n. s*. Étang.

کولدرمك *ghuldurmèk*. T. *v. trans*. Amuser, faire rire.

کولشمك *gheulèchmèk*. T. *v*. Lutter, combattre.

کولكه *ghulghiè*. T. *n. s*. Ombre.

کولكه‌لنمك *ghulghièlenmèk*. T. *v*. Prendre le frais, se reposer à l'ombre.

کولمك *ghulmèk*. T. *v*. Rire,

کومرجی *keumurdji*. T. *n. s*. Charbonnier.

بو اکا مثالدرکه کندو مصلحتین بتورمکه قدیر اوله
و بیوک آدملردن معاونت استیه اول آدم احقدر *

~~~~~~~~

سکسنجی مثال
خزینه ایله آدم *

بر آدم مالدار خزینهٔ طپراق ایچینه کومدی هر کون بر قاچ کره کلوب زیارت ایدردی و الی ایله التونی قارشتروب لازمی ایچون بر دانه المزدی بر آدم اول طمعکارک اول محلّه صق صق واروب زیارت ایتدوکنه شبهه ایدوب فرصت دوشوب دفینهٔ قلدروب کیدر صاحب دفینه یوت کبی طپهق نیتنی ایله کلدکده یرنده بولمیوب یوز بیک فریاد ایدوب کندو کندوبه سوکرکن بوکا بر کمسه راست کلوب نیچون اغلارسن دیو صوردی شول چقورده که کوررسن بیک چالشمق ایله بر زمان تحصیل ایتدکم خزینه دفن ایتدم کلوب زیارت ایدردم و بر اقچه‌سن المزیدم خرسزلر مالمی المشلر صوران آدم دیدیکه نیچون غم یرسن ضرر دکلدر بر قولای چاره‌سی واردر خزینه‌نک
~~~~~~~~

\

• ل •

لاز

لازم *lazem*. A. *part*. Nécessaire, convenable, dû.

لازمی ایچون *lazemi itchun*. Pour le besoin, autant qu'il est nécessaire.

لاش *lèch*. P. *n. s*. Cadavre.

لایق *laïq*. A. *part. adj*. Digne, convenable, décent.

لباس *libas*. A. *n. s*. Vêtement, habit.

لحنا *lahana*. T. *n. s*. Chou.

لذیذ *lèziz*. A. *part*. Suave, délicat, excellent, d'un gout exquis.

لطافة *lètafet*. A. *n. s*. Beauté, élégance, grâce.

لطف *loutf*. A. *n. s*. Grâce, faveur, humanité.

لطی

لطیف *latif*. A. *part*. Doux, agréable, délicieux, enchanteur.

لعب *le'b* A. *n. s*. Jeu, amusement.

لقمه *loqma*. A. *n. s*. Morceau Plat, mets, bouchée.

لکن *lakin*. A. *adv*. Mais, cependant, néanmoins, toutefois.

لوازم *lèvazim*. A. *part. plur*. Les nécessaires, les choses nécessaires.

لهو *lèhw*. A. *n. s*. Jeu, badinage.

مابين *mabëin*. A. Intervalle, entre.

ماجرا *madjèra*. A. Ce qui est arrivé, ce qui s'est passé, l'événement, l'accident.

مال *mal*. A. *n. s.* Bien, richesse.

مالخوليا *malikhoulia*. T. *n. s.* Mélancolie.

مالدرار *maldar*. P. *adj. compos.* Riche, opulent, homme riche.

مالدارلق *maldarliq*. T. *n. s.* Richesse.

مالك *malik*. A. *n. s.* Possesseur, maître, propriétaire.

ماواقع *mavaqa'*. A. *compos.* Ce qui est arrivé, l'événement, le cas.

مايل *maïl*. A. Inclinant, penchant.

مباشرت *mubachrèt*. A. *n. s.* Commencement, soin, entreprise.

مبالغه *mubalegha*. A. *n. s.* Exagération, amplification.

متابع *mutabi'*. A. *part.* Suivant, imitateur, obéissant.

متابعت *mutabi'èt*. A. *n. s.* Obéissance.

متّحد *muttèhid*. A. *adj.* Uni.

متعلق *mut'a'lliq*. A. *part.* Appartenant, dépendant.

متفرّع *mutèferri*. A. *part.* Produit, propagé, répandu.

متّفق *muttèfiq*. A. *adj.* Convenable.

مثال *misal*. A. *n. s.* Histoire, exemple, mode, manière, ressemblance, comparaison. *S'emploie aussi pour* مثل *mèsèl*, Fable.

مثل *mèsèl*. A. *n. s.* Fable, apo-

logue, parabole, proverbe, ressemblance.

مجال *mèdjal*. A. *n. s.* Puissance, force, propriété, convenance.

مجسم *mudjèssèm*. A. *part. pas.* Corporel, incarné.

اغاجدن مجسم صورت یاپان *aghadjdèm mudjèssèm souret iapan*. Celui qui tourne des figures avec du bois, un tournneur; — *m. à m.* Faiseur d'images corporelles avec du bois.

محاربه *mouharèbè*. A. *n. s.* Guerre, combat.

محراب *mihrab*. A. *n. s.* Lieu en forme de niche au fonds des mosquées, autel.

محروم *mahroum*. A. *part. pass.* Privé, repoussé, frustré, exclu.

محصول *mahsoul*. A. *n. s.* Fruit de la terre, produit, moisson.

محض *mahz*. A. *part. adj.* Plein, pur, sincère.

محکم *muhkèm*. A. *adj.* et *adv.* Fort, robuste. — Violemment, fortement.

محلّ *mahall*. A. *n. s.* Lieu, site, temps, opportunité, endroit, circonstance.

محنت *mihnèt*. A. *n. s.* Tribulation, misère, disgrâce.

محیط

مخاطره *moukhatèrè*. A. *n. s.* Péril, danger.

مخاطره‌لو *moukhatèrèlu*. T. *adj.* Dangereux.

مخالف *moukhalif*. A. *part.* Contraire, opposé, répugnant.

مخالفت *moukhalifèt*. A. *n. s.* Opposition, résistance.

مختار *moukhtar*. A. *part.* Choisi, le meilleur.

مخصوص *makhsous*. A. *adj.* et *adv.* Particulier, propre,

spécial ; — Particulièrement, spécialement.

مخلوق *makhlouq*. A. *part. pass.* Créé, produit ; *signifie aussi* : Êt re, créature.

مدح *mèdh*. A. *n. s.* Louange, compliment.

مدحه *mèdhè*. A. *n. s.* Même signification.

مدينه *mèdinè*. A. *n. s.* Ville.

مراد *murad*. A. *n. s.* Volonté, intention.

مرتبه *mèrtèbè*. A. *n. s.* Grade, dignité, fonction, ordre.

مرحمت *mèrhamèt*. A. *n. s.* commisération, compassion, clémence.

مرحمتلو *mèrhamètlu*. T. *adj.* Clément, miséricordieux, grâcieux.

مردار *mourdar*. P. *adj.* Impur, immonde, sale.

مرض *maraz*. A. *n. s.* Infirmité, maladie.

مرضلو *marazlu*. T. *adj.* Malade, infirme, valétudinaire.

مرلدامق *mereldamak* et مرلدنمق *meraldanmaq*. T. *v.* Murmurer, gronder, crier.

مروتلو *muruvètlu*. T. *adj.* Généreux, libéral, poli.

مزار *mèzar*. A. *n. s.* Sépulcre, tombeau.

مزيّن *muzèiièn*. A. *part.* Orné.

مسافه *mesafè*. A. *n. s.* Distance, intervalle, espace, chemin.

مستحق *mustehaqq*. A. *part.* Digne, qui mérite.

مستغرق *musteghraq*. A. *part.* Trempé, plongé.

قانه مستغرق *qanè musteghraq*. Plongé dans le sang, couvert de sang.

مسخره *maskhara*. A. *n. s.* et *adj.* Moquerie, ironie, raillerie ; — Ridicule, méprisable.

مسخره‌لق *maskharaliq*. T. *n. s.* Moquerie, raillerie.

مسرور *mèsrour*. A. *part. pass.* Joyeux, content.

مسكين *mèskin.* A. *part.* Misérable, pauvre, humble.

مسلط *musèllèt.* A. *part. pass.* Qui domine.

مسلط اولمق *musèllèt olmaq.* Prévaloir, dominer, être maître.

مشاوره *muchavèrè* ou مشاورت *muchavèrèt.* A. *n. s.* Conseil, délibération.

مشترى *muchtèri.* A. *n. prop.* Jupiter.

مشغول *mèchghoul.* A. *part. pas.* Occupé, attentif, diligent.

مشهور *mèchour.* A. *adj.* Connu, célèbre, fameux.

مصلحت *maslahat.* A. *n. s.* Affaire, occupation, entreprise.

مصيبت *musibèt.* A. *n. s.* Adversité, disgrâce, désastre, mal, calamité, affliction, travail.

مضايقه *muzaïaqa.* A. *n. s.* Oppression, besoin, pénurie, nécessité.

مضر *mouzerr.* A. *part. adj.* Nuisible.

مطيع *muti'.* A. *part.* Obéissant, soumis, sujet.

مظلوم *mezloum.* A. *part. adj. poss.* Doux, modeste, opprimé.

معامله *mou'amèlè.* A. *n. s.* Négociation, contrat, commerce, affaire.

معاونت *mou'avènèt.* A. *n. s.* Secours, aide, faveur.

معتدل *mu'tèdil.* A. *part.* Tempéré, moyen, médiocre.

معترف *mu'tèrif.* A. *part.* Reconnaissant, confessant, avouant.

معده *mi'dè.* A. *n. s.* Ventre, estomac.

معرفت *ma'rifèt.* A. *n. s.* Connaissance, science, art, adresse, intelligence.

معقول *ma'qoul.* A. *part. pass.* Intelligible, raisonnable, convenable, juste.

معقول كورمك *ma'qoul ghurmèk*. Voir juste.

معلّم *moua'llèm*. Savant, privé, apprivoisé, dressé.

معمور *ma'mour*. A. *part. pass.* Cultivé, habité, fréquenté, agréable.

معنى *ma'na* et *ma'ni*. A. *n. s.* Signification, sens, réalité, la chose même.

معنى ده *ma'nidè*. Dans le vrai, réellement.

مغاره *maghara*. A. *n. s.* Caverne, antre, grotte.

مغاير *moughaïr*. A. *part.* Différent, contraire, qui répugne.

مغرور *maghrour*. A. *part. pass.* Superbe, arrogant, présomptueux.

مغرورلنمق *maghrourlanmaq*. T. *v. neut. pass.* S'énorgueillir, s'enfler.

مفرد *mèfrèd*. A. *adv*. Grand, énorme, immense

مقابل *mouqabil*. A. *part.* Opposé.

مقابل اولمق *mouqabil olmaq*. S'opposer, venir à la rencontre, être en présence.

مقام *meqam*. A. *n. s.* Lieu, demeure.

مقبول *maqboul*. A. *part. pass.* Agréable, cher, accepté.

مقدار *miqtar*. A. *n. s.* Quantité, quotité, portion, partie.

بر مقدار *bir miqtar*. Un peu, quelque peu.

مقداری *miqtari*. *adv*. Environ, à peu-près.

مقرر *mouqarrèr*. A. *part. pass.* Établi, confirmé, certain, infaillible.

مقيّد *mouqaïèd*. A. *part. pass.* Appliqué, attentif, soigneux.

مكافات *mukiafât*. A. *n. s.* Prix, récompense.

مكر *mèïer*. P. *partic*. Or, mais, et, par hasard, justement.

ملول *mèloul*. A. *part.* Triste, affligé, chagrin.

ممكن *mumkin*. A. *part*. Possible, faisable.

مملكت *mèmlèkèt*. A. *n. s.* Royaume, empire, possession.

مناسبة *munasèbèt*. A. *n. s.* Convenance, proportion, relation, connexion.

مناسبت ايتمك *munasèbèt ètmèk*. Ressembler, s'accomoder à.

مناسبت دوشرسه *munasèbèt duchèrsè*. Si l'occasion vient à s'offrir.

مناسبتسز *munasèbètsiz*. *adj.* et *adv.* Absurde, sans proportion.

منافق *munafiq*. A. *part*. Hypocrite, faux.

منافقلق *munafiqlèq*. T. *n. s.* Hypocrisie, impiété.

منافقة *munafeqat*. A. *n. s.* Hypocrisie.

منبر *mèmbèr*. A. *n. s.* Lieu élevé dans le temple, tribune.

منجم *munèddjem*. A. *n. s.* Astronome, astrologue.

منصب *mènsèb*. A. *n. s.* Principe, origine, dignité, grade, emploi.

منع *mèn'* A. *n. s.* Empèchement, obstacle, résistance.

منعم *mun'im*. A. *part*. Bienfaisant, libéral.

منفعت *mènfa't*. A. *n. s.* Profit, utilité, fruit.

منقار *minqar*. A. *n. s.* Le bec d'un oiseau.

منت *minnèt*. A. *n. s.* Obligation, grâce, faveur.

منوال *minval*. A. *n. s.* Mode, manière, guise, forme.

نه منوال اوزره *nè minval uzrè*. De quelle manière?

بو منوال اوزره *bou mènval uzrè*. De cette sorte.

موافق *muvafiq*. A. *adj.* Convenable, propre, propice, favorable.

موتلو *moutlou* et موتلى *moutli*. T. *adj*. Heureux, fortuné.

نه موتلو سكا *nè moutlou saña*. نه موتلو حالكه ou *nè moutlou haleña*. Que tu es heureux, quel bonheur pour toi.

موجود *mevdjoud*. A. *part. pass*. Présent, existant, trouvé.

موجود اولمق *mevdjoud olmaq*. Se trouver, exister, être contenu.

مهتر *mèhter*. T. *n. s*. Musique guerrière, tambourin, trompette, etc.; instrument.

(*Se prend quelquefois pour le musicien même.*)

مهلت *muhlèt*. P. *n. s*. Délai, terme, prorogation.

مهمات *muhimmat*. A. *n. s. plur*. Les choses nécessaires, importantes, approvisionnemens, provisions.

ميخانه *mèïkhanè*. P. *n. s*. Taverne, boutique de marchand de vin.

ميخلمق *mikhlamaq*. T. *s*. Fermer à clef, enfermer

ميدان *mèïdan* et *midan*. A. *n. s*. Champ, lieu public, place, marché.

ميدانه چقرمق *mèidana tchiqarmaq*. Publier.

ميراث *miras*. A. *n. s*. Sort, héritage.

ميراث اولمق *miras olmaq*. Tomber en héritage, écheoir.

ميشه *michè*. T. *n*. . Chêne.

ميمون *maïmoun*. T. *n. s*. Singe.

ميوه *miveh*, vulg. *meïveh*. P. *n. s*. Fruit.

ناچار *natchar*. P. *adj. compos.* Sans ressource, sans moyen, sans remède, misérable.

ناحق *nahaq*. A. *n. s.* et *adj.* Injustice, injure, fausseté; — Injuste, faux.

ناحق يره *nahaq ièrè*. Injustement, induement; innocemment.

نادان *nadan*. P. *adj.* Ignorant.

نادانلق *nadanliq*. T. *n. s.* Ignorance, manque de savoir.

نادر *nadir*. A. *adj.* Singulier, rare.

Adv. Rarement.

نازك *nazik*. P. *adj.* Doux, tendre, délicat, subtil.

نافله *nafilè*. T. *adv.* Inutilement.

نازكلك *naziklik*. T. *n. s.* Tendresse, délicatesse.

ناگاه *naghiah*. P. *adv.* A l'improviste, subitement.

نام *nam*. P. *n. s.* Nom, réputation.

ناى *neï*. P. *n. s.* Roseau, flûte.

نايل *naïl*. A. *part.* Arrivant, parvenant, obtenant.

نجه *nidgè*. T. *adv.* Comment, de quelle manière.

ندآء *nida*. A. *n. s.* Acclamation, proclamation, cri, clameur.

نذر *nezr*. A. *n. s.* Vœu.

نرهده *nèrèdè*. T. *particule compos*, pour نه يرده *nè ièr dè*. Où, en quel endroit.

نزاع *uiza*. A. *n. s.* Dispute, procès.

نسنه *nèsnè*. T. *n. s.* Chose, quelque chose.

Ce mot sert de lien dans le dialogue, et équivaut à nos

expressions : Quoi, quant à cela, eh mais.

نشان *nichan*. P. *n. s.* Signe, note, indice, marque.

Se dit de la signature même.

نصيب *nasib*. A. *n. s.* Sort, fortune, destin.

نصيب ارمق *nasib aramaq*. Chercher sa vie, chercher fortune.

نصيحت *nasihat*. A. *n. s.* Avis, conseil, exhortation, discours.

نظر *nazar*. A. *n. s.* Aspect, vue, regard.

Ce mot est pris ordinairement en mauvaise part, il signifie Mauvais coup-d'œil, regard de convoitise.

نظير *nazir*. A. *adj.* Semblable, égal, pareil.

نعل *na'al*. A. *n. s.* La sole, le fer *d'un cheval*, ongle.

نعمت *ni'met*. A. *n. s.* Grâce, bienfait, bien, mets, viande.

نفايس *nefaïs*. A. *n. s.* et *adj.* Chose délicate, précieuse, mets recherché; — Délicat, exquis, recherché.

نفس *nèfès*. A. *n. s.* Souffle, aspiration, respiration.

نفس آلمق *nèfès almaq*. Respirer.

نفسی بغلمش *nèfèsi boghoulmich*. Sa voix s'arrêta, il ne put continuer.

نفس ویرمك *nèfès virmek*. Rendre le souffle.

نفسلنمك *nèfèslènmèk*. T. *v.* Respirer, se reposer un peu.

نقصان *noqsan*. A. *n. s.* Manquement, manque.

نماز *nèmaz* ou *namaz*. P. T. Prières solennelles.

نوبت *nevbèt*. A. *n. s.* Ordre, tour, sort.

نوبت ایله *nevbèt ilè*. Alternativement, tour à tour, l'un après l'autre.

نوجوان *nèvdjiuvan*. P. *n. s* Jeune homme, adolescent.

نولا *nola*. T. *compos.* pou نه اولا *nè ola*. Que faire ? ainsi soit, volontiers.

نوليدى *nolaïdi*. T. *excl.* Plaire à Dieu, plût au ciel.

نه *nè*. T. *partic. interrog.* Quoi, quel, quelle, qu'est-ce que, *quelquefois* ni.

نياز *niaz*. P. *n. s.* Demande, supplication, prière.

نيّت *nïiet*. vulg. *nïet*. A. *n. s.* Intention, résolution.

---

* و *

و *vè*. *conjonction copulative*. Et.

واجب *vadjib*. A. *part.* Nécessaire, convenable.

واحد *vahid*. A. Un, unique.

وار *var*. T. *part.* du verbe impers. واردر. Il y a, existant.

Nota. *Voir la définition de ce mot dans les notes analytiques sur le premier apologue.*

وارمق *varmaq*. T. *v.* Aller.

واصل *vasil*. A. *part.* Parvenant, arrivant.

واصل اولمق *vasil olmaq*. venir à bout, parvenir.

وافر *vafir*. A. *adj.* Copieux, abondant.

Adv. Beaucoup, fort.

واقع *vaqe'*. A. *part.* et *n. s.* Ce qui arrive, ce qui survient ; accident, évènement.

واقف *vaqif*. A. *adj*, Instruit, versé, expert, entendu.

واه *vah*. P. *part. exprimant la crainte ou la douleur*. Ah.

واى *vaï*. P. *interj. de plainte et de menace*. Ah ! malheur !

وجود *vudjoud*. A. n. s. Existence, substance, nature, corps.

وجه *vèdjèh*. A. n. s. Figure, aspect, mode, manière.

وجيه *vèdjih*. A. n. s. Extérieur, figure, spectacle.

وصف *vasf*. A. n. s. Description, narration.

وصيّت *vesiet*. A. n. s. Testament, dernière volonté.

وطن *vatn* et *vatan*. A. n. s. Lieu où l'on habite, demeure, patrie.

وعد *va'dè*. A. n. s. Promesse, vœu.

وعظ *vaz*. A. n. s. Avertissement, raisonnement, discours.

وقت *vaqèt*. A. n. s. Tems, heure, circonstance.

واقعة *vaqa't*. A. n. s. Cas, accident, événement.

وقوف *vuqouf*. A. n. s. Habileté, connaissance certaine, instruction.

وقوف بولمق *vuqouf boulmaq*. Acquérir la connaissance, la pratique, être informé.

وقوف اولمق *vuqouf olmaq*. Être instruit, savoir, connaître une chose, un état.

ولايت *vilaièt*. A. n. s. Préfecture, juridiction, province, pays.

ويرمك *virmek*. T. v. Donner.

هاى *heï*. P. *partic. d'exclam. admir.*, *de douleur*. Ah! oh! hélas!

هب et هپ *hèp*. T. *partic. pronom.* Tout, tous, le tout, autant que.

هپڭزى اولدررز *hepiñezi euldururuz*. Tous tant que vous êtes, vous périrez.

هجوم *heudjoum*. A. *n. s.* Choc, assaut.

هر *hèr*. P. T. *adj.* et *adv.* Chacun, tous, tout.

هر برى *hèr biri*. Un chacun.

هلاك *hèlak*. A. *n. s.* Perte, ruine, précipice.

هله *hele*. P. T. Et, mais, enfin, bref, malgré cela.

هم *hèm*. P. *particule*. Et, aussi, même, pareillement, encore.

همان *hèman*. P. T. *adv.* Seulement, à l'instant même, incontinent, bref.

همره *hèmrah*. P. *adj.* Compagnon, qui marche ensemble.

همشيره *hèmchirèh*. P. *adj. comp.* Sœur.

هوا *hèva*. A. P. T. *n. s.* Air, vent, tems.

هوس *hèvès*. A. *n. s.* Désir, appétit désordonné, concupiscence, curiosité, ambition.

هيبت *heïbet*. A. *n. s.* Terreur, crainte, majesté, grandeur.

هيبتلو *heïbetlu*. T. *adj.* Formidable, terrible, magnifique, majestueux.

هيچ *hitch*. T. *adv.* Rien, aucun, jamais, absolument, rien.

spécial ; — Particulièrement, spécialement.

مخلوق *makhlouq*. A. *part. pass*. Créé, produit ; *signifie aussi* : Êt re, créature.

مدح *mèdh*. A. *n. s*. Louange, compliment.

مدحه *mèdhè*. A. *n. s*. Même signification.

مدينه *mèdinè*. A. *n. s*. Ville.

مراد *murad*. A. *n. s*. Volonté, intention.

مرتبه *mèrtèbè*. A. *n. s*. Grade, dignité, fonction, ordre.

مرحمت *mèrhamèt*. A. *n. s*. commisération, compassion, clémence.

مرحمتلو *mèrhamètlu*. T. *adj*. Clément, miséricordieux, gràcieux.

مردار *mourdar*. P. *adj*. Impur, immonde, sale.

مرض *maraz*. A. *n. s*. Infirmité, maladie.

مرضلو *marazlu*. T. *adj*. Malade, infirme, valétudinaire.

مرلدامق *mereldamak* et مرلدنمق *meraldanmaq*. T. *v*. Murmurer, gronder, crier.

مروتلو *muruvètlu*. T. *adj*. Généreux, libéral, poli.

مزار *mèzar*. A. *n. s*. Sépulcre, tombeau.

مزيّن *muzèièn*. A. *part*. Orné.

مسافه *mesafè*. A. *n. s*. Distance, intervalle. espace, chemin.

مستحق *mustehaqq*. A. *part*. Digne, qui mérite.

مستغرق *musteghraq*. A. *part*. Trempé, plongé.

قانه مستغرق *qanè musteghraq*. Plongé dans le sang, couvert de sang.

مسخره *maskhara*. A. *n. s*. et *adj*. Moquerie, ironie, raillerie ; — Ridicule, méprisable.

مسخره لق *maskharaliq*. T. *n. s*. Moquerie, raillerie.

مسرور *mèsrour*. A. *part. pass*. Joyeux, content.

مسكين *mèskin*. A. *part*. Misérable, pauvre, humble.

مسلط *musèllèt*. A. *part. pass.* Qui domine.

مسلط اولمق *musèllèt olmaq*. Prévaloir, dominer, être maître.

مشاوره *muchavèrè* ou مشاورت *muchavèrèt*. A. *n. s.* Conseil, délibération.

مشترى *muchtèri*. A. *n. prop.* Jupiter.

مشغول *mèchghoul*. A. *part. pas.* Occupé, attentif, diligent.

مشهور *mèchour*. A. *adj.* Connu, célèbre, fameux.

مصلحت *maslahat*. A. *n. s.* Affaire, occupation, entreprise.

مصيبت *musibèt*. A. *n. s.* Adversité, disgrâce, désastre, mal, calamité, affliction, travail.

مضايقه *muzaïaqa*. A. *n. s.* Oppression, besoin, pénurie, nécessité.

مضر *mouzerr*. A. *part. adj.* Nuisible.

مطيع *muti'*. A. *part.* Obéissant, soumis, sujet.

مظلوم *mezloum*. A. *part. adj. poss.* Doux, modeste, opprimé.

معامله *mou'amèlè*. A-*n. s.* Négociation, contrat, commerce, affaire.

معاونت *mou'avènèt*. A. *n. s* Secours, aide, faveur.

معتدل *mu'tèdil*. A. *part.* Tempéré, moyen, médiocre.

معترف *mu'tèrif*. A. *part.* Reconnaissant, confessant, avouant.

معده *mi'dè*. A. *n. s.* Ventre, estomac.

معرفت *ma'rifèt*. A. *n. s.* Connaissance, science, art, adresse, intelligence.

معقول *ma'qoul*. A. *part. pass.* Intelligible, raisonnable, convenable, juste.

يشيلنمك *ièchilènmèk*. T. *v. neut. pass*. Verdir, reverdir.

يعنى *ia'ni*. T. *partic*. C'est-à-dire, savoir.

يغمور *iaghmour*. T. *n. s*. Pluie.

يغمورلق *ighmourluq*. T. *n. s*. Manteau pour la pluie.

يقا *iaqa*. T. *n. s*. Bord, rive.

يقلاشمق *ïaqlachmaq*, T. *v*. S'approcher.

يقلمق *iqilmaq*. T. *v. pass*. Être démoli, ruiné, renversé, tomber en ruine.

يقمق *iiqmaq*. T. *v*. Abattre, détruire, démolir, ruiner.

يقين *iaqin*. T. *adj*. Proche, voisin.

يكى *ieñi*. T. *adj*. Nouveau, moderne.

يل *iel*. T. *n. s*. Vent, air.

يل *iil*. T. *n. s*. An, année.

يلان *iilan*. T. *n. s*. Serpent.

صو يلان *sou iilan*. (Serpent d'eau) anguille.

يلبيمق *ialabimaq*. T. *v*. Briller, reluire.

يلتقلنمق *ialtaqlanmaq*. T. *v*. Caresser, flatter.

يلتمك *ieltemèk*. T. *v*. Émouvoir, exciter, pousser à.

يلدرامق *iildiramaq*. T. *v*. Reluire, resplendir.

يلدرغان *iildiraghan*. T. *part*. Brillant, reluisant, éclatant.

يلدرم *ildirim*. T. *n. s*. Éclair, Foudre.

يلدرم اوينامق *ildirem oïnamaq*. Éclairer, faire des éclairs.

يلدرمق *iildïramaq*. T. *v*. Faire des éclairs, reluire, jeter des flammes, briller.

يلدرمك *ieldurmak*. T. *v. trans*. de يلمك. Faire courir.

يلدز *iildiz*. T. *n. s*. Étoile, astre.

يلدزلو *iildizlu*. T. *adj*. Orné d'étoiles, étoilé, septentrional.

يلتقلنجى *ïaltaklanidji*. T. *v*. Flatteur.

يلك *iilik*. T. *adj*. pour ايلك *ilk*. Premier.

يلوارمق *ialvarmaq*. T. *v*. Prier, supplier, demander.

ييم *iim*. T. *n. s*. Nourriture, mets.

يمش *ièmich*. T. *n. s*. Fruit.

يمش ويرمك *ièmich virmèk*. Porter des fruits, fructifier.

يمشاق et يمشق *iumchaq*. T. *adj*. Mou; molle.

يمشسز *ièmichsiz*. T. *adj. compos*. Sans fruit, infructueux, stérile.

يمشلك *ièmichlik*. T. *n. s*. Jardin fruitier, fruitier, lieu où l'on conserve les fruits.

يمك *ièmèk*. T, *v*. Manger, avaler,

يمورطه *ioumourta*. T. *n. s*. OEuf.

يمين *ièmin*. T. *n. s*. Serment.

ينه *iènè*. T. *adv*. De nouveau, encore.

يوا et يوه *iouvà*. T. *n. s*. Nid.

يوارلتمق *iouvarlatmaq*. T. *v*. *trans*. Rouler, tourner en rond.

يوارلنمق *iouvarlanmaq*. T. *v*. *pass*. Être tourné, se rouler.

يواش *iavach*. T. *adj*. Doux, agréable, affable.

يوپاتر *iupater*. T. *n. s*. Jupiter.

يوتمق *ioutmaq*. T. *v*. Engloutir, dévorer, absorber, avaler.

يوجلنمك *iundjèlènmèk*. T. *v*. S'élever, s'agrandir.

يوخسه et يوقسه *ioqsa*. T. *adv*. Autrement, si ce n'est que, à moins que, sinon.

يورك *iurèk*. T. *n. s*. Cœur, esprit, ventre.

يوركلنمك *iurèklènmèk*. T. *v*. *deut. pass*. S'animer, prendre courage.

يوركلو *iurèklu*. T. *adj*. Courageux, magnanime, audacieux.

يورلمق *iorulmaq*. T. *v*. *pass*, Être fatigué.

يورمك iurumèk. T. v. Marcher, cheminer.

يوريورمك iuruirmèk. T. v. Id. que يوريمك iurimèk. Marcher, courir, s'en aller.

يوز iuz. T. n. s. Figure, visage, mode, manière.

يوز iuz. T. nombre card. Cent.

يوزك iuzuk. T. n. Anneau, bague.

يوزمك iuzmèk. T. v. Nager.

يوق ioq. T. adv. Non, rien, pas.

يوقارى ioqari. T. adv. En haut, au-dessus.

يوقلامق et يوقلمق ioqlamaq. T. v. Tenter, essayer, toucher légèrement, éprouver en touchant, passer en revue.

يوك iuk. T. n. s. Fardeau, charge.

يوكلتمك iuklètmèk. T. v. trans. Charger, mettre une charge sur le dos de quelqu'un.

يول iol. T. n. s. Chemin, route, rue, moyen.

يولار ioular. T. n. s. Corde, licou, collier.

يولاف iulaf. T. n. s. Avoine.

يولجى ioldji. T. n. s. Voyageur.

يولداش ioldach. T. adj. comp. Camarade, compagnon de route.

يولداشلق ioldachliq. T. n. s. Compagnie, société, fraternité.

يولجى ioldji. T. n. s. Voyageur.

يولق iavlaq. T. adv. Très-fort, beaucoup.

يوللامق et يوللمق iollamaq. T. v. Envoyer, renvoyer, congédier.

يولمق iolmaq. T. v. Peler, plumer, effeuiller.

توى يولمق tuï iolmaq. Plumer, arracher les plumes.

ييجك ièièdjèk. T. part. Mangeable, nourriture, mets.

ييل iil. T. n. s. Année.

ييل باشند چقرمق *iïl bache-chena tchaqarmuq*. .

ييل *iïl* pour يل T. *n. s.* Vent, souffle, air.

ييلان *iïlan* et يلان *ielan*. T. *n. s.* Serpent.

ييلپزه *iïlpèzè* ou يلپازه *ielpazè*. Éventail.

ييللو *iïllu*. Agé, chargé d'années.

ييمق *iïmaq*. Se corrompre, se gâter.

ييني باشلو *ieini bachlu*. Léger, inconséquent.

ييو *iïju*. Vivres, subsistances (*cibus*, *edulium*).

ایاغکڭ التنده قیوی کورمدکڭ ای غافل احمق
یلدزلری نیجه کوررسنکه باشڭدن اوقدر مسافه اوزاقدر*
بو اڭا مثالدرکه هرکیم حاضر و بلنمش شیئلری بلمیوب
غایبلری بلمکه هوس ایدن زیاده احمقدر*
ایکنجی فایده‌سی باطل ایشلره هوس براقه‌جغمزه
جمله‌دن اوّل جانمزڭ سلامتنه مشغول اولملو اما انی
فوت ایدوب دنیا صفاسنه طالب اولوب جهنّمه دوشرز*

یتمشنجی مثال

بر پاپوچجی ایله مالدار*

بر پاپوچجی کیجه کوندز دکّاننده اشلیوب ترکیلر
چاغرردی انکڭ بر مالدار قوکشوسی وارایدی مالیله
دایما الهده کیجه و کوندزین راحت‌سز ایدی برکون
او مالدار پاپوچجیی چاغروب صورارکه بر یلده نه
قزانورسن دیدی پاپوچجی سلطانم انی حساب ایتمکه
قادر دکلم کون‌کون اوزرینه انجق اتمکیم و بوغازم
قورناروب ییل باشنه چقرسم حالمه شکر ایدرم دیدی
مالدار تکرار صورارکه برکونده نه قزانورسن پاپوچجی

NOTES ANALYTIQUES.

التمش يدنجی مثال

بر خاتون جاریه‌سی ایله *

بر خاتونك بر جاریه‌سی واریدی کیجه و کوندز خدمتلردن کوز اچدرمزدی کیجه یاروسی خروسك سسی ایله قالقوب جاریه‌ء قلدروب جاریه‌یه قبله ویربردی کندو دوشکه یاتوردی دردمند جاریه اویقوسزلقدن فکر ایدوب بو زحمت بکا خروسدن کلور خروسی اولدوریم خاتون اویانمیوب راحت یاتنجه بنده راحت یاتورم دیو خروسی بوغازلدی امّا کندویه ضرر ایتدی چونکه خاتون خروسك سسین اشتمدی چوق زمان کچدی صانوب جاریه‌ء اولکیدن زیاده اشلدوب اویوتمزایدی *

بو اکا مثالدرکه بعض کرّة آدم بر زحمتدن قورتلمغه چالشدقجه دخی زیاده زحمته دوشر * مشهور مثلدر یغموردن قچان طلوبه اوغرار دیرلر *

>>o<<

NOTES ANALYTIQUES

SUR

LA FABLE PREMIÈRE.

اوّلكى (1)

Ewèlki. Mot à mot : Première qui; mot composé de اوّل *èwèl*, nom de nombre ordinal arabe et du pronom relatif turk كى *kï*, qui, lequel, laquelle.

اوقومش (2)

Oqoumouch. Participe passé du verbe actif turk اوقومق *oqoumak*, lire; mot à mot : qui a lu; mais les Turks emploient journellement ce participe comme adjectif, signifiant lettré. بر اوقومش آدم در. *bir oqoumouch adèm dur*, c'est un homme lettré.

صاحبى (3)

Sahibi, du nominatif صاحب *sahib* auquel est joint le pronom affixe de la 3ᵉ personne. Cette construction est tout à fait turque; on ne dirait pas dans cette langue صاحب علمى *sahib i'lmi*, maître de la science.

Nota. — Toutes les fois que deux substantifs se suivent et que le premier est régi par le second, ou bien est la propriété

de ce dernier, mais que dans la phrase ce premier nom *est* pris dans un sens indéfini, général, la syntaxe turque exige que ce premier substantif reste indéclinable, bien que par le fait il soit un véritable génitif; le pronom affixe joint au deuxième nom (celui qui possède) suffit pour en donner la valeur au précédent. Dans cette phrase, le mot علم *i'lm*, exprime la science en général; dans le cas contraire, le génitif serait indispensable, ainsi qu'on en verra plus bas un exemple.

وار ایدی (4)

Var idi, composé de وار *var*, dont il va être parlé, et de ایدی *idi*, 3e personne du singulier du premier imparfait ou prétérit de l'indicatif présent du verbe اولمق *olmaq*, être.

Quelques remarques me paraissent indispensables pour définir clairement le mot وار *vār*, dont il est peu parlé dans les grammaires, et pour expliquer la double signification du verbe اولمق *olmaq*.

1° Les Turks rendent notre verbe auxiliaire *être* par le verbe اولمق *olmaq*, lequel signifie aussi devenir (*fieri*). Dans le premier cas, il se conjugue d'une manière irrégulière; tous ses tems et modes sont détaillés dans les grammaires, c'est lui qui sert à conjuguer les autres verbes actifs, passifs, etc., par l'adjonction que l'on fait de ses différens tems aux divers participes de ces verbes; ainsi l'on dit سوریم *sèvèrim*, j'aime, باقمش ایدک *baqmich iduñ*, tu regardais, etc. سور *sèvèr* est un participe présent du verbe actif سومک *sèvmèk*, باقمش *baqmich*, un participe passif du verbe actif باقمق *baqmaq*. Les terminaisons یم *im* et ایدک *iduñ*, qui affectent les deux par-

ticipes, appartiennent au présent et à l'imparfait de l'indicatif du verbe اولمق *olmaq*, être.

2° Lorsque le verbe اولمق *olmaq* a la signification de *fieri* devenir, il se conjugue régulièrement et prend, comme les verbes سومك *sèvmèk* et باقمق *baqmaq* (modèles de tous les verbes actifs réguliers) les tems du verbe irrégulier اولمق, être, que l'on ajoute à ses différens participes; ainsi l'on dit :

اولوريم *olourim*, je suis ou je serai, je deviens ou je deviendrai; اولمش ايدك *olmich iduñ*, tu étais, tu fus, tu devenais, tu devins.

3° Les Turks font encore usage de ce même verbe اولمق, pour remplacer notre verbe *avoir* qui n'existe pas dans leur langue; mais alors il devient défectueux et n'a que la 3e personne de quelques tems; c'est un véritable impersonnel, bien distinct par conséquent des deux verbes اولمق ci-dessus. Pour former ce verbe, les Turks se servent: 1° du mot وار *var*, qu'ils font suivre de la 3e personne du singulier ou du pluriel des tems *présent* et *passé* du verbe *irrégulier* اولمق, être, ce qui fait de lui un participe présent ou passé, selon qu'il est joint à l'un ou à l'autre de ces deux tems; 2° du mot اولور *olour*, participe futur du verbe régulier اولمق, devenir, qu'ils construisent, ainsi que وار *var*, avec les 3e personnes du verbe اولمق irrégulier; ainsi ils disent : واردر *vardur*, et souvent وار *var* (en sous-entendant در *dur*) il y a ou j'ai, mot à mot : étant, existant. Exemples :

بنم آقچهم واردر *bènum aqtchèm vardur*, j'ai de l'argent. Mot à mot : De moi mon argent il y a.

یارین دوستلرمز اولورلر *iarin dostlaremuz olourlar*, demain nous aurons des amis. Mot à mot : Demain nos amis seront.

Dans ce dernier exemple, le participe وار *var* est remplacé par le participe اولور, mais ce dernier donne à la phrase un sens futur, tandis que وار indique une action présente. Je ferai observer cependant qu'avec le subjonctif ایسه *isè*, et le participe présent ایکن *iken*, on peut employer également وار ou اولور ; mais il y a dans le sens une nuance bien marquée, selon que l'on se sert de l'un ou de l'autre de ces participes ; وار ایسه *var isè*, signifie s'il y a, s'il est, et exprime un doute pour le tems présent ; au contraire اولور ایسه *olour isè*, bien que devant se traduire par les mêmes mots, exprime un doute pour le tems futur. On ne pourrait pas faire une semblable distinction au sujet de وار ایکن *var ikèn* et de اولور ایکن *olour ikèn*, qui, d'après l'usage, expriment absolument la même idée.

Nota. — Malgré la distinction qui vient d'être établie à l'égard du privilége accordé au verbe اولمق *olmaq*, de signifier alternativement être et devenir, il arrivera cependant quelquefois que l'un ou l'autre puisse être employé indifféremment pour exprimer l'un de ces deux verbes ; mais l'affinité entre les significations de ces deux expressions est si grande, qu'en turk, ainsi qu'en français, il se rencontre nombre de phrases où l'une peut servir de synonyme à l'autre.

پادشاه عظیم (5)

Padichah i a'zim. Cette construction n'est pas turque ; d'après les règles de la syntaxe, l'adjectif doit toujours précéder le substantif ; ainsi il faudrait écrire عظیم پادشاه *a'zim padi-*

chah, mais cette locution, empruntée de la langue persanne, est conservée ici avec la construction qu'elle a dans cette langue; non seulement les Turks écrivent ces mots de même que les Persans, mais ils les prononcent encore selon que ceux-ci ont coutume de le faire : ainsi, au lieu de dire *Padichah a'zim*, ils placent entre les deux mots, dans la prononciation seulement et non dans l'écriture, une voyelle ou conjonction vocale appelée en arabe اضافت *isafet*, c'est-à-dire *annexion*, *union d'un mot avec un autre*, laquelle a le son d'un *i* et quelquefois d'un *è*, et sert à unir les deux mots, qui pour l'oreille n'en forment plus qu'un seul. Il faut, pour la bien faire sentir, appuyer sur la dernière lettre du nom qui précède. Ainsi, dans l'espèce, on doit prononcer *padichah i a'zim*, et non *padichah a'zim*.

(6) اوزرینه

Uzèrinè, composé de اوزر *uzèr*, le même que اوزره *uzrè*, sur. postpos. au datif, avec l'affixe de la 3e personne.

Les noms suivis de l'affixe de la 3e personne, conservent toujours au datif le ن caractéristique du génitif, différens en cela des noms positifs qui, bien que terminés par un ي ou par une autre lettre correspondant à l'une de nos voyelles, perdent cette lettre ن à leur datif. Exemple :

Nom. دری *dèri*, la peau.
Gén. درینک *dèrinuñ*.
Dat. دریه *dèriè*, et non pas درینه *dèrinè*.

Mais avec l'affixe de la 3e personne, il faudra dire :

Nom. دریسی *dèrisi*, sa peau.
Gén. دریسینک *dèrisinuñ*.
Dat. دریسینه *dèrisinè*, et non pas دریسیه *dèrisiè*.

Par suite de cette règle, on doit dire اوزرینه *uzèrinè* et non اوزریه *uzèriè.*

(7) کلمکه

Ghèlmèiè, datif singulier de l'infinitif کلمك *ghèlmèk*, venir. Mot à mot : Au venir, que les Italiens traduiraient *al venire.* Les Turks déclinent les infinitifs de tous leurs verbes, ainsi que de véritables noms, avec les affixes et postpositions.

(8) قورودوب

Qoroudoup, gérondif du verbe actif قورومق *qoroumaq.* M. Dejean le nomme aoriste ou indéfini; en effet, il indique toujours le tems marqué par le verbe auquel il est joint, soit présent, passé ou futur. Exemple :

ایدوب کلجکم *ipup ghèlèdjëim*, je viendrai quand je l'aurai fait. Mot à mot : l'ayant fait je viendrai.

ایدوب کلدم *idup ghèldum.* Je suis venu après l'avoir fait. Mot à mot : l'ayant fait je suis venu.

کیدوب کلمکهمی *ghidup ghèlmèièmi*, est-ce pour aller ou pour venir? Mot à mot : Allant à venir.

(9) افتلردن

Afètlèrdèn, ablatif pluriel de افت *afèt.*

(10) منبره

Mèmbèrè, datif singulier de منبر que l'on prononce *mèmbèr* et non *mènbèr*, tribune aux harangues, chaire du prédicateur dans les mosquées.

(11) چقوب

Tcheq , gérondif ou aoriste du verbe actif چقمق *tchiqmaq.*

(12) خلقنه

Khalqena, datif singulier de خلق *khalk*, peuple, décliné avec l'affixe de la 3e personne. Souvent on retranche au datif le ي affixe, pour ne laisser que le ن *noun*. Ici le mot شهرك *chèhriñ* a le ك *saghirnoun* du génitif, parce qu'il est pris dans un sens défini, ainsi qu'il a été expliqué plus haut.

(13) ايدوب

Idup, de ايتمك *itmèk*, faire.

(14) ايتدى

Itti, 3e personne du singulier du prétérit verbe ايتمك *itmèk*.

(15) نصيحتده

Nasihatdè, de نصيحت et de la postposition ده *dè*, dans.

(16) هيچ

Hitch, adverbe. Ce mot, qui, dans la réalité, n'est rien autre chose qu'une négation, a cependant cela de singulier qu'il ne s'emploie jamais seul, et que pour donner à la phrase dans laquelle il se trouve un sens négatif, il est indispensable de le faire suivre d'un verbe négatif; c'est lui qui sert à traduire les mots *personne*, *aucun*, que les Turks ne connaissent pas, et qu'ils ne peuvent rendre par une seule expression; ainsi ils disent :

هيچ برشى ايتمدم *hitch bir chëï itmedum*, je n'ai rien fait. Mot à mot : une chose je n'ai pas fait.

هيچ بر كيمسه كورمدم *hitch bir kimsè ghurmedum*, je n'ai vu personne. Mot à mot : absolument une personne je n'ai pas vu.

On dit également, sans exprimer le verbe qui reste sous-entendu :

هيچ برشي, rien. — هيچ بر كيمسه ou seulement هيچ بر, personne.

Le pronom latin *ullus* m'a semblé traduire parfaitement le mot هيچ, puisque lui-même est souvent employé comme négation, et exige dans ce cas que le verbe qui le suit soit accompagné d'une négation.

ايتميوب (17)

Itmèïup, gérondif ou aoriste du verbe négatif ايتمك *itmèmèk*, ne pas faire; formé, suivant la règle, du verbe actif ايتمك *itmèk*, par l'intercalation d'un second م *mim*.

Nota. — Il convient de ne pas oublier les règles posées pour la formation de tous les verbes composés sur le verbe actif, et de se reporter, en cas d'embarras, au tableau dont j'ai déjà parlé, et que M. Amédée Jaubert a inséré dans sa *Grammaire*, page 65.

صاغه وصوله (18)

Sagha vè sola, datif singulier des mots صاغ *sagh* et صول *sol*.

اول قدر (19)

Ol qadar. Composé de اول *ol*, pronom démonstratif, et de قدر *qadar*, tant, autant. Mot à mot : ce tant.

چارپنوب (20)

Thharpenup. Aoriste du verbe چارپنمق *tcharpenmaq*, le-

quel est lui-même le réfléchi du verbe actif چارپمق *tcharpmak*, frapper avec bruit.

(21) دررباز

Durerbar, composé de درر *durer*, perles, et de بار *bar*, participe persan qui signifie *pluens*, *spargens*, qui répand.

(22) سویلدیکه

Seuïlèdiki. Composé de سویلدی *seuïlèdi*, 3e personne singulier du prétérit du verbe سویلمك *seuïlèmèk* et du mot کی *ki*, lequel mot ici n'est pas pronom, mais bien conjonction.

(3) کلمز

Ghèlmèz, du verbe négatif کلمهك *ghèlmèmèk*, dont l'actif est کلمك *ghèlmèk*.

(24) وعظ ایدیجی

Va'z ididji, composé de deux mots : وعظ *va'z*, discours, et ایدیجی *ididji*, faiseur. (Voir la *Grammaire* de M. Amédée Jaubert, page 24, pour la formation des noms d'agent et autres.)

(25) ایلیه

Eilèiè, 3e personne de l'optatif ou présent du subjonctif de ایلمك *eïlèmek*, faire.

(26 سویلدکمز

Seuïlèdiïmuz, première personne du pluriel, avec l'affixe de la première personne du pluriel de سویلدك *suïlèduk*, participe passif déclinable du verbe سویلمك *suïlèmèk*.

[illegible] négatif de [illegible]

[illegible] — [illegible] verbes dérivés [illegible] la dénomina[illegible] qui font [illegible] par l'interca[illegible] complexes [illegible] مق [illegible] *maq* [illegible] *mâlimek*, [illegible] de faire au [illegible] *bilêl*[illegible] *bilimek*, [illegible] nécessairement [illegible] verbes d'avoir [illegible] Il est sûr que cette double [illegible] à [illegible] au moment de ré[illegible]

[illegible]

[illegible] *mâlimek*.

[illegible], parce que, comme [illegible] M. Viguier dans sa *Gram[illegible]* [illegible] verbes [illegible] dans leur ra[illegible] premier temps de leur optatif. [illegible] que [illegible] soit par euphonie, afin d'éviter l'hiatus [illegible] résulterait nécessairement de la prononciation du second [illegible]

[illegible]

(29) صويلانى

Sou ièlani, composé de صو *sou*, eau, qui, bien qu'au nominatif, est pour le sens un véritable génitif, par la raison déduite plus haut, et de يلانى *ielani*, nominatif يلان *ielan*, avec l'affixe de la troisième personne.

(30) پوندر

Au lieu de پوت در.

(31) بونلرڭ اوچى

Mot à mot : d'eux les trois. Composé de بونلرڭ, génitif pluriel du pronom personnel بو *bou*, et de اوچ *utch*, trois, avec l'affixe de la 3ᵉ personne. Les mots *eorum tres*, qui traduisent littéralement, n'étant pas intelligibles en latin, j'ai dû mettre au-dessus l'adverbe *und*, qui, pour le sens, rend parfaitement les mots turks.

(32) اوڭلرينه

Datif pluriel avec l'affixe de la 3ᵉ personne du mot اوڭ *euñ* devant. Ainsi qu'on l'a vu plus haut, on pourrait retrancher le ي, et écrire seulement اوڭلرنه.

(33) يوزرك

Iuzérèk, gérondif de يوزمك *iuzmèk*.

(34) اوچاراق

Outcharaq, gérondif de اوچمق *outchmaq*.

(35) احوالی

Ahvali, accusatif singulier de احوال *ahval*. Ce mot à lui seul a la signification des deux mots *rerum statum*, par lequel je l'ai traduit.

(36) کفت و کویه

Ghuft u ghuüa. Le mot کویه *ghuüa*, qui est au datif, donne au nominatif qui le précède la force d'un datif. En général, lorsqu'en turk plusieurs substantifs se suivent régis par un même verbe, le dernier seul est mis au cas que gouverne ce verbe, et seul, il communique aux premiers la force qu'il a lui-même.

Ces expressions sont empruntées à la langue persanne, c'est pour cette raison que les Turks prononcent ici le و *vaw* U et non VÈ comme ils ont coutume de le faire entre des mots purement turks. Ils disent aussi جان و کوکلدن *djan* U *ghuñulden*, et non *djan* VÈ *ghuñulden*, de cœur et d'ame. Les motifs en sont détaillés dans les Grammaires persannes : l'usage apprendra bientôt à distinguer les locutions étrangères que les Turks emploient fréquemment, surtout dans la langue littérale.

(37) دوشدیلر

Duchdiler, 3° personne pluriel du prétérit du verbe دوشمک *duchmèq*.

(38) محلده

Mahaldè, de محل *mahal* et de la postposition ده *dè*.

(39) كولدرر

Ghuldurur, du verbe transitif كولدرمك *ghuldurmèk*, faire rire, dont l'actif est كولمك *ghulmèk*, rire.

(40) سوندرر

Sèvindurur, de سوندرمك *sèvindurmèk*, verbe transitif du réfléchi سونمك *sèvinmèk*, dérivé de l'actif سومك *sèvmèk*.

(41) كلجكين

Ghèlèdjèïn, mot à mot : son devoir venir. Contracté pour كلجكيني *ghèlèdjèïni*, accusatif singulier avec l'affixe de la 3e personne du participe futur كلجك *ghèlèdjèk*, devoir venir.

(42) سفر و جنك

Sèfer vè djenk.

Pour traduire littéralement, j'ai dû mettre *belli et pugnæ*; le *nec*, mis entre parenthèse, est pour l'intelligence de la phrase latine.

C'est ici le cas de faire observer que, dans la construction turque, toutes les fois qu'une phrase renferme plusieurs verbes qui, dans une autre langue, seraient accompagnés d'une négation, le dernier verbe seulement a la forme négative; tous ceux qui le précèdent, quel qu'en soit le nombre, sont écrits à l'actif, le dernier suffit pour communiquer à tous les autres une force négative. Ainsi, dans la phrase qui nous occupe, Démosthènes dit aux Athéniens (littéralement) : « Et vous informant de l'arrivée de Philippe qui va fondre sur » nous, et, vous occupant de faire les préparatifs nécessaires

» pour le combat, *vous ne vous disposez aucunement* à le re-
» pousser. » Ce que j'ai dû traduire ainsi : « Et vous ne vous
» informez pas, etc., et vous ne vous disposez aucune-
» ment, etc. »

Il est indispensable de bien se graver dans la mémoire cette manière de s'exprimer, employée par les Turks, laquelle est particulière au génie de leur langue, et se retrouve à chaque instant dans les auteurs; sans cela, on serait exposé à faire les plus graves contresens.

مرادى اوزره (43)

Muradi uzrè, selon son intention. Le ى est ici l'affixe de la 3e personne, et non le signe de l'accusatif du nom positif.

اولنور (44)

Olenour, de اولنمق *oleinmaq*, passif du verbe اولمق *olmaq*. Il a la même signification que ce dernier verbe, conjugué régulièrement, c'est-à-dire celle de *fieri*, devenir, arriver, et n'en prend pas d'autre comme son actif.

On a vu dans les Grammaires, et M. Amédée Jaubert le dit dans la sienne, page 22, que les Turks n'ont aucun mot propre à marquer le comparatif; ils se bornent à mettre à l'ablatif le nom comparé qui précède toujours l'adjectif qui compare, lequel reste au positif. La morale de cette fable fournit un exemple de cette règle : فايده *faïdè* signifie profit, ou, pris adjectivement, profitable, utile; le mot كمالندن *kèmalindèn*, mis à l'ablatif, prouve ainsi qu'il est le mot comparé, et donne au mot فايك *faïdè*, qui le suit, la force d'un comparatif. كمالندن فايك *kèmalindèn faïdè*, plus utile que le

savoir, etc. Suivant cette même règle, les Turks disent : بندن بيوك *bèndèn buïuk*, plus grand que moi ; mot à mot : de moi grand. سندن أيو *sèndèn eïu*, mieux que toi ; mot à mot : de toi bien.

التمشنجی مثال

بر کدی ایله سچانلرک حکایه‌سیدر *

بر اوده وافر سچان وارایدی و بر ارسلان کبی کدیك وارایدی بونلردن شکار ایتمدن خالی اولمزایدی سچانلر زبون اولوب بونك دست تسلطندن بیزار اولوب مشاوره ایتدیلر بو کدی بزم کوکمزی کسوب دوکدر دلکدن طشره چقمیه‌لم دیو اتفاق ایتدیلر کدینك ایشی خراب اولدی و اجلق جکرین کباب ایلدی عاقبت ناچار قلوب حیله ایدوب سچانلرك دلیکی اغزنك اولو کبی یاتدی سچانلر کوروب مسرور اولوب چقمغه قصد ایتدیلر بر عاقل سچان بونلری منع ایدوب قورقرم حیله اولمیه کدینك دریسته صمان دخی طولمش کورسم اینانمق احتمالم یوقدر دیدی *

بو اکا مثالدرکه عاقل اولان آدم الدانورسه‌ده انجق بر کره الدانور بر دخی الدانمق احتمالی اولمز * مشهور مثلدرکه کور اودرکه بر دوشدوکی قیویه بر دخی دوشه *

SUITE DE L'ERRATA DU TEXTE TURK.

Lisez	Au lieu de	Ligne	Page
کلن	کلان	7	69
دریای	دریاء	14	69
توز	نوز	3	72
بلوط	بلوطر	14	77
قنغیسی	قنقسی	10	81
ایشیدیجک	یشیدیجک	10	82
امّا	مّا	11	82
باشین	یاشین	6	83
اولیورز	اولیورر	12	92
کوکی	کوی	3	94
یوررسن	نوررسن	14	97
انعام	انعام	3	98
احسانی	احسانی	4	98
قچنکه	قچنده	6	99

SUITE DE L'ERRATA DU TEXTE TURK.

Lisez	Au lieu de	Ligne	Page
مثلدر	مشلدر	11	31
يوقاري	يوقازي	14	32
جزئ	جزء	17	32
يالواروب	يواروب	11	33
سؤال	سؤل	5	35
خاصيتك	خسيتك	4	37
قنغيمز	قنقمز	11	37
ايتمك	ايتك	14	40
طالب	طاليب	9	42
دايار	ديار	2	43
صفا	سفا	5	47
قورومق	قورمق	10	47
ذوكرد	زوكرد	13	51
بونى سوبلديلر	بونى سوبلديير	10	52
صورتنى	سورتنى	9	53
اشكنى	اسكنى	8	54
كولكدده	كولكلك	6	55
يبان	ييان	3	57
خراب	خرابه	9	60
بيكار	باش	12	62

ERRATA

DU TEXTE TURK.

Lisez	Au lieu de	Ligne	Page
نسخه	تسخه	3	3
مثللر	مثلّر	1	4
مثل	مثال	2	4
ايله	ابله	9	4
چرتليق	چرنلاق	1	6
اياغى	اياعى	17	9
باغچه	باعچه	8	10
واقعسيدو	وقعسيدر	14	11
طاوده	تواده	4	15
ثارلا	نارلا	2	17
قولاغز	قولاعر	2	23
پير	après ايله	13	23
نه	ده	2	25
ضابط	طبيط	15	26
نه	ده	1	27
قاپدي	قوردى	2	29
ضررکه	ضررنه	8	29

کندومزك بلورز اللهدن بلوب شکر ایتمزز لکن مال و منفعت جلهسی اللهدن کلور بز شکر ایتمیوب ویردوکی نعمتی و مالی انکار ایدرسك الله تعالی غضب ایدوب ارماق کبی بزی قورودر*

اللی التنجی مثال
روزکار ایله کنشك حکایهسیدر*

بر کون کنش ایله روزکار اتفاق ایدوب کتدیلر کوه دشتی کشت و کذار ایدرکن بر آدمی بولدیلر طاغك اوترمش کنش دیدی بونی بن وارر صویرم روزکار کندی قوتنده مغرور اولوب البته بن صویرم دیدی و شولقدر اسدیکه اغوستوسك حرارتن معتدل ایدوب هوا صوودقجه اول آدم دبلك اثوابنه بورندی روزکار ندقدر زور ایتدیسه بر شیء ایلهمدی کنش سن طور نوبت بکا کلدی دیو عالمه بر حرارت ویردیکه آدم اول حرارتدن اثوابین دکل طونین بله چقردی روزکاره غلب چقدی*

خوش كلوب سزى كولدرر (39) و سويدرر (40)
sèvindirur vè ghuldurur sizi ghèlup khoch
(*nec*) delectat et occupat vos adveniens grata

فليپوسك اوزريمزه كلجكين (41) صوروب
soroup ghèlèdjèin uzèrimizè Filipposun
quæsitantes imminentem irruptionem in nos Philippi

سفر و جنك (42) تداركن كوروب لوازمين
lèvazimin ghurup tèdarikin dgènk vè sèfer
necessaria *negotia* providentes apparatus pugnæ (*nec*) et belli

حاضر ايتمزسكز ديدى بو سوزدن جمله
djumlè suzdèn bou dèdi itmezsèniz hazer
omnis verbis quibus dixit non facitis parata

جماعت حجابه دوشوب ابونك نصيحتى ايله
ilè nasihati bounun duchup hadjaba djèm'at
pro adhortatione illius incidens in pudorem turba

عمل ايدوب مرادى اوزره (43) حركت
harèkèt uzrè muradı idup a'mèl
motum secundum arbitrium *ejus* gerentes actum

ايتديلر *
itilèr.
fecerunt.

بو اڭا مثلدر كه بعض وقت اولوركه
olourki vaqèt ba'zi ki mèsèldur ana bou
evenit ut temporis interdum scilicet simile est illi quod

شاهین دیدیکه بن دلی دکلیمکه الیله حاضر اولان
شکارم برقدایم بیوک لقمه ارامغه کیلایم بلکه بولایم
کوچکندنده محروم قالورم دیدی طوتدی و یدی *
بو اکا مثالدرکه عاقل کمسه کرکمزکه النده اولان از
مالنه قناعت ایتمیوب براغه چوق مال طلبنه کیده
بلکه اول ازدنده محروم قالور *

اللی دوردنجی مثال
قو یرغی کسلمش دلکینک وقعه‌سیدر *

پلیج عظیم قاپیجی اطه طوشانی عظیم طوتیجی
بر ساعت اوزاق یردن دلکیلکی طوبلور غایت
تلبیس براختیاراولنمش دلکی عاقبت طوزاغه دوشوب
بیک بلا و قضا ایله قورتلدی ولکن جبا قورتلمدی
زیرا طوزاقده قویرغنی رهین یرنه براقدی ایمدی
قویرقسز و پر جاب قورتلوب کندیسنه بکزر بر
غیربسی بولنسون دیو اهل معرفت اولدوغندن برکون
آرالرنده دلکیلر مشاورة ایتدکلرنده بو جمله چامورلو
بوللری سوپرر و بوش اغرلق قویرغی نه ایلرز بو

غيرت ويرمك مراد ايتدى (14) نصيحتلى (15)

ghaïret virmèk murad itti nasihattè

animum addendi consilium egit in monitis

هيچ (16) تقصيرلق ايتميوب (17) جان ايله صاغه و

hitch taqsirliq itmëiup djianilè sagha ve

ullâ omissione non factâ totis viribus dextrorsum et

صوله (18) اول قدر (19) چارپنوب (20) كلام دربار-

sola olqadar tcharpenup kèlam durèrbar-

sinistrorsum adeò declamitatus sermonibus gemmatis-

ايله (21) اول قدر بونلره سوز سويلديكه (22) وصفه

ilè olqadar bounlara suz suilèdiki vasfè

cum tot illis verba dixit ut descriptioni

كلمز (23) هيچ بونلره اثر ايتمدى عاقبة ديديكه

ghèlmèz hitch bounlara èsèr itmèdi a'qebèt dèdiki

non veniant ullam eis impressionem non fecit demum dixit

وعظ ايديجى (24) نه ايليه (25) سويلدكمز (26) مقبوله

va'zididgi nè èilèiè suilèdiimuz maqboulè

orator quid faciat quod diximus grato

كچمز زيرا سزه لايق كورنمز (27) ايمدى سزه

ghètchmèz zira sizè laïq ghurunmèz imdi sizè

non venit et vobis dignum non videtur porrò vobis

معقول اولانى سويليهيم (28) *

ma'qoul olani seuilèièim

rationabile quod est dicam

سزه و یردك سز ینه دشمنلکمی ایدرسزکه بزم یورولرمزی
دوکرسز بز شهدی هیچ‌ کزی اولدررزدیو طوتدیلر جمله‌سن
بوغازلادیلر زیرا کوپکلر انك دکل ایدی *
بو اکلامشالدرکه آدم دشمن ایله بارشنجه کرکمزکه بردن
کندویه تسلیم ایله * مشهور مثلدرکه اسکی دشمن
دوست اولماز *

اللی ایکنجی مثال
معده ایله اعضالرك حکایه‌سیدر *

برکون اعضالر بربره کلوب مشاوره ایتدیلر و معده‌دن
شکایت ایدوب ندر بو بزم معده ایچون چکدیکمز زحمت
بزم هربرمز تعیین اولدوغمز ایشه تقیّد ایدر چالشرز
اول هیچ برحرکت ایتمزبزانك قولیمیز بزده چالشیه‌لم
بقه‌لم کوره‌لم او بزسز نه اشلر دیدیلر اتفاقاً کوز بن
کورمم قولاق بن ایشتمم بورن بن قوقلمم اغزدل بن سویلمم
ال بن یاپشمم آیاق بن یورمم دیدی اتفاق اوزره جمله‌سی
اهمال ایدوب تنبللکه یوز طوتدیلر جمله‌سی زبون و بی مجال
اولدیلر عاقبت بربره کلوب حاللرندن شکایت ایدوب

ایناندردی طشره چقردی اول محلله یبان سچانی بوکا دیرکه سزنڭ دایما چکدوککز بومیدر دایما قورقو ایله یرسکز بز کرچك دایما اوت یرز اما کمسه‌دن قورقومز یوقدر بن ذوقمی سنڭ مالکه و نعمتکه دکشمم دیدی کتدی *

بو اکا مثالدرکه فقیرڭ مالی و کچنجکی ازدر اما قورقوسزدر انڭ حالی دولتلودن ایودر اما مالی چوق اولان برحال ایله امین دکلدر * مشهور مثلدر ازچق اشم غوغاسز باشم *

اللی برنجی مثال

قیونلر ایله صلح ایدن قوردلرڭ حکایه‌سیدر *

قوردلرکلوب قیونلر ایله بارشدیلر صلح اوزره اولدیلر براز زمان دوکشمشلر بربرلرینه قیونلر کوپکلرین قوردلر یورولرین رهین وبردیلر براز زمان کچوب قوردلرڭ یورولری اچلق چکوب سزلامغه باشلادیلر و انالرین استدیلر قوردلر اشدنجه سکردرك کلدیلر و دیدیلرکه بزسزڭ ایله بارشوب صلح ایتدك و یورولریمزی

اللنجی مثال

یبان سچانی اوسچانی ایله *

بر یبان سچانی بر اوسچانی ایله دوست اولدی
و بونی ضیافته دعوت ایدوب چاغردی بوده دعوتی
قبول ایدوب کتدی یبان سچانی کندو ایچون ذخیره
تدارک ایتدوکی اوت کوکلری و تحملرندن طعام
کتوردی اوسچانی بو طعامی بکنمیوب دیدیکه سزک
دایما یدوککز بومیدر مضایقه اوزره سز بز شهرده دایما بال
یاغ و شکر اتمک و نفایس طعاملر یرز دیدی یبان
سچانی بو نفایسلری اشیدنجه اغزی صولنوب لطفیله
بنی برکون جاغر بو نفایسلری کوره یم دیدی و برکون
دعوت ایلدی کلنجه او ایچنلك اوتوردیلر بوننك اوکنه
طعام کتوردی جمله یاغلو باللو ایدی طعامه صونجق
محلك اوصاحبی چقه کلدی ایچرو کیرنجه سچانلرك
هر بری بردلکه کیزلندی اوسچانی کوزه‌در ایدی اوصاحبی
چقوب کیدنجه اوسچانی دلکدن چقوب یبان سچاننه
کل سنلك چق یبان سچانی بوحالی قیرده کورمش ایدی
دلکدن چقمغه قادر اولمدی اوسچانی بونی یمین ایله

کوررز و انلرڭ حالنه جالشرز امّا انلرڭ درونلرنلكه الملربن کورمزز*

~~~~~~~~~~~~

قرق سکزنجی مثال

شکارنی ضایع ایدن کوپکڭ وقعه‌سیدر*

بر کوپك اغزینه بر پارچه ات آلوب بر صودن یوزوب کچرکن صوبوزنلك کندی کولکه‌سین کورر کولکلك ات بیوك کورینوب اغزنلكه اتی براغر اول بیوك لقمه قپه صوینڭ اقمه‌سی براقدوغی اتی سوردی کولکه دخی غایب اولدی ایکیسندن دخی محروم قالدی و دیرکه بن نه دلی‌یم اغزمدن لقمهٔ براقدم و حاضر اولمیانه ال اوزاتدم ایکیسندن دخی محروم اولدم دیدی *

بو اکثا مثالدرکه طمعکار اولان آدم الندە حاضر مالین ازین صانوب دخی زیادە تحصیلنه دولاشور کندی مالندن محروم قالور *
~~~~~~~~~~~~

قچرامّا بوينزلرڭ عائلەسندن مراد ايتدوكى يرە كيرەمز اوجى اردندن يتشوب كيك جان اجيسيله ديركه بنم بكندوكم بوينزلربنى اولدردى ديو جان ويرر *
بو اڭا مثالدركه بيوكلوكى استرز بزە فايدەلواولانى استمزز لكين بيوكلكدن باشمزە بلاكلور *

قرق يدنجى مثال
يبان اشكى او اشكى ايله *

بريبان اشكى بر او اسكنى اخوردە كوروب حسد ايدركه بو چوق ارپە ير اوتلق و صمان ير نه كوزل ذوقى وار بن مسكين طاغلرە اوادە ذليل زبون كزرم مضايقه چكرم ديو حيفلنر اتّفاق بركون كوروركه او اشكينه صاحبى اغربوك يوكلتمش اوكينه قانوب دوكه دوكه سوريور بوحالى كورنجه يبان اشكى حالنه شكر ايدوب ديركه بن ارتق سڭا حسد ايتمم زيرا بنم حالم سنڭكندن بيڭ قات ايو در ديدى *
بو اڭا مثالدركه چوق آدم بيوك سلطنتلرو عزّتلر

کندومزك بلورز اللّهدن بلوب شکر ایتمزز لکن مال و منفعت جملەسی اللّهدن کلور بز شکر ایتمیوب ویردوکی نعمتی و مالی انکار ایدرسك الله تعالی غضب ایدوب ارماق کبی بزی قورودر*

اللی التنجی مثال

روزکار ایله کنشك حکایەسیدر*

بر کون کنش ایله روزکار اتفاق ایدوب کتدیلر کوه دشتی کشت و کذار ایدرکن بر آدمی بولدیلر طاغك اوترمش کنش دیدی بونی بن وارر صویرم روزکار کندی قوتنه مغرور اولوب البتّه بن صویرم دیدی و شولقدر اسدیکه اغوستوسك حرارتن معتدل ایدوب هوا صوودقجه اول آدم دبلك اثوابنه بورندی روزکار نەقدر زور ایتدیسه بر شیء ایلەمدی کنش سن طور نوبت بکا کلدی دیو عالمه بر حرارت ویردیکه آدم اول حرارتدن اثوابین دکل طونین بله چقردی روزکاره غلب چقدی*

شاهین دیدیکه بن دلی دکلیمکه الهك حاضر اولان شکارم برقدایم بیوك لقمه ارامغه کیلهیم بلکه بولهایم کوچکندنلك محروم قالورم دیدی طوتدی و یدی *

بو اکا مثالدرکه عاقل کمسه کرکمزکه النك اولان از مالنه قناعت ایتمیوب براغه چوق مال طلبنه کیده بلکه اول ازدنلك محروم قالور *

اللی دوردنجی مثال

قو یرغی کسلمش دلکینك وقعه‌سیدر *

پلیج عظیم قاپیجی اطه طوشانی عظیم طوتیجی بر ساعت اوزاق یردن دلکیلکی طوبلور غایت تلبیس براختیار اولنمش دلکی عاقبت طوزاغه دوشوب بیوك بلا و قضا ایله قورتلدی و لکن جبا قورتلمدی زیرا طوزاقده قویرغنی رهین یرنه براقدی ایمدی قویرقسز و پر جاب قورتلوب کندیسنه بکزر بر غیربسی بولنسون دیو اهل معرفت اولدوغندن برکون آرالرنلك دلکیلر مشاورة ایتدکلرنلك بو جمله چامورلو یوللری سوپرر و بوش اغرلق قویرغی نه ایلرز بو

فهرست الکتاب

ا

سزه ویردك سز ینه دشمنلکمی ایدرسزکه بزم یورولرمزی دوکرسز بز شهدی هیچکزی اولدررزدیو طوتدیلر جملهسن بوغازلادیلر زیرا کوپکلر انلك دکل ایدی *

بو اکا مشالدرکه آدم دشمن ایله بارشنجه کرکمزکه بردن کندویه تسلیم ایله * مشهور مثلدرکه اسکی دشمن دوست اولماز *

اللی ایکنجی مثال

معك ایله اعضالرك حکایهسیدر *

برکون اعضالر بربره کلوب مشاوره ایتدیلر و معدهدن شکایت ایدوب ندر بو بزم معده ایچون چکدیکمز زحمت بزم هربرمز تعیین اولدوغمز ایشه تقید ایدر چالشرز اول هیچ بر حرکت ایتمز بز انك قولیمیز بزده چالشیهلم بقهلم کورهلم او بزسز نه اشلر دیدیلر اتفاقاً کوز بن کورمم قولاق بن ایشتمم بورن بن قوقلمم اغز دل بن سویلمم ال بن یاپشمم آیاق بن یورمم دیدی اتفاق اوزره جملهسی اهمال ایدوب تنبللکه یوز طوتدیلر جملهسی زبون و بی مجال اولدیلر عاقبت بربره کلوب حاللرندن شکایت ایدوب

بیوینجه بسلرسڭ سنی آرقمه آلوب دیلدڭڭ یره فی الحال ایصال ایدرم *

بو مثلڭ فائدهسی بودرکه بر کشی کرکدرکه انعام و احسانی اهلنه و مستحقنه ایلیه و انی طرح و ردّ ایلمیه *

طوقسانڭ بشنجی مثل

آرسلان ایله دلکی حکایهسیدر *

بر آرسلان بر کرّة کنشڭ اسلکندن بر مغارهنڭ ایچنه کولکهلنهڭ ایچون کیردی مغارهنڭ ایچنك یاتدوکدن صکره بر قرنجه کلوب آرقهسنك یورومکه باشلادی آرسلان دخی آیاغه صچرایوب قورقوسندن صاغنه صولنه نظر ایلدی و دلکی انی کوروب کولدی و دیدیکه قرنجهدن بیله قورقهام سن نیچون قورقارسن آرسلان دیدیکه بنم اندن خوفم یوقدر لکن بوبله ضعیف حیوان بنم اوزرمه بندوکندن بڭا عار کلدی *

بونڭ مثالی بودرکه عاقل اولانه خوارلق و نقصان عرض اولهکدن یرامزدر و بدتردر *

اللنجی مثال

یبان سچانی اوسچانی ایله *

بر ییان سچانی بر اوسچانی ایله دوست اولدی و بونی ضیافته دعوت ایدوب چاغردی بوده دعوتی قبول ایدوب کتدی یبان سچانی کندو ایچون ذخیره تدارک ایتدوکی اوت کوکلری و قحملرندن طعام کتوردی اوسچانی بو طعامی بکنمیوب دیدیکه سزک دایما یدوککز بومیدر مضایقه اوزره سز بز شهرده دایمابال یاغ و شکر اتمک و نفایس طعاملر یرز دیدی یبان سچانی بو نفایسلری اشیدنجه اغزی صولنوب لطفیله بنی برکون جاغر بو نفایسلری کوره یم دیدی و برکون دعوت ایلدی کلنجه او ایچنلک اوتوردیلر بونک اوکنه طعام کتوردی جمله یاغلو باللو ایدی طعامه صونجق محللک اوصاحبی چقه کلدی ایچرو کیرنجه سچانلرک هربری بردلکه کیزلندی اوسچانی کوزه‌در ایدی اوصاحبی چقوب کیدنجه اوسچانی دلکدن چقوب یبان سچاننه کل سنلک چق یبان سچانی بوحالی قیرده کورمش ایدی دلکدن چقمغه قادر اولمدی اوسچانی بونی یمین ایله

طوقسان ایکنجی مثل

دمورجی ایله کلب مثلیدر *

بو دمورجینڭ بر کوپکی وار ایدی دمورجی هر بار که ایش ایشلر ایدی کلب اول واقتلق دائم اویور ایدی ایشدن اوصانوب یولداشلری ایله اتمک یمکه اوتوردقلرنلق کلب اویانوب یانلرینه کلوردی دمورجی کلبه دیدیکه ای یرامز کلب بر چکیچ اوردوغمز زمانلق یر صرصلور ایکن نه عجب اویانمزسن امّا بز اتمک چینر ایکن اغزمزڭ صداسندن اویانورسن *

بو آڭا بکزردرکه بعض آدم نماز ایچون اذان اوقونورکن اویور و ایشتمز امّا صوت نایی و ایرلامق صداسنی و سایر لهو و لعبه متعلّق اولان سازلری ایشدیجک آردنجه کیدر و کوش جانیله استماع ایلر *

و دخی اڭا بکزرکه بعض آدم کندو ساننه یرامیان نسنه‌یی دکلر کندو ایچون هم دنیاده هم آخرتلق لازم اولان نسنه‌دن تغافل ایدر بو ایسه جهل اکبر و سفاهت محضدر *

کوررز و انلرڭ حالنه جالشرز اما انلرڭ درونلرنڭکه الملربن کورمزز*

قرق سکزنجی مثال
شکارنی ضایع ایدن کوپکڭ وقعه‌سیدر*

بر کوپك اغزینه بر پارچه ات آلوب بر صودن یوزوب کچرکن صوبوزنڭ کندی کولکه‌سین کورر کولکڭ ات بیوك کورینوب اغزنڭکه اتی براغر اول بیوك لقمه* قپه صوینڭ اقمه‌سی براقدوغی اتی سوردی کولکه دخی غایب اولدی ایکیسندن دخی محروم قالدی و دیرکه بن نه دلی‌یم اغزمدن لقمه براقدم و حاضر اولمیانه ال اوزاتدم ایکیسندن دخی محروم اولدم دیدی *

بو اکثا مثالدرکه طمعکار اولان آدم النده حاضر مالین ازین صانوب دخی زیاده تحصیلنه دولاشور کندی مالندن محروم قالور*

سببله دیکن بستانک ایچنك چوغالوب قوی اولدی و بوداقلری جمله اطرافنك اولان آغچلره متفرّع اولدی و کوی یر ایچنه قوّتلنوب طاغلدی ودیکن ایله بستان طولوب کیمسه ایچنه کیرمکه قادر اولمادی *

بو مثل اکا بکزرکه بر آدم بر یرامز کشی ایله قونشسه نقدر اکا اعزاز و اکرام ایلسه شرّت و تمرّدی زیاده اولور و اکا احسان ایتدکچه اول اساءتی زیاده ایلر *

طوقسانتجی مثل

ارسلان ایله اوکوز حکایه‌سیدر *

ارسلان بر کرّه بر اوکوزی اولدرمک مراد ایلدی لکن اوکوز شدید اولمغین بر اوغوردن اوزرینه هجوم ایتمکه جراءت و جسارت ایلمدی پس بر حیله ایله انی تنهاسنه کتورمک قصد ایلدی دیدیکه بن بر قوزی بوغازلمشم بنم قوناغمه کل انی پشوروب سنکله بیله ییه‌لم اوکوز دعوته اجابت ایتدی قوناغه کلدکلرنك اوکوز کوردیکه ارسلان قتی چوق اودون تدارک ایلمش و ایری شیشلر پیدا ایتمش اوکوز بونی کوردکدن صکره اورادن قچمغه

کندومزه کوندلم یارین صباح بزکندومزکلوب بچه‌لم دیدی بو خبری چایر قوشی ایشیدنجه یورولرینه دیرکه همان تیزکیده‌لم شیمدنصکره اکلنمک جایز دکل دیو یورولریله چقدی کتدی *

بو اکا مثالدرکه بر کمسنه کندو ایشنی اِله اینانوب تسلیم ایتمیه یانکزکندویه کونسه کرک * مثلدرکه دیمشلر اِل الک ایشین کورمز اقچه‌سینی خرج ایدر دیرلر *

قرق التنجی مثال

صوده سورتنی کورن کیککک حکایه‌سیدر *

بر کیک صوصایوب بر چشمه کنارنه کلوب صویه صونه‌جق محلده باشنک و بوینزلرینک عکسنی آینه کبی کورنجه بکنوب ایدر نه‌کوزل حیوانیم و نه کوزل بوینزلرم وار دیوکندو کندویه افتخار ایدرکن برازدن صکره ایاقلرین کورور انجه قایشه بکزر بوحال اوزره کورنجه ملول اولوب دیرکه ای واه ایقلرم باشمه اوبمز دایما بو ایقلرمدن اوتانرم بوفکرده ایکن قرشودن جلّاد کبی براوجی کورنجه جان باشنه صچرایوب اورمانه

سکسن یدنجی مثل

بالته ایله آدم مثلیــــدر*

بو مثل کندو دشمنلرینه امداد ویرن آدملرک شبهه‌سز هلاک اوله‌لرینی بیان ایتمک ایچون تمثیلدر*

برآدم بر بالته پیدا ایدوب اغاجلره رجا ایتدیکه اکا اک قوی اغاجدن بر صاب الیویره‌لر و اول اغاجلرک جمله‌سی یبان زیتونندن ویرلسون دیو امر ایتدیلر و بوبابجنه اول بالته‌نک صاحبی اول برکذاری قبول ایدوب بالته‌سنه اویدردقده میشه‌لری و اولبر اغاجلری بالته‌سی ایله کسمکه باشلدی اول اثناده بلوط اغاجی دیش بوداق اغاجنه دیدیکه ایشته بز تحقیق کندو نادانلغمز سببیله قتل اولبورر*

سکسن سکزنجی مثل

آسلان ایله اوکوزلر مثلیدر*

آرسلان ایکی اوکوزک اوزینه کلدی اوکوزلر ایکیسی دخی. بربره محتمی اولوب بوینوزلر ایله دوکشهکین

يبان سچانلری چفتلشوب ایچلرندن بری آنسزین
اول یتان ارسلانڭ اوزرینه سچرادی اولوقت ارسلان
دخی اوبانوب انی محکم قاورادی امّا اول سچان
دخی اول صوچ کندو عقلسزلغندن ظهور ایلدیکنی
اقرار ایدوب امان دیدی و ارسلاندن انتقام
المسنی کندو شاننه لایق کورمیوب سچانڭ صوچنی
بغشلدی لکن کونلرده بر کون ارسلان کیجه ایله
کزرایکن بر چقوره دوشدی و دوزاغه طونلدیغنی دویوب
قتی اواز ایله چاغرمغه باشلدی سچان دخی انڭ
بویله مفرد سسنی الدقلہ سکردوب قورقمه سن بکا
فلان وقتله بر بیوك ایلك ایتدیكڭ ایچون بن
دخی سکا اویله ایلك ایتسم کرك دیو فی الحال
دوزاغڭ جمله باغلرینی یوقلمغه باشلدی و کومکه قولای
اولان باغلری بولدقلہ دیشلری ایله کمروب دوکملری
کسدی و بوبلجنه اول سچان ارسلانی قورتروب اورمانه
تسلیم ایلدی *

عتاب ایدر بهی الچق جانورسن کیمسن که بنم یانمه
اوتورمغه قادر اولهسن دیو قودی سوری سکّک ارسلانڭ
بو خورلمه‌سندن الم چکوب دیرکه نیچون بکا بوبله
خوربقرسن اپادشاهلغکه نه عجب مغرورلنورسن سندن
هیچ قورقمم سنڭ بورنن ایندرمکه قادریم وجنك ایدرم
کل کولشه‌لم دیدی بونی ارسلان عهله صایمینجه
سوری سکّک تزبده ارسلانڭ بورننه کیردی چوق زحمت
ویردی ارسلان الهندن کندوی یردن یره اوردی و
قوبرغین چارپارایکن بی مجال قالوب یقلدی اول
ادنا جنوار ارسلانه غالب اولوب زبون ایلدی و مغرورلق
ایله ارسلانی استهزا ایدوب دیرکه سن جنورلرڭ
پادشاهی ایکن کوردکمی الچق و زبون جانور سنی
نیجه بصدی شمد نصکره مغرورلنمه دیدی اندن
قالقوب شهرهٔ کتدی بن ارسلانی بصدم دیو راست
کلدوکنه مغرورلنوب سوبلر کزردی بواثناده غافل ایکن
اورمجك پنجه سنه دوشوب هلاك اولدی *
بو اکا مثالدرکه بعض محل اولورکه بیوکلر کوچکلره
باصلر * ایکنجی فایده‌سی اولدرکه چوق اولورکه زیاده

پادشاهڭ صحتی ایچون نذرلر ایتمش‌ایدم اطراف
واکنافدن سیاحت ایله کزردم صاغلغڭزه علاج ایچون
اطبا ذولاشدم نه علاج صاغلق آلدڭ دیدی دلکی
دیدیکه حکیملر جله اتفاق ایتدیلرکه بر قورد دری ایکن
دریسین صویوب بورندسز ضعیفلکدن اثر قلمز دیدی
ارسلان دلکینڭ بو نصیحتین قبول ایدوب قوردڭ
دریسین سویرلر و بورندی و اتین یدی بو سیاست
اثناسنده دلکی قورده ستم ایدوب دیرکه سن اول
منافقت ایدوب پادشاهی غضبه کتوردڭ صکره کندو
باشڭه کلدی *
بو اکا مثالدرکه کشی هرنه ایدرسه کندویه ایدر *
مشهور مثلدر دوشمنڭه قیوی بوینجه قاز زیرا کندڭ
ایچنه دوشرسن دیرلر *

قرق اوچنجی مثال
ارسلان ایله سوری سڭکڭ وقعه‌سیدر *

برکون بر ارسلان یاننه بر سوری سڭک بی باك
و بی پروا اولوب اوتوردغن کورنجه غضبه کلوب بوڭا

آلدی و اوه کتورنجه اشجی بالغنك قرنین یردی و یوزکی
بولوب سوبنه‌رك کتوروب دولتلوبه تسلیم ایتدی *
بو اڭا شالدرکه قچان الله تعالی بر کمسهٔ سور هر
مصلحتنی دخی تدبیر ایدر *

سکسن اوچنجی مثل

خسته چیلاق مثلیدر *

بر چیلاق چوق خسته اولوب صاغلغندن امیدنی کسدکده اناسنه رجا ایتدیکه عبادتکاهلره واروب صاغلغی ایچون چوق خیرلو نیتلر ایلیه و اناسی دخی جواب و یروب دیدیکه خاطرك ایچون بن بو خدمتی کورورم لکن قورقرمکه زحتم بوشه کیده زیرا سن صاغلغنده دایما عبادتکاهلری محرابلریله مردارلر ایدك شمدی نه یوز ایله استرسن که بن سنڭ ایچون شفا رجاسنه واره‌یم و بو رجا دخی اللهڭ عندنده مقبوله کچه *

بو اکا مثالدرکه کندو مصلحتيني بتورمکه قدیر اوله
و بیوک آدملردن معاونت استیه اول آدم احقدر*

سکسنجی مثال

خزینه ایلـه آدم *

بر آدم مالدار خزینهٔ طپراق ایچینه کومدی هر
کون بر قاچ کرّه کلوب زیارت ایدردی و الی ایله
التونی قارشتروب لازمی ایچون بر دانه الهزدی بر
آدم اول طمعکارك اول محلّه صق صق واروب
زیارت ایتدوکنه شبهه ایدوب فرصت دوشوب دفینهٔ
قلدروب کیدر صاحب دفینه پوت کبی طپهق نیتی
ایله کلدکلی یرنده بولمیوب یوز بیک فریاد ایدوب
کندو کندوبه سوکرکن بوکا بر کمسه راست کلوب
نیچون اعلارسن دیو صوردی شول چقوردهکه کوررسن
بیک چالشمق ایله بر زمان تحصیل ایتدکم خزینه
دفن ایتدم کلوب زیارت ایدردم و بر اقچهسن المزیدم
خرسزلر مالمی المشلر صوران آدم دیدیکه نیچون غم
یرسن ضرر دکلدر بر قولای چارهسی واردر خزینهنك

طوقسان ایکنجی مثل

دمورجی ایله کلب مثلیدر

بر دمورجینڭ بر کوپکی وار ایدی دمورجی هر بار که ایش ایشلر ایدی کلب اول واقتلك دائم اویور ایدی ایشدن اوصانوب یولداشلری ایله اتمك یمكه اوتوردقلرنك کلب اویانوب یانلرینه کلوردی دمورجی کلبه دیدیکه ای یرامز کلب بر چکیچ اوردوغمز زمانك یر صرصلور ایکن نه عجب اویانمزسن امّا بز اتمك چینر ایکن اغزمزڭ صداسندن اویانورسن

بو آكا بکزردر که بعض آدم نماز ایچون اذان اوقونورکن اویور و ایشتمز امّا صوت نابی و ایرلامق صداسنی و سایر لهو ولعبه متعلّق اولان سازلری ایشدیجك آردنجه کیدر و کوش جانیله استماع ایلر

و دخی اكا بکزرکه بعض آدم کندو ساننه یرامیان نسندیبی دکلر کندو ایچون هم دنیاده هم آخرتك لازم اولان نسندن تغافل ایدر بو ایسه جهل اکبر و سفاهت محضدر

>>o<<

کوررز و انلرڭ حالنه جالشرز اما انلرڭ درونلرنلكه الملرين كورمزز*

قرق سکزنجی مثال

شكارنی ضایع ایدن کوپکڭ وقعه‌سیدر*

بر کوپك اغزینه بر پارچه ات آلوب بر صودن یوزوب کچرکن صوبوزنلك کندی کولکه‌سین کورر کولکلك ات بیوك کورینوب اغزنلكه اتی براغر اول بیوك لقمه قپه صویك اقمه‌سی براقدوغی اتی سوردی کولکه دخی غایب اولدی ایکیسندن دخی محروم قالدی و دیرکه بن نه دلی‌یم اغزمدن لقمهٔ براقدم و حاضر اولمیانه ال اوزاتدم ایکیسندن دخی محروم اولدم دیدی *

بو اکا مثالدرکه طمعکار اولان آدم النده حاضر مالین ازین صانوب دخی زیاده تحصیلنه دولاشور کندی مالندن محروم قالور*

قاصینك سوزینه باقوب اوغلینی اردینه آلدی اندن برقاچ سفرجیه راست كلور بونلری كورنجه بربریله سویلشرلر بونلر دلیمیدر ظاهر بونی صاتمغه كتوررلر بوایسه اولیور مكر دریسین صاترلر دیرلر دكرمنجی بیزار اولوب دیركه بن بونلرك جملەسنك كوكلنجه نیجه وارەیم دیوانه اولدوم دیوب ایكیسی دخی اینوب یایان اولدیلر اشكی بوش سوردیلر قرشودن بر شهرلو كاوب تعجب ایدوب اشك یوكسز راحت كیده دكرمنجی یوروسیله یایان یوروبه بو نقدر بیوك اشكلكدر دیدی بونی یشیدیجك كرچك بن اشكیم راست كلنك سوزین قبول ایتدم ثا شمدنصكره سوبلین سوبلسون بن باشمه مختارم دیدی و بلدوكن ایتدی *

بو اكا مثالدركه احقدر اول كمسەكه جملەنك مرادنجه حركت ایده *

کندومزه کونه‌لم یارین صباح بزکندومزکلوب بچه‌لم دیدی بو خبری چایر قوشی ایشیدنجه یورولرینه دیرکه همان تیزکیده‌لم شیمدنصکره اکلنمک جایز دکل دیو یورولربله چقدی کتدی *

بو اکثا مثالدرکه بر کمسنه کندو ایشنی اله اینانوب تسلیم ایتمیه یانکزکندوبه کونسه کرک * مثلدرکه دیمشلر ال الک ایشین کورمز اقچه‌سینی خرج ایدر دیرلر *

قرق التنجی مثال

صوده سورتنی کورن کیککک حکایه‌سیدر *

بر کیک صوصایوب بر چشمه کنارنه کلوب صوبه صونه‌جق محلده باشنک و بوینزلرینک عکسنی آینه کبی کورنجه بکنوب ایدر نه‌کوزل حیوانیم و نه کوزل بوینزلرم وار دیوکندو کندوبه افتخار ایدرکن برازدن صکره ایاقلربن کورور انجه قایشه بکزر بوحال اوزره کورنجه ملول اولوب دیرکه ای واه ایقلرم باشمه اوبمز دایما بو ایقلرمدن اوتانرم بوفکرده ایکن قرشودن جلاد کبی بر اوجی کورنجه جان باشنه صحرایوب اورمانه

يتمش بشنجی مثال

بر دیوانه‌نك حكایه‌سیدر *

بر شهرده بر دیوانه واربدی دایما دلال كبی ندا ایدوب سزه عارفلك صتایم دیربدی خلق عارفلكی صاتون الىغه جمع اولدیلر دیوانه مسخره‌لق ایدوب اقچه استیوب ویرنك یوزینه بر شدید سله اوروب الینه ایكی قولاج اپلك ویردی كمی طاربلوب سوكوب و كمی سكوت ایدوب اوتنارق اوبنه كیدردی عقللو اولان دلینك بوبله حركتین مسخره‌یه آلوب ذوق ایدردی الدانلردن بری صبر ایده‌میوب الندە اپلك ایله بر عارفك یانىنه وارر نصیحت استمكه اول دیركه اول دلی دكلدر عارفدر بو اپلكدن مرادی تحقیق عارفلكنی بزه بلدرمكدر اول اپلك بویی قدر دلیلردن اوزاق اولمق كرك دیدی *

بو اڭا مثالدركه دلیلردن صاقنوب انلردن اوزاق اولان آدم چوق عارفدر *

قورقولويردن قورتلورسن وصانهدوغڭ يردن قورناهازسن* خلق آرسنلڭ مشهور مثلدركه اتادوغن طاش باش یارار*

ـــــــــــ

قرق دوردنجی مثال
ارق کلنجکڭ حکایه‌سیدر*

بر اچ کلنجک بر طار دلکدن بر بغدای انبارنه کیردی حرصندن اشتاه ایله عادتندن زیاده یروغایتله سمیرر بر قاچ کوندنصڭره سس اشدوب قورقوسندن قچمق استیوب کیردوکی دلکه کلور اما سمزلکندن صغمزبر سچان انی مسخره یه آلوب کولر و دیرکه ایشڭ کوزل بتدی نه مونلو حالکه نه کوزل سمردڭ اما بلهسنکه ارق کلدڭ ارق کیدرسن *

بو اڭا مشالدركه چوق زوکرد آدم بیوک مرتبه یه یتشوب چوق مال جمع ایدر اما کاهیجه صنوب چوق بلایه اوغرار و قضاده باشلرینه تیز کلور* مشهور سوزدرتیز بتن تیز بیتر*

قانین کورنجه شاشر دیرکه کوچك پلوط بوقدر قان چقردی یا قباق کبی بیوك اولیدی حالم نیجه اولوردی دیو جرمنه اقرار ایدوب استغفار ایدر *

بو اکا مثالدرکه الله تعالینك حکمتنه قارشمق لایق دکلدر هر ایشده حکمتن کندی بیلور *

یتمش اوچنجی مثال

استردیه ایله ایکی بولجی *

ایکی یولجی ایاقداش اولوب دکز بالیسنده کچرکن بر استردیه بولدیلر پای ایتمده نزاع وقع اولدی اول محلده داندین نام بر آدم اوزرلرینه کلوب قاضی اولوب استردیهٔ آلدی یوتدی بعده قبوقلرك برین بر دعواجیه و او برین اول بر دعواجیه ویروب بو منوال اوزره فصل ایدوب یوللادی *

بو اکا مثالدرکه دعوانك کزبده‌سین قاضیلر کندولر یودر دعواجیلر بو اراده مالارین غائب ایدر *

پادشاهڭ صحتی ایچون نذرلر ایتمش‌ایدم اطراف واکنافدن سیاحت ایله کزردم صاغلغڭزه علاج ایچون اطبّا ذولاشدم نه علاج صاغلق آلدڭ دیدی دلکی دیدیکه حکیملرجله اتفاق ایتدیلرکه بر قورد دری ایکن دریسین صویوب بورنه‌سز ضعیفلکدن اثر قلمز دیدی ارسلان دلکینڭ بو نصیحتین قبول ایدوب قوردڭ دریسین سویرلر و بورندی و اتین یدی بو سیاست اثناسنده دلکی قورده ستم ایدوب دیرکه سن اوّل منافقت ایدوب پادشاهی غضبه کتوردڭ صڭره کندو باشڭه کلدی *

بو اکا مثالدرکه کشی هرنه ایدرسه کندویه ایدر* مشهور مثلدر دوشمنڭه قیوی بوینجه قاز زیرا کندڭ ایچنه دوشرسن دیرلر*

قرق اوچنجی مثال

ارسلان ایله سوری سڭکڭ وقعه‌سیدر*

برکون برارسلان یاننه بر سوری سڭک بی باك و بی پروا اولوب اوتوردغن کورنجه غضبه کلوب بوڭا

دیرکه کاه اکسک کاه ارتق اکر میخانیه وارمزسم قزاندوغم بکا یتشوردیدی مالدار سوزندن حظ ایدوب یوز غروش ویردی ویه وایچ ذوق ایله دیدی پاپوچجی بو اقچهٔ بر خزینه صانوب طپراغه کومدی ارتق تورکی چاغرمز اولدی و راحت ایله اویومز اولدی دفیندن کوزین ایرمیوب بتون کون بقردی خیال ایله اویومیوب صباح اولوردی برقاچ زمان بو حال ایله کچدکدنصکره مالداره واروب ویردیکک اقچهٔ آل بنم اویقومی بکا کیرو ویر دیدی *

بو اکا مثالدرکه جله دنیا مالی کوکلک پهاسنه یتشمز *

یتمش برنجی مثال
بر ارماق ایله یولجینک حکایه‌سیدر *

بر یولجی کیدرکن خرسزلر یولنه اوغریوب قچوب بیک بلا ایله جانین قورتارر قاچوب کیدرکن بر بکار اوکینه کلور بر مقدار یغمور یاغمش طاغدن سیل کورلتی و شمانه ایله اینوب بیکاره قرشر بو آدم کنارینه کلوب بر از فکرایدر عاقبت توکل اولوب صوی اونه

قرق برنجی مثال

بر ظالمك اولمسی *

بر کون بر ظالم اولندی و بر عظیم جمعیت ایتدی بو دوکنك حاضر اولان خلق عظیم شنلکلر و دونانمه ایدوب جان کوکل ایله ذوق و صفا ایدرلردی بر حریف خلقك بو جمعیتنك افراط اوزره سرورلرین کوروب دیرکه زمان اوّلك کنش اولنهکه مراد ایتدی قربغهلر اشدوب فریاد ایدرلرکه های واه بزم حالمزه کنش یالکز بر ایکن بتون عالمه حرارتله نه قدر زحمت ویرر اکر اولادلری اولورسه جمله دریالر قورمق مقرّردر دیرلر اول عارفك بو مثالی سویلمدن مرادی اول ایدیکه خلقك جمعیتی سروری بی مجال ایدی *

بو اکا مثالدرکه شول قومکه ظالم اولان حاکملرك عظمتنه و جبّارلغنه مسرور اولور معنیك ضررنه مسرور اولور *

قرقنجی مثال

کنونه شکایت ایدن طاوسک وقعه‌سیدر *

بر طاوس کنونه شکایت ایدوب سن بڭا نه اصل مسخره سس ویردڭ کمسه بکنمز لایق اولان اول ایدیکه بلبله بر کوچك قوش ایکن ویردکڭ بڭا اول سسی ویریدڭ دیدی کنون طاریلوب جواب ویروب دیرکه بهی حسود نیچون ویردوکم قویرغه قناعت ایدب حالکڭه شکر ایتمزسن اول قویرق سببیله قوشلرڭ اراسنده جلەدن زیبا و مزین سن قویرغڭ جوهرفروش دکانی کبی شعلە ویرر بر حیوانه جلە حسن بولنمز حیوانلرڭ هر بری حالنه قناعت ایدر سنده حالکه قناعت ایله اکر ایتمزسڭ حقڭدن کلوب ویردوکم توبلری بولرم *

بو اکا مثالدرکه لایق اولدرکه حالمزه قناعت ایدوب شکر ایده‌لم شکایت ایله بلکه حالمزدن بتره دوشرز * مشهور مثلدر یغموردن قاچان البتّه طولوبه اوغرار دیرلر *

>>>0<<<

اوتوز سكزنجى مثال

ارسلان دريسنه كيرن اشككڭ مثليدر*

بر اشك ارسلانڭ دريسنه كيروب خلقى قورقوتدى امّا احمق قولاغينڭ اوجنى كوستروب تلبيسلكين بلدردى *

بو اڭا مثالدركه چوق آدم بيوك كورنور و مغرورلنور امّا كندو احمقلغندن عيبلكين ميدانه چقرر *

اوتوز طوقزنجى مثال

اوق ايله اورلان قوشڭ حكايه‌سيدر *

بر قوش اوق ايله اورلوب يارلندى كندو كندى ايله حيفلنوب ديركه ندر بو بنم طالعسزلكم و چكديكم بلا كنه كندمدندر زيرا بنى اوران اوق بنم قنادم ايله اوچر *

بو اڭا مثالدركه البتّه بزه كلن قضا كندو عصيانمزدندر * بر دخى فايده‌سى كشيه اول بلاكوچ كلوركه كندو ايلك ايتدوكى آدمدن كله * مشهور مثلدركه قرناله بر اوق طوقنمش كنه كندى قنادندن ديرلر *

کلور امّا کندو جنسی. و تعلّقاتی انی بو حالك چبلاق و قانه مستغرق کورنجه بلدیلر و آرالرندن طشره براقدیلر تلبسلکی سببیله نه طاوس اولدی و نه قرغه‌لقدن چقوب یولق ذلیل ناچار قلدی *

بو اکَنا مثالدرکه چوق کمسه غیربلرك مالی ایله زنکین و معموردر امّا مرتبه‌سندن دوشوب صنغون اولور حاللرنه کمسه مرحمت و امداد ایتمز *

اوتوز یدنجی مثال

اکه ایله یلانك وقعه‌سیدر *

بر یلان ساعتجی دکّاننه کیردی ییجك ارایرق انجق براکه بولدی و یوق یره انی چینمکه چالشور اکه اکا دیرکه سن نه‌یه چالشورسن سنك اول زبون دیشك بنی نیجه چینرکه بن دمری چینرم دشلرك بوغازینه دوکیلور بن سندن هیچ ضرر چکمم دیدی *

بو اکَا مثالدرکه غیربلره ضرر ایتمك استرز امّا اول کندو باشمزه کلور *

کلدوکن کورنجه یاب یاب یانـنه وارر و مردار ایقلربنی
قالدروب افندیسنـک تا اغزینه دیار افندیسی بونی
کورنجه بوخوش کلمیوب بره اوغلان کتور دکنکی دیدی
اشک دکنکی ایشدنجه قورقوسندن اوناترق یرینه کیدر *
بـو اکـا مثـالدرکه هر کشی کندو طبیعتنه کوره
لایق اولان ایشی اشلمک کرک *

اتـوزالتنجـی مثـال

طاوسک قیافتنه کیرن قرغهنـک حکایهسیدر *

بر طاوسک عادتی اوزره یکی تویی بتوب اسکیسی
دوکیلوب بر قرغه دوکلن تویلری بولوب کندی وجودین
انک ایله بزهدی بو تلبس قیافتله سایر طاوسلرک الاینه
قارشوب افتخار ایدوب صالنوب کزرکن اتفاق
اونلک ایله اغزین اچوب قرغه سسی ایله اسکی عادتی
اوزره اوتمکه باشلینجه طاوسلر بونـک حیلهسین دویوب
ارقهسندن اول فاخرلباسی صویدیلر و منقار و پنجهلریله
بونی دوکه دوکه اولوم حدینه قورلر چپلاق وجودی قانه
بولاندی اول حالی ایله کندو جنس قرغهلرک یانـنه

ایتدوکنه بشیمان اولوب تزبّه دنوب بیڭ بلا ایله
اسکی وطننه یتشدی *
بو اڭا مثالدرکه بعض محلده کندو کندیمزه بیوك
کورنوب مغرورلنرز امّا بزدن بیوکلرڭ یاننه واردقده
مقدارمزی بیلورز * مشهوردر دوه‌دن بیوك فیل وار *
ایکنجی مثال بیوکلر اراسنده کوچك اولقدن کوچکلر
اراسنده بیوك اولق ایودر *

التمش دوردنجی مثال
حیوانلری جمع ایدن مشتری *

بر کون مشتری جله حیوانلری چاغروب مرادکز ندر
ویره‌یم دیدی هربری بر شیٔ استدیلر قپلوبغه دیدی
بنم مرادم اودرکه اویمی صرتمده یاپشتره‌سز دیدی مشتری
بونڭ عارنه مخالف رجاسین تعجّب ایدوب بو
اعرلغی نیلرسن دیدی قپلوبغه دیدیکه انڭ ایچون
استرمکه مراد ایتدوکم یره کتورم تاکه یرامز قوڭشو یاننده
اوتروب بلاسین چکمه‌یم دیدی *
بو اڭا مثالدرکه یرامز قوڭشودن کم شیٔ یوقدر *

بوغازنه بر چاك اصالرده انك سسندن كدينك
كلدوكن دويه‌لر و بو اتفاق اوزره چاك پيدا ايتديلر
اما كدينك بوينده اصغه چاره بوله‌مديلر بری برينه
تكليف ايتديلر بری دخی جرأت ايده‌مدی *
بو اكا مثالدركه چوق شیء ايتمكه نيتی قولای
ايدرز اما صوكی كوچ كلور باشه چقمز * مشهوردر اكر
دلدن كلان الدن كليدی كدالرقالميه سلطان اوليدی *

التمش اوچنجی مثال
دريايه كيدن بالغك وقعه‌سيدر *

بر ارماقده بر بيوك بالق وارايدی و اوراده اولان
كوچك بالقلره حكم ايدوب كيمين يرايدی و كيمين
ضبط ايدردی زيرا اول محلده كندندن بيوك بالق
يوق ايدی بر كون مغرورلنوب بن بوبله قوت ايله
بويله يرده نه طوررم بنم لايقم دريا محيطدر ديو
صوبوك اقنديسی ايله دريايه اقدی قچن كه درياده
بيوك بالقلری كورديكه انلره بر لقمه اولور بو ايشی

التمش برنجی مثال

طوکز دیشیسی ارسلان دیشیسی ایله *

بر طوکز دیشیسی بر ارسلان دیشیسنه استهزا طریقیله دیرکه سن دایما بررجك طوغررسن تنبل سن کورکه بن دوردر بشر طوغررم دیر ارسلان بونك سوزندن کولوب دیرکه بن برر طوغررم امّا ارسلاندر سنك طوغردغك التسی قارشوطورەمز *

بو اکا مثالدرکه بعض اهل صنعت کونده انجق بر ایش چقرر امّا اول بربنك بیکینه برابر کلور * عربجه بر مثال واحدکالف یعنی بر بیك کبی در دیمك اولور *

التمش ایکنجی مثال

سچانلرك مشاورەسی *

بر کون سچانلر بربره کلوب کدیدن شکایت ایتدیلر مشاورە ایتدیلرکه عجبا نه تدبیر ایلەلم که کدینك ضررندن امین اولاوز دیو مشاورەده هربری عقلی یتشدوکی قدر بر سوز سویلدیلر عاقبت کدینك

قرق برنجی مثال
بر ظالمك اولمسی *

بر كون بر ظالم اولندی و بر عظیم جمعیت ایتدی بو دوكنك حاضر اولان خلق عظیم شنلكلر و دونانمه ایدوب جان كوكل ایله ذوق و سفا ایدرلردی بر حریف خلقك بو جمعیتنك افراط اوزره سرورلرین كوروب دیركه زمان اوّلك كنش اولنجه مراد ایتدی قربغهلر اشدوب فریاد ایدرلركه های واه بزم حالمزه كنش یالكز بر ایكن بتون عالمه حرارتله نه قدر زحمت ویرر اكر اولادلری اولورسه جمله دریالر قورمق مقرّردر دیرلر اول عارفك بو مثالی سویلمدن مرادی اول ایدیكه خلقك جمعیتی سروری بی مجال ایدی *

بو اكا مثالدركه شول قومكه ظالم اولان حاكملرك عظمتنه و جبّارلغنه مسرور اولور معنیك صررند مسرور اولور *

⊳⊳◉⊲⊲

اللی طوقزنجی مثال

کچی یوروسیله *

بر کچی حولیدن چقوب اوتلامغه کیدنجه یوروسنه اصهرلدی قپوی پک قاپه بندن غیری بر کمسه کلورسه صاقنوب اچمه دیدی اتفاق بر قورد بو کچینک اوتلادغن کورنجه ایو فرصتدر یورو اناسزدر دیو قپوی دق باب ایتدی اوغلاق قپو اردینه کلوب کیمدر دیو صوردی قورد اناکیم دیو کچی سسی ایله جواب ویردی اوغلاق اناختار دلیکندن کوردیکه اناسی دکل جواب ویروب دیدیکه سن قورد سن حیله ایله بنی الدانمق استرسن بن الدانمم او فکرده اولمه دیو قپوی اچمدی قورد اوتانرق دوندی کتدی *

بر اکا مثالدرکه هر کشیه لازمدرکه اناسنک و باباسنک سوزینه مطیع اولوب امرینه مخالفت ایتمیهلر قصادن قورتلالر * ایکنجی فایدهسی دخی منافقک یوزینه کولمهسنه و خوش آمدسنه ایناتمق کرک زیرا قلبی دلنه اویمز *

⋙◎⋘

اوتـوز سکزنجی مثــال

ارسلان دریسنه کیرن اشکک مثلیدر*

بر اشک ارسلانـک دریسنه کیروب خلقی قورقوتدی اما احمق قولاغینـک اوجنی کوستروب تلبیسلکین بلدردی*

بـو اکـا مثـالدرکه چوق آدم بیوک کورنور و مغرورلنور اما کندو احمقلغندن عیبلکین میدانه چقرر*

اوتـوز طوقزنجـی مثـال

اوق ایله اورلان قوشک حکایه‌سیدر*

برقوش اوق ایله اورلوب یارلندی کندو کندی ایله حیفلنوب دیرکه ندر بوبنم طالعسزلکم و چکدیکم بلا کنه کندمدندر زیرا بنی اوران اوق بنم قنادم ایله اوچر*

بـو اکـا مثـالدرکه البته بزه کلن قضا کندو عصیانمزدندر* بر دخی فایده‌سی کشیده اول بلا کوچ کلورکه کندو ایلـک ایتدوکی آدمدن کله* مشهور مثلدرکه قرناله بر اوق طوقنمش کنه کندی قنادندن دیرلر*

التمش التنجی مثال

ایکی اشکک وقعه‌سیدر *

بر اشکجینک ایکی اشکی وار ایدی بربنه توز
بربنه سونکر یوکلدوب و اوکینه قاتوب اردندن
سورردی بر ارماق کنارینه کلوب کچد ویرن یربنه
توز اشکی سورروب کندو سونکر اشکنک اوستنه بندی
توز کتورن اشک یولدن ازوب چقوره دوشوب اوزرنده که
توز اریدی یوزرک قرشو یقایه چقدی سونکر کتورن
اشک صاحبی اوستونده ایدی اول دخی چقوره
دوشدی سونکرلر اصلانوب صاحبی ایله اول قدر چاموره
باتدیلرکه اکر بر اهل خیر اولمیه ایدی بوغولورلردی *
بو اکا مثالدرکه جمله مخلوق بر حال اوزره کچنوب
زندهکانی ایده‌مزلر البتّه جمله‌نک احوالی بری برینه
مغایردر *

▶▶●◀◀

کلدوکن کورنجه یاب یاب یانـنه وارر و مردار ایقلرینی
قالدروب افندیسنـڭ تا اغزینه دیار افندیسی بونی
کورنجه بوخوش کلمیوب برە اوغلان کتور دکنکی دیدی
اشک دکنکی ایشدنجه قورقوسندن اوناترق یرینه کیدر*
بـو اکـا مثـالدرکه هر کشی کندو طبیعتنه کورە
لایق اولان ایشی اشلمک کرک*

اتـوزالتنجـی مثـال

طاوسڭ قیافتنه کیرن قرغەنـڭ حکایەسیدر*

بر طاوسڭ عادتی اوزرە یکی توبی بتوب اسکیسی
دوکیلوب بر قرغە دوکلن توبلری بولوب کندی وجودین
انـڭ ایله بزەدی بو تلبس قیافتله سایر طاوسلرڭ الاینه
قارشوب افتخار ایدوب صالنوب کزرکن اتفاق
اونڭ ایله اغزین اچوب قرغە سسی ایله اسکی عادتی
اوزرە اوتمکه باشلینجه طاوسلر بونـڭ حیلەسین دویوب
ارقەسندن اول فاخرلباسی صویدیلر و منقار و پنجەلریله
بونی دوکه دوکه اولوم حدّینه قورلر چپلاق وجودی قانه
بولاندی اول حالی ایله کندو جنس قرغەلرڭ یانـنه

قویرق بزه نه یرار کسهک کرک دیدی بگا اعتهاد ایدرسکز هرکس قایل اولور جهاعتدن بریسی نصیحتک پک کوزلدر دیدی لکن لطف أیله بزه دونوب اردنی کوسترکه سگا جواب ویرهلم بو سوزلره بر هو هو هو قوپدیکه قویرغی قصّلمش فقیر کندیسنی دگلدمدی آرتق قویرق کسلمسنه چالشمق نافله اولوردی ایلروکه عادت قالدی *

اللی بشنجی مثال

بیگاری ایله ارماغک وقعهسیدر *

بر کون بر ارماق کندوبه و باشنه دیرکه بر الای آدم بندن فایدهلنر بعضی ایچر و بعضی طواربن صولار و کیمی باغچهسین صولار و کیمی بالقلریمی یر و هربری بندن انتفاع ایدر ارماغک بو سوزنه باش طاربلوب غضبه کلور چونکه ایولکهی بلهدک مقدارگی بل دیو قینایوب چقمز بو چکنجه ارماق قورور و منفعتی بالکلّیه یوق اولور *

بو اگا مثالدرکه بزم مالک اولدوغهز مالی

اشک بوآوی کندندن بویله ایو اولدی خیال ایدوب
مغرورًا ارسلانه سکا ایو خدمت ایتمدممی دیو امتنان
ایتدی ارسلان جوابنده پک ایو اگردک دیدی *
بو اکا مثالدرکه عاقل اولنلر اشک کبی احمق
وفضول اولان نادانلری استهزا ایدرلر *

اوتوز دوردنجی مثال
قورد ایله آتک وقعه‌سیدر *

برآت چایرده اوتلرکن بر قورد شکار ارایوب کزرکن
بوکا کوزی الشدی و کندو کندویه دیرکه نه سمیز آت
اولور نولیدی بونک یرنه بر قیون اولیدی هله نه حال
ایسه بو بیوک حیوانی بر حیله ایله شکار ایتمک کرک
دیوباب یاب آته یقین کلور و تعظیم ایله سلام ویروب
وخاطرین صورر ایدرکه سلطانم بنم صنعتم حکیملکدر
جمله اوتلری بیلرم اکر سلطانم بنم الهلرک صاغلقدن فراغت
ایتمک استرسک سنک صاغ اوله‌جغن بو ینمه الورم
زیرا سن خسته سن حکیملرک قولی اوزره جمله یولارسز
اوتلایان حیوانلر البتّه خسته یاتر دیدی آت جوابنده

حیلەجی فراغ باللە قیونـنڭ چورسنە دولاشوب کچی
بونـنڭ اهمالنی کورنجە ایدر برە خاین سنـڭ بنملە
عهدڭ وار یولداشلق بومیدرکە بنم یاردمملە سن سلامتە
چقدڭ و بنی چقرمغە هیچ مقیّد اولمزسن دیدی دلکی
بونـڭ سوزنە کولوب دیرکە هی کچی اکرسنـڭ عقلڭ
سقاللڭ کە اولان قیل قدر اولیدی اشغە اینمدن اوّل یوقاری
چقجغنی فکر ایدردڭ دعالر بنم ایشم واردر نیجە
بلرسن اویلە ایلە دیدی *

بـو اکـا مشـلدرکە هر کشی ایشنڭ صوڭنڭ فکر
ایلە *

اوتـوز اوچنجـی مثـال

آوە کیدن ارسلان *

برکون ارسلان آوە کیتمک مراد ایتدی و بر ایو آو
ایتمک ایچون بو فندی تدبیر ایتدی اشکی بر یردە
قویوب اوستنە یپراقلری اورتدی و اکر دیو اصمرلدی
اشک اکرنجە جملە جنورلر هیبتندن قورقوب اورکدیلر
بوحال ایلە جملەسی ارسلانـڭ پنجەسنە کرفتار اولدیلر

سزه ویردك سز ینه دشمنلکمی ایدرسزکه بزم یورولریمزی
دوکرسز بز شمدی هیچ‌زی اولدررزدیو طوتدیلر جمله‌سن
بوغازلادیلر زیرا کوپکلر انلك دکل ایدی ٭
بو اکامثالدرکه آدم دشمن ایله بارشنجه کرکمزکه بردن
کندویه تسلیم ایله ٭ مشهور مثلدرکه اسکی دشمن
دوست اولماز ٭

اللی ایکنجی مثال
معده ایله اعضالرك حکایه‌سیدر ٭

برکون اعضالر بربره کلوب مشاوره ایتدیلر ومعده‌دن
شکایت ایدوب ندر بو بزم معده ایچون چکدیکمز زحمت
بزم هربریمز تعیین اولدوغمز ایشه تقیّد ایدر چالشرز
اول هیچ برحرکت ایتمز بزانك قولیمیز بزده چالشیه‌لم
بقه‌لم کوره‌لم او بزسز نه اشلر دیدیلر اتفاقاً کوز بن
کورمم قولاق بن ایشتمم بورن بن قوقلمم اغز دل بن سوبلمم
ال بن یاپشمم آیاق بن یورمم دیدی اتفاق اوزره جمله‌سی
اهمال ایدوب تنبللکه یوز طوتدیلر جمله‌سی زبون وبی مجال
اولدیلر عاقبت بربره کلوب حاللرندن شکایت ایدوب

ایناندردی طشره چقردی اول محلة یبان سچانی بوکا دیرکه سزڭ دایما چکدوککز بو میدر دایما قورقو ایله یرسکز بز کرچک دایما اوت یرز اما کمسه‌دن قورقومز یوقدر بن ذوقمی سنڭ مالکه و نعمتکه دکشمم دیدی کتدی *

بو اکا مثالدرکه فقیرڭ مالی و کچنجکی ازدر اما قورقوسزدر انڭ حالی دولتلودن ایودر اما مالی چوق اولان برحال ایله امین دکلدر * مشهور مثلدر ازچق اشم غوغاسز باشم *

اللی برنجی مثال

قیونلر ایله صلح ایدن قوردلرڭ حکایه‌سیدر *

قوردلرکلوب قیونلر ایله بارشدیلر صلح اوزره اولدیلر بر از زمان دوکشمه‌شلر بربرلرینه قیونلر کوپکلرین قوردلر یورولرین رهین وبردیلر براز زمان کچوب قوردلرڭ یورولری اچلق چکوب سزلامغه باشلادیلر و انالرین استدیلر قوردلر اشدنجه سکردرڭ کلدیلر و دیدیلرکه بزسزڭ ایله بارشوب صلح ایتدڭ و یورولریمزی

اوتوزنجی مثال
پلوط اغاجینک قمش ایله وقعه‌سیدر*

بر بلوط اغاجی بر قمشی استهزا ایدوب دیرایدیکه سنک خسیتک ندر وجودک اوزرنه بر قوش قونسه سکا اغر بوک کلور کتوره‌مزسن اکلورسن بر یواش روزکار اسسه دورمزسن باشکی یره ایندررسن بن کوکه‌دک یوجه‌لنرم کنشک یوزنه پرده اولورم هر روزکاره قرشو طوررم نولیدی بنم سایهٔ جایتملق اولیدک سنی قورودوردم قمش جواب ایتدیکه کرچک بن سندن کوچکیم امّا سنک قدر قورقوم یوقدر بر شدید روزکار اسنجه کورلم ایکمزدن قنقمز زیاده صالنور دیدی حکمت خدا بر کسکین روزکار چقر بلوط عناد ایدوب طورر قمش تواضع ایدوب اکلور روزکار تکرار زور ایدنجه اول بلوط اغاجی باشی بلوتلق کوکی یرده کوکندن دورلوب زیر و زبر اولدی روزکار دفع اولونجه قمش حالی اوزره قالقدی طوغرلدی *

بو اکا مثالدکه مغرور اولان آدمه چوق بلا کلورکه اول بلا مظلومه کلمز* ایکنجی مثلدرکه عارف اولان آدم زمانه

قرق طوقزنجی مثال

ارسلانك بر قاچ جانورلر ایله اورتاقلغی *

بر ارسلان بر قاچ جانورلریله اورتاق اولدیلر هر نه شكار ایدرسك برابرجه پای ایلەلم دیو قول ایتدیلر بر كون بر كیك شكار ایتدیلر هر بری كندو حصەلرینه قایل اولدیلر ارسلان بو حاللرینه طاریلوب بن حصه ایلەیم دیدی بر حصه ایدوب بو بنمدركه جلەكزدن قوتلویم بر حصه دخی ایدوب بوده بنمدركه جلەكزدن زیاده چالشورم برپای دخی ایدب اشته سزك حصەكز اما هركم بونی الغه ال اوزادرسه انی پرەلرم دیدی بونلر جلەسی قورقوب محروم كتدیلر جا حصەلرین ارسلان آلدی *

بو اكا مثالدركه ایشی وبریشی و معاملهٔ كندو اقرانیله ایلمك كرك كندودن بیوك آدم ایله معاملهٔ ایدن بو جانورلر كبی محروم قالور *

دیدی قورد بو سوزلری ایشدنجه وافر سوندی اتّفاق
کوزی کوپکڭ بوینڭ یولارہ راست کلوب جانم
کوپک بو ندر دیو سببڭ سؤال ایتدی کوپک
نسنه یوق دیدی قورد تکرار لطف ایله اَلبتّہ ندن بوبله
اولدی دیدی کوپک دیرکه بونڭ نسنه یوق بلکه
بوینمه طاقدقلری زنجیر خلقه‌سی تویم صویمشدر
قورد بهی دوستم ایمدی باغلو دوررسن مراد ایتدوکڭ
یره کیلمزسن کوپک دیرکه کرچک هر زمان استدوکم
یره کیلمم اما حاجتم دکل قورد دیرکه حاجتڭ دکل
ایسه بنم حاجتمدر بیوک ضیافت ایچون سنڭ
حالڭی ارتکاب ایلمم دیدی و کتدی *
بو اکا مثالدرکه جمیع شیدن ازادلق ایودر و ازدلق
اولمدقجه بر آدم بتون عالمی تحصیل ایتسه ذوقنه نایل
اولمز *

یکرمی طوقزنجی مثال
قوشجغزلره نصیحت ویرن قرلانغجڭ حکایه‌سیدر *
بر قرلانغج چوق سیاحتی ایتدوکندن اناجلندی

مراد ایتسه اصلسز بر بهانه بولور و کندو یرامز مرادنه واصل اولور *

~~~~~~~~~~~~~~

يكرمی سكزنجی مثال

بر قورد ایله بر سمز کوپککڭ وقعه‌سیدر *

کونلرده بر کون بر قورد بر کوپکه راست کلوب اول کوپك اول قدر سمز و قالن ایدیکه اکر قوردانڭ اوزرنه هجوم ایدب قاورمق استسه کندوینی قورتارمغه قادر ایدی قورد کوپککڭ سمزلکنی کورنجه کوزنه کسترمز ویقلاشوب دیرکه بهی جانم کوپك بویله سمزلکندن بن زیاده حظ ایدرم کوپك دیر هی جانم قورد بنم کبی سمرمك سنڭ کندی النده درسن اورمنڭ دوردقجه زبون اولوب اچلق چکرسن اورمانی براق اردمصره کل البته بنم بختمه سنڭ حصه‌دار اولورسن دیدی قورد دیرکه سنڭ افندیڭڭ اوڭا بڭا نه حصه و نه خدمت واردر غریبلره و یابانجیلره قرشو اورمك کرك و او ایچنڭ اولانلره استمالت ایله لطف ایدرسن اندن صڭره درلو درلو نعمتلر یله قرنین دویوررسن
~~~~~~~~~~~~~~

اشك بو آوى كندندن بويله ايو اولدى خيال ايدوب مغرورًا ارسلانه سكّا ايو خدمت ايتمدممى ديو امتنان ايتدى ارسلان جوابنده پك ايو اكْردك ديدى *

بو اكّا مثالدركه عاقل اولنلر اشك كبى احمق وفضول اولان نادانلرى استهزا ايدرلر *

اوتوز دوردنجى مثال
قورد ايله آتك وقعه‌سيدر *

برآت چايرده اوتلركن بر قورد شكار ارايوب كزركن بوكّا كوزى الشدى وكندو كندويه ديركه نه سميز آت اولور نوليدى بونك يرنه بر قيون اوليدى هله نه حال ايسه بو بيوك حيوانى بر حيله ايله شكار ايتمك كرك ديو ياب ياب آته يقين كلور و تعظيم ايله سلام ويروب وخاطرين صورر ايدركه سلطانم بنم صنعتم حكيملكدر جله اوتلرى بيلورم اكر سلطانم بنم الهك صاغلقدن فراغت ايتمك استرسك سنك صاغ اوله‌جغن بو ينمه الورم زيرا سن خسته سن حكيملرك قولى اوزره جله يولارسز اوتلايان حيوانلر البتّه خسته ياتر ديدى آت جوابنده

قرق بسنجی مثال

چاير قوشی يورولری ايله *

بر چاير قوشی بر تارلاده بغدای ايچنك يوا ياپمش خرمن زمانی يتشدی امّا يورولری اوچمزلردی چاير قوشی يم تداربكينه كيدوب يورولرينه اصمرلديكه تارلا صاحبی اوغلی ايله كلدكك برخوش دكلگٔك نه سويلر ديدی وكتدی اول محلك تارلا صاحبی اوغلی ايله كلوب اشته بغدای يتشمش وار اوغل دوستلره بلوار كه يارين صباح كلسونلر بغدای بچمكه بزه ياردم ايتسونلر ديدی يورولر قورقوسندن دتربوب چاير قوشی كلنجه بوبی سويلدير چاير قوشی ديديكه قورقمگٔ بوندن قالقمغه ثقلتمز يوقدر تارلا صاحبی يارين كلدكك سوزلرين برخوش ضبط ايدگٔ ديدی حريف ايرتهسی كون كلور كورور دوستلرندن كمسهيوق طاريلوب ديركه احمق در اول كمسهكه دوستلرينه كونر وار اوغل خصملر يمزه سويله يارين بزمله بغدای بچسونلر ديدی يورولر اوّلكيدن زياده قورقوب اناسی كلنجه سويلديلر انالری قورقمگٔ ديدی ايرتهسی خصملری كلمدی طاريلوب اوغلنه ديديكه انجق

قورقولو یردن قورتلورسن وصانهدوغك یردن قورنلمازسن* خلق آرسنلق مشهور مثلدرکه آتادوغن طاش باش یارار*

~~~~~~~~

قرق دوردنجی مثال

ارق کلنجکك حکایه‌سیدر*

بو آچ کلنجك بر طار دلکدن بر بغدای انبارنه کیردی حرصندن اشتاه ایله عادتندن زیاده یروغایتله سمیرر برقاچ کوندنصکره سس اشدوب قورقوسندن قچمق استیوب کیردوکی دلکه کلور امّا سمزلکندن صغمز بر سچان انی مسخره یه آلوب کولر و دیرکه ایشك کوزل بتدی نه موتلو حالکه نه کوزل سمردك امّا بلهسنکه ارق کلدك ارق کیدرسن *

بو اکا مثالدرکه چوق زوکرد آدم بیوك مرتبه یه یتشوب چوق مال جمع ایدر امّا کاهیجه صنوب چوق بلایه اوغرار و قصاده باشلرینه تیز کلور* مشهور سوزدر تیز بتن تیز بیتر*
~~~~~~~~

عتاب ایدر بهی الچق جانورسن کیمسن که بنم یانمه
اوتورمغه قادر اولەسن دیو قودی سوری سککک ارسلانک
بو خورلمەسندن الم چکوب دیرکه نیچون بکّا بویله
خوربقرسن اپادشاهلغکه نه عجب مغرورلنورسن سندن
هیچ قورقمم سنک بورنن ایندرمکه قادریم وجنک ایدرم
کل کولشەلم دیدی بونی ارسلان عهله صایمینجه
سوری سکک تزبده ارسلانک بورننه کیردی چوق زحمت
وبردی ارسلان الهندن کندوی یردن یره اوردی و
قوبرغین چارپاره ایکن بی مجال قالوب یقلدی اول
ادنا جنوار ارسلانه غالب اولوب زبون ایلدی و مغرورلق
ایله ارسلانی استهزا ایدوب دیرکه سن جنورلرک
پادشاهی ایکن کوردکمی الچق و زبون جانور سنی
نیجه بصدی شمد نصکره مغرورلنمه دیدی اندن
قالقوب شهرهٔ کتدی بن ارسلانی بصدم دیو راست
کلدوکنه مغرورلنوب سوبلر کزردی بو اثناده غافل ایکن
اورمجک پنجه سنه دوشوب هلاك اولدی *
بو اکا مثالدرکه بعض محل اولورکه بیوکلر کوچکلره
باصلر * ایکنجی فایدەسی اولدرکه چوق اولورکه زیاده

اوتوزنجی مثال

پلوط اغاجینک قمش ایله وقعه‌سیدر*

بربلوط اغاجی بر قمشی استهزا ایدوب دیرایدیکه سنک خسیتک ندر وجودک اوزرنه بر قوش قونسه سکا اغربوک کلور کتوره‌مزسن اکلورسن بر یواش روزکار اسسه دورمزسن باشکی یره ایندررسن بن کوکه‌دک یوجه‌لنرم کنشک یوزنه پرده اولورم هر روزکاره قرشو طوررم نولیدی بنم سایهٔ حمایتمک اولیدک سنی قورودوردم قمش جواب ایتدیکه کرچک بن سندن کوچکیم اما سنک قدر قورقوم یوقدر بر شدید روزکار اسنجه کورلم ایکمزدن قنقمز زیاده صالنور دیدی حکمت خدا بر کسکین روزکار چقر بلوط عناد ایدوب طورر قمش تواضع ایدوب اکلور روزکار تکرار زور ایدنجه اول بلوط اغاجی باشی بلوتلک کوکی یرده کوکندن دورلوب زیر و زبر اولدی روزکار دفع اولونجه قمش حالی اوزره قالقدی طوغرلدی *

بو اکا مثالدکه مغرور اولان آدمه چوق بلا کلورکه اول بلا مظلومه کلمز* ایکنجی مثلدرکه عارف اولان آدم زمانه

قرق ایکنجی مثال

پیر اولنمش ارسلانڭ مثلیدر *

بر ارسلان پیرلکدن اق باباکبی اعاروب پیرلك علتندن ایننلڭ بی مجال یاتورایدی جله جنورلر زیارتنه و خاطرین صورمغه کلدیلرانجق دلکی آرالرنلڭ یوق ایدی مکر قورد دلکینڭ جان کوڭلدن عدوسی ایدی بو اثناده انتقامه فرصت بولور ارسلانه کچر و دیرکه پادشاهم دلکی سزڭ زیارتیڭزه کلمکه تنزّل ایتهدی مغروردر دیدی بو سوزدن ارسلانه غضب کلوب دلکیی حصاره آدم تعیین ایتدی دلکی کلورکن بر دوستی بو احوالی سویلدی دلکی واقف اولنجه ذات جبلّیی اوزره قورددن انتقام آلمغه بو حیله تدبیر ایتدی ارسلانڭ اوکنه کلنجه بی باك و بی پروا ایچرو کیرر ارسلان بوڭا غضب ایله عتاب ایدوب زیارتلڭ قصوره سبب نه اولدی دلکی ایتدی پادشاهم سنڭ توابع و خادمڭ بندن زیاده سڭا خدمت ایتمش وارمیدر حالا سلطانڭ خدمتندن کلورم دیدی ارسلان خطاب ایدوب قندن کلورسن دیدی دلکی ایدر

دیدی قورد بو سوزلری ایشدنجه وافر سوندی اتفاق
کوزی کوپکک برینك یولاره راست کلوب جانم
کوپک بو ندر دیو سببك سؤال ایتدی کوپك
نسنه یوق دیدی قورد تکرار لطف ایله البتّه ندن بو یله
اولدی دیدی کوپك دیرکه بونك نسنه یوق بلکه
بوینمه طاقدقلری زنجیر خلقه‌سی تویم صویمشدر
قورد بهی دوستم ایمدی باغلو دوررسن مراد ایتدوککك
یره کیله‌مزسن کوپك دیرکه کرچك هر زمان استدوکم
یره کیلمم امّا حاجتم دکل قورد دیرکه حاجتك دکل
ایسه بنم حاجتمدر بیوك ضیافت ایچون سنك
حالکی ارتکاب ایلمم دیدی وکتدی *
بو اکا مثالدرکه جمیع شیدن ازادلق ایودر و ازدلق
اولمدقجه بر آدم بتون عالمی تحصیل ایتسه ذوقنه نائل
اولمز *

یکرمی طوقزنجی مثال
قوشجغزلره نصیحت ویرن قرلانغجك حکایه‌سیدر *
بر قرلانغج چوق سیاحتی ایتدوکندن اناجلندی

قرقنجی مثال

کنونه شکایت ایدن طاوسک وقعه‌سیدر *

بر طاوس کنونه شکایت ایدوب سن بکا نه اصل مسخره سس ویردک کیمسه بکنمز لایق اولان اول ایدیکه بلبله بر کوچک قوش ایکن ویردکک بکا اول سسی ویریدک دیدی کنون طاریلوب جواب ویروب دیرکه بهی حسود نیچون ویردوکم قویرغه قناعت ایدب حالکه شکر ایتمزسن اول قویرق سببیله قوشلرک اراسنك جلددن زیبا و مزین سن قویرغک جوهرفروش دکانی کبی شعلة ویرر بر حیوانك جمله حسن بولنمز حیوانلرک هر بری حالنه قناعت ایدر سنك حالکه قناعت ایله اکر ایتمزسک حقکدن کلوب ویردوکم تویلری بولرم *

بو اکا مثالدرکه لایق اولدرکه حالمزه قناعت ایدوب شکر ایدهلم شکایت ایله بلکه حالمزدن بتره دوشرز * مشهور مثلدر یغموردن قاچان البته طولویه اوغرار دیرلر *

>>•<<

یکرمی یدنجی مثال

قوزی ایله قوردڭ وقعەسیدر *

بر قوزی برچای کنارنه کلوب صوسزلغندن صوبه قانمق اوزره ایکن ناکاه بر قورد دخی کلدی صو ایچرکن قورد قوزیی یمکه قصد ایتدی بربهانه ارادی قوزییه عتاب ایدوب دیرکه برە نیچون ادبسزلك ایدرسن صویی بولاندررسن دیدی قوزی دیرکه سلطانم بن نیجه صویی بولاندررم که ارامز اوزاق و هم بن اقندی التنلەیم قورد تکرار بر سبب ارایوب دیرکه یرامزسن بیلدر کوپکلری بنم اوزرمه نیچون حواله ایلدڭ قوزی یواروب عفو ایله سلطانم بن طوغەلی انجق التی آیدر قورد طاریلوب سن ایتمدڭ ایسه قرنداشلرڭ ایتدی دیو قوزی نیاز ایدوب دیرکه سلطانم امّا بنم قرنداشلرم یوقدر قورد صبر ایدمیوب دیرکه قرنداشڭ اولسون اولمسون بقهم بیلورم اناڭ و اناڭ ایله جملەڭز بڭا چوق جفا ایدوب کوپکلری قندردیڭز دیدی هم دردمند قوزیی قپدی اورمانه کتوردی *

بو اڭا مثالدرکه بر ظالم بر مسکینه جور ایتمك

قوغەسی وار ایدی بوشی اینـنجه طلوسی یوقاری چقردی دلکی بوش قوغەیە کیروب صویە قولایلق ایلە اینر صاندوغنی بولمینجه شاشوب ایتدی ای واه یازق بکا آیک صورتیین پـیـنیر صانوب بویلە مخاطرەلویره ایندم بر تدبـیر ایلە یوقاری چقە بیلیدیم دیوحیاتـندن امیدین کسدی ایکی کون مقداری ناچار قـالدی بو اثـنادە بر قورد نصیب آرایرق قیو اوزرنە کلدی دلکی انی کورنجە سونوب اشاغیدن دیرکە خوشی کلدک جانم قورد بونی کوردکمی بر لطیف لذیذ پنـیردرکنارندن بر آزیدم کل اشغە این بر آزجق یـیەلم بوندن طتلو ضیافت اولمز دیدی بن یوقاریدە قوغۀ سنـک خاطرک ایچون اصدم کیرایچنە اشغە قولای این دیدی احمق قورد سوزنە اینانوب قوغەیە کیردی قوردک اغرلغی ایلە قوغەنـک بری اشغە اینـنجە دلکینـک اوتوردوغی قوغە یوقاری چقر دلکی خلاص اولور قورد انـک امدادنە یتشوب خلاصنە سبب اولور و کندو قیونـک دبنده قالور *

بـو اکـا شـالدرکە اکثریا جزٔامیدیلە بونـک کبی الدانورز و بزم سقالمزە کولنلرک خوش امدنە ایننانورز *

و دیشی ایله منع ایتمیه چالشوب هم کندویی و هم
خزینهٔ قورتارمغه سعی ایدر امّا فایك ایتمیوب خرسزلر
یتشدی و قاطری قلیج ایله یرالدیلر و خزینهٔ آلدیلر
قاطرجان اجیسیله دیرکه بنم مرتبم و سعادت صاندوغم
بومیدر نولیدی یولداشم کبی اولیدمکه هرمخاطرهدن
قورتلوربنم سعادتم بنی قورتارمدی دیدی او برقاطردخی
جواب وبروب دیدیکه اکر سنك بنم کبی دکرمنجیه
خدمت ایدرایدك بنم کبی سلامت ایله قورتلورایدك
دیدی *

بو اکّا مثالدرکه بیوك مرتبه سببیله چوق کرّه
باشمزه بیوك بلا کلور * مشهور مثلدر بیوك باشك
بیوك اولور اغریسی *

یکرمی التنجی مثال

بر دلکینك وقعهسیدر *

بر دلکی کیجه ایله کزەرك برقیو یانند کلدی قیو
ایچنك آیك عکسینی صوده کوروب پینیر صانوب
انی آلمق ایچون قیویه اینمکه قصد ایلدی و ایکی

دیرکه بنم طبانم النغلی بر شیش و چبان واردر قورد دخی
بو مرض پک سحاطرهلودر دیدی حیلهکار قورد سحلین
کوزهدوب آتنی بر صنعت ایله قپمق مراد ایتدکلی آت
بونک مرادین و حیلهسین بیلوب بر دپمه ایله اوردیکه
قوردک بورنی و دیشلری بوغازنه طقلدی قورد بو الم
ایله جرمنه معترف اولوب بوبکا لایقدرکه قصابلغی
قویوب حیکملکه هوس ایتدم دیدی و اوتانرق کتدی *
بو اکا مثالدرکه هر کشی کندو صنعتن قوللنوب
وقوفی اولمدوغنه طالیب الهسون *

اوتوز بشنجی مثال

کوپکه اوبنق استین اشکک حکایهسیدر *

بر آدمک بر کوچک و شیرین کوپکی وارایدی دایما
اوخشیوب خوش طوناردی اشک بوکا حسد ایدوب
دیرکه بو کوچک کوپک شیرندر و کوزلدر انک ایچون
دایما افندیله اوینار بکا کلنجه دکنک ایله اورور کوپکک
معرفتی انجق اوتوروب افندیبه الین ویرمکدر بنلی
بویله ایلهیم دیو بر قاچ ساعتدن صکره افندیسی اخوره

شاد اولوب اوتمك نيت ايدب اعزندن پنيری
دوشوردی فی آلحال دلكی سكردوب قوردی و ايتدی
جانم قرغه اوكرنكه هر سقاله كولنك مدحين
دگلين تحصيلن بيهوده ضايع ايدر و عمربن بيهوده
كچورر بو سگا ويردكم درس اعزندن آلدوغم پنيردن
ايودر ديدی و يولنه كتدی *
بو اگا مثالدركه هر كيم سقاله كولنك مدحين
دگلر اگا مغرور اولمسون زيرا اول اشكاره سنك ضررنه
چالشور *

يكرمی دوردنجی مثال
بر قورد ايله بر ارق كوپكك وقعه‌سيدر *

بر قورد بر ارق كوپكی بر ترلاده بولوب يمك استدی
اول محلك كوپك قورده ديركه سنك طعامگيم اتابنم
بو ارق وجودمدن نه حظ ايدرسن بر مقدار صبر ايله
يقين زمانك بنم افندم اولنجكدر دوكنك ييجك بولدر
زياده سميزلنرم اندن صكره كل سميز و طتلو ييجك
بولورسن ديدی احمق قورد سوزنه ايناتوب كوپكی

بنی قورتار کوپک جواب ویروب دیرکه اشک نه چوق
ثقلت ایدرسن بر آز صبر ایله شمدی صاحبمز اویانور
سنی قورتارر دیر لکن سکا بر ویرجک نصیحتم وار یوکینی
براق قاچ اکر قورد اردندن یتشورسه نعلک ایله
دیشلرنه بر دپمه اور قورتلورسن دیدی اشک بو استهزای
کرچک صانوب یوکی براقدی و قاچدی قورد اردنه.
دوشوب پارەلر*

بو اکا مثالدرکه بری بر مزه امداد ایدەلم *

یکرمی اوچنجی مثال
قرغەنک بر دلکی ایله وقعەسیدر*

بر قرغه بر پارچه پنیر چالوب منقاری ایله طوتدی و بر
اغاجک دالنه قوندی مکر بر حیلەکار دلکی اغاجک
دبنده اوتورمش قرغەنک اغزنده پنیری کوروب انی الندن
آلمق ایچون بر حیله ترتیب ایتدی قرغەیه خطاب
ایدوب دیدیکه ای جانم قرغه نه کوزل سن و نه ظریف
سن اکر سسک توینک کبی کوزل ایسه جمله قوشلرک
پادشاهی اولمغه لایق سن دیدی دلی قرغه بو مدحدن

دیسه سایرلری اکا کولوب مسخره‌یه آلورلر بو غیرتله دنوب سایرندن اوّل قپر*

یکرمی ایکنجی مثال

بوله کیدن اشک ایله کوپک وقعه‌سیدر*

بر آدمک بر اشک ایله بر کوپکی وارایدی بر کون صاحبی یولجی اولدی اشک ایلرو سورردی و کوپکی اردنلن دمدار اولمشیدی بر کون صاحبی یاتوب اویورکن اراالق بولوب فرصتدر دیو اشک اوتلایوب ذوق ایدردی کوپک ایسه آج اولوب منّت ایدردیکه سرتکدن یوکینی بر از ایندرکه اتمک ایله طولو زنبیله یتشیه‌یم دیر اشک حرص ایله اوتلامغه مشغول اولوب بوکا هیچ جواب ویرمیوب کوپک تکرارلیوب بر قاچ کرّه یالوارر اشک بونک ثقلتندن بیزار اولوب دیرکه چوق ثقلت ایتدک بر آز صبر ایله شمدی صاحبمز اویانور سنک تعیین اکمکینی ویرر دیدی اول محلده بر قورد اورماندن چقر بونلرک اوزرنه کلور اشک قورقوسندن دنیوب کوپکه یالوارر لطف ایله قوردن

یکرمی برنجی مثال

قصابدن ات کتورن کوپک وقعه‌سیدر *

بر آدمک بر معلّم کوپکی وار ایدی هرکون زنبیل ایله قصاب دکاننه واروب صاحبینک تعیین ایتدوکن کتورردی بر کون اتفاق کوپک قصاب دکانندن ات ایله کلورکن یولده بر بلابانْ کوپکه راست کلوب بربریله چوق چکشدیلر شماته‌لرندن ساحانه‌نک کوپکلری جله اوزرینه دوشدیلر ات کتورن کوپک بونلرک چوقلغن کوروب ناچار قالدی زنبیلی یره قویوب دیدیکه سزک ایله بارشالم نیچون بری بریمزله غوغا ایدب وجودمزی یرتارز اشته شکارمز بودربنم حصّم اولسون دیر فی الحال کوپکلر اتک اوزرنه هجوم ایدوب صالدیلر امّا اتی کتورن کوپک جله‌دن اوّل صونوب حصّه‌سین آلدی *

بو اکا مثالدرکه شهرده اولان ضبیط و شهری کوزدنلر رعایا و فقرانک مالنی تکلیف نامیله هر بری کندویه چکوب نه انلر دویرلر و نه فقرایه راحت ویررلر بری بونلرک اذیتنه صبر ایتمیوب بو ناحق یره ظلمدر

اولوب یوکین یره براقدی و دکلنمک امید یله براز اوتردی و حالندن شکایت ایدوب نه حضورم واردر بو دنیاده دایما محنت چکرم عجبا بندن فقیر ناچار وارمی اما نه چاره المدن نه کلورعورتی و اوغلنجقلری بسلیه‌مم یا اجل قنده‌سن کل جانم آل باری قورتلیم دیدی فی الحال اجل آدم صورتنده کلوب قرشوسنده طوردی قوجه‌مان کورنجه قورقوب سن کیمسن دیو صوردی اول چاغردغک اجل بنیم دیدی قوجه بو حالی کورنجه شاشوب کل کرم أیله قرنداش شول اودونلری سرتمه قلدر بو یرده پک یورلدم شهره واروب صاتایم بهاسیله اویمه اتمک الیویره‌یم *

بو اکا مثالدرکه اولمه هیچ بر کمسه راضی اولمز* مشهور سوزدر محنت چکمک اولمکدن ایودر دیرلر* خلق آراسنده ضرب مثلدر بیک بیل طپراق آلتنده یاتمقدن بر ساعت طپراق اوستنده طورمق ایو در دیرلر*

برکون برکویلو بر تارلایه کنوبر اکرکن بو قرلانغج کوروب
قوشجغزلره ایتدی بویم اکنی کوردیکزمی صانورمکی برکون
اکیندن باشکزه بر بلاکلور اندن پک صاقنکزکه انک
بر فند و حیله‌سی اولورکه طوزاغله سزی یا حبسه یا تنجره‌یه
کتورر سوزمه ایناننک همان اول اکینی ییک قوشلر
قرلانغجک سوزنه اویوب اکینی یدیلر بر قاچ
کوندنصکره اکین طپراقدن باش چقرر تکرار قرلانغج دیرکه
دورماک بتون فدانلری قوپارک یوخسه هلاک اولورسز
دیدی بونلر ایتدیلر بهی یاکشق سنک نصیحتک ندر
نیجه قوپارلم دیدیلر کنوبر تمام اولدقلہ تکرار قرلانغج
کلوب قوشلره دیدیکه بوکنوبردن دهشت الهزمیسز بر دخی
سزه نصیحت ویررم نصیحتمدن سلامت بولورسکز
اوجیلر طوزاغی قوردغی زمان شوندن بوندن یاغیری
سمتدن وارک دیدی بعده قوشلر قرلانغجک سوزین
طوتمادقلری ایچون طوزاغه طوتلوب بلایه اوغرادیلر
بو اکا مثالدرکه احقدر شول کمسه کیم عقللولرک
نصیحتلرین طوتمیوب کندو بلدوکن اشلیه

>>-◉-<<

درلو درلو اولور نوبت ایله ایلرو کیدلم شیمدی بن
اکا قولاغز اولدیم حقیقت طوغری یوله کتورم نوبت
کلدکده اول دخی قولاغز اولسون دیدی مشتری بونک
دلکین قبول ایتدی اما هم باش وهم قویرق هلاک
اولدی چونکه قویرقلك کوز یوقدر یا طاشه چارپار یا
خندغه دوشر عاقبت دوکنه دوکنه کندی باشنی هلاک
بلاسنه اوغرادر *

بو اکا مثالدرکه خلق پادشاهه تسلط ایدوب حکم
ایدرسه البته مملکت یقلر اکر رئیسی بیوروب سایر
خلق اکا مطیع اولمق حقدر وواجبدر زیرا جمیع زمانلك
کوزسز اولان قولاغز اولماز *

اون طقوزنجی مثال
اولم ایله اولان آدمك وقعه سیدر *

یوز یاشنلك بر اختیار اولم حذنه کلدی جان ویررکن
اولمه شکایت ایدوب دیرکه ای سرد اولان اولم
نیچون بوقدر ثقلت ایدرسن دخی وصیت ایتمدم
اوّلدن بکا خبر ویرسیدککه حاضر اولیندم لطف ایله

سؤال ایدوب سن نیجه سن الشدکمی قوقودن حظ ایدرمیسن طوغری سویله دیدی دلکی جوابنك دیدیکه پادشاهم زکام اولدم بورنم قوقو دویمز دیو بو حیله ایله کندویی اولومدن قورتارر*
بو اکثا مثالدرکه بر آدم اولولر یاننك نه زیاده مبالغه ایدوب سقالهکوله و نه عادتندن اکسك سویلیوب دولتلونك عیبین اشکاره چقاره *

~~~~~~~~

اون سکزنجی مثال

یلانك قویرغیله باشی حکایهسیدر*

یلانك باشی و قویرغی بنی آدمه مضرّ اولدوغی ایچون زیاده حذر ایدرلر برکون باشی ایله قویرق آراسنك ایلرو کچمدن اوتری چوق نزاع اولدی باش کندو عادتی اوزره دایما ایلرو کیدر قویرق ایسه حسد ایدوب مشتریبه شکایت ایدوب دیرکه نیچون دایما باشه تابع اولوب استدوکی یره اردنجه سوریتوب کیدرم انك قولی و جاریهسی دکلم معنیده ایکیمز همشیره کبی ایز ایکیمزك قانی واتی بردر حالمزه نه سبب
~~~~~~~~

بو اکا مثالدرکه دولتلو آراسنك اکر دولتلو ایسڭ هیچ صوچڭ یوقدر اکر فقیر ایسڭ حکم ایدوب سنی قربان ایدرلر٭

اون یدنجی مثال

سایر حیوانلره ضیافت ایدن ارسلاننڭ وقعه‌سیدر٭

بر کون بر ارسلان سایر جانورلره عظیم ضیافت ایدوب جمله‌سن دعوت ایتدی ارسلانڭ سرایی بر مغاره ایدی و لاش ایله طولو ایدی لاشلرڭ زیاده رایحه قوقوسی چقردی جانورلر مغاره‌نڭ ایچینه کیردکلك بو فنا قوقویه تحمّل ایده‌میوب بورنین قاپر آیونڭ نازکلکی پادشاه اولان ارسلانه خوش کلمیوب فی الحال آیویی پاره‌لدی بعله میمون ارسلانڭ خاطرین خوش ایتمک ایچون خوش مدحه باشلیوب مغاره‌ٔ مدح ایدوب کوزل سوزلر سویلر بو مغاره‌نڭ نه لطیف قوقوسی واردر هیچ چچکلرڭ و عنبرڭ قوقوسی بوکا بکزمز دیوب سقالنه کولر ارسلان بونڭ مدحندن یاوزلنوب میمونی بوغزلدی بر ازدنصکره ارسلان دلکیه

اون التنجی مثـــال

صوچلو اشککك وقعه‌سیدر*

بر زمان حیوانلرك آراسنه طاعون دوشوب قتی چوق قرلدی جمله‌سی بر آرایه کلوب بوبلادن نه شکل قورتلورز دیو مشاوره ایتدیلر اوبله معقول کوردیلر الله تعالی بزه غضب ایتدی آرامزدن برینی قربان ایده‌لم باقیلربمزك اوزرندن بو افتلر دفع اوله دیدیلر و اوبله قول ایدوب هر کشی کندو ایتدکی قباحتی سوبلیه جرمی زیاده اولان قربان اوله ارسلانکه جمله‌نك اولوسیدر دله کلوب ایتدی ناحق بره بر قاچ قیون قاپدم یدم دیدی دلکی دیدیکه سلطانم بو صوچ دکلدر قیونلری یدکز امّا سوربه رعایت ایتدکز بعده آیو و قورد و قپلان صوچلرن سوبلدیلر دایره‌سندن اولان شرّلرندن قورقوب قباحتلرن خیره چوردیلر جمله‌نك آخرنده مسکین اشك دله کلوب بر کون چایردن کچرکن اوغرلاین بر آزجق اونلق یدم دیدی جمله‌سی اتّفاق ایدوب اشکك بر عظیم قباحتیچون باشمزه بوبلا کلدی ایمدی اشك قربان اتمك کرك دیو جمله‌سی حکم ایتدیلر*

و دیشی ایله منع ایتمیه چالشوب هم کندوبی و هم
خزینهٔ قورتارمغه سعی ایدر اما فایك ایتمیوب خرسزلر
یتشدی و قاطری قلیج ایله یرالدیلر و خزینهٔ آلدیلر
قاطرجان اجیسیله دیرکه بنم مرتبم و سعادت صاندوغم
بومیدر نولیدی بولداشم کبی اولیدمکه هر مخاطره‌دن
قورتلوربنم سعادتم بنی قورتارمدی دیدی او برقاطر دخی
جواب ویروب دیدیکه اکر سنك بنم کبی دکرمنجیه
خدمت ایدرایدك بنم کبی سلامت ایله قورتلورایدك
دیدی *

بو اکا مثالدرکه بیوك مرتبه سببیله چوق کره
باشمزه بیوك بلا کلور * مشهور مثلدر بیوك باشك
بیوك اولور اغریسی *

یکرمی التنجی مثال

بر دلکینك وقعه‌سیدر *

بر دلکی کیجه ایله کزه‌رك بر قیو یاننه کلدی قیو
ایچنك آیك عکسینی صوده کوروب پینیر صانوب
انی آلمق ایچون قیویه اینمکه قصد ایلدی و ایکی

ارسلان دیدیکه انلردن فراغت ایتمم اشک اکوردقجه بوروزن کبی دشمنلری قورقودر طوشان دخی امرلریمزی کوتورر بونک ایکیسندن دخی فراغت ایتمم دیدی *
بو اکا مثالدرکه عاقل اولان پادشاه قوللرینک اک ادناسندن بیله حسن تدبیر ایله بر خدمت وجوده کتورر عاقل اولان آدمه هر شیدن فایده مقرردر *

~~~~~~~~~

اون دوردنجی مثال
ارسلان ایله اوجینک وقعه‌سیدر *

براوجینک بر کوپکی وار ایدی بر کون غایب اولدی اوجی فکر ایدرکه بونی قورد یدی زیاده طاریلوب اول طارغنلق ایله بر چوبانه اوغرایوب قوردک مقامن صوررکه واره انتقام آله چوبان جواب ویروب دیرکه اول یرامزی بو طاغده بولورسن اوجی سعی ایله طاغه سکردوب غافلا ارسلانه چتشدوغن کورنجه قورقوسندن دترهیوب صاغه صوله بقرکن الله امریله بر قپو آچلوب قورتلر *
بو اکا مثالدرکه چوق آدم اوزاقده اولان قورقولو یره
~~~~~~~~~

کورنجه استهزا ایدوب سکردوب قچمغه سنڭ معرفتڭ چوق ایمش دیدی اول محلده کوپکلر نارلا دولانورکن ککلك اوزرینه اوغرادیلر ککلك اوچوب کوپکلرڭ هجوموندن قولای قورتلور امّا بر اتمجه ککلك اوزرینه زور ایله کلوب طوتدی و اولدردی *

بو اکا مثالدرکه کمسه‌نڭ مصیبتنه کولوب مسخره ایتمهمك کرك بلکه اول بلا سکا دخی کلور *

اون اوچنجی مثال

سفره کیدن ارسلانڭ وقعه‌سیدر *

جانورلرڭ پادشاهی اولان ارسلان برکون سفره کتمك مراد ایتدی جمله جانورلری چاغروب هر برینه مرتبه‌سنه کوره بر خدمت تعیین ایلدی سفر مهمّاتنی کتوردی آیونڭ خدمتی یوروشده ایلرو کتمك ایدی میمونڭ ایشی او ایدیکه تلبیسلك ایله دشمنلری اکلندره بو اثناده بر کمسه ارسلانه دیدیکه اشك ایله طوشانڭ سکا نه فایده‌سی وار قوبوبرکه کتسونلر اشك نه قدر احقدر طوشان ایسه زیاده قورقاقدر دیدی

مراد ایتسه اصلسز بر بهانه بولور و کندو یرامز مرادنه واصل اولورر *

یکرمی سکزنجی مثال
بر قورد ایله بر سمز کوپککڭ وقعه‌سیدر *

کونلرده بر کون بر قورد بر کوپکه راست کلوب اول کوپک اول قدر سمز و قالن ایدیکه اکر قوردانڭ اوزرنه هجوم ایدب قاورمق استسه کندوینی قورتارمغه قادر ایدی قورد کوپککڭ سمزلکنی کورنجه کوزنه کسترمز و بقلاشوب دیرکه بهی جانم کوپک بو بله سمزلکندن بن زیاده حظ ایدرم کوپک دیر هی جانم قورد بنم کبی سمرمک سنڭ کندی النده در سن اورمنك دوردقجه زبون اولوب اچلق چکرسن اورمانی براق اردمصره کل البتة بنم بحثمه سنك حصه‌دار اولورسن دیدی قورد دیرکه سنڭ افندیڭڭ اونك بڭا نه حصه و نه خدمت واردر غریبلره و یابانجیلره قرشو اورمك کرك و او ایچنك اولانلره استمالت ایله لطف ایدرسن اندن صڭره درلو درلو نعمتلر یله قرنبین دویورورسن

دیسه سایرلری اڭا کولوب مسخره‌یه آلورلر بو غیرتله
دنوب سایرندن اوّل قپر*

یکرمی ایکنجی مثال

یوله کیدن اشک ایله کوپک وقعه‌سیدر*

بر آدمڭ بر اشک ایله بر کوپکی وارایدی بر کون صاحبی یولجی اولدی اشک ایلرو سورردی و کوپکی اردنجه دمدار اولهشیدی بر کون صاحبی یاتوب اویورکن اراالق بولوب فرصتدر دیو اشک اوتلایوب ذوق ایدردی کوپک ایسه آج اولوب منّت ایدردیکه سرتکڭدن یوکینی بر از ایندرکه اتمک ایله طولو زنبیله یتشیه‌یم دیر اشک حرص ایله اوتلامغه مشغول اولوب بوڭا هیچ جواب ویرمیوب کوپک تکرارلیوب بر قاچ کرّه یالوارر اشک بونڭ ثقلتندن بیزار اولوب دیرکه چوق ثقلت ایتدڭ بر آز صبر ایله شمدی صاحبمز اویانور سنڭ تعیین اکمکینی ویرر دیدی اول محلده بر قورد اورماندن چقر بونلرڭ اوزرنه کلور اشک قورقوسندن دتریوب کوپکه یالوارر لطف ایله قورددن

یکرمی برنجی مثال

قصابدن ات کتورن کوپک وقعه‌سیدر*

بر آدمک بر معلّم کوپکی وار ایدی هرکون زنبیل ایله قصاب دکانه واروب صاحبینک تعیین ایتدوکن کتورردی بر کون اتفاق کوپک قصاب دکاننددن ات ایله کلورکن یولده بر بالابان کوپکه راست کلوب بربریله چوق چکشدیلر شماتدلرندن سلحانه‌نک کوپکلری جمله اوزرینه دوشدیلر ات کتورن کوپک بونلرک چوقلغن کوروب ناچار قالدی زنبیلی یره قویوب دیدیکه سزک ایله بارشالم نیچون بری بریمزله غوغا ایدب وجودمزی یرتارز اشته شکارمز بودربنم حصّهم اولسون دیر فی الحال کوپکلر اتک اوزرنه هجوم ایدوب صالدیلر امّا اتی کتورن کوپک جمله‌دن اوّل صونوب حصّه‌سین آلدی*

بو اکثا مثالدرکه شهرده اولان ضبیط و شهری کوزدنلر رعایا و فقرانک مالنی تکلیف نامیله هر بری کندویه چکوب نه انلر دویرلر و نه فقرایه راحت ویررلر بری بونلرک اذیّتنه صبر ایتمیوب بو ناحق یره ظلمدر

اولوب یوکین یره براقدی و دکلنمک امید یله براز
اوتوردی و حالندن شکایت ایدوب نه حضورم واردر
بو دنیاده دایما محنت چکرم عجبا بندن فقیر ناچار
وارمی امّا نه چاره المدن نه کلور عورتی و اوغلنجقلری
بسلیه‌مم یا اجل قنده‌سن کل جانم آل باری قورتلیم دیدی
فی آلحال اجل آدم صورتنده کلوب قرشوسنده طوردی
قوجه‌مان کورنجه قورقوب سن کیمسن دیو صوردی
اول چاغردغک اجل بنیم دیدی قوجه بو حالی کورنجه
شاشوب کل کرم ایله قرنداش شول اودونلری سرتمه قلدر
بویرده پک یورلدم شهره واروب صاتایم بهاسیله اویمه
اتمک الیویره‌یم *
بو اکا مثالدرکه اولمه هیچ بر کمسه راضی اولمز *
مشهور سوزدر محنت چکمک اولمکدن ایودر دیرلر * خلق
آراسنده ضرب مثلدر بیک ییل طپراق آلتنده یاتمقدن
بر ساعت طپراق اوستنده طورمق ایو در دیرلر *

>>-o-<<

صالیویردی و کندی بر قاچ کوندنصکره کوپک حاضر شکارمدر دیوبو امید ایله قورد کلور کوپک او ایچنك امیناکنده مغرور اولوب بوکا دیرکه شمدی قمچی ایله چقوم سنگك یاننه واریرم فی الحال قورد قورقوسندن یوردی کندی *

بو اکا مثالدرکه بر آدم الندە اولان مالنده قناعت ایتمیوب غیری غریب مالنه طمع ایلیه اول کمسه مالندن و امیدندن بالکلیة محروم قالور *

یکرمی بشنجی مثال

ایکی قاطرك و قصەسیدر *

برکون ایکی قاطربری بر یله همراه یولە کیدرلر برینك یوکی یولاف برینك یوکی مال خزینەسی ایدی اول خزینه کتورن قاطر یوکنه مغرور اولوب اکر بر آقچه اکسك اولورسه قسباوتمدن هلاك اولورم دیوبی باك و بی پروا کندو حالنه مسرور اولوب ایلرو کیدرایدی بو اثنادە خرسزلر بونك اوزرنه دوشوب خزینه آلهق استرلرایدی قاطر اوستونه کلنلره دپەلر اوروب

کون بنه اوّلکی حال اوزره کورنجه غضبی وآتشی علولنوب بلبله بو انتقام نیّتنه طوزاق قوردی و طوتوب قفسه قودی بلبل نیاز ایدوب ایتدی مرادڭ بنم سسمی دڭلمك ایسه بنم یوام سنڭ باغچه‌نڭ کوشه‌سنده ایدی بهر گاه بی‌تكلّف دڭلردڭ طوتوب حبس ایتمك نه حاجت دیدی کویلو کلڭ یپراغین پریشان ایتدکندن زیاده الم چکوب دیو سویلدی بلبل اه ایدوب دیدیکه بن کل یپراغین پریشان ایتمکله حبس اولدم سنڭ کوڭلمی پریشان ایدرسن حالڭ نیجه اولور دیدی *

بو اڭا مشالدرکه بعض کشی بر آدمه تعذیر ایدر کندی دخی مستحقّدر *

یدنجی مثال

طپراق تنجره ایله دمر تنجره وقعسیدر *

دمر تنجره طپراق تنجره یی دعوت ایدوب سیاحت ایله کزه لم عالمی سیران ایده لم دیدی طپراق تنجره کیرو چکلوب اولماز بن کورك یم اولور اولماز شیدن قرلورم

قدر زحمت چکرم اوّلکی مروّتلو پادشاهی استمدکز اوزرکزه بو قالور اکر بر غیری قورسم اوّلکیلردن ظالم قورم دیدی *

بو اکا مثالدرکه حالمزه شکر ایده‌لم بعض کره طمع بلاسیله حالمزه قایل اولمیوب دخی بتر زحمته دوشرز *

~~~~~~~~~~

التنجی مثال

برکویلونک بلبل ایله کچن ماجرا سیدر *

برکویلونک بربی نظیر باغچه‌سی وار ایدی درلو درلو میوه‌لر وچچکلر ایله دونانمش ایدی جمله‌دن بر کل فدانی وارایدیکه هر صباح اوزرنك بررکل آچلوردی و کویلوکلوب انک سیری ایله دیوانه کوکلنی اکلندرردی واکا جان و کوکلدن عاشق ایدی برصباح ینه عادتی اوزره کلك زیارتنه کلدی کوردی بربلبل بورنی ایله کلك یپرقلرین داغیدر بوندن زیاده الم چکوب بلبلی اولدرمکه قصد ایتدی بلبل اوچدی و قاچدی ایرته‌سی صباح ینه کلدکلك یکیدن اچیلان کلك اوزرنك بلبلی اوّلکی حال اوزره کوردی ینه قاچردی اوچنجی
~~~~~~~~~~

قربغه‌لری قورقوندی بونلر قورقوسندن هر بری بر دلکه
کیردی بر زماندن صکره قربغه‌لرڭ بری یوکلنوب طشره
چقوب واروب پادشاهڭ قرشو سنده طورر بقرق کوزی
الشور و اومزینه بنر سوینه‌رڭ اوینار و اول بر قربغه‌لری
چاغروب سیرینه کتوردی جمله‌سی یقلاشوب خورلق
ایله اوزرینه چقدیلر الک واران مشتریدن پادشاه
استینلر ینه‌واروب شکایت ایتدیلر دیدیلرکه بزه و بردوکڭ
پادشاه نه‌اصل پادشاهدر طومرقدر بزه حکم ایتیجه جانلو
پادشاه کرک دیدیلر اولسون جانلو کوندره‌یم دیوب
کوتکڭ یرینه طورنه کوندردی بویکی پادشاه قربغه‌لرڭ
چوغڭ بورنی ایله یدی قربغه‌لرتکرار شکایته کلوب فریاد
ایتدیلر یامشتری بزم پادشاهمز نه ظالمدر که بزی یه‌یه یه‌یه
دوکدوب کوکمزی کسدی دیدیلر مشتری دیرکه سز نه ایله
خوش اولورسز یوخسه سزه هر کون بریکی پادشاه
کوندره‌ایم دیوب اوکوز کوندردی اوکوز کندو مملکتنده
شورایه بورایه کزرکن قربغه‌لرڭ چوغیڭ باصدی
اولدردی ایاغی التندن قورتولانلر بر فتنه قینادوب مشتریه
واردیلر مشتری بونلره دیدیکه بو الجقلرڭ شکایتندن نه

بگزدرسم ایشم دخی ایو اولور اما بگزده میوب تلبیس سسی
ایله کندوبی بلایه اوغرتدی وهم امیدندن محروم قلدی
قوردك قورقولو سسی چوبانی و کوپکلری اویاندردی
وقوردك تلبسلکین بلدردی فقیر قورد چوبان اثوابی ایله
قاچمغه وداورانمغه قادر اولمیوب کوپکلر اتکندن طوتر
توبون قوپارر و دربسین یرتر صکره چوبان اردندن
یتشوب طاش ایله و دکنک ایله اوره اوره اولدردی *
بو اکا مثالدرکه منافق ادملک تلبسلك ایله البته
بلاسنی بولور * ایکنجی بو درکه وای حالنه او چوبانلرکه
چوبان صورتنك کندولری و غیریلری جهنمه آترلر *

بشنجی مثال

قربغه‌لر بر پادشاه استدکلری حکایه‌سیدر *

قوربغه‌لر ارالرنك جمله حکومتلرینی مشاورة ایدوب
مخصوص برپادشاه اولدوغندن مشتربیه واردیلر و اندن
برپادشاه استدیلر مشتری انلرك دلکین قبول ایدوب
کوللرینه بر کوتك صالیوبردی سزه پادشاه اولسون
دیدی پادشاهك کوله دوشدوکوندن چوق شهانه ایدوب

دیزنك اوتررم قچمم بنی اوخشار هیچ کندویه زحمت
ویرمم امّا سز قچرسز طوتمق استدکجه زحمت چکر هیچ
عقلکز یوقدر دیدی طاوقلر دیدیلرکه عقلسز کیمدر
سنمی یوخسه بزمی هیچ کندو جنسکی سن توادہ بر یان
اولدوغن کوردکمی امّا بز هر کون کوررز نیجه قچیلیم
دیدی *

بو اکثا مثالدرکه بعض آدم کندو کندینی جملهسندن
عاقل صانر امّا خبری یوقکه عقللولرک یاننك
هبسندن احمقدر *

اون برنجی مثال

ارسلان ایله سچان وقعهسیدر *

بر کون اتّفاق بر سچان غافل دلوکندن بر ارسلانك
اوکنه چقر ارسلانی کورنجه بوکا دهشت کلوب دترمکه
باشلر ارسلانه رجا ایدوب لطف ایله بنی اولدرمه آزاد
ایله دیر ارسلان انك رجاسن قبول ایدوب آزاد ایدر
بر قاچ کوندنصکره ارسلان اوجیلرك دامنه کرفتار
اولوب بیهوده خلاصه چالشور فایلك ایتمز سچان ارسلانك

ارسلان دیدیکه انلردن فراغت ایتمم اشک اکودقجه
بوروزن کبی دشمنلری قورقودر طوشان دخی امرلریمزی
کوتورر بونک ایکیسندن دخی فراغت ایتمم دیدی *
بواکا مشالدرکه عاقل اولان پادشاه قوللرینک
اک ادناسندن بیله حسن تدبیر ایله بر خدمت وجوده
کتورر عاقل اولان آدمه هر شیدن فایده مقرردر *

اون دوردنجی مثال

ارسلان ایله اوجینک وقعه‌سیدر *

براوجینک بر کوپکی وار ایدی بر کون غایب
اولدی اوجی فکر ایدرکه بونی قورد یدی زیاده
طاریلوب اول طارغنلق ایله بر چوبانه اوغرایوب قوردک
مقامن صوررکه واره انتقام آله چوبان جواب ویروب
دیرکه اول یرامزی بو طاغده بولورسن اوجی سعی ایله
طاغه سکردوب غافلا ارسلانه صتشدوغن کورنجه
قورقوسندن دترهیوب صاغه صوله بقرکن الله امریله بر
قپو آچلوب قورتلر *
بواکا مشالدرکه چوق آدم اوزاقده اولان قورقولو یره

ایدوب بو بازاره ایکیسیده قابل اولدیلر *

بو اکا مثالدرکه بزه فایده‌لو اولان شی سورز وطوترز فایده اولمیان شی هیچ سومزز * ایکنجی فایده‌سی بو درکه بر ازجق ذوق ایچون دنیا جزوی سفاسی ایچون انجوکبی ذی قیمت اولان جانمزی شیطانک رضاسنه تسلیم ایتمیلم *

~~~~~~~~~~~~

طقوزنجی مثال

یارسه کلنجک حکایه‌سیدر *

بر یارسه بر کلنجکک یواسنه کیرمش کلنجک غضبه کلوب سن جنسمزک یاوزخصمی اولان یارسه اوله سن نه یوزایله بزم اومزه کلورسن سندن انتقام الایم طوته یم یه‌یم دیدی یارسه هلاک اولمق صددنده ایکن کندیسنی قورترمق ایچون به دولتلو بکا نیچون طاریلورسن بن یارسه دکلم هیچ یارسه بکزمم قنادلرمدن بللودرکه بن صوقوشیم بو سوز ایله قورقولو یردن صاغ قورتلدی برایکی کون کچدکدنصکره غافل یارسه برغیری کلنجکک یواسنه دخی کیردی تکرار قورقولو یرده طوتیلوب ینه کندوسن حیله
~~~~~~~~~~~~

وداغلرم سن قالقکه دمر قولای پارہلنمز سکا ضرر اولماز
دیدی دمر تنجرہ جوابنك دیرکه سنك کل هیچ قورقمه
یولك اوکمزہ بر ضررلوشئ کلورسه بن کندم قرشولیوب
آرابه کیرہیم دیدی بو قولدن ایکیسی برابر یوله چقرلر
یوارلنوب کیدرکن بربرینه چاتوب طپراق تنجرہ پارہ
پارہ اولوب داغلور*
بو اکا مثالدرکه سندن بیوك آدم ایله اورتقلق
ایلمه*

سکزنجی مثال

خروسك انجو ایله وقعسیدر*

برخروس طپراغی اشرکن برانجو بولور نه ایلیهیم بونی
دیدی مالی وزینتی کوکلم استمز بز قاچ دانه استر.
برانجونك بکا فایدهسی ندر برانجو قورسقك اریمز انی
صتهیم بهاسیله برآوچ آرپه آلایم دیدی جواهرجی دکانه
واردی سنك ایله الیش ویریش ایدهلم بولدوغم انجویی
سکاویرهیم بکانه ویررسن اول دخی برارپه ویرہیم دیدی
خروس بنمك استدیکم بودر دیدی بونك اوزرینه بازار

دیزنك اوترورم قچمم بنی اوخشار هیچ کندویه زحمت ویرمم امّا سز قچرسز طوتمق استدکجه زحمت چکر هیچ عقلکز یوقدر دیدی طاوقلر دیدیلرکه عقلسز کیهدر سنمی یوخسه بزمی هیچ کندو جنسکی‌سن توادە بربان اولدوغن کوردکمی امّا بز هرکون کوررز نیجه قچمیلیم دیدی *

بو اکا مثالدرکه بعض آدم کندو کندینی جملەسندن عاقل صانر امّا خبری یوقکه عقللولرك یاننك هبسندن احقدر *

~~~~~~~~~~

اون برنجی مثال

ارسلان ایله سچان وقعەسیدر *

بر کون اتّفاق برسچان غافل دلوکندن برارسلانك اوکنه چقر ارسلانی کورنجه بوکا دهشت کلوب دترمکه باشلر ارسلانه رجا ایدوب لطف‌ایله بنی اولدرمه آزاد ایله دیر ارسلان انك رجاسن قبول ایدوب آزاد ایدر بر قاچ کوندنصکره ارسلان اوجیلرك دامنه کرفتار اولوب بیهوده خلاصه چالشور فایدە اینمز سچان ارسلانك
~~~~~~~~~~

ایله قورتردی کلنجک بوکا طاریلوب یارسه دیدیکه ای
کلنجک یاوزلنمه بلرم سنک عداوتک قوشلر ایله
چوقدر اما بن قوش دکلم بق کورکه توبوم یوقدر دیدی
بوحیله ایله اندن دخی قورتلدی *

بو اکا مثالدرکه بعض آدم واردرکه درلو درلو
قیافتلره کیروب تبدیل اولور بو فندیله مخاطره لو یردن
قورتلور * ایکنجی فایده سی بو درکه چوق آدم وارکه
صوفی ایله صوفی مغرور ایله مغرور اولور هر کشنک
کوکلنجه حرکت ایدوب کندو راحتی ایچون بللو بر
حالده طورمز *

اونجی مثال

کدی ایله طاوقلرک حکایه سیدر *

بر آدمک بر کدی ایله بر قاچ طاوقلری وار ایمش
هر وقت طاوقلردن برنی طوتمق استسه قچرلردی
طوتمق مراد ایتدکده زیاده زحمت چکرایمش بوحال
کدیه کوچ کلوب طاوقلره تعزیر ایدوب دیرکه سزنه
نکورسز سزکله بر افندینک اتمکن یرز بن هر زمان

قربغەلری قورقوندی بونلر قورقوسندن هر بری بر دلکه
کیردی بر زماندن صکره قربغەلرک بری یوکلنوب طشره
چقوب واروب پادشاهک قرشو سنده طورر بقرق کوزی
الشور و اومزینه بنر سوبنەرک اوینار و اول بر قربغەلری
چاغروب سیرینه کتوردی جملەسی یقلاشوب خورلق
ایله اوزرینه چقدیلر الک واران مشتریدن پادشاه
استینلر ینەواروب شکایت ایتدیلر دیدیلرکه بزه و یردوککک
پادشاه نەاصل پادشاهدر طومرقدر بزه حکم ایتەکه جانلو
پادشاه کرک دیدیلر اولسون جانلو کوندرەیم دیوب
کوتککک یرینه طورنه کوندردی بویکی پادشاه قربغەلرک
چوغنک بورنی ایله یدی قربغەلرتکرارشکایته کلوب فریاد
ایتدیلر یا مشتری بزم پادشاهمز نه ظالمدرکه بزی یەیه یەیه
دوکدوب کوکمزی کسدی دیدیلر مشتری دیرکه سز نه ایله
خوش اولورسز یوخسه سزه هر کون بریکی پادشاه
کوندرەایم دیوب اوکوز کوندردی اوکوز کندو مملکتنك
شورابه بورابه کزرکن قربغەلرک چوغنک باصدی
اولدردی اباغی التندن قورتولانلر برفتنه قینادوب مشتریه
واردیلر مشتری بونلره دیدیکه بو انچقلرک شکایتندن نه

بکزدرسم ایشم دخی ایو اولور امّا بکزده میوب تلبیس سسی
ایله کندوبی بلایه اوغرتدی وهم امیدندن محروم قلدی
قوردک قورقولو سسی چوبانی و کوپکلری اویاندردی
وقوردک تلبسلکین بلدردی فقیر قورد چوبان اثوابی ایله
قاچمغه وداورانمغه قادر اولمیوب کوپکلر اتکندن طوتر
توبون قوپارر و دریسین یرتر صکره چوبان اردندن
یتشوب طاش ایله و دکنک ایله اوره اوره اولدردی *
بو اکا مثـالدرکه منافق ادمك تلبسلک ایله البتّه
بلاسنی بولور * ایکنجی بو درکه وای حالنه او چوبانلرکه
چوبان صورتنك کندولری و غیربلری جهنّمه آترلر *

بشنجــی مثــال

قربغدلر برپادشاه استدکلری حکایه سیدر *

قوربغدلر ارالرنك جله حکومتلربنی مشاورة ایدوب
مخصوص برپادشاه اولدوغندن مشتربیه واردیلر و اندن
برپادشاه استدیلر مشتری انلرک دلکین قبول ایدوب
کوللربنه بر کوتک صالیوبردی سزه پادشاه اولسون
دیدی پادشاهک کوله دوشدوکوندن چوق شهانه ایدوب

اوچنجی مثال

قربغه‌نك چاتلدیغی حكایه‌سیدر*

بر قربغه براوكوزه باقوب حسد ایتدی بو نه كوزل حیوان نه قد و بالاسی وار بن ایسه نه كوچكم بنك اول بیوكلكه یتشه‌یم دیدی اول مراد ایله مغرورلنوب شیشه شیشه بر مقدار ارتر یك زحمت چكوب كندو كندویه زور ایدر امّا چالشمه‌سی فایده ایتمیوب مرادینه حسرت قلدی كوچكلكی نه ایلیه‌یم بنی اوتندرر اوكوز كبی بیوك اولسم كرك براز كندومه زور ایده‌یم افرین بكا براز دخی شیشه‌یم دیدی اول قدر شیشدیكه عاقبت چاتلدی*

بو اكا مثالدركه بعض كمسه‌لر حسدندن هلاك اولور*

دوردنجی مثال

قوردك چوبان اولدوغی حكایه‌سیدر*

بر سوربنك چوبانی و كوپكلری اویورلردی برقورد تلبسلك ایله چوبان قیافتنه كیرر چالشوركه سوربی اورمانه كتوره كندی كندینه دیركه اكر سسمی چوبانه

ایکنجی مثال

بر چرتلاق ایله قرنجه‌نک واقعه‌سیدر *

برچرتلاق بتون یازی اوتمک ایله کچوب قیشه ذخیره تدارک ایتمیوب تدارکسز قلدی انک برقرنجه قوکشوسی وار ایدی یازین قیشی کلجکندن غافل اولمیوب زحمت ایله قیش تدارکن طاشیوب حاضرلمش ایدی چرتلاق اکا برقاچ دانه بیجک استمکه واردی و محروم چقدی قرنجه بخیللک یوزین طوتوب ایتدی ای بنم عقللو همشیرم یازین ایشک نه ایدی ذخیرک نه تیز دوکتدک دیدی چرتلاق دیدیکه یازین هیچ بر ایشه ال اورمدم انجق بنم ایشم اوتمک ایدی قرنجه اکا کولرک دیرکه شمدی انجق سنک ایشک حوره دپمک اوله دیدی و یوزینه قپویی قپادی *

بو اکا مثالدرکه عقللو آدم بو دنیایه اول قدر مقید اولمز الاکلجک زمانی زیاده فکر ایدر و بو دنیا امورینه تقید ایتمیه‌لرک کلجک آخرت ذخیره‌سنک تدارکین کوره‌لم *

دیزنك اوترورم قچمم بنی اوخشار هیچ کندویه زحمت ویرم اما سز قچرسز طوتمق استدکجه زحمت چکر هیچ عقلکز یوقدر دیدی طاوقلر دیدیلرکه عقل‌سز کیمدر سنمی یوخسه بزمی هیچ کندو جنسکی‌سن تواده بریان اولدوغن کوردکمی اما بز هر کون کوررز نیجه قچمیلیم دیدی *

بو اکا مثالدرکه بعض آدم کندو کندینی جمله‌سندن عاقل صانر اما خبری یوقکه عقللولرك یاننك هبسندن احقدر *

~~~~~~~~~~

اون برنجی مثال

ارسلان ایله سچان وقعه‌سیدر *

بر کون اتفاق برسچان غافل دلوکندن بر ارسلانك اوکنه چقر ارسلانی کورنجه بوکا دهشت کلوب دتزمکه باشلر ارسلانه رجا ایدوب لطف ایله بنی اولدرمه آزاد ایله دیر ارسلان انك رجاسن قبول ایدوب آزاد ایدر بر قاچ کوندنصکره ارسلان اوجیلرك دامنه کرفتار اولوب بیهوده خلاصه چالشور فایك ایتمز سچان ارسلانك
~~~~~~~~~~

ایله قورتردی کلنجك بوڭا طاریلوب یارسه دیدیکه ای کلنجك یاوزلنمه بلورم سنڭ عداوتڭ قوشلر ایله چوقدر امّا بن قوش دکلم بق کورکه توبوم یوقدر دیدی بوحیله ایله اندن دخی قورتلدی *

بو اڭا مثالدرکه بعض آدم واردرکه درلو درلو قیافتلره کیروب تبدیل اولور بو فندیله مخاطرەلو یردن قورتلور * ایکنجی فایدەسی بو درکه چوق آدم وارکه صوفی ایله صوفی مغرور ایله مغرور اولور هر کشنڭ کوڭلنجه حرکت ایدوب کندو راحتی ایچون بللو بر حالده طورمز *

اونجی مثال

کدی ایله طاوقلرڭ حکایەسیدر *

بر آدمڭ بر کدی ایله بر قاچ طاوقلری وار ایمش هر وقت طاوقلردن برنی طوتمق استسه قچرلردی طوتمق مراد ایتدکده زیاده زحمت چکرایمش بوحال کدیە کوچ کلوب طاوقلره تعزیر ایدوب دیرکه سزنه نکورسز سزکله بر افندینڭ اتمکن یرز بن هر زمان

ایدوب بو بازاره ایکیسیلە قایل اولدیلر *

بو اکا مثالدرکه بزه فایدەلو اولان شئ سورز وطوترز فایدە اولمیان شئ هیچ سومزز * ایکنجی فایدەسی بو درکه بر ازجق ذوق ایچون دنیا جزوی سفاسی ایچون انجوکبی ذی قیمت اولان جانمزی شیطانڭ رضاسنه تسلیم ایتمیلم *

طقوزنجی مثال

یارسه کلنجک حکایەسیدر *

بر یارسه بر کلنجکڭ یواسنه کیرمش کلنجک غضبه کلوب سن جنسمزڭ یاوزخصمی اولان یارسه اوله سن نه یوزایله بزم اومزه کلورسن سندن انتقام الایم طوته یم ییەیم دیدی یارسه هلاک اولمق صددندە ایکن کندیسنی قورترمق ایچون به دولتلو بکا نیچون طاریلورسن بن یارسه دکلم هیچ یارسه بکزمم قنادلرمدن بللودرکه بن صوقوشیم بو سوز ایله قورقولو یردن صاغ قورتلدی بر ایکی کون کچدکدنصکره غافل یارسه بر غیری کلنجکڭ یواسنه دخی کیردی تکرار قورقولو یرده طوتیلوب بنه کندوسن حیله

وداغلرم سن قالقكه دمر قولاى پارەلنمز سڭا ضرر اولماز
ديدى دمر تنجره جوابنك ديركه سنك كل هيچ قورقمه
بولك اوكمزه بر ضررلوشئ كلورسه بن كندم قرشوليوب
آرابه كيره‌يم ديدى بو قولدن ايكيسى برابر بوله چقرلر
يوارلنوب كيدركن بربرينه چاتوب طپراق تنجره پاره
پاره اولوب داغلور*
بو اڭا مثالدركه سندن بيوك آدم ايله اورتقلق
ايلمه*

~~~~~~~~~~

سكزنجى مثال

خروسك انجو ايله وقعسيدر*

برخروس طپراغى اشركن برانجو بولور نه ايليه‌يم بونى
ديدى مالى و زينتى كوكلم استمز بز قاچ دانه استر.
برانجونك بڭا فايدەسى ندر برانجو قورسقك اريمز انى
صته‌يم بهاسيله برآوچ آرپه آلايم ديدى جواهرجى دكاننه
واردى سنك ايله اليش و يربش ايده‌لم بولدوغم انجويى
سڭا ويره‌يم بڭا نه ويررسن اولدخى براز آرپه ويره‌يم ديدى
خروس بنمك استديكم بودر ديدى بونك اوزرينه بازار
~~~~~~~~~~

كون بنه اوّلكی حال اوزره كورنجه غضبی وآتشی علولنوب بلبله بو انتقام نیّتنه طوزاق قوردی و طوتوب قفسه قودی بلبل نیاز ایدوب ایتدی مرادك بنم سسمی دكلمك ایسه بنم یوام سنك باغچه‌نك كوشه‌سنده ایدی بهر كاه بی تكلّف دكلردك طوتوب حبس ایتمك نه حاجت دیدی كویلو كلك یپراغین پریشان ایتدكندن زیاده الم چكوب دیو سوبلدی بلبل اه ایدوب دیدیكه بن كل یپراغین پریشان ایتمكله حبس اولدم سنك كوكلمی پریشان ایدرسن حالك نیجه اولور دیدی *

بو اكا مثالدركه بعض كشی بر آدمه تعذیر ایدر كندی دخی مستحقدر *

~~~~~~~~~~~~~

یدنجی مثال

طپراق تنجره ایله دمر تنجره وقعسیدر *

دمر تنجره طپراق تنجره‌یی دعوت ایدوب سیاحت ایله كزه لم عالمی سیران ایده لم دیدی طپراق تنجره كیرو چكلوب اولماز بن كورك یم اولور اولماز شیدن قرلورم
~~~~~~~~~~~~~

قدر زحمت چکرم اوّلکی مروّتلو پادشاهی استمدکز اوزرکزه بو قالور اکر بر غیری قورسم اوّلکیلردن ظالم قورم دیدی *

بو اکا مثالدرکه حالمزه شکر ایده‌لم بعض کرّه طمع بلاسیله حالمزه قایل اولمیوب دخی بتر زحمته دوشرز *

التنجی مثال

برکوبلونک بلبل ایله کچن ماجرا سیدر *

برکوبلونک بربی نظیر باغچه‌سی وار ایدی درلو درلو میوه‌لر وچچکلر ایله دونانمش ایدی جمله‌دن بر کل فدانی وارایدیکه هر صباح اوزرنده بررکل آچلوردی و کوبلوکلوب انک سیری ایله دیوانه کوکلنی اکلندرردی واکا جان و کوکلدن عاشق ایدی برصباح ینه عادتی اوزره کلک زیارتنه کلدی کوردی بربلبل بورنی ایله کلک یپرقلرین داغیدر بوندن زیاده الم چکوب بلبلی اولدرمکه قصد ایتدی بلبل اوچدی و قاچدی ایرته‌سی صباح ینه کلدکده یکیدن اچیلان کلک اوزرنده بلبلی اوّلکی حال اوزره کوردی ینه قاچردی اوچنجی

قربغه‌لری قورقوندی بونلر قورقوسندن هر بری بر دلکه
کیردی بر زماندن صکره قربغه‌لرڭ بری یورکلنوب طشره
چقوب واروب پادشاهڭ قرشو سنڭ طورر بقرق کوزی
الشور و اومزینه بنر سوبنه‌رك اوبنار و اول بر قربغه‌لری
چاغروب سیربنه کتوردی جمله‌سی یقلاشوب خورلق
ایله اوزرینه چقدیلر الـك واران مشتریدن پادشاه
استینلر بنه‌واروب شکایت ایتدیلر دیدیلرکه بزه و بردوکڭ
پادشاه نه‌اصل پادشاهدر طومرقدر بزه حکم ایتمکه جانلو
پادشاه کرك دیدیلر اولسون جانلو کوندره‌یم دیوب
کونکڭ یرینه طورنه کوندردی بوبکی پادشاه قربغه‌لرڭ
چوغڭ بورنی ایله یدی قربغه‌لر تکرار شکایته کلوب فریاد
ایتدیلر یا مشتری بزم پادشاهمز نه ظالمدرکه بزی یدیه یدیه
دوکدوب کوکمزی کسدی دیدیلر مشتری دیرکه سز نه ایله
خوش اولورسز یوخسه سزه هر کون بریکی پادشاه
کوندره‌ایم دیوب اوکوز کوندردی اوکوز کندو مملکتنڭ
شورایه بورایه کزرکن قربغه‌لرڭ چوغیڭ باصدی
اولدردی ایاغی التندن قورتولانلر بر فتنه قینادوب مشتریه
واردیلر مشتری بونلره دیدیکه بو الچقلرڭ شکایتندن نه

بکزدرسم ایشم دخی ایو اولور امّا بکزده میوب تلبیس سسی
ایله کندو بی بلایه اوغرتدی وهم امیدندن محروم قلدی
قوردک قورقولو سسی چوبانی و کوپکلری اویاندردی
وقوردک تلبسلکین بلدردی فقیر قورد چوبان اثوابی ایله
قاچمغه وداورانمغه قادر اولمیوب کوپکلر اتکندن طوتر
توبون قوپارر و دریسین یرتر صکره چوبان اردندن
یتشوب طاش ایله و دکنک ایله اوره اوره اولدردی *
بو اکا مثالدرکه منافق ادمك تلبسلک ایله البته
بلاسنی بولور * ایکنجی بو درکه وای حالنه او چوبانلرکه
چوبان صورتنك کندولری و غیربلری جهنمه آترلر *

~~~~~~~~~~

بشنجی مثال

قربغهلر برپادشاه استدکلری حکایهسیدر *

قوربغهلر ارالرنك جمله حکومتلرینی مشاورة ایدوب
مخصوص برپادشاه اولدوغندن مشتربیه واردیلر و اندن
برپادشاه استدیلر مشتری انلرك دلکین قبول ایدوب
کوللربند بر کوتک صالیویردی سزه پادشاه اولسون
دیدی پادشاهك کوله دوشدوکوندن چوق شماته ایدوب
~~~~~~~~~~

اوچنجی مثال

قربغەنڭ چاتلدیغی حکایەسیدر*

بر قربغه براوکوزه باقوب حسد ایتدی بو نه کوزل حیوان نه قدّ و بالاسی وار بن ایسه نه کوچکم بنك اول بیوکلکه یتشهیم دیدی اول مراد ایله مغرورلنوب شیشه شیشه بر مقدار ارتریک زحمت چکوب کندو کندوبه زور ایدر امّا چالشهسی فایك ایتمیوب مرادینه حسرت قلدی کوچکلکی نه ایلیەیم بنی اوتندرر اوکوز کبی بیوك اولسم کرك براز کندومه زور ایدەایم افرین بکا براز دخی شیشەایم دیدی اول قدر شیشدیکه عاقبت چاتلدی *

بو اکا مثالدرکه بعض کیمسەلر حسدندن هلاك اولور*

دوردنجی مثال

قوردك چوبان اولدوغی حکایەسیدر*

بر سوربنڭ چوبانی وکوپکلری اویورلردی برقورد تلبسلك ایله چوبان قیافتنه کیرر چالشورکه سوربی اورماندکتوره کندی کندینه دیرکه اکر سسمی چوبانه

ایکنجــی مثــال

برچرتلاق ایله قرنجه‌نڭ واقعه‌سیدر *

برچرتلاق بتون یازی اوتمک ایله کچوب قیشه ذخیره تدارك ایتمیوب تدارکسز قلدی انـڭ بر قرنجه قوکشوسی وار ایدی یازین قیشی کلجکندن غافل اولمیوب زحمت ایله قیش تدارکن طاشیوب حاضرلمش ایدی چرتلاق اڭا برقاچ دانه ییجك استمکه واردی و محروم چقدی قرنجه بحیاللك یوزین طوتوب ایتدی ای بنم عقللو همشیرم یازین ایشڭ نه ایدی ذخیرڭ نه تیز دوکتدڭ دیدی چرتلاق دیدیکه یازین هیچ بر ایشه ال اورمدم انجق بنم ایشم اوتمك ایدی قرنجه اڭا کولرك دیرکه شمدی انجق سنڭ ایشڭ حوره دپمك اوله دیدی و یوزینه قپوبـی قپادی *

بـو اڭا مثـالـدرکه عقللو آدم بودنیایه اول‌قدر مقیّد اولمز الّا کلجك زمانی زیاده فکر ایدر و بودنیا امورینه تقیّد ایتمیه‌لمه کلجك آخرت ذخیره‌سنڭ تدارکین کوره‌لم *

بونلره اثر ایتمدی عاقبة دیدیکه وعظ ایدیجی نه ایلیه سویلدکمز مقبوله کچمز زیرا سزه لایق کورنمز ایمدی سزه معقول اولانی سویلیه یم *

صو یلانی و قرلانغج و سربس که یره حکم ایدوب پوندر بونلرک اوچی کزمک ایچون یوله روانه اولدیلر اتفاق اوکلرینه بر ارماق کلدی یلان یوزرک قرلانغج اوچارق صویی اوته کچدیلر خلق بو احوالی ایشیدوب سربس نیجه کچدی دیوکفت و کویه دوشدیلر اول محلك بو عالم غصبه کلدی و دیدیکه سزه بر مثال خوش کلوب سزی کولدررو سوندرر فلیپوسك اوزریمزه کلجکین صوروب سفر و جنك تدارکن کوروب لوازمین حاضر ایتمزسکز دیدی بو سوزدن جمله جماعت جابه دوشوب بونك نصیحتی ایله عمل ایدوب مرادی اوزره حرکت ایتدیلر*

بوا کا مثالدرکه بعض وقت اولورکه اوقومشلرك کمالندن برمثال فایدلی اولنور*

>>-@-<<

اوّلکی مثال

زیاده کامل و اوقومش و علم صاحبی دموستنوس آدلو بر آدم آتینه‌ده وارایدی اتفاق بر پادشاه عظیم فلیپوس نام عسکریله اول شهر اوزرینه کلمکه قصد ایتدی اول عالم آدم اول شهری قورودوب افتلردن قورتارمق ایچون منبره چقوب اول شهرک خلقنه نصیحت ایدوب غیرت ویرمک مراد ایتدی نصیحتك هیچ تقصیرلق ایتمیوب جان ایله صاعه و صوله اول قدر چارپنوب کلام دربار ایله اول قدر بونلره سوز سویلدیکه وصفه کلمز هیچ

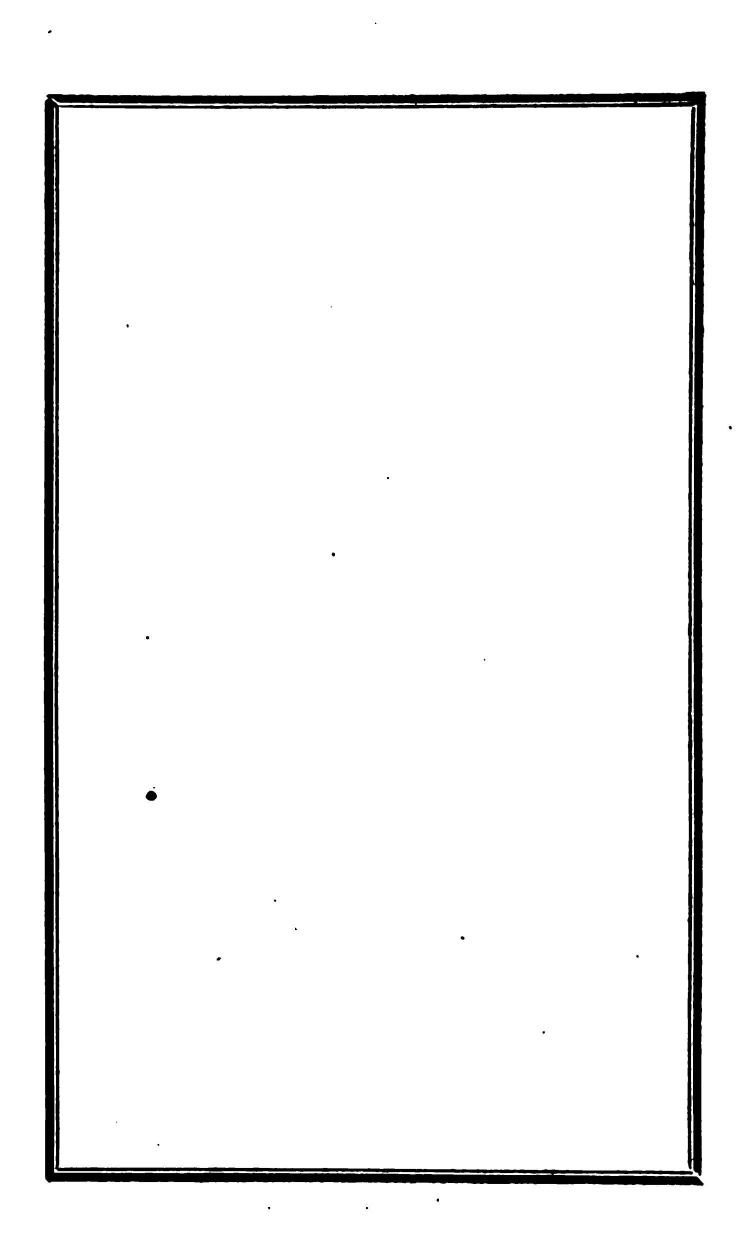
ترك دلنك استانبولدن كتورلمش اولان
و شمديهدك بصمه اولنمامش

نسخهدن امثال كزيدهنك

مجموعهسيدر

كه بر فرانچه ترجمهسيله طبع و تمثيل اولنمشدر
على يد اضعف العباد
* ويقطور الطليه *

فى مدينه پاريس
بدار لطباعة دونده دوپره
سنه ١٨٢٦ عيسوى
مطابق سنة ١٢٤١
* هجرى *

تـــرك دلنـــك

* كزيـــده مثـــللر *

